

УДК 502.4; 502.7, 502.4(477), 502.72(477.72)(091)
№ держреєстрації ДР 0121U108395
Державний обліковий № 0223U002730

Національна академія аграрних наук України
Біосферний заповідник «Асканія-Нова» імені Ф.Е. Фальц-Фейна

75230 Херсонська обл., Каховський р-н, смт Асканія-Нова, вул. Паркова, 15

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Директор Біосферного
заповідника «Асканія-Нова»
імені Ф.Е. Фальц-Фейна

Віктор ШАПОВАЛ
2023.02.15.

ЗВІТ
ПРО НАУКОВО-ДОСЛІДНУ РОБОТУ
Літопис природи Біосферного заповідника «Асканія-Нова»
за 2021–2025 роки, том 39 – том 43

ЛІТОПИС ПРИРОДИ БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА «АСКАНІЯ-НОВА»
ТОМ 40 ЗА 2022 РІК
(проміжний)

Керівник ПНД,
Директор Біосферного
заповідника «Асканія-Нова»,
канд. біол. наук, с.н.с.

Віктор ШАПОВАЛ

Керівник НДР,
заступник директора
з наукової роботи,
канд. біол. наук, с.н.с.

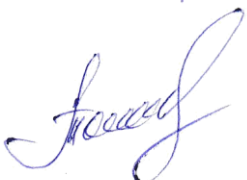

Наталія ЯСИНЕЦЬКА

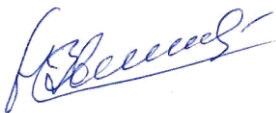

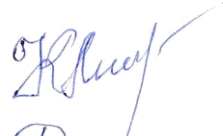
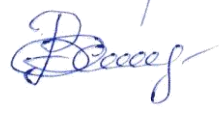
Рукопис закінчено 15 лютого 2023 року

2023

Результати цієї роботи розглянуто Вченою радою Біосферного
заповідника «Асканія-Нова» 2022.11.15, протокол № 7

СПИСОК АВТОРІВ ТА УКЛАДАЧІВ

Керівник НДР заступник директора з наукової роботи, канд. біол. наук, с.н.с.		Н. Ясинецька (реферат, передмова, розд. 1.4.2.3.1, 1.4.2.4, 1.5.2, 1.6.3.2, 1.7, 1.9, додаток Б, укладач розд. 1.5–1.9, 2, додаток А)
Директор заповідника, канд. біол. наук, с.н.с.		В. Шаповал (розд. 1.1, 1.3.1.1, 1.5.1, 1.6.1.1, 1.7, 1.9.1.1.1, 2.1, 2.2.1, 2.2.4, укладач розд. 1.3)
Учений секретар, канд. с.-г. наук		Н. Корінець (розд. 1.4.2.3.2, 1.4.2.4, 1.5.2, 1.6.3.2, 1.9.1.1.1, додаток Б)
Зав. лабораторією, канд. біол. наук, с.н.с.		Н. Гавриленко (розд. 1.3.1.2, 1.4.4, 1.5.1, 1.6.2, 1.8, 1.9.1.1.1, 2.2.2, укладач розд. 1.3.1.2, 1.4.4, 1.6.2)
Зав. лабораторією		О. Мезінов (розд. 1.4.2.1–1.4.2.2, 1.6.3.1, 1.9.1.1)
В.о. зав. лабораторією, канд. біол. наук, с.н.с.		В. Гавриленко (розд. 1.4.1.5, 1.4.2.1.–1.4.2.2, 1.5.2, 1.6.1.2, 1.6.3.1, 1.9.1.1.1)
В.о. зав. лабораторією, канд с.-г. наук		А. Маслюк (розд. 1.4.2.3.2, 1.4.2.4–1.4.2.5, 1.5.2, 1.6.3.2, 1.7, 1.9.1.1, 2.2.3, додаток Б, укладач розд. 1.4.2, 1.6.3, 2.2.3)
В.о. зав. лабораторією		І. Михайлецька (1.3.1.2, 1.4.4, 1.5.1, 1.6.2, 1.8, 1.9.1.1.1, 2.2.2, укладач розд. 1.6.2, 1.8, 2.2.2)
В.о. зав. лабораторією		Т. Старовойтова (розд. 1.4.1.5, 1.4.2.1.–1.4.2.2, 1.5.2, 1.6.1.2, 1.6.3.1, 1.9.1.1.1, укладач розд. 1.2, 1.4.1, 1.4.2.1.–1.4.2.2, 1.6.3.1, 2.2.1)
Старший науковий співробітник		І. Поліщук (розд. 1.1, 1.2.1–1.2.3, 1.4.1.2– 1.4.1.4, 1.4.1.6, 1.5.2, 1.6.1.2,

Старший науковий співробітник		1.9.1.1.1, 1.9.1.5) Н. Звєгінцова (розд. 1.4.3, 1.9.1.1.1)
В.о. наукового співробітника, канд. вет. наук		О. Жулінська (розд. 1.4.2.3.2–1.4.2.3.4, 1.4.2.4, 1.5.2, 1.6.3.2, 1.9.1.1, додаток Б)
Молодший науковий співробітник		О. Белгородський (1.3.1.2, 1.5.1, 1.6.2, 1.9.1.1.1)
Фахівець		Ю. Герасимчук (розд. 1.4.2.3.1, 1.4.2.4, 1.6.3.2, 1.9.1.1.1, додаток Б)
Фахівець		Л. Кондратьєва (1.3.1.2, 1.6.2, 1.9.1.1.1)
Фахівець		Г. Павленко (розд. 1.2.1)

РЕФЕРАТ

Звіт «Літопис природи Біосферного заповідника «Асканія-Нова» том 40 за 2022 рік» містить 259 с., 38 рис., 94 табл., 24 джерела, 2 додатки.

Об'єкти дослідження – степові фіто- та зооценози, агроценози, Рамсарська територія «Великий Чапельський під», фонові і рідкісні види рослин та тварин заповідної зони, інтродукована дендрофлора, птахи та ссавці зоопарку.

Мета роботи – стеження за флуктуаційними та сукцесійними змінами в природних та штучних екосистемах, що відбуваються протягом календарного року, збереження генофондів і ценофондів природних та штучних екосистем. Розробка стратегії збереження унікальних степових заповідних екосистем, що функціонують в умовах інтенсивного агроландшафту, формування системи зеленого будівництва в регіоні зі штучним зрошенням, використання результатів при закладці дендрологічних парків, ботанічних садів, зоопарків, зоокуточків тощо.

Методи дослідження – загальноприйняті у метеорології, ґрунтознавстві, польовій геоботаніці, зоології та дендрології.

Узагальнено інформацію про стан пробних площ та маршрутів. Подано результати обстеження водойм. Наведено характеристику сезонів року, температурного режиму та атмосферних опадів. Описано запаси загальної вологи у ґрунті на початку та у розпал вегетації. Здійснено загальну характеристику сучасного складу флори судинних рослин заповідної зони. Наведено геоботанічні описи фонових рослинних угруповань на стаціонарах екологічного ряду. Узагальнено дані про сучасний склад фауни хребетних, чисельність фонових та рідкісних видів тварин. Викладено матеріали зі структури популяцій та закономірностей динаміки їх чисельності. Наведено дані про ритм розвитку, поточні фенодати рослин заповідного степу і аборигенної фауни; індикаторних видів рослин, інтродукованих в Дендрологічному парку загальнодержавного значення «Асканія-Нова»; ссавців та птахів зоологічного парку «Асканія-Нова». Узагальнено інформацію про паразитологічний стан тварин зоопарку.

Охарактеризовано протипожежні заходи у заповідному степу, біотехнічні та науково-технічні заходи у дендропарку і зоопарку; сільськогосподарську діяльність у зонах буферній та антропогенних ландшафтів; зміни у структурі землекористування земель. Узагальнено результати науково-дослідної роботи установи та сторонніх організацій на території біосферного заповідника, екологічної освітньо-виховної і міжнародної діяльності заповідника, поповнення фондів наукових колекцій, аномальні природні явища.

Результати досліджень використовуються в заповідній справі, збереженні біорізноманіття, екологічній освіті, екскурсійній діяльності.

Прогнозні припущення щодо розвитку об'єкта дослідження – накопичення довгострокових хронологічних рядів інформації для виявлення короткочасних і багаторічних сукцесійних змін біотичних та абіотичних факторів, їх направленості.

ГРУНТ, РОСЛИННІСТЬ, ФЛОРА, ФАУНА, ЕКОЛОГІЯ, ФЕНОЛОГІЯ, ОХОРОНА ПРИРОДИ, НАУКОВА ТА ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТНЬО-ВИХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ.

Умови одержання звіту за оголошеною вартістю 961,3 тисячі грн (дев'ятсот шістьдесят одна тисяча триста гривень), з них 521,7 тис. грн загальний фонд, 439,6 тис. грн спеціальний фонд.

ЗМІСТ

	Стор.
СПИСОК АВТОРІВ	2
РЕФЕРАТ	4
ЗМІСТ	6
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	10
ПЕРЕДМОВА	11
1 МОНІТОРИНГ СТАНУ ПРИРОДНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА «АСКАНІЯ-НОВА»	12
1.1 Наукові полігони	12
1.2 Абіотичне середовище	16
1.2.1 Клімат	16
1.2.1.1 Основні метеорологічні показники	16
1.2.1.2 Помісячна метеорологічна характеристика	23
1.2.2 Гідрологія	32
1.2.3 Водойми	32
1.2.4 Фізико-хімічні властивості ґрунтів біосферних пікетів Біосферного заповідника «Асканія-Нова»	34
1.3. Рослинний світ	37
1.3.1 Флора і рослинність	37
1.3.1.1 Автохтонна флора; корінна рослинність	37
1.3.1.2 Інтродукована флора Дендрологічного парку загальнодержавного значення «Асканія-Нова»	46
1.4 Тваринний світ (фауна та фауністичні комплекси)	47
1.4.1 Аборигенна фауна	47
1.4.1.1 Комахи	50
1.4.1.2 Риби	50
1.4.1.3 Земноводні	51
1.4.1.4 Плазуни	52
1.4.1.5 Птахи	53
1.4.1.6 Ссавці	63
1.4.1.6.1 Мідицеві та Мишеподібні	63
1.4.1.6.2 Кажани	66
1.4.1.6.3 Хижі	66
1.4.2 Інтродукована та аборигенна фауна зоологічного парку «Асканія-Нова»	70
1.4.2.1 Безкілеві птахи	72
1.4.2.2 Кілегруді птахи	73
Видовий опис птахів зоологічного парку «Асканія-Нова» в умовах 2022 року	77
1.4.2.3 Ссавці зоологічного парку «Асканія-Нова»	82
Видовий склад та чисельність ссавців зоологічного парку «Асканія-Нова»	82
1.4.2.3.1 Непарнопалі	86

1.4.2.3.2	Парнопалі	94
1.4.2.3.3	Мозолоногі	114
1.4.2.3.4	Кавієві	117
1.4.2.4	Характер перебування тварин на території зоологічного парку «Асканія-Нова» та загонів Великого Чапельського поду	118
1.4.2.5	Годування тварин зоологічного парку «Асканія-Нова»	134
1.4.3	Еколого-паразитологічні дослідження тварин зоологічного парку «Асканія-Нова»	134
1.4.4	Адвентивна ентомофауна дендрологічного парку загальнодержавного значення «Асканія-Нова»	137
1.5	Збереження видів рослин і тварин природних середовищ, занесених в Червону книгу України та чинні для України міжнародні переліки	140
1.5.1	Збереження видів рослин, занесених в Червону книгу України та чинні для України міжнародні переліки	140
1.5.2	Збереження видів тварин, занесених в Червону книгу України та чинні для України міжнародні переліки	152
1.6	Календар природи	163
1.6.1	Ведення календаря природи у заповідній зоні	163
1.6.1.1	Реєстрація фенодат вищих рослин заповідної зони	163
1.6.1.2	Реєстрація фенодат аборигенної фауни заповідної зони	172
1.6.2	Реєстрація фенодат інтродукованих рослин в умовах степової зони при штучному зрошенні	174
1.6.3	Реєстрація фенодат індикаторних видів тварин зоологічного парку «Асканія-Нова»	181
1.6.3.1	Реєстрація фенодат індикаторних видів кілегрудих птахів зоологічного парку «Асканія-Нова»	181
1.6.3.2	Реєстрація фенодат копитних тварин зоологічного парку «Асканія-Нова»	183
1.7	Участь у виконанні чинних для України міжнародних конвенцій	186
1.7.1	Світова мережа біосферних резерватів ЮНЕСКО	186
1.7.2	Міжнародні конвенції	186
1.7.3	Європейський Червоний список видів тварин і рослин, що знаходяться під загрозою зникнення у світовому масштабі	186
1.7.4	Інші форми міжнародного співробітництва	187
1.8	Особливості поточного року	188
1.9	Аналіз результатів та перспектива наукових досліджень, екологічної освітньо-виховної та міжнародної діяльності	196
1.9.1	Аналіз результатів та перспектива наукових досліджень	196
1.9.1.1	Огляд наукових досліджень, проведених на території заповідника	196

1.9.1.1.1	Огляд наукових досліджень, проведених співробітниками наукового відділу заповідника	196
1.9.1.1.2	Впровадження розробок у 2022 році, пропозиції, внесені законодавчим та виконавчим органам влади	200
1.9.1.1.3	Спільні дослідження з науковими установами НААН, НАН України, вищими навчальними закладами та організаціями інших міністерств і відомств	200
1.9.1.2	Видання наукових робіт	201
1.9.1.3	Розроблені природоохоронні рекомендації	202
1.9.1.4	Інформація про проведені навчання, семінари, обмін досвідом, роботу із ЗМІ	203
1.9.1.5	Формування фондів наукових матеріалів	209
1.9.1.6	Інформація про надані платні послуги, пов'язані з науково-дослідницькою діяльністю з охорони, відтворення та раціональним використанням природних ресурсів	209
1.9.2	Основні підсумки екологічної освітньо-виховної діяльності ..	210
1.9.2.1	Організація екологічної освітньо-виховної діяльності	210
1.9.2.1.1	Наявність структурного підрозділу	210
1.9.2.1.2	Наявність постійних форм інфраструктурного еколого-освітнього облаштування	210
1.9.2.1.2.1	Організація та діяльність у складі заповідника візит-центру, музеїв природи, музейних кімнат	210
1.9.2.1.2.2	Діяльність наукової бібліотеки Біосферного заповідника «Асканія-Нова», наукового архіву, відеотеки, фототеки	210
1.9.2.1.2.3	Діяльність заповідника щодо створення мережі обладнаних екскурсійних маршрутів та еколого-освітніх стежок	211
1.9.2.1.3	Наявність тимчасових форм інфраструктурного облаштування	211
1.9.2.1.4	Наявність плану заходів з екологічної освітньо-виховної роботи	211
1.9.2.2	Методична, організаційна та практична освітньо-виховна робота заповідника	211
1.9.2.2.1	Організація та участь у масових екологічних освітньо-виховних заходах	211
1.9.2.2.2	Співпраця з підприємствами, установами та організаціями ...	211
1.9.2.2.3	Співпраця з органами державної виконавчої влади, органами місцевого самоврядування	214
1.9.2.3	Інформаційно-видавнича та пропагандистська діяльність ...	215
1.9.2.3.1	Інформація про веб-портал заповідника	215
1.9.2.3.2	Інформація про опубліковані та підготовлені до друку наукові-популярні праці, буклети, путівники, листівки, плакати, аншлаги тощо	215
1.9.2.3.3	Інформація про власні видання	215
1.9.2.3.4	Перелік програм та сюжетів на радіо і телебаченні, опублікованих статей та інформаційних повідомлень у пресі	216

1.9.2.3.5	Інформація про проведену лекційну роботу	216
1.9.2.4	Підвищення кваліфікації працівників заповідника та сприяння підготовці кадрів у природоохоронній сфері	218
1.9.2.4.1	Підвищення кваліфікації працівників заповідника шляхом навчання на курсах підвищення кваліфікації, у вищих навчальних закладах, участі у семінарах та тренінгах, зустрічах з обміну досвідом	218
1.9.2.4.2	Організація та проведення в установі навчання, семінарів та зустрічей з обміну досвідом для підвищення кваліфікації працівників заповідника та інших установ	218
1.9.2.4.3	Проведення наукової та виробничої практики студентів та аспірантів професійно-технічних та вищих навчальних закладів на базі установи	218
1.9.2.5	Інформація про надані платні послуги, пов'язані з організацією та проведенням освітньо-виховних і природоохоронних заходів	219
1.9.3	Основні підсумки міжнародної діяльності	219
2	АНТРОПОГЕННИЙ ВПЛИВ НА ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНІ ОБ'ЄКТИ БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА «АСКАНІЯ-НОВА» ТА ХАРАКТЕРИСТИКА КОМПЛЕКСУ БІОТЕХНІЧНИХ, САНІТАРНИХ І НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ РОБІТ, ЗДІЙСНЕНИХ НА ЇХ ТЕРИТОРІЇ	220
2.1	Територія заповідника	220
2.2	Антропогенний вплив на природно-заповідні об'єкти біосферного заповідника «Асканія-Нова» та характеристика протипожежних, біотехнічних і науково-технічних робіт	223
2.2.1	Протипожежні та науково-технічні заходи у заповідній зоні Біосферного заповідника «Асканія-Нова»	223
2.2.2	Біотехнічні та науково-технічні заходи, здійснені в дендропарку «Асканія-Нова»	226
2.2.3	Біотехнічні та науково-технічні заходи в зоологічному парку «Асканія-Нова»	242
2.2.4	Господарська діяльність на суміжних територіях та її вплив на природні екосистеми Біосферного заповідника «Асканія-Нова»	243
	ВИСНОВКИ	244
	ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ	250
	ДОДАТОК А – Список видань та публікацій наукових співробітників Біосферного заповідника «Асканія-Нова» за 2022 рік	253
	ДОДАТОК Б – Поповнення фондів музею «Природа Таврії» Біосферного заповідника «Асканія-Нова» у 2022 році	256

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ

вєг.	вєгєтєцїє
вул.	вулицє
ВБК	вєднє-бєлєтний кємплєкс
ВЧП	Вєликий Чєпєльський пїд
г.п.	гєнєративнї пагєни
дєк.	дєкєдє
дїл.	дїлєнкє
зєг.	зєгїн
к	кєлєсїннє
кв.	квєртєл
крщ	кєрєнєвищнї
курт.	куртинє
н.г.	нєвє гєнєрєцїє
єбсип.	єбсипєннє
єд.	єдинєчнє
єк.	єкєлицє
єс.	єсєбин
с.	сєлє
ур.	урєчищє
ц	цвїтїннє
щ. дєрн.	щїльнєдєрниннї
ad.	дєрєслє твєринє
juv.	мєлєдє твєринє
subad.	нєпївдєрєслє твєринє
♂	сємєць
♀	сємкє

ПЕРЕДМОВА

Науково-дослідна робота «Літопис природи Біосферного заповідника «Асканія-Нова» за 2022 рік, том 40» виконувалася як річний етап завдання II рівня «Літопис природи Біосферного заповідника «Асканія-Нова» за 2021–2025 роки, том 39 – том 43», зареєстрованого в Українському інституті науково-технічної і економічної інформації за № 0121U108395, що входить до ПНД Національної академії аграрних наук України 12 «Збереження фонових і раритетних біорізноманіттів Біосферного заповідника «Асканія-Нова» в природних і штучно створених екосистемах на 2021–2025 рр.» (скорочена назва «Заповідна справа»). Фінансування досліджень здійснено за КПКВК 6591060 «Наукова і науково-технічна діяльність у сфері агропромислового комплексу». За загальним фондом надійшло 521,7 тисяч гривень, за спеціальним фондом 439,6 тисяч гривень, всього 961,3 тисячі гривень.

Робота здійснювалася силами 7 штатних наукових, 2 науково-технічних співробітників і 3 лаборантів наукового відділу біосферного заповідника, а також директора, заступника директора, ученого секретаря, з яких 5 кандидатів наук.

Поділ «Літопису природи» на розділи було проведено відповідно до методичного посібника «Програма Літопису природи для заповідників та національних природних парків» [1], планів НДР на 2021–2025 роки та на 2022 рік. Підрозділ 1.9 підготовлено відповідно до вимог Положення про наукову та науково-технічну діяльність установ ПЗФ (наказ № 414 Мінприроди від 29.10.2015) та Положення про екологічну освітньо-виховну роботу установ ПЗФ (наказ Мінприроди № 399 від 26.10.2015).

Узагальнення результатів науково-дослідних робіт за окремими розділами проведено виконуючими обов'язки завідувачів лабораторіями наукового відділу Т.В. Старовойтовою, І.В. Михайлецькою, А.М. Маслюком. Комп'ютерна верстка провідного програміста Д.А. Медведенко.

1 МОНІТОРИНГ СТАНУ ПРИРОДНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА «АСКАНІЯ-НОВА»

1.1 Наукові полігони

В польових дослідженнях 2022 року були задіяні наукові стаціонари, пробні площі та облікові маршрути з врахуванням особливостей зонування території: зони заповідна, буферна та антропогенних ландшафтів, де розміщено 10 флористичних і зоологічних маршрутів, 14 стаціонарів, постійних пробних площ та пікетів (геоботанічні, ботанічні фенологічні, зоологічні, ґрунтознавчі), що були закладені у 1980–1990 рр. Ботанічні насінневі стаціонари у кварталах 43, 44, 60, 68, 75, 80, ґрунтознавчі пікети у ВЧП та дендрологічному парку загальнодержавного значення «Асканія-Нова» (куртина 57Б) та в зоні антропогенних ландшафтів збережені в натурі з метою наступного збору інформації та оцінки змін (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Перелік діючих стаціонарів та маршрутів у зонах заповідній буферній і типового землекористування Біосферного заповідника «Асканія-Нова» у 2022 р.

№ з/п	Призначення, назва або номер стаціонару / маршруту	Положення у рельєфі; територіальна приуроченість	Тип рослинності або рослинне угруповання	Ґрунти	Площа, м ² /га	Протяжність, км
1	2	3	4	5	6	7
Геоботанічні стаціонари (разом 3)						
1.	Плакорний	вододіл; ділянка «Стара», 43 квартал	волохатогрудницево-валіськокострицеве*	темно-каштанові залишково солонцюваті	100	–
2.	Схилувий	схил; ділянка «Стара», 43 квартал	волосистоковилове	лучно-каштанові	100	–
3.	Подовий	під; ділянка «Стара», 44 квартал	подовопирійно-ранньоосоково-вужьколистотонконогове	дерново-глейові та глейосолоді	100	–
Ботанічні фенологічні стаціонари (разом 3)						
1.	Плакорний	вододіл; ділянка «Стара», 43 квартал	волохатогрудницево-валіськокострицеве	темно-каштанові залишково солонцюваті	5	–
2.	Схилувий	схил; ділянка «Стара», 43 квартал	волосистоковилове	лучно-каштанові	5	–

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4	5	6	7
3.	Подовий	під; ділянка «Стара», 44 квартал	подовопирійно-ранньоосоково-вужьколистотонконогове	дерново-глейові та глейосолоді	5	–
Ботанічні насіннєві стаціонари та напівстаціонари (разом 10)						
1.	Оселище ковили Лессінга	вододіл; ділянка "Стара", 43 квартал	валіськокострицево-українськоковилове	темно-каштанові залишково солонцюваті	/ 1	–
2.	Оселище ковили української	вододіл; ділянка «Стара», 43 квартал	валіськокострицево-українськоковилове	темно-каштанові залишково солонцюваті	100	–
3.	Оселище ковили волосистої	схил; ділянка «Стара», 43 квартал	вужьколистотонконогов о-волосистоковилове	темно-каштанові вилуговані	100	–
4.	Оселище костриці валіської	вододіл; ділянка «Стара», 43 квартал	волохатогрудницево-валіськокострицево-українськоковилове	темно-каштанові залишково солонцюваті	100	–
5.	Оселище кипцю гребінчастого	вододіл; ділянка «Стара», 43 квартал	волохатогрудницево-валіськокострицево	темно-каштанові залишково солонцюваті	100	–
6.	Оселище кринітарії волохатої	вододіл; ділянка «Стара», 43 квартал	волохатогрудницево-валіськокострицево	темно-каштанові залишково солонцюваті	100	–
7.	Оселище волошки Талієва	вододіл; масив «Південний», квартали 68, 80	різнотравно-валіськокострицево-українськоковилове	темно-каштанові залишково солонцюваті	/ 1	–
8.	Оселище цибулі Регеля	під; ділянка «Стара», 44 квартал	повзучопирійно-вужьколистотонконогове	дерново-глейові та глейосолоді	/ 1	–
9.	Оселище карагани скіфської	вододіл; масив «Південний», квартал 60	чагарничковий степ з участю карагани скіфської	темно-каштанові залишково солонцюваті	100	–
10.	Оселище проліски осінньої	під; масив «Південний», квартал 75	повзучопирійно-вужьколистотонконогове	лучно-каштанові	100	–
Флористичні маршрути у заповідній зоні (разом 3)						
1.	Великий Чапельський під	під; Великий Чапельський під, загоны № 6, 7, по периметру загорож	домінує інтразональна	темно-каштанові, лучно-каштанові, дерново-глейові та глейосолоді	–	12
2.	Масив «Північний»	плакори з подами,	домінує зональна (клас Festuco-Brometea)	темно-каштанові	–	6

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4	5	6	7
		лощинами, масив «Північний», квартали 19–24		залишково солонцюваті та лучно-каштанові		
3.	Масив «Південний»	плакори з подами, лощинами, масив «Південний», квартали 25–42, 59	домінує зональна (клас Festuco-Brometea)	темно-каштанові, лучно-каштанові, дерново-глейові та глейосолоді	–	19
Зоологічні стаціонари (разом 4)						
1.	Ділянка обліку дрібних ссавців № 1	вододіл; масив «Південний», квартал 60	зональна	темно-каштанові залишково солонцюваті	/ 100	–
2.	Ділянка обліку дрібних ссавців № 2	дно балки; масив «Південний», квартал 59	інтразональна	лучно-каштанові	/ 1	–
3.	Ділянка обліку ховрашка малого	вододіл; масив «Північний», квартали 19–23, масив «Південний», квартали 31–35	зональна	темно-каштанові залишково солонцюваті	/ 10	–
4.	Ділянка обліку ласки	вододіл; масив "Південний", квартал 60	зональна	темно-каштанові залишково солонцюваті	/ 1	–
Зоологічні маршрути (разом 7)						
1.	Маршрут обліку плазунів	вододіл та під; масив «Південний», квартали 42–44	зональна та інтразональна	темно-каштанові та глейосолоді	–	3
2.	Маршрут обліку хижих ссавців	вододіл та під; масив «Південний», квартали 9, 15, 21, 33, 42–50	зональна та інтразональна	темно-каштанові та глейосолоді	–	13
3.	Орнітологічний маршрут № 1 «Старий парк»	схил; «Старий парк», головна алея від башти до «Луни»	деревні насадження та відкриті галявини з олучненою рослинністю	темно-каштанові окультурені карбонатні, лучно-каштанові	–	0,8
4.	Орнітологічний маршрут № 2 «Новий парк»	схил; «Новий парк»	деревні насадження та відкриті галявини з олучненою рослинністю	темно-каштанові окультурені карбонатні, лучно-каштанові	–	1,23
5.	Орнітологічний маршрут № 3 «Степ»	плакори з подами, лощинами, масив	зональна та інтразональна	темно-каштанові, лучно-	–	10

Кінець таблиці 1.1

1	2	3	4	5	6	7
		«Південний»		каштанові, дерново-глейові та глейосолоді		
6.	Орнітологічний маршрут № 4 «Облік хижих птахів»	плакори з подами, лощинами, периметр заповідника	агроценози, у т.ч. багаторічні перелоги	темно-каштанові, лучно-каштанові, дерново-глейові та глейосолоді	–	70
7.	Орнітологічний маршрут № 5 «Великий Чапельський під»	під; Великий Чапельський під	зональна та інтразональна	темно-каштанові, лучно-каштанові, дерново-глейові та глейосолоді	–	10
Грунтознавчі стаціонари (разом 4)						
1.	Базовий № 1**	вододіл; масив «Південний», квартал 68	валіськокострицево-українськоковилоче	темно-каштанові залишково солонцюваті	/ 1	–
2.	Базовий № 2	вододіл; ділянка «Стара», квартал 43	валіськокострицево-українськоковилоче	темно-каштанові залишково солонцюваті	/ 1	–
3.	Великий Чапельський під	під; Великий Чапельський під, загін № 7	ранньоосоково-подовопирійне	глейосолоді	/ 1	–
4.	Зрошувана деревна культура	схил; дендропарк «Асканія-Нова», куртина 57Б	деревні насадження	темно-каштанові окультурені карбонатні	/ 1	–
5.	Базовий № 3	вододіл; поле № 33 ДП ДГ «Асканія-Нова», богарна рілля	агроценоз	темно-каштанові залишково солонцюваті	/ 1	–
6.	Базовий № 4	вододіл; поле № 33 ДП ДГ «Асканія-Нова», зрошувана рілля	агроценоз	темно-каштанові залишково солонцюваті	/ 1	–

Примітки: * – курсивом виділені назви рослинних асоціацій, що були притаманні стаціонарам на час їх закладки, але змінені у ході резерватогенних сукцесій і натепер не відповідають сучасній структурі рослинності;

** – зберігається первинна нумерація пікетів, закладених у 1986–1990 рр.

1.2 Абіотичне середовище

1.2.1 Клімат

1.2.1.1 Основні метеорологічні показники

За звітний період проаналізовано погодні умови. Встановлено мінімальні та максимальні температурні показники, загальну специфіку метеорологічної обстановки (вологі та посушливі періоди). Сезонна динаміка атмосферних опадів, у порівнянні з минулим роком, має суттєві відмінності. За період накопичення вологи з 1 вересня 2021 по 31 березня 2022 рр. кількість опадів досягла 164,1 мм, що істотно менше середньобогаторічних показників цього сезону (211 мм). Початок вегетаційного періоду (квітень) характеризувався теплою погодою зі значними опадами (усього 44,5 мм при нормі 28 мм). У травні спостерігалась низька кількість опадів (21,5 мм при нормі 38 мм). Червень відзначився аналогічно низьким рівнем опадів, сума яких за місяць склала 27,0 мм (норма 46 мм). У липні погода залишалась спекотною з незначними опадами (27,9 мм за норми 42 мм). Серпень зберіг спекотний характер, проте кількість опадів стрімко зросла – до 52,9 мм, – що перебільшило середньомісячні показники у 1,5 рази. Загалом, сезонна динаміка та сумарні показники атмосферних опадів за гідрологічний рік (вересень–серпень) у обсязі 337,9 мм характеризують погодні умови як посушливу. Основні характеристики погодних умов у 2022 р. за даними агрометеостанції смт Асканія-Нова відображені у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Основні характеристики погодних умов у 2022 р. за даними агрометеостанції смт Асканія-Нова

Місяць, число	Температура, °С							Кількість опадів за добу, мм	Відносна вологість повітря, %		Максимальна швидкість вітру, м/сек.
	повітря			ґрунту					середня	мінімальна	
	середня	максимальна	мінімальна	мінімальна	5 см	10 см	20 см				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
I 01	3,7	5,2	0,7	-0,4				3,2	96	94	9
02	2,2	4,6	-2,2	-2,8					74	48	15
03	2,5	8,0	-3,0	-2,8				0,0	88	80	12

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
04	5,9	8,8	2,3	-1,1				0,3	84	75	9
05	7,3	11,8	2,0	-1,2					89	80	13
06	8,4	12,6	6,0	3,1					91	77	13
07	3,2	7,4	-0,7	-1,7					82	61	9
08	-2,2	2,8	-7,9	-9,9					80	57	12
09	2,9	5,5	-0,7	-1,5				0,0	92	87	11
10	4,5	6,7	3,0	1,7					93	86	9
за дек.	3,8	12,6	-7,9	-9,9				3,5	87	48	15
11	-0,2	4,2	-2,3	-2,8				0,0	84	70	12
12	-5,5	-2,3	-7,5	-8,9				0,0	71	62	12
13	-8,9	-5,5	-12,1	-13,9					69	58	9
14	0,3	3,0	-5,8	-6,6				0,7	86	75	15
15	2,4	4,4	0,2	-2,5				0,0	67	53	16
16	1,2	4,3	-1,0	-1,9					68	47	11
17	1,7	6,6	-3,0	-4,4					76	64	17
18	-0,8	2,8	-2,8	-4,1				0,9	81	63	19
19	-4,1	-2,8	-7,5	-9,9				0,0	76	66	11
20	-3,4	4,3	-10,5	-11,5					80	59	9
за дек.	-1,7	6,6	-12,1	-13,9				1,6	76	47	19
21	-0,3	2,5	-2,3	-4,3					77	46	10
22	-3,1	2,6	-8,9	-10,2					70	44	9
23	-3,7	1,7	-9,3	-10,7					80	56	9
24	-3,5	-2,5	-4,2	-5,0				4,1	92	88	11
25	-7,4	-4,2	-12,4	-20,5				2,3	91	80	7
26	-7,8	-4,3	-12,5	-21,8				0,4	92	83	4
27	-5,6	-2,2	-11,8	-19,2				0,2	89	78	5
28	-0,3	3,4	-13,1	-16,5				0,9	86	78	11
29	1,4	3,0	-0,4	-2,6				0,0	85	76	9
30	0,4	4,6	-4,5	-5,5				1,1	84	69	19
31	2,2	6,6	0,4	-1,5					81	50	13
за дек.	-2,5	6,6	-13,1	-21,8				9,0	84	44	19
за міс.	-0,2	12,6	-13,1	-21,8				14,1	82	44	19
II 01	2,3	8,6	-1,5	-2,2				4,9	87	72	10
02	2,1	4,0	-0,5	-1,2				2,2	91	85	7
03	2,6	3,7	1,3	0,0				4,8	93	86	7
04	-0,5	1,4	-2,2	-3,9				0,0	73	52	9
05	-3,0	0,2	-9,0	-9,7					77	58	9
06	1,9	6,7	-0,7	-2,5				0,9	83	60	10
07	4,2	9,4	1,0	-1,9				0,0	86	75	14
08	4,9	7,2	2,2	1,6				0,0	93	90	12
09	1,6	4,0	-2,4	-3,8				0,4	79	57	11
10	3,5	8,5	-0,5	-2,3					80	61	11
за дек.	2,0	9,4	-9,0	-9,7				13,2	84	52	14
11	6,0	11,3	0,5	-1,2					83	53	17
12	3,9	7,7	1,8	0,0				0,5	86	69	13
13	0,4	6,4	-3,1	-5,0					70	32	9
14	-1,5	7,5	-8,0	-9,6					65	25	11
15	-0,4	8,3	-6,2	-8,4					79	50	8
16	3,2	9,5	-3,6	-5,9					76	43	12

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
17	5,9	13,5	-0,5	-2,9					75	49	16
18	7,6	10,0	5,2	2,4				0,0	77	62	15
19	4,7	11,0	-4,9	-5,2					73	38	17
20	7,0	11,5	3,0	-0,2					67	33	12
за дек.	3,7	13,5	-8,0	-9,6					75	25	17
21	5,9	11,9	-0,5	-5,5					70	49	11
22	4,9	12,5	-2,6	-6,3				0,9	88	67	8
23	7,9	11,1	6,0	4,2				0,6	72	45	8
24	6,4	12,2	1,5	0,0					57	30	11
25	3,8	6,1	2,4	1,7				0,3	86	57	8
26	3,3	6,3	0,8	-2,5					83	65	11
27	1,3	8,0	-1,8	-4,3					75	47	11
28	0,1	5,1	-4,6	-6,6					70	50	16
за дек.	4,2	12,5	-4,6	-6,6				1,8	75	30	16
за міс.	3,2	13,5	-9,0	-9,7				15,5	78	25	17
III 01	0,8	2,1	0,2	-0,8	1,6	2,1	2,5	5,7	88	69	14
02	4,0	6,5	1,4	-0,3	3,0	2,9	2,7	0,0	83	57	11
03	3,1	5,0	1,9	0,8	3,5	3,6	3,5	0,9	90	79	9
04	3,0	5,3	-0,1	-1,8	3,0	3,1	3,2	0,4	85	73	11
05	1,5	3,1	0,2	-1,1	2,4	2,8	2,9		77	60	11
06	0,2	4,4	-2,2	-3,5	2,3	2,4	2,5	0,0	74	47	9
07	0,1	3,3	-3,8	-5,0	2,4	2,5	2,6		71	43	7
08	-0,6	3,5	-3,0	-5,8	1,4	1,8	2,2	0,0	81	60	7
09	-2,0	2,7	-6,4	-8,1	0,8	1,2	1,5		79	48	8
10	-4,2	-2,5	-5,6	-6,8	0,2	0,8	1,2	0,7	81	66	13
за дек.	0,6	6,5	-6,4	-8,1	2,1	2,3	2,5	7,7	81	43	14
11	-6,2	-1,5	-10,3	-12,0	-0,4	0,1	0,5	1,3	86	72	12
12	-3,7	2,0	-8,0	-9,7	-0,5	0,0	0,3	0,0	66	30	13
13	-3,6	4,2	-11,2	-11,8	-0,6	-0,1	0,2		61	32	8
14	-1,2	6,1	-8,5	-10,1	-0,4	0,0	0,2		59	37	8
15	3,1	11,6	-3,3	-6,8	1,6	1,2	1,0		63	34	11
16	-1,1	5,0	-8,3	-8,9	2,2	2,3	2,1		62	34	11
17	-3,3	3,1	-8,6	-10,5	0,7	1,2	1,5		61	37	13
18	-3,5	1,7	-8,1	-9,5	-0,1	0,4	0,8		65	42	14
19	-1,3	5,8	-7,2	-9,0	-0,1	0,2	0,4		55	28	17
20	0,8	8,7	-4,9	-7,2	0,9	0,8	0,9		41	23	14
за дек.	-2,0	11,6	-11,2	-12,0	0,3	0,6	0,8	1,3	62	23	17
21	4,0	13,8	-5,4	-8,6	2,4	2,1	1,8		44	27	12
22	5,5	14,0	-1,0	-3,8	4,5	4,1	3,6		54	28	17
23	3,4	13,5	-5,3	-7,9	4,0	3,9	3,6		41	16	15
24	4,6	14,5	-4,5	-7,8	4,7	4,4	4,0		40	20	10
25	2,3	11,7	-7,5	-8,6	4,0	4,1	4,1		64	32	13
26	6,8	15,7	-2,1	-6,9	5,1	4,7	4,3		53	28	17
27	6,8	9,4	2,8	-1,5	6,8	6,5	6,0		54	34	18
28	3,4	11,5	-4,5	-8,6	5,1	5,1	4,9		45	28	15
29	8,5	15,9	2,6	-0,6	6,6	6,3	5,8		65	40	16
30	11,0	20,0	4,0	1,3	8,5	7,8	7,1		71	40	16
31	13,4	20,4	7,8	5,4	10,0	9,4	8,5		61	37	19
за дек.	6,3	20,4	-7,5	-8,6	5,6	5,3	4,9		54	16	19

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
за міс.	1,8	20,4	-11,2	-12,0	2,8	2,8	2,8	9,0	65	16	19
IV 01	17,5	23,3	12,7	11,1	11,6	10,8	9,8		43	27	20
02	14,2	18,5	8,1	4,1	11,6	11,1	10,3		61	47	20
03	10,5	15,0	7,6	4,7	10,6	10,4	9,9	2,2	75	56	15
04	5,3	8,4	2,0	-0,3	8,4	8,5	8,4		60	32	11
05	5,7	12,4	-1,9	-4,4	7,0	7,1	7,1		64	39	15
06	9,7	15,1	5,4	3,3	9,8	9,2	8,5		75	49	13
07	8,0	17,2	-3,6	-5,2	10,1	9,7	9,2		71	36	18
08	7,3	12,7	1,6	0,6	9,0	9,1	9,0		83	64	9
09	11,9	23,5	0,1	-0,6	10,6	10,0	9,2		68	32	16
10	14,4	24,0	4,3	2,9	13,3	12,5	11,4		60	32	12
за дек.	10,5	24,0	-3,6	-5,2	10,2	9,8	9,3		66	27	20
11	9,0	13,5	5,6	5,5	11,6	11,8	11,6	17,3	90	83	13
12	6,4	9,5	3,6	3,4	7,3	7,9	8,2	1,2	76	57	17
13	6,0	7,4	4,6	2,0	5,9	6,4	6,8	12,8	81	69	13
14	9,1	12,3	6,9	6,0	8,3	8,0	7,5	3,0	87	77	14
15	11,3	17,0	5,7	4,8	11,4	10,6	9,7		79	58	10
16	10,4	16,4	3,8	1,9	11,3	10,9	10,3		81	61	10
17	8,7	10,3	7,6	5,6	10,0	10,2	10,1	0,4	89	81	10
18	6,6	8,0	5,6	5,7	8,3	8,5	8,6	7,0	87	78	13
19	6,4	9,5	4,3	3,7	7,9	8,0	7,9		81	71	8
20	8,0	12,2	5,3	3,7	9,2	8,9	8,5		76	54	16
за дек.	8,2	17,0	3,6	1,9	9,1	9,1	8,9	41,7	83	54	17
21	6,1	10,7	0,5	-0,4	8,1	8,1	8,0	0,0	80	53	10
22	8,2	15,3	0,8	-0,3	9,9	9,4	8,9		76	47	9
23	9,5	13,0	3,8	3,5	9,3	9,4	9,3	0,0	73	52	19
24	12,0	20,0	4,3	2,0	12,2	11,2	10,1	0,6	73	42	15
25	13,2	20,9	3,7	3,3	14,4	13,5	12,4		73	47	11
26	14,6	23,8	4,6	4,0	15,9	14,9	13,7		68	40	10
27	15,8	21,2	9,7	7,4	17,2	16,2	15,0		61	36	9
28	14,6	22,2	7,2	5,2	16,6	15,9	15,0		57	38	12
29	14,3	21,6	6,8	5,9	15,9	15,5	14,9		58	38	11
30	13,6	18,3	10,4	8,8	16,1	15,5	14,7		58	44	12
за дек.	12,2	23,8	0,5	-0,4	13,6	13,0	12,2	0,6	68	36	19
за міс.	10,3	24,0	-3,6	-5,2	11,0	10,6	10,1	44,5	72	27	20
V 01	13,5	20,3	7,0	4,8	15,8	15,4	14,7		51	30	13
02	11,3	18,0	5,2	3,9	15,1	15,0	14,6		67	46	10
03	10,4	17,8	1,7	0,5	14,1	13,9	13,6		66	37	11
04	10,9	19,6	2,7	1,7	14,6	14,3	13,8		69	41	9
05	14,2	20,2	8,0	7,2	15,2	15,0	14,5		56	36	13
06	12,2	19,0	4,7	2,7	15,8	15,2	14,5		48	32	11
07	10,7	18,5	2,2	0,9	15,3	15,0	14,5		55	32	12
08	12,9	20,5	4,0	1,2	16,2	15,6	14,9		49	24	9
09	16,3	23,7	6,3	5,1	17,9	17,1	16,2		51	28	9
10	14,5	19,0	7,8	7,1	19,7	18,7	17,6		53	26	9
за дек.	12,7	23,7	1,7	0,5	16,0	15,5	14,9		57	24	13
11	13,0	19,3	5,6	4,7	18,2	17,7	17,0		48	30	8
12	15,7	24,0	7,2	3,1	18,4	17,8	16,9		57	29	13
13	17,8	23,9	12,5	11,5	19,9	19,0	17,9		67	48	15

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
14	16,2	22,6	11,8	11,2	18,5	18,2	17,6	3,5	73	50	13
15	16,3	21,9	10,2	8,0	19,1	18,4	17,6		63	35	12
16	16,5	23,0	10,2	8,3	20,2	19,4	18,4		59	33	8
17	17,2	23,2	13,3	10,2	21,3	20,4	19,3		54	31	8
18	13,1	16,0	10,5	10,6	16,9	17,4	17,6	14,1	74	38	11
19	12,7	20,1	6,0	4,4	14,4	14,6	14,6	0,0	65	36	13
20	16,4	22,5	10,7	8,8	17,4	16,8	16,1		55	29	10
за дек.	15,5	24,0	5,6	3,1	18,4	18,0	17,3	17,6	62	29	15
21	17,4	23,8	11,6	10,3	18,5	17,9	17,2		64	41	19
22	17,3	23,0	14,0	13,3	19,0	18,5	17,8	1,7	61	36	13
23	13,2	17,1	8,9	7,1	17,0	17,0	16,8	0,0	74	64	7
24	16,0	21,6	11,6	11,0	19,5	18,7	17,7		54	30	8
25	16,4	24,4	9,0	7,2	20,0	19,3	18,5		59	28	12
26	14,4	22,4	8,2	7,0	18,0	18,2	18,0	1,9	76	41	14
27	18,6	25,6	12,7	10,8	20,6	19,5	18,4		68	36	15
28	18,8	25,0	13,3	11,8	21,1	20,5	19,6		58	30	17
29	17,8	25,6	9,0	8,4	20,9	20,4	19,6		60	32	10
30	19,4	28,0	9,5	9,7	21,2	20,6	19,8		59	36	13
31	21,2	30,0	12,0	11,4	24,0	22,8	21,4		65	38	9
за дек.	17,3	30,0	8,2	7,0	20,0	19,4	18,6	3,6	63	28	19
за міс.	15,2	30,0	1,7	0,5	18,2	17,7	17,0	21,2	61	24	19
VI 01	23,8	33,4	13,0	12,4	26,6	25,3	23,6		62	33	9
02	24,4	33,0	14,9	14,4	27,6	26,4	24,9		65	37	10
03	24,4	33,5	15,2	14,1	27,7	26,6	25,3		60	35	13
04	24,3	30,6	18,1	17,6	28,4	27,3	26,0		62	37	11
05	23,5	30,4	16,8	16,1	28,3	27,5	26,1		52	26	8
06	21,8	27,7	18,0	18,0	25,0	24,9	24,5	0,0	55	29	12
07	21,5	29,4	14,0	12,6	25,3	24,5	23,6		55	27	11
08	22,4	30,3	14,1	13,7	26,0	25,2	24,3		51	26	13
09	22,1	29,2	15,0	14,2	25,2	24,8	24,2		63	40	15
10	21,9	28,2	16,0	16,1	26,5	25,5	24,3	4,5	71	48	10
за дек.	23,0	33,5	13,0	12,4	26,7	25,8	24,7	4,5	60	26	15
11	23,6	31,9	14,8	14,6	28,0	26,9	25,6		65	32	9
12	26,1	34,2	17,0	15,6	28,2	27,3	26,1		48	24	14
13	24,7	33,5	17,4	16,4	28,4	27,4	26,4	0,6	58	27	15
14	24,3	33,2	15,1	14,8	28,7	27,6	26,5		56	25	13
15	21,9	26,5	16,5	15,4	28,1	27,2	26,3		53	30	13
16	20,9	27,3	14,2	12,2	26,7	26,1	25,4		50	30	9
17	21,7	29,1	10,8	10,1	26,6	25,8	25,1		53	27	8
18	20,1	25,8	13,0	12,4	24,4	24,3	24,1	3,4	69	49	10
19	22,1	30,0	14,0	12,2	26,0	24,9	24,0		61	32	6
20	25,1	32,5	17,4	16,3	29,1	27,7	26,3		51	26	8
за дек.	23,1	34,2	10,8	10,1	27,4	26,5	25,6	4,0	56	24	15
21	24,5	32,6	16,0	14,4	29,2	28,1	27,0		55	36	12
22	19,4	23,5	14,2	14,3	26,1	26,0	25,6	2,4	61	37	17
23	15,8	21,4	11,6	11,4	21,3	21,8	22,2	1,4	77	56	10
24	17,1	23,5	14,0	11,9	21,4	21,5	21,5	7,0	80	52	11
25	19,0	26,7	12,0	10,5	22,2	21,6	21,2	0,0	75	44	14
26	21,7	30,0	16,0	14,7	23,8	23,5	22,8	0,4	70	33	19

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
27	23,3	28,5	20,0	19,4	24,3	23,9	23,4		67	40	16
28	23,9	30,9	18,5	17,8	25,3	24,5	23,6	0,0	58	32	10
29	25,1	35,0	17,6	15,2	26,7	25,8	24,8	5,3	60	28	24
30	22,6	28,7	18,6	16,6	24,0	24,0	23,8	2,0	75	57	12
за дек.	21,2	35,0	11,6	10,5	24,4	24,1	23,6	18,5	68	28	24
за міс.	22,4	35,0	10,8	10,1	26,2	25,5	24,6	27,0	61	24	24
VII 01	24,8	31,6	17,1	15,8	27,6	26,2	24,8		57	29	8
02	23,1	28,2	17,1	15,8	27,3	26,6	25,7		43	19	11
03	22,2	30,5	13,5	11,2	27,0	26,2	25,3		49	28	8
04	24,6	33,0	14,2	13,3	29,0	27,8	26,5		50	27	7
05	27,7	35,6	19,6	18,0	30,2	29,0	27,8		48	22	6
06	28,2	36,0	16,5	16,1	31,1	29,6	28,3		46	26	11
07	26,1	35,2	16,4	15,2	30,4	29,3	28,3		47	14	13
08	26,1	34,8	16,9	16,3	29,9	28,9	28,0		44	24	13
09	24,6	35,0	12,8	12,4	29,6	28,5	27,7	0,0	51	23	15
10	24,0	31,7	20,8	18,2	29,2	28,5	27,8	18,5	62	35	18
за дек.	25,1	36,0	12,8	11,2	29,1	28,1	27,0	18,5	50	14	18
11	22,7	28,6	19,0	18,6	25,1	25,3	25,3	0,4	57	27	12
12	21,2	27,0	14,4	13,8	24,8	24,4	23,9		47	29	12
13	21,3	28,5	12,6	12,1	25,6	25,1	24,5		51	32	13
14	22,1	28,6	14,8	13,8	26,4	25,6	24,8		54	33	13
15	23,9	32,4	13,7	13,0	28,0	27,1	26,0		52	26	10
16	24,9	32,6	16,1	15,4	28,7	27,9	26,9	0,6	55	33	11
17	23,1	31,8	17,5	16,8	27,9	27,4	26,7	0,0	59	39	11
18	20,0	25,8	13,4	12,4	26,9	26,4	25,8		51	28	11
19	21,9	28,0	13,8	12,7	26,6	26,1	25,5		48	29	10
20	23,8	30,3	13,3	12,3	27,3	26,4	25,7		46	31	11
за дек.	22,5	32,6	12,6	12,1	26,7	26,2	25,5	1,0	52	26	13
21	21,8	27,2	16,7	16,1	27,6	26,7	26,1	1,5	53	31	11
22	23,3	28,6	18,5	17,8	27,8	26,9	26,1		49	30	11
23	22,9	29,4	16,0	15,4	27,8	27,0	26,2		49	25	11
24	25,8	33,2	18,0	18,0	29,2	27,8	26,8		44	25	10
25	23,6	29,2	20,3	20,4	27,0	26,9	26,6	6,9	63	42	13
26	22,8	29,2	17,4	15,6	26,1	25,4	24,9		62	34	9
27	23,5	31,5	15,3	13,0	26,8	26,1	25,4		55	32	11
28	26,8	34,0	18,9	17,9	29,3	28,2	27,1		49	29	8
29	27,5	34,6	21,4	20,4	30,1	29,1	28,1		47	28	10
30	26,3	33,4	19,2	18,6	29,7	29,0	28,1		37	20	11
31	26,0	34,9	17,8	16,3	29,8	28,5	27,8		47	28	13
за дек.	24,6	34,9	15,3	13,0	28,3	27,4	26,7	8,4	50	20	13
за міс.	24,1	36,0	12,6	11,2	28,1	27,2	26,4	27,9	51	14	18
VIII 01	23,3	29,4	18,6	17,7	26,7	26,9	26,9	2,4	71	47	14
02	23,7	31,4	19,0	17,8	27,7	26,8	26,0	7,8	69	39	10
03	21,6	26,5	17,0	15,9	24,2	24,6	24,7		70	51	9
04	23,3	29,7	17,6	16,3	26,8	25,9	25,1		61	34	8
05	24,3	30,2	19,2	19,0	27,5	27,0	26,3	0,5	63	43	9
06	23,4	32,5	17,8	17,2	26,6	26,4	26,0	0,6	68	44	14
07	27,0	35,8	18,8	17,4	27,9	27,1	26,2		49	21	12
08	28,4	37,5	19,0	17,4	28,7	27,8	27,0		37	16	11

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
09	28,3	37,1	19,2	17,5	29,0	28,2	27,4		35	20	14
10	28,0	36,3	20,6	19,4	29,0	28,2	27,5		40	16	14
за дек.	25,1	37,5	17,0	15,9	27,4	26,9	26,3	11,3	56	16	14
11	25,5	30,8	19,8	19,1	27,2	27,2	27,0	9,1	60	37	11
12	24,0	31,5	18,5	17,6	25,5	25,2	24,9	2,0	75	57	11
13	26,3	33,5	19,0	18,1	28,0	27,3	26,4		72	45	10
14	25,4	33,5	21,2	19,8	27,1	27,3	27,0	8,1	66	45	14
15	24,8	33,3	19,2	17,5	26,0	25,8	25,5		68	48	9
16	24,7	30,4	21,4	20,8	27,0	26,6	26,0	4,6	70	44	8
17	22,5	29,7	16,2	16,1	25,6	25,8	25,7	12,4	81	54	13
18	24,0	29,5	20,0	19,2	25,5	25,2	25,0	2,4	77	51	11
19	24,0	30,2	18,2	18,3	25,2	25,1	24,9	2,4	79	57	9
20	23,8	31,5	18,0	17,4	26,5	25,9	25,2		80	46	11
за дек.	24,5	33,5	16,2	16,1	26,4	26,1	25,8	41,0	73	37	14
21	23,9	31,5	17,2	17,0	26,6	26,3	25,7	0,0	77	46	11
22	24,4	31,2	18,4	18,3	26,8	26,4	25,9		68	45	12
23	25,2	31,5	19,8	19,1	26,3	26,1	25,8		59	33	18
24	25,2	31,0	19,9	17,9	25,5	25,4	25,1		47	31	17
25	25,8	31,2	19,4	17,4	25,3	25,1	24,9		40	33	18
26	26,0	31,4	23,3	21,8	26,5	26,1	25,6		49	40	16
27	25,0	32,8	17,5	17,3	26,6	26,1	25,5		67	53	10
28	26,1	33,9	21,4	20,3	28,3	27,7	26,9		62	26	10
29	27,1	34,5	20,0	19,6	28,5	27,9	27,1		52	29	11
30	28,2	36,1	18,0	16,5	28,8	28,3	27,6	0,6	50	27	8
31	27,4	34,7	20,6	18,8	28,8	28,2	27,5		49	28	8
за дек.	25,8	36,1	17,2	16,5	27,1	26,7	26,1	0,6	56	26	18
за міс.	25,2	37,5	16,2	15,9	27,0	26,6	26,1	52,9	62	16	18
IX 01	23,8	28,5	20,0	18,6	27,7	27,6	27,3	0,4	65	46	10
02	20,9	26,7	14,9	14,1	25,1	25,4	25,5		50	34	12
03	19,5	28,0	14,3	13,3	22,5	23,1	23,6	2,9	51	34	15
04	15,6	19,7	12,6	11,6	19,7	20,5	21,3	0,0	73	56	11
05	15,2	22,2	7,0	6,6	18,6	19,2	19,8		58	30	11
06	15,5	21,3	10,0	8,5	19,6	19,9	20,1		51	30	11
07	14,0	19,7	6,9	5,2	19,8	20,0	20,2		48	31	8
08	14,9	24,0	4,4	4,0	20,3	20,3	20,3		51	21	9
09	17,7	21,2	15,5	15,0	20,0	20,5	20,7	43,6	78	57	7
10	19,3	24,6	14,5	14,0	19,9	20,1	20,2		70	51	13
за дек.	17,6	28,5	4,4	4,0	21,3	21,7	21,9	46,9	60	21	15
11	17,4	22,3	13,0	12,2	17,9	18,3	18,7	0,3	77	60	8
12	17,2	21,6	13,0	12,4	18,3	18,5	18,7		80	59	7
13	14,3	19,0	9,9	8,6	16,1	16,8	17,5		71	40	10
14	15,2	21,8	11,4	9,0	16,0	16,3	16,6		71	40	13
15	20,2	26,2	14,1	12,4	18,6	18,3	18,1		78	56	16
16	22,9	29,8	18,0	16,4	21,7	21,2	20,4		76	44	11
17	20,6	27,5	11,6	12,4	21,6	21,3	20,9		77	54	10
18	22,2	27,7	18,4	16,5	22,9	22,6	22,0	0,0	66	41	16
19	14,0	21,5	6,5	6,2	18,0	18,7	19,3		61	38	11
20	15,5	21,1	9,5	9,2	18,4	18,4	18,6		64	44	7
за дек.	18,0	29,8	6,5	6,2	19,0	19,0	19,1	0,3	72	38	16

Кінець таблиці 1.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
21	13,0	19,5	6,2	5,6	17,2	17,6	18,0		63	39	11
22	11,6	16,9	3,4	3,4	15,1	15,9	16,5		71	51	7
23	14,1	18,5	11,0	10,6	17,1	17,2	17,1	0,3	61	32	9
24	11,0	16,8	6,8	5,9	14,8	15,5	16,1	0,7	71	45	11
25	12,5	20,6	5,5	3,7	14,6	14,9	15,2		65	31	11
26	17,1	24,0	12,0	11,0	17,8	17,4	17,1		74	44	11
27	16,8	23,0	11,5	10,5	16,8	17,0	17,2		80	57	12
28	18,7	24,0	15,4	14,4	18,5	18,4	18,1	8,3	80	46	14
29	17,9	26,7	10,0	8,9	17,9	17,8	17,7		74	38	10
30	20,4	28,2	14,2	12,6	19,7	19,3	18,8		73	44	13
за дек.	15,3	28,2	3,4	3,4	17,0	17,1	17,2	9,3	71	31	14
за міс.	17,0	29,8	3,4	3,4	19,1	19,3	19,4	56,5	68	21	16

Як слідує із матеріалів таблиці 1.2, продовж досліджуваного періоду зареєстрована мінімальна температура $-13,1^{\circ}\text{C}$, максимальна температура $+37,5^{\circ}\text{C}$. Перебіг погодних умов наочно відображають клімадіаграма та циклограми погодних умов (рис. 1.1).

1.2.1.2 Помісячна метеорологічна характеристика

Січень. Перша декада січня характеризувалася помірно теплою погодою з незначними опадами. Середньодекадна температура повітря склала $3,8^{\circ}$ тепла, що на $5,4^{\circ}$ вище норми. Максимальна температура повітря підвищувалась до $12,6^{\circ}$, на поверхні ґрунту – до $14,5^{\circ}$. Мінімальна температура знижувалась до $-7,9^{\circ}$, на поверхні ґрунту – до $-9,9^{\circ}$. Вітер досягав максимальної швидкості 15 м/с. Опадів випало 3,5 мм або 35% норми. Мінімальна температура ґрунту на глибині залягання вузла кушніння склала $0,0^{\circ}$. За декаду спостерігалось чотири дні з рососою та три дні з туманом. Модельна культура (озима пшениця) на дослідному полі знаходилась у стані зимового спокою.

Друга декада січня характеризувалась холодною погодою з незначними опадами. Середньодекадна температура повітря склала $-1,7^{\circ}$, що на $0,9^{\circ}$ нижче норми. Максимальна температура повітря підвищувалась до $6,6^{\circ}$ тепла, на поверхні ґрунту – до $6,7^{\circ}$. Мінімальна температура повітря знижувалась до $-12,1^{\circ}$, на поверхні ґрунту – до $-13,9^{\circ}$. Вітер досягав максимальної швидкості 19 м/с. Опадів випало 1,6 мм або 20% норми. Мінімальна температура ґрунту на

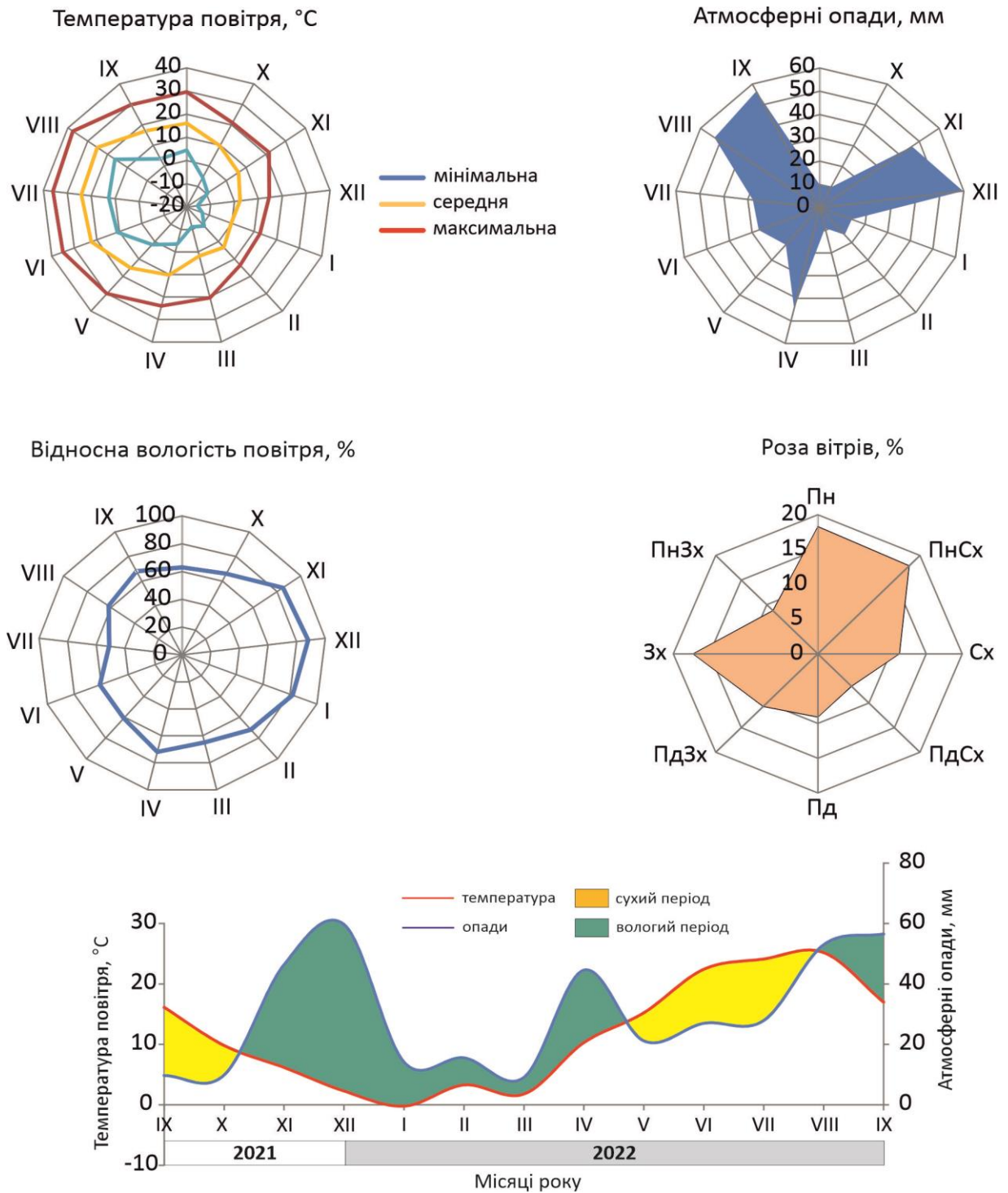

Рисунок 1.1 – Основні метеорологічні показники смт Асканія-Нова в 2021–2022 роках

глибині залягання вузла кушіння склала $-3,0^{\circ}$. За декаду спостерігалось один день з ожеледдю та два дні з ожеледицею. При відрощуванні гілок модельних плодкових дерев загибелі та пошкоджень бруньок не виявлено. Озима пшениця знаходилась у стані зимового спокою.

Третя декада січня характеризувалася холодною погодою з опадами. Середньодекадна температура повітря склала $-2,5^{\circ}$, що на $0,4^{\circ}$ нижче норми. Максимальна температура повітря підвищувалась до $6,6^{\circ}$, на поверхні ґрунту – до $9,4^{\circ}$. Мінімальна температура повітря знижувалась до $-13,1^{\circ}$, на поверхні ґрунту – до $-21,8^{\circ}$. Вітер досягав максимальної швидкості 19 м/с. Опадів випало 9,0 мм або 90% норми. Мінімальна температура ґрунту на глибині вузла кущіння склала $-4,4^{\circ}$. За декаду спостерігалось один день з поземком та один день з ожеледицею. Озима пшениця знаходилась у стані зимового спокою.

Лютий. Перша декада лютого характеризувалася прохолодною погодою з опадами. Середньодекадна температура повітря склала $2,0^{\circ}$ тепла, що на $3,6^{\circ}$ вище норми. Максимальна температура повітря підвищувалась до $9,4^{\circ}$, на поверхні ґрунту – до $12,9^{\circ}$. Мінімальна температура повітря знижувалась до $-9,0^{\circ}$, на поверхні ґрунту – до $-9,7^{\circ}$. Вітер досягав максимальної швидкості 14 м/с. Опадів випало 13,2 мм або 132% норми. Мінімальна температура ґрунту на глибині вузла кущіння склала $-1,5^{\circ}$. За декаду спостерігалось один день з росοю та один день з туманом. За результатами відрощування проб озимої пшениці, відібраних 25.01, пошкоджених та загиблих рослин не виявлено. Озима пшениця знаходилась у стані зимового спокою.

Друга декада лютого характеризувалась відносно теплою погодою з незначними опадами, але вночі спостерігалось зниження температури. Середньодекадна температура повітря склала $3,7^{\circ}$ тепла, що на $4,5^{\circ}$ вище норми. Максимальна температура повітря підвищувалась до $13,5^{\circ}$, на поверхні ґрунту – до $25,3^{\circ}$. Мінімальна температура знижувалась до $-8,0^{\circ}$, на поверхні ґрунту – до $-9,6^{\circ}$. Вітер досягав максимальної швидкості 17 м/с. Опадів випало 0,5 мм або 6% норми. Мінімальна температура ґрунту на глибині залягання вузла кущіння склала $-0,5^{\circ}$. За декаду спостерігалось три дні з росοю та один день з туманом. 17.02 у озимої пшениці зафіксовано відновлення вегетації, стан культури добрий.

Третя декада лютого характеризувалася теплою погодою з незначними опадами. Середньодекадна температура повітря склала $4,2^{\circ}$ тепла, що на $3,7^{\circ}$

вище норми. Максимальна температура повітря підвищувалась до 12,5° тепла, на поверхні ґрунту – до 23,8° тепла. Мінімальна температура повітря знижувалась до -4,6°, на поверхні ґрунту – до -6,6°. Вітер досягав максимальної швидкості 16 м/с. Опадів випало 1,8 мм або 26% норми. Мінімальна температура ґрунту на глибині вузла кущіння склала 0,4°. Через зниження температури повітря 27 лютого у озимій пшениці відмічено припинення вегетації.

Березень. Перша декада березня характеризувалася холодною погодою з опадами. Середньодекадна температура повітря склала 0,6° тепла, що на 2,1° нижче норми. Максимальна температура повітря підвищувалась до 6,5°, на поверхні ґрунту – до 23,2°. Мінімальна температура повітря знижувалась до -6,4°, на поверхні ґрунту – до -8,1°. Вітер досягав максимальної швидкості 14 м/с. Опадів випало 7,7 мм або 96% норми. Мінімальна температура ґрунту на глибині вузла кущіння склала 0,0°. За декаду спостерігалось два дні з росою. За результатами відрощування озимій пшениці у зразках, взятих 20.02, пошкоджених та загиблих рослин не виявлено. Озима пшениця знаходилась у стані зимового спокою.

Друга декада березня характеризувалась холодною погодою з незначними опадами. Середньодекадна температура повітря склала -2,0°, що на 5,7° нижче норми. Максимальна температура повітря підвищувалась до 11,6° тепла, на поверхні ґрунту – до 22,3° тепла. Мінімальна температура повітря знижувалась до -11,2°, на поверхні ґрунту – до -12,0°. Вітер досягав максимальної швидкості 17 м/с. Опадів випало 1,3 мм або 13% норми. Мінімальна температура ґрунту на глибині залягання вузла кущіння склала -1,5°. За декаду спостерігалось три дні з мінімальною відносною вологістю $\leq 30\%$. При відрощуванні гілок дослідних плодкових дерев загибелі та пошкоджень бруньок не виявлено. Озима пшениця знаходилась у стані зимового спокою.

Третя декада березня характеризувалася теплою, суховітряною погодою, без опадів. Середньодекадна температура повітря склала 6,3° тепла, що на 1,1° вище норми. Максимальна температура повітря підвищувалась до 20,4°, на

поверхні ґрунту – до 36,3°. Мінімальна температура повітря знижувалась до –7,5°, на поверхні ґрунту – до –8,6°. Вітер досягав максимальної швидкості 19 м/с. Опадів не було. Мінімальна температура ґрунту на глибині вузла кущіння склала –0,6°. За декаду відмічалось чотири дні із заморозками. Середня температура ґрунту на глибині 10 см склала 5,3°. 22.03 озима пшениця відновила вегетацію.

Квітень. Перша декада квітня характеризувалася теплою та вітряною погодою з незначними опадами. Середньодекадна температура повітря склала 10,5°, що на 2,3° вище норми. Максимальна температура повітря підвищувалась до 24,0°, на поверхні ґрунту – до 43,2°. Мінімальна температура повітря знижувалась до –3,6°, на поверхні ґрунту – до –5,2°. Вітер досягав максимальної швидкості 20 м/с. Опадів випало 2,2 мм або 20% норми. Середня температура ґрунту на глибині 10 см склала 9,8°. За декаду спостерігалось два дні з росою, один день з грозою та два дні з туманом. 1 та 2 квітня відмічалась пилова буря. Стан посівів озимої пшениці добрий.

Друга декада квітня характеризувалася прохолодною погодою з опадами. Середньодекадна температура повітря склала 8,2°, що на 2,1° нижче норми. Максимальна температура повітря підвищувалась до 17,0°, на поверхні ґрунту – до 28,1°. Мінімальна температура повітря знижувалась до 3,6°, на поверхні ґрунту – до 1,9°. Вітер досягав максимальної швидкості 17 м/с. Опадів випало 41,7 мм або 348% норми. Середня температура ґрунту на глибині 10 см за декаду склала 9,1°. За декаду спостерігалось чотири дні з росою, один день з грозою та один день з туманом. Стан озимої пшениці добрий.

Третя декада квітня характеризувалася теплою погодою з незначними опадами. Середньодекадна температура повітря склала 12,2°, що на 0,2° вище норми. Максимальна температура повітря підвищувалась до 23,8°, на поверхні ґрунту – до 45,1°. Мінімальна температура повітря знижувалась до 0,5°, на поверхні ґрунту – до –0,4°. Вітер досягав максимальної швидкості 19 м/с. Опадів випало 0,6 мм або 7% норми. Середня температура ґрунту на глибині 10 см за декаду склала 13,0°. За декаду спостерігалось сім днів з росою та один

день з туманом. Агрометеорологічні умови видались сприятливими для росту та розвитку озимої пшениці.

Травень. Перша декада травня характеризувалася помірно теплою погодою без опадів. Середньодекадна температура повітря склала $12,7^{\circ}$, що на $1,7^{\circ}$ нижче норми. Максимальна температура повітря підвищувалась до $23,7^{\circ}$, на поверхні ґрунту – до $49,7^{\circ}$. Мінімальна температура повітря знижувалась до $1,7^{\circ}$, на поверхні ґрунту – до $0,5^{\circ}$. Вітер досягав максимальної швидкості 13 м/с. Середня температура ґрунту на глибині 10 см за декаду склала $15,5^{\circ}$. За декаду спостерігалось три дні з росою, чотири дні з мінімальною відносною повітря $\leq 30\%$ та три дні із заморозком. Стан озимої пшениці добрий.

Друга декада травня характеризувалася теплою погодою з опадами в окремі дні. Середньодекадна температура повітря склала $15,5^{\circ}$, що на $0,7^{\circ}$ нижче норми. Максимальна температура повітря підвищувалась до $24,0^{\circ}$, на поверхні ґрунту – до $53,3^{\circ}$. Мінімальна температура повітря знижувалась до $5,6^{\circ}$, на поверхні ґрунту – до $3,1^{\circ}$. Вітер досягав максимальної швидкості 15 м/с. Опадів випало 17,6 мм або 160% норми. Середня температура ґрунту на глибині 10 см за декаду склала $18,0^{\circ}$. За декаду спостерігалось чотири дні з росою, три дні з мінімальною відносною вологістю $\leq 30\%$. Протягом декади умови для подальшого росту та розвитку озимої пшениці складались добре.

Третя декада травня характеризувалася теплою погодою з опадами в окремі дні. Середньодекадна температура повітря склала $17,3^{\circ}$, що на $0,8^{\circ}$ нижче норми. Максимальна температура повітря підвищувалась до $30,0^{\circ}$, на поверхні ґрунту – до $57,9^{\circ}$. Мінімальна температура повітря знижувалась до $8,2^{\circ}$, на поверхні ґрунту – до $7,0^{\circ}$. Вітер досягав максимальної швидкості 19 м/с. Опадів випало 3,6 мм або 20% норми. Середня температура ґрунту на глибині 10 см за декаду склала $19,4^{\circ}$. За декаду спостерігалось шість днів з росою, три дні з мінімальною відносною вологістю $\leq 30\%$ та один день з суховієм. Стан озимої пшениці добрий.

Червень. Перша декада червня характеризувалася теплою, вітряною погодою, з опадами в окремі дні. Середньодекадна температура повітря склала

23,0°, що на 3,4° вище норми. Максимальна температура повітря підвищувалась до 33,5°, на поверхні ґрунту – до 61,5°. Мінімальна температура повітря знижувалась до 13,0°, на поверхні ґрунту – до 12,4°. Вітер досягав максимальної швидкості 15 м/с. Опадів випало 4,5 мм або 26% норми. Середня температура ґрунту на глибині 10 см склала 25,8°. За декаду спостерігалось три дні з рососою та чотири дні з мінімальною відносною вологістю $\leq 30\%$. Стан озимої пшениці добрий.

Друга декада червня характеризувалася жаркою погодою з опадами. Середньодекадна температура повітря склала 23,1°, що на 1,4° вище норми. Максимальна температура підвищувалась до 34,2°, на поверхні ґрунту – до 64,3°. Мінімальна температура знижувалась до 10,8°, на поверхні ґрунту – до 10,1°. Вітер досягав максимальної швидкості 15 м/с. Опадів випало 4,0 мм або 36% норми. Середня температура ґрунту на глибині 10 см за декаду склала 26,5°. За декаду спостерігалось два дні з рососою, чотири дні з грозою, один день з туманом та сім днів з суховієм. Стан озимої пшениці добрий.

Третя декада червня характеризувалася теплою погодою з опадами. Середньодекадна температура повітря склала 21,2°, що на 1,0° нижче норми. Максимальна температура повітря підвищувалась до 35,0°, на поверхні ґрунту – до 67,5°. Мінімальна температура повітря знижувалась до 11,6°, на поверхні ґрунту – до 10,5°. Пориви вітру досягали максимальної швидкості 24 м/с. Опадів випало 18,5 мм або 77% норми. Середня температура ґрунту на глибині 10 см за декаду склала 24,1°. За декаду спостерігалось п'ять днів з грозою, два дні з рососою та один день з суховієм. Умови для досягання озимої пшениці склались задовільні. Стан рослин добрий.

Липень. Перша декада липня характеризувалася жаркою погодою з опадами в останні дні. Середньодекадна температура повітря склала 25,1°, що на 1,9° вище норми. Максимальна температура повітря підвищувалась до 36,0°, на поверхні ґрунту – до 63,7°. Мінімальна температура повітря знижувалась до 12,8°, на поверхні ґрунту – до 11,2°. Вітер досягав максимальної швидкості 18 м/с. 9 липня відмічався шквал 15 м/с. Опадів випало 18,5 мм, або 109% норми.

Середня температура ґрунту на глибині 10 см за декаду склала 28,1°. За декаду спостерігалось три дні з росою, два дні з грозою та дев'ять днів з суховієм. Озима пшениця досягла повної стиглості. Стан культури добрий.

Друга декада липня характеризувалася вітряною, теплою, в окремі дні жаркою погодою з незначними опадами. Середньодекадна температура повітря склала 22,5°, що на 1,2° нижче норми. Максимальна температура повітря підвищувалась до 32,6°, поверхня ґрунту нагрівалась до 60,8°. Мінімальна температура у повітрі знижувалась до 12,6°, на поверхні ґрунту охолоджувалась до 12,1°. Вітер досягав максимальної швидкості 13 м/с. Опадів випало 1,0 мм або 9% норми. Середня температура ґрунту на глибині 10 см за декаду склала 26,2°. За декаду спостерігався один день з грозою та п'ять днів з суховіями. Стан озимої пшениці добрий.

Третя декада липня характеризувалася жаркою погодою з опадами в окремі дні. Середньодекадна температура повітря склала 24,6°, що в межах декадної норми. Максимальна температура повітря підвищувалась до 34,9°, поверхня ґрунту нагрівалась до 61,8°. Мінімальна температура повітря знижувалась до 15,3°, поверхня ґрунту охолоджувалась до 13,0°. Вітер досягав максимальної швидкості 13 м/с. Опадів випало 8,4 мм або 84% норми. Середня температура ґрунту на глибині 10 см за декаду склала 27,4°. Спостерігався один день з грозою та сім днів з суховіями. Господарства району завершували польові роботи зі збору врожаю озимих зернових культур.

Серпень. Перша декада серпня характеризувалася спекотною погодою з опадами в окремі дні. Середньодекадна температура повітря склала 25,1°, що на 0,3° вище норми. Максимальна температура повітря підвищувалась до 37,5°, на поверхні ґрунту – до 64,2°. Мінімальна температура повітря знижувалась до 17,0°, на поверхні ґрунту – до 15,9°. Вітер досягав максимальної швидкості 14 м/с. Опадів випало 11,3 мм або 141% норми. Середня температура ґрунту на глибині 10 см за декаду склала 26,9°. За декаду спостерігалось чотири дні з грозою, чотири дні з суховієм та один день з росою. Через спекотну погоду та нестачу продуктивних опадів умови для накопичення вологи в ґрунті

залишались несприятливими. Для досягання фруктів погодні умови склались сприятливо.

Друга декада серпня характеризувалася жаркою погодою з опадами. Середньодекадна температура повітря склала $24,5^{\circ}$, що на $1,1^{\circ}$ вище норми. Максимальна температура повітря підвищувалась до $33,5^{\circ}$, на поверхні ґрунту – до $58,8^{\circ}$. Мінімальна температура повітря знижувалась до $16,2^{\circ}$, на поверхні ґрунту – до $16,1^{\circ}$. Вітер досягав максимальної швидкості 14 м/с. Опадів випало 41,0 мм або 315% норми. Середня температура ґрунту на глибині 10 см за декаду склала $26,1^{\circ}$. За декаду спостерігалось дев'ять днів з грозою, п'ять днів з рососою та три дні з туманом.

Третя декада серпня характеризувалася спекотною погодою з незначними опадами. Середньодекадна температура повітря склала $25,8^{\circ}$, що на $4,0^{\circ}$ вище норми. Максимальна температура повітря підвищувалась до $36,1^{\circ}$, на поверхні ґрунту – до $62,2^{\circ}$. Мінімальна температура повітря знижувалась до $17,2^{\circ}$, на поверхні ґрунту – до $16,5^{\circ}$. Вітер досягав максимальної швидкості 18 м/с. Опадів випало 0,6 мм або 4% норми. Середня температура ґрунту на глибині 10 см за декаду склала $26,7^{\circ}$. За декаду спостерігалось три дні з грозою, два дні з рососою та чотири дні з суховієм.

Вересень. Перша декада вересня характеризувалася теплою погодою з опадами. Середньодекадна температура повітря склала $17,6^{\circ}$, що на $1,3^{\circ}$ нижче норми. Максимальна температура повітря підвищувалась до $28,5^{\circ}$, на поверхні ґрунту – до $54,1^{\circ}$. Мінімальна температура повітря знижувалась до $4,4^{\circ}$, на поверхні ґрунту – до $4,0^{\circ}$. Вітер досягав максимальної швидкості 15 м/с. Опадів випало 46,9 мм або 391% норми. Середня температура ґрунту на глибині 10 см за декаду склала $21,7^{\circ}$. За декаду спостерігалось один день з грозою, два дні з рососою та три дні з мінімальною відносною вологістю повітря $\leq 30\%$.

Друга декада вересня характеризувалася теплою погодою з незначними опадами. Середньодекадна температура повітря склала $18,0^{\circ}$, що на $0,5^{\circ}$ вище норми. Максимальна температура повітря підвищувалась до $29,8^{\circ}$, на поверхні

грунту – до 42,9°. Мінімальна температура повітря знижувалась до 6,5°, на поверхні ґрунту – до 6,2°. Вітер досягав максимальної швидкості 16 м/с. Опадів випало 0,3 мм або 3% норми. Середня температура ґрунту на глибині 10 см за декаду склала 19,0°. За декаду спостерігалось один день з грозою, сім днів з рососою та один день з туманом.

Третя декада вересня характеризувалася теплою погодою з опадами в окремі дні. Середньодекадна температура повітря склала 15,3°, що відповідає декадній нормі. Максимальна температура повітря підвищувалась до 28,2°, на поверхні ґрунту – до 38,4°. Мінімальна температура повітря знижувалась до 3,4°, на поверхні ґрунту – до 3,4°. Вітер досягав максимальної швидкості 14 м/с. Опадів випало 9,3 мм або 78% норми. Середня температура ґрунту на глибині 10 см за декаду склала 17,1°. За декаду спостерігалось один день з грозою, вісім днів з рососою та один день з туманом.

1.2.2 Гідрологія

За результатами замірів рівня ґрунтових вод у контрольній свердловині метеостанції Асканія-Нова виявлено незначні сезонні коливання у 2–3 см, які відображені у таблиці 1.2.

1.2.3 Водойми

Згідно з вимогами Положення «Про Біосферний заповідник «Асканія-Нова» та Проєкту організації території Біосферного заповідника «Асканія-Нова» та охорони його природних комплексів», зрошення сільськогосподарських угідь в буферній зоні заборонено. Тому усі водонакопичувачі, які розміщені безпосередньо в цій зоні і навіть за її межами, давно не заповнюються. До того ж, цей захід вже неможливо здійснювати, оскільки свердловини, з яких добувалася вода для наповнення цих водойм, затампоновані. Рівень води підтримували тільки у водотоках і водоймах Великого Чапельського поду (далі – ВЧП), у зоопарку, біологічних ставках очисних споруд селища Асканія-Нова та зрошувальних каналах (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 – Стан водних басейнів Біосферного заповідника «Асканія-Нова»

Водні басейни	Призначення	Джерело постачання водою	Наявність води у 2022 р.
<i>Водонакопичувачі:</i>			
тишківський	господарське	артезіанська	не заповнений
гесовський	господарське	артезіанська	не заповнений
олександринський	господарське	артезіанська	не заповнений
комишанський 1	господарське	артезіанська	не заповнений
комишанський 2	господарське	артезіанська	не заповнений
молочнянський	господарське	артезіанська	не заповнений
іллінський 1	господарське	артезіанська	не заповнений
іль'їнський 2	господарське	артезіанська	не заповнений
питомницький	рекреаційно-господарське	артезіанська	не заповнений
асканійський (зона відпочинку)	рекреаційно-господарське	артезіанська	не заповнений
<i>Зрошувальні канали:</i>			
Р2	господарське	дніпровська	заповнений
молочнянський розподільчий	господарське	дніпровська	заповнений
<i>Водойми дендропарку:</i>			
центральний ставок	декоративне	артезіанська	не заповнений (з II дек. квітня по I дек. вересня)
бетоновані канали	декоративно-господарське	артезіанська	не заповнені
ставок «каскад»	декоративне	артезіанська	не заповнений
<i>Водойми зоопарку:</i>			
внутрішні ставки	декоративно-господарське	артезіанська	заповнені
зовнішній ставок 1	декоративно	артезіанська	заповнений
зовнішній ставок "круглий"	декоративно	артезіанська	заповнений
ставок у загоні №3	господарське	артезіанська	заповнений
копанка на антилопнику	господарське	артезіанська	заповнений
ставок у загоні №6/7	господарське	артезіанська	заповнений
копанка у загоні біля північних воріт дендропарку	господарське	артезіанська	не заповнена
<i>Водойми населених пунктів:</i>			
«вісімка»	декоративне	артезіанська	не заповнена
Відстійники очисних споруд	господарське	стічна	заповнені
поле фільтрації очисних споруд	господарське	стічна	не заповнене
копанки (с. Молочне)	господарське	стічна	не заповнені

Водойма на експозиції «Озеро з гротом» у дендрологічному парку загальнодержавного значення «Асканія-Нова» була осушена для здійснення робіт з укріплення берегів та видалення накопиченого мулу. При цьому воду, що викачували, використали на зрошення деревних культур.

1.2.4 Фізико-хімічні властивості ґрунтів біосферних пікетів Біосферного заповідника «Асканія-Нова»

Визначено валові запаси вологи у темно-каштанових залишково солонцюватих ґрунтах на біосферних пікетах, що були закладені за градієнтом інтенсифікації сільськогосподарського використання у ряду: цілина (квартал 43), богара та зрошувана рілля (поле № 33 Дослідного господарства «Асканія-Нова»). На початку та у розпал вегетації визначено валові запаси вологи на трьох біосферних пікетах, що закладені на темно-каштанових залишково солонцюватих ґрунтах за градієнтом інтенсифікації сільськогосподарського використання у ряду: цілина (квартал 43), богарна та зрошувана рілля (поле № 33 Дослідного господарства «Асканія-Нова»). На пікетах проведено два відбори зразків (квітень, травень). Відбори зразків проводили буром у триразовій повторності через кожні 10 см до глибини 1 м. Вміст вологи визначали термостатно-ваговим методом. Для загальної характеристики сезонних змін вологості в 1-м шарі ґрунту, розглянуто динаміку атмосферних опадів за період вологонакопичення (вересень 2021 р. – березень 2022 р.) та, почасти, період витрат ґрунтової вологи (квітень–червень). Наприкінці вегетації (вересень–жовтень) відбір не було проведено, оскільки працівники не мали доступу до стаціонарів у зв'язку з військовими діями у регіоні. Дані сезонної динаміки опадів надані в таблиці 1.4. Результати аналізу загальних запасів вологи у ґрунтах Біосферного заповідника «Асканія-Нова» у 2022 р. подано у таблиці 1.5.

Таким чином, на початку вегетації умови для вирощування сільськогосподарських культур були сприятливими. Поле № 33 Дослідного господарства «Асканія-Нова» у поточному році на богарному стаціонарі не було засіяне культурами, на зрошуваній ріллі теж не оброблялось.

Таблиця 1.4 – Сезонна динаміка атмосферних опадів (мм) за період з 1 вересня 2021 року по 31 серпня 2022 року

Сезони	Місяці	Сума опадів	Норма	% від норми
Накопичення вологи (вересень 2021 – березень 2022)	Вересень	9,7	28,0	34,6
	Жовтень	9,9	26,0	38,1
	Листопад	46,3	34,0	136,2
	Грудень	59,6	38,0	156,8
	Січень	14,1	30,0	47,0
	Лютий	15,5	29,0	53,4
	Березень	9,0	26,0	34,6
	Сума	164,1	211,0	77,8
Транспіраційний (квітень – травень 2022)	Квітень	44,5	28,0	158,9
	Травень	21,5	38,0	56,6
	Червень	27,0	46,0	58,7
	Сума	93,0	112,0	83,0
Посушливий (липень – серпень 2021)	Липень	27,9	42	66,4
	Серпень	52,9	35	151,1
	Сума	80,8	77,0	104,9
За гідрологічний рік	Сума	337,9	400,0	84,5

Таблиця 1.5 – Загальні запаси вологи у темно-каштанових ґрунтах по біосферних пікетах Біосферного заповідника «Асканія-Нова» на початку, у розпал та наприкінці вегетації у 2022 році (мм)

Строки відбору зразків	Глибина відбору зразків (см)	Стационари		
		цілинний степ, квартал 43	богара	зрошення
1	2	3	4	5
Початок вегетації 07.04.2022	0–10	25,91	19,25	29,18
	10–20	29,09	20,97	25,68
	20–30	30,54	18,79	23,58
	30–40	32,20	21,18	23,53
	40–50	32,21	21,41	24,08
	50–60	29,05	22,36	24,04
	60–70	25,48	21,77	24,63
	70–80	23,62	19,66	24,27
	80–90	21,71	16,67	24,75
	90–100	26,69	15,62	24,66
	0–50	149,95	101,60	126,05
	50–100	126,55	96,08	122,35
	0–100	276,50	197,68	248,40
Розпал вегетації 06.06.2022	0–10	13,88	24,84	33,17
	10–20	16,94	23,23	26,86
	20–30	20,27	26,81	30,70

Кінець таблиці 1.5

1	2	3	4	5
Розпал вегетації 06.06.2022	30–40	23,74	26,41	29,12
	40–50	24,75	27,50	27,92
	50–60	24,50	25,58	25,41
	60–70	24,08	25,52	24,12
	70–80	21,05	23,72	26,19
	80–90	18,80	23,63	26,87
	90–100	17,70	22,66	27,36
	0–50	99,58	128,79	147,77
	50–100	106,13	121,11	129,95
	0–100	205,71	249,90	277,72

На початку вегетаційного періоду запаси вологи у ґрунтах на цілинному і зрошуваному стаціонарах склали 276,50 та 248,40 мм відповідно. На богарі запас вологи був помітно меншим, складаючи 197,68 мм. У розпал вегетації показники запасу вологи помітно зменшилися (див. табл. 1.2) на цілинному стаціонарі, однак збільшилися на богарній ріллі та зрошуваному стаціонарі, що, можливо, пов'язано зі станом та характером угідь і нерівномірним розподілом вологи по території.

З метою визначення рН ґрунтового розчину у 1-м шарі ґрунту у поточному році проведено сезонні відбори (початок і розпал вегетації) та відібрані зразки (у кількості 60 шт.), але аналіз не було проведено через відсутність можливості подати проби до лабораторії.

1.3 Рослинний світ

1.3.1 Флора і рослинність

1.3.1.1 Автохтонна флора; корінна рослинність

Виконано маршрутні флористичні обстеження для визначення чисельності та поточного стану ценопопуляцій рідкісних та фонових судинних рослин на території заповідної зони. Уточнено електронну картотеку гербарного фонду Біосферного заповідника «Асканія-Нова» [ASCN]. Окремі зміни у флористичний список судинних рослин (перелік місцезростань) внесено за результатами критичної ревізії гербарного фонду ASCN та аналізу літературних джерел. Загальний об'єм флори судинних рослин природного ядра Біосферного заповідника «Асканія-Нова» за результатами поточних обстежень 2022 р. не зазнав змін – усього 527 видів.

На території дендрологічного парку загальнодержавного значення «Асканія-Нова» зареєстровано новий для списку спонтанної флори бур'ян – бугилу довгоносикову *Anthriscus longirostris* Bertol. При реконструкції та облаштуванні берегів штучного озера дендропарку на острові виявлено осередок нового раритетного виду – рябчика руського *Fritillaria ruthenica* Wikst. (рис. 1.2). Ценопопуляція складається з одиничних різновікових особин, у тому числі квітучих (генеративних).

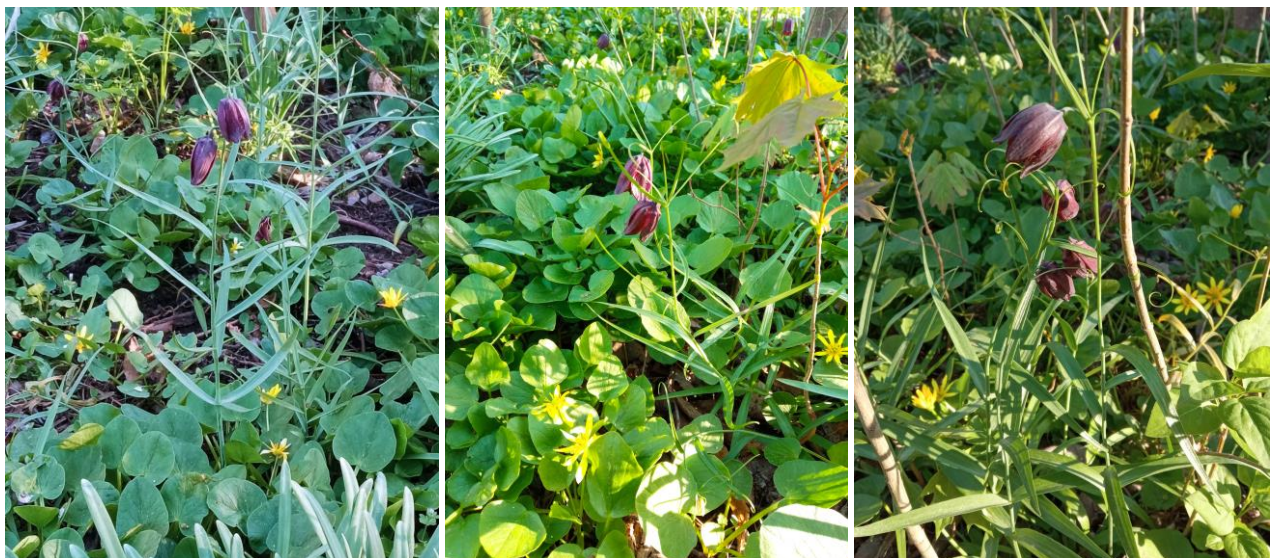

Рисунок 1.2 – Генеративні екземпляри рябчика руського *Fritillaria ruthenica* Wikst. на острові штучного озера дендропарку (фото 25.04.2022 р.)

Здійснено геоботанічні описи на стаціонарах екологічного ряду плакор→схил→під ділянки «Стара» (43–44 квартали), що демонструють поточний стан цілинної рослинності, флористичний склад, осібне покриття, розмірні параметри та феноритміку судинних рослин (таблиці 1.6–1.8). Аспект різнотрав'я виражений слабо, а окремі компоненти даної фракції мають низьку чисельність та слабкий віталітетний стан. Через весняну посуху помітне зниження загального проективного покриття та біомаси. У складі подової рослинності без змін панували тонконіг *Poa anqustifolia*, пирій *Elytrigia pseudocoesia* та кострець *Bromopsis inermis*. Нормально аспектувала периста ковила *Stipa ucraïnica*, куртини ковилка *S. lessingiana* можна було спостерігати лише по карбонатно збагачених ґрунтах – здебільшого, бутани ховраховин, утолоки покинутих лисячих нір, старі борозни тощо. Аспекти ефемероїдів були дуже невиразні і приурочені до найбільш оптимальних стацій. Так, тюльпан скіфський сформував добре помітний аспект по бровці днища Великого Чапельського поду (зокрема у загонах № 2, 3), однак у малих подах, де у попередні роки спостерігались його потужні аспекти, реєструвались поодинокі екземпляри (у поду кварталу 75 усього 2 квітучі особини). Потужно цвіли куртини мигдалю *Amygdalus nana*, проте плодоношення цього чагарничка традиційно вкрай невиразне.

Результати досліджень надземної фітомаси рослинних асоціацій екологічного ряду ділянки «Стара» та показники рясності домінуючих едифікаторних рослин у досліджених фітоценозах подані у таблицях 1.9 та 1.10. Відбір проб надземної фітомаси здійснено на дослідних стаціонарах у розпал вегетаційного сезону (третья декада травня). Усього відпрацьовано 9 укісних рамок загальною площею 4,5 м². Зразки фітомаси розібрані на фракції (злаки, осоки, однорічники, багаторічне різнотрав'я, сухостій та підстилка), висушені до повітряно-сухого стану та зважені на торсійних терезах з точністю до 0,1 г. Внаслідок низької кількості опадів травостій характеризується зниженими показниками фітомаси, порівняно з середньобагаторічними даними. Значну частку у пробах фітопродукції з плакорно-зональних фітоценозів складає

Таблиця 1.6 – Геоботанічний опис українськоковилового угруповання на плакорі ділянки «Стара», квартал 43, 19.05.2022

Загальне проективне покриття – 75%. Аспект: солонисто-зелений завдяки минулогічним пагонам *Stipa capillata* та вегетативним пагонам *S. ucrainica*.

Назва виду	Рясність за Друде	Проективне покриття, %	Висота, см (min – max) вегетативні / генеративні органи (особини)	Фенофаза та підфаза
Полин австрійський <i>Artemisia austriaca</i> Jacq.	sp ¹	5	18,5–20/	в2
Ковила українська <i>Stipa ucrainica</i> P.Smirn.	sp ²	25	24,5–27/	в2
Ковила волосиста <i>Stipa capillata</i> L.	sp ²	15	26,5–37 /	в2
Кипець гребінчастий <i>Koeleria cristata</i> (L.) Pers.	sp ¹	0,5	/16,5–23	к
Костриця валіська <i>Festuca valesiaca</i> Gaudin	sp ¹	0,2	/18–21	ц1
Пирій подовий <i>Elytrigia pseudocaesia</i> (Pacz.) Prokud.	sp ¹	5	18–26,5 /	в2
Залізник колючий <i>Phlomis pungens</i> Willd.	sp ¹	2	32,5–34,5 /	в2
Залізник скіфський <i>Phlomis scythica</i> Klokov et Des.-Shost.	sp ¹	0,2	17,5–21/	в2
Підмаренник руський <i>Gallium ruthenicum</i> Willd.	sp ¹	1	30–34,5/	в2
Солонечник волохатий <i>Galatella villosa</i> (L.) Rchb.f.	sp ¹	2	29–31 /	в2
Скереда покрівельна <i>Crepis tectorum</i> L.	sp ¹	0,5	/14,5–18	ц3
Фіялка Китайбея <i>Viola kitaibeliana</i> Schult.	sp ¹	1	/25–30	п1
Костянець зонтичний <i>Holosteum umbellatum</i> L.	sp ¹	0,9	/18–20,5	п9
Круціата п'ємонтська <i>Cruciata pedemontana</i> (Bellardi) Ehrend.	sp ¹	10	/18,5–24	п7
Вероніка польова <i>Veronica arvensis</i> L.	sp ¹	0,5	/24,5–28,5	п2
Латук компасний <i>Lactuca serriola</i> Torner	sp ¹	0,5	10–12,5 /	в2
Глуха кропива Пачоського <i>Lamium paczoskianum</i> Worosch.	sp ¹	3	/17–21,5	п4
Будяк гачкуватий <i>Carduus uncinatus</i> Vieb.	sp ¹	0,2	/20–37	ц1
Перстач напіврозсічений <i>Potentilla semilaciniosa</i> Borb.	sp ¹	0,5	19,5–21/	в2
Стоколос безостий <i>Bromopsis inermis</i> (Leiss.) Holub	sp ¹	2	29–41,5 /	в2

Таблиця 1.7 – Геоботанічний опис волосистоковилового угруповання на схилі ділянки «Стара», квартал 43, 19.05.2022.

Загальне проективне покриття – 80%. Аспект: солонисто-зелений, завдяки минулорічним генеративним пагонам *Stipa capillata* L. та численним вегетативним пагонам *Carex praecox* Schreb.

Назва виду	Рясність за Друде	Проективне покриття, %	Висота, см (min – max) вегетативні / генеративні органи (особини)	Фенофаза та підфаза
1	2	3	4	5
Полин австрійський <i>Artemisia austriaca</i> Jacq.	sp ¹	3	8–11,5/	в2
Пирій подовий <i>Elytrigia pseudocoesia</i> (Pacz.) Prokud.	sp ¹	0,5	23,5–27 /	в2
Костриця валіська <i>Festuca valesiaca</i> Gaud.	sp ¹	5	/ 30–38	ц2
Кипець гребінчастий <i>Koeleria cristata</i> (L.) Pers.	sp ¹	1	/ 21–28,5	ц1
Ковила волосиста <i>Stipa capillata</i> L.	sp ²	10	34–37/	в2
Тонконіг вузьколистий <i>Poa angustifolia</i> L.	sp ¹	5	/ 50–51,5	к
Ковила українська <i>Stipa ucrainica</i> P. Smirn.	sp ¹	10	23,5–28 /	в2
Залізник колючий <i>Phlomis pungens</i> Willd.	sp ¹	1	32–36/	в2
Осока рання <i>Carex praecox</i> Schreb.	cop ¹	20	25,5–28 /	в2
Різак звичайний <i>Falcaria vulgaris</i> Bernh.	sp ¹	0,2	25–27 /	в2
Скереда покрівельна <i>Crepis tectorum</i> L.	sp ¹	0,5	/ 34,5–41	ц3
Круціата п'ємонтська <i>Cruciata pedemontanum</i> (Bell.) Ehrend.	sp ¹	5	/ 7–14,5	п4
Незабудка дрібноцвітна <i>Myosotis micrantha</i> Pall. ex Lehm.	sp ¹	0,5	/13–16	п2
Фіалка Китайбелева <i>Viola kitaibeliana</i> Schult.	sp ¹	1	/ 17–20,5	п2
Мласкавець ребристий <i>Valerianella costata</i> (Stev.) Betsche	sp ¹	1	/ 10,5–14	п6
Підмаренник руський <i>Galium ruthenicum</i> Willd.	sp ¹	5	26–28,5 /	в2
Жовтець ілірійський <i>Ranunculus illyricus</i> L.	sp ¹	2	/ 23–26,5	ц2
Глуха кропива Пачоського <i>Lamium raczorskianum</i> Worosch.	sp ¹	1	5–7 /	зв1
Вероніка трилиста <i>Veronica triphyllos</i> L.	sp ¹	1	/ 14–17,5	п2

Кінець таблиці 1.7

1	2	3	4	5
Підмаренник чіпкий <i>Galium aparine</i> L.	sp ¹	1	/ 16–22	п2
Будяк гачкуватий <i>Carduus uncinatus</i> Vieb.	sol	0,1	/31,5	б2
Дивина фіолетова <i>Verbascum phoeniceum</i> L.	sp ¹	0,2	7,5–9,5 /	в2
Шавлія ефіопська <i>Salvia aethiopis</i> L.	sp ¹	0,7	12–22,5 /	в2
Миколайчики польові <i>Eryngium campestre</i> L.	sp ¹	0,2	21,5–23 /	в2
Льоннок Біберштейна <i>Linaria biebersteinii</i> Bess.	sp ²	5	16–23,5 /	в2
Жабриця звивиста <i>Seseli tortuosum</i> L.	sol	0,1	32,5 /	в2

Таблиця 1.8 – Геоботанічний опис інтразонального пірійного угруповання поду ділянки «Стара», квартал 44, 19.05.2022
Загальне проективне покриття – 60%. Аспект: солонисто-зелений, завдяки минулорічним сухим пагонам *Carex praecox* Schreb. і вегетативним пагонам *Carex melanostachya* Vieb. ex Willd. та *Poa angustifolia* L.

Назва виду	Рясність за Друде	Проективне покриття, %	Висота, см (min – max); вегетативні / генеративні органи (особини)	Фенофаза
1	2	3	4	5
Пірій несправжньосизий <i>Elytrigia pseudocaesia</i> (Pacz.) Prokud.	cop ¹	25	/27,5–33,0	ц1
Стоколос безостий <i>Bromopsis inermis</i> (Leiss.) Holub	cop ¹	20	23,5–35,0 /	в2
Фіалка Китайбелева <i>Viola kitaibeliana</i> Schult.	sp ¹	<0,5	/16,3–19,0	п3
Пірій несправжньосизий <i>Elytrigia pseudocaesia</i> (Pacz.) Prokud.	sp ¹	1	/28–35	к
Стоколос безостий <i>Bromopsis inermis</i> (Leiss.) Holub	sp ²	15	/26–27,5	к
Тонконіг вузьколистий <i>Poa angustifolia</i> L.	sp ¹	5	/ 35,5–59	ц1
Фіалка Китайбелева <i>Viola kitaibeliana</i> Schult.	sp ¹	<0,2	/23,5–25	п2
Підмаренник руський <i>Galium ruthenicum</i> Willd.	sp ¹	5	31–45 /	в2
Підмаренник чіпкий <i>Galium aparine</i> L.	sp ¹	10	/ 28–32,5	п2
Глуха кропива Пачоського <i>Lamium paczoskianum</i> Worosch.	sp ¹	2	/8–14,5	п7

Кінець таблиці 1.8

1	2	3	4	5
Круціата п'ємонтська <i>Cruciata pedemontana</i> (Bell.) Ehrend.	sp ¹	4	/ 16,5–26	п2
Костянець зонтичний <i>Holosteum umbellatum</i> L.	sp ¹	1	/ 12–14,5	п9
Зміячка м'яка <i>Scorzonera mollis</i> M.Bieb.	sp ¹	0,5	27–29,5 /	в2
Різак звичайний <i>Falcaria vulgaris</i> Bernh.	sp ¹	0,5	19–24 /	в2
Льонок Біберштейна <i>Linaria biebersteinii</i> Besser.	sp ¹	0,7	19,5–21 /	в2
Перстач сріблястий <i>Potentilla argentea</i> L.	sp ¹	2	12,5–14 /	в2
Молочай Сер'є <i>Euphorbia seguieriana</i> Nesk.	sp ¹	2	/ 13–17	ц3
Жабриця звивиста <i>Seseli tortuosum</i> L.	sol	0,1	22 /	в2
Очиток степовий <i>Hylotelephium stepposum</i> (Boriss.) Tzvelev.	sp ¹	0,2	21,5–25 /	в2
Латук компасний <i>Lactuca serriola</i> Torner	sp ¹	0,5	14–16,5 /	в2
Осока черноколоса <i>Carex melanostachya</i> Vieb. ex Willd.	sp ²	10	26,5–39 /	в2
Козельці великі <i>Tragopogon major</i> Jacq.	sp ¹	0,5	35–35,5/	в2

Таблиця 1.9 – Надземна фітомаса асоціацій пробних площ екологічного ряду ділянки «Стара». Відбір зразків 24–26.05.2022

Фракції укісної маси	Пробні площі екологічного ряду								
	вододіл, квартал 43			схил, квартал 43			під, квартал 44		
	М	m	Lim	М	m	Lim	М	m	Lim
<i>Stipa ucraïnica</i>	15,5	10,38	0–35,2	20,0	10,72	0–36,7	21,3	21,26	0–63,8
<i>Stipa capillata</i>	–	–	–	9,0	9,03	0–27,1	–	–	–
<i>Galatella villosa</i>	13,0	13,03	0–39,1	–	–	–	–	–	–
<i>Festuca valesiaca</i>	–	–	–	5,9	5,86	0–17,6	–	–	–
<i>Poa angustifolia</i>	7,3	5,74	0–18,6	11,0	7,77	0–26	0,2	0,23	0–0,7
<i>Elytrigia pseudocaesia</i>	17,9	2,60	12,8–21,4	27,6	6,20	15,2–33,9	0,7	0,66	0–2,0
<i>Carex praecox</i>	–	–	–	1,6	1,60	0–4,8	23,2	4,33	15,8–30,8
<i>Herba varia</i>	30,6	11,95	12,0–52,9	33,7	8,50	25,2–50,7	25,2	9,55	7,7–40,6
Однорічники	2,0	0,52	1,0–2,8	3,4	1,92	0,4–7,0	4,8	2,72	0,8–10,0
Сухостій	31,0	12,39	11,5–54,0	5,2	1,60	2,0–7,0	9,2	4,35	4,4–17,9
Підстилка	34,7	1,31	32,2–36,6	57,0	34,70	7,8–124,0	22,7	3,17	16,4–26,4
Біомаса	86,3	18,63	54,8–119,3	112,2	17,32	85,5–144,7	75,4	33,49	25,0–138,8
Мортмаса	65,7	12,97	46,9–90,6	62,2	33,19	14,4–126,0	31,9	6,81	20,8–44,3
Фітомаса	152	7,14	144,18–166,2	174,4	27,41	120,9–211,5	107,3	31,35	69,3–169,5

Таблиця 1.10 – Рясність особин / парціальних пагонів домінуючих едифікаторних рослин у досліджених фітоценозах екологічного ряду ділянки «Стара», шт./м²

Варіанти відбору, види	діл. «Стара»								
	вододіл, квартал 43			схил, квартал 43			під, квартал 44		
	М	m	Lim	М	m	Lim	М	m	Lim
Варіант А:									
<i>Stipa ucrainica</i>	4,0	2,30	0–8	1,6	1,20	0–4	0,3	0,33	0–1
<i>Stipa capillata</i>	–	–	–	0,3	0,33	0–1	–	–	–
<i>Festuca valesiaca</i>	–	–	–	0,3	0,33	0–1	–	–	–
<i>Galatella villosa</i>	76,6	76,66	0–230	–	–	–	–	–	–
<i>Elytrigia pseudocaesia</i>	127,3	11,56	108–148	149,3	27,06	96–184	0,3	0,33	0–10
<i>Poa angustifolia</i>	25,3	23,36	0–72	54,6	38,11	0–128	1,3	1,33	0–4
<i>Galatella villosa</i>	76,6	76,66	0–230	–	–	–	–	–	–
<i>Carex praecox</i>	–	–	–	7,3	7,33	0–22	133,3	27,74	84–180
Варіант Б:									
<i>Stipa ucrainica</i>	1,25	0,47	0–2	2	2	0–8	–	–	–
<i>Stipa capillata</i>	0,75	0,47	0–2	5	1,59	1–8	–	–	–
<i>Festuca valesiaca</i>	2	0,7	1–4	3	2,38	0–10	–	–	–
<i>Koeleria cristata</i>	0,25	0,25	0–1	1,25	0,95	0–4	–	–	–
<i>Elytrigia pseudocaesia</i>	4,5	4,5	0–18	92,5	42,9	0–206	36,5	30,7	0–128
<i>Bromopsis inermis</i>	–	–	–	–	–	–	9,5	5,5	0–20
<i>Poa angustifolia</i>	–	–	–	–	–	–	16,25	4,21	6–26

минулорічний сухостій тирси *Stipa capillata*. Максимальні показники фітомаси спостерігались по схилу ($174,4 \pm 27,41$ г/м²), найменші – у поду ($107,3 \pm 31,35$ г/м²), плакорні ценози обіймали проміжну позицію ($152,0 \pm 7,14$ г/м²). Аналогічний розподіл притаманний фракції біомаси: плакор – $86,3 \pm 18,63$ г/м², схил – $112,2 \pm 17,32$ г/м², під – $75,4 \pm 33,49$ г/м². Найбільшими запасами мортмаси відзначились плакорні та схилі ценози с сухостоєм тирси – $65,7 \pm 12,97$ та $62,2 \pm 33,19$ г/м² відповідно. Частка сухостою та підстилки у поду була помітно меншою – $31,9 \pm 6,81$ г/м².

Результати започаткованого моніторингу запасів підземної фітомаси подано у таблиці 1.11. На рисунку 1.3 відображено співвідношення між запасами підземної та надземної фітомаси на дослідних стаціонарах.

Таблиця 1.11 – Запаси підземної фітомаси на дослідних площах природно-антропогенного ряду у 2022 р.

Стационар	№ проби	Глибина відбору					Сумарно
		0–10	10–20	20–30	30–40	40–50	
№ 1 Переліг з 1996 р.	Проба 1	0,787	0,858	0,456	0,529	0,417	3,047
	Проба 2	1,082	0,540	0,225	0,288	0,149	2,284
	Проба 3	1,320	0,486	0,252	1,070	0,109	3,237
	Проба 4	0,925	0,735	0,217	0,195	0,093	2,165
	Проба 5	0,828	0,232	0,390	0,194	0,224	1,868
	M±m	0,988±0,0972	0,570±0,1078	0,308±0,0484	0,455±0,1654	0,198±0,0592	2,520±0,2644
	Koef. var	21,994	42,270	35,169	81,261	66,669	23,463
№ 2 Переліг з 2002 р.	Проба 1	0,528	0,495	0,217	0,287	0,106	1,633
	Проба 2	0,436	0,365	0,693	1,058	0,841	3,393
	Проба 3	0,671	0,470	0,397	0,317	0,409	2,264
	Проба 4	0,930	0,407	0,438	0,297	0,122	2,194
	Проба 5	0,790	0,537	0,301	0,217	0,168	2,013
	M±m	0,671±0,0886	0,455±0,0308	0,409±0,0807	0,435±0,1566	0,329±0,1391	2,299±0,2945
	Koef. var	29,518	15,135	44,085	80,466	94,491	28,637
№ 3 Переліг з 1967 р.	Проба 1	1,391	1,390	0,572	0,270	0,367	3,990
	Проба 2	1,010	1,336	0,376	0,204	0,194	3,120
	Проба 3	1,407	1,220	0,368	0,286	0,249	3,530
	Проба 4	1,374	1,104	0,276	0,372	0,204	3,330
	Проба 5	1,090	0,903	0,358	0,541	0,216	3,108
	M±m	1,254±0,0846	1,191±0,0872	0,390±0,0489	0,335±0,0581	0,246±0,0316	3,416±0,1631
	Koef. var	15,074	16,372	28,037	38,850	28,757	10,681
№ 4 "Успенівка", охоро́на з 1927 р.	Проба 1	2,038	0,743	0,313	0,369	0,402	3,865
	Проба 2	0,973	0,626	0,415	0,216	0,204	2,434
	Проба 3	1,378	0,485	0,385	0,144	0,151	2,543
	Проба 4	0,723	0,464	0,270	0,181	0,272	1,910
	Проба 5	1,829	0,635	0,356	0,287	0,168	3,275
	M±m	1,388±0,2481	0,591±0,0518	0,348±0,0257	0,239±0,0401	0,239±0,0456	2,805±0,3429
	Koef. var	39,971	19,605	16,536	37,432	42,633	27,332
№ 5 Переліг з 2022 р.	Проба 1	0,870	0,324	0,263	0,159	0,069	1,685
	Проба 2	0,375	0,335	0,272	0,089	0,162	1,233
	Проба 3	1,161	0,710	0,152	0,083	0,096	2,202
	Проба 4	0,998	0,629	0,272	0,231	0,308	2,438
	Проба 5	1,868	1,062	0,605	0,237	0,062	3,834
	M±m	1,504±0,2421	0,612±0,1364	0,313±0,0765	0,160±0,0331	0,139±0,0457	2,278±0,4414
	Koef. var	51,338	49,834	54,687	46,347	73,304	43,317
№ 5 ВПЧ, днище	Проба 1	1,970	0,558	0,479	0,303	0,144	3,454
	Проба 2	2,420	1,209	0,434	0,310	0,365	4,738
	Проба 3	3,696	1,636	0,500	0,482	0,276	6,590
	Проба 4	3,261	0,752	0,533	0,752	0,490	5,788
	Проба 5	3,132	0,779	0,350	0,286	0,401	4,948
	M±m	2,896±0,3093	0,987±0,1940	0,459±0,0317	0,427±0,0888	0,335±0,0588	5,104±0,5271
	Koef. var	23,881	43,969	15,423	46,529	39,251	23,094
№ 6 ВПЧ, схил	Проба 1	0,983	0,731	0,287	0,457	0,254	2,712
	Проба 2	1,505	0,849	0,225	0,384	0,290	3,253
	Проба 3	1,932	0,464	0,411	0,397	0,240	3,444
	Проба 4	1,713	0,447	0,339	0,401	0,179	3,079
	Проба 5	1,238	1,167	0,380	0,544	0,237	3,566
	M±m	1,474±0,1680	0,732±0,1334	0,328±0,0332	0,437±0,0296	0,240±0,0179	3,211±0,1498
	Koef. var	25,485	40,775	22,584	15,173	16,700	10,429

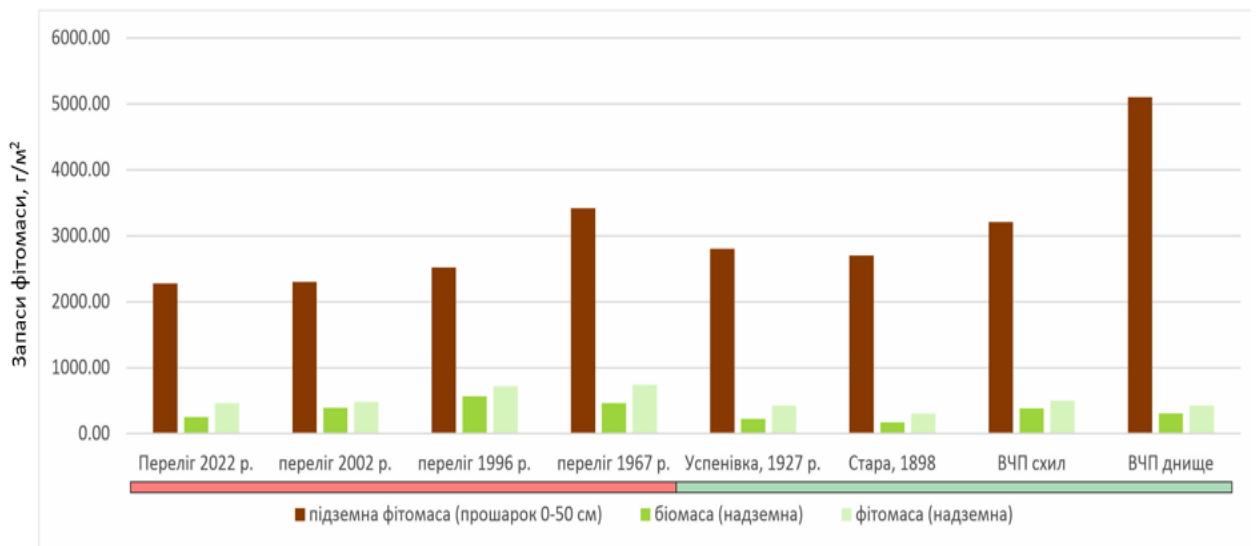

Рисунок 1.3 – Співвідношення між запасами підземної та надземної фітомаси на дослідних стаціонарах асканійського степу

Аналіз запасів підземної фітомаси здійснено у фітоценозах природного екологічного ряду (днище та схили ВЧП з випасом диких копитних, плакорний степ з абсолютно-заповідним режимом утримання) та антропогенної, постексараційної серії (перелоги різного віку – 1967, 1996, 2002, 2021 рр.). Відбір зразків підземної фітомаси виконано за методом, раніше відпрацьованим на базі Біосферного заповідника «Асканія-Нова», а саме – ударним буром з діаметром ріжучого кільця 100 мм через кожні 10 см, до глибини 50 см у п'ятикратній повторності, – а також за іншою методою – з використанням оборотного бура з внутрішнім діаметром 31,5 мм за тими ж горизонтами і до аналогічної глибини. Оскільки результати виявились цілком наближеними, а робота з оборотним буром простішою, оперативнішою та екологічно ощадливішою, цей спосіб було обрано пріоритетним. Відмивання кореневої маси виконано під проточною водою на серії ґрунтових сит з діаметром вічок 10, 7, 5, 3, 2, 1, 0,5 та 0,25 мм. Отримана коренева маса висушена до абсолютно-сухого стану при температурі 105°C. Її запаси розраховані у г/м² за 10 см відрізками ґрунтового профілю та у г/м³. За результатами досліджень зокрема встановлено, що у 0–50 см прошарку ґрунту маса підземних органів рослин варіює у діапазоні від $2,30 \pm 0,295$ до $3,42 \pm 0,163$ г / 100 см³ на перелогах різної давності. На заповідних стаціонарах (схили та днище Великого Чапельського

поду і плакорні екотопи ділянки «Успенівки») означений діапазон складає $2,81 \pm 0,343 - 5,10 \pm 0,527$ г / 100 см³. Супутній проект по дослідженню процесу дихання ґрунту асканійського степу із застосуванням інфрачервоного газоаналізатора аналітичного класу (S157 CO₂ Analyzer) у рамках творчої співпраці не реалізовано через військову агресію та окупацію території.

1.3.1.2 Інтродукована флора Дендрологічного парку загальнодержавного значення «Асканія-Нова»

Проведено наукові дослідження відповідно до плану НДР за завданням другого рівня «Збереження, збагачення та раціональне використання культивованої флори дендропарку «Асканія-Нова» на півдні України». Отримано дані про таксономічну структуру, таксаційні характеристики та життєвий стан деревостанів північно-західної частини старого парку, проведено ретроспективний аналіз їх змін. Розроблено «Реконструкційні заходи з відновлення насаджень північно-західної частини старого парку».

З'ясовано успішності адаптації, декоративність рослин роду *Quercus* L. в умовах посушливого степу, оцінено декоративність та визначено насінневу продуктивність рослин з родів *Kniphofia* Moench, *Hosta* Tratt., *Paeonia* L., складено фенологічну характеристику рослин рідкісних видів. Підготовлено розробки «Реконструкційні заходи з відновлення насаджень північно-західної частини старого парку», «Оцінка екологічної стійкості, успішності адаптації, декоративності рослин роду *Quercus* L. в умовах посушливого степу», «Оцінка декоративності рослин з родів *Kniphofia* Moench, *Hosta* Tratt., *Paeonia* L.»; інформаційні бази даних «Репродуктивна здатність рослин рідкісних видів», «Насіннева продуктивність рослин з родів *Kniphofia* Moench, *Hosta* Tratt., *Paeonia* L.».

1.4 Тваринний світ (фауна та фауністичні комплекси)

1.4.1 Аборигенна фауна

Протягом року зібрано інформацію щодо присутності представників хребетних тварин різних систематичних груп (табл. 1.12). Зовнішні і внутрішні ставки зоопарку з метою оптимізації їх екологічного стану вперше зарибнили мальками судака звичайного *Sander lucioperca* (Linnaeus, 1758) та товстолобика білого *Hypophthalmichthys molitrix* (Valenciennes, 1844), але перший вид вже числився в іхтіофауні Асканії-Нова, проникнувши у водойму зони відпочинку разом з дніпровською водою з каналу Р-2, а другим планово зарибнили у 1980-х роках питомницький водонакопичувач. Таким чином, в 2022 році представництво родин Коропоподібних та Окунеподібних збільшилось на один вид. Певні зміни зареєстровані серед птахів – 154 види.

Таблиця 1.12 – Таксономічне представництво хребетних у фауні заповідника

Клас, ряд, родина	Виявлена кількість видів		
	за весь час	у 2022 році	
		всього	у т.ч. вперше
1	2	3	4
Риби Pisces	11	4	
Коропоподібні Cypriniformes	6	3	
Коропові Cyprinidae	6	3	
Сомові Siluridae	1	1	
Окунеподібні Perciformes	4	1	
Окуневі Percidae	2	1	
Бичкові Gobiidae	2	0	
Кефалеподібні Mugiliformes	1	0	
Кефалеві Mugilidae	1	0	
Земноводні Amphibia	5	2	
Безхвості Anura	5	2	
Круглоязикові Discoglossidae	1	0	
Часничниці Pelobatidae	1	0	
Ропухи Bufonidae	2	1	
Жаби Ranidae	1	1	
Плазуни Reptilia	7	6	
Черепахи Testudines	1	1	
Прісноводні черепахи Emydidae	1	1	
Лускати Squamata	5	5	
Ящірки Lacertidae	1	1	
Вужеви Colubridae	3	3	

Продовження таблиці 1.12

1	2	3	4
Гадюки Viperidae	1	1	
Птахи Aves	251	172	
Гагароподібні Gaviiformes	1	0	
Гагарові Gaviidae	1	0	
Пірникозоподібні Podicipediformes	4	2	
Пірникозові Podicipedidae	4	2	
Пеліканоподібні Pelecaniformes	2	1	
Бакланові Phalacrocoracidae	2	1	
Лелекоподібні Ciconiiformes	12	9	
Чаплеві Ardeidae	8	6	
Ібісові Threskiornithidae	2	1	
Лелекові Ciconiidae	2	2	
Гусеподібні Anseriformes	32	21	
Качкові Anatidae	32	21	
Соколоподібні Falconiformes	23	15	
Скопові Pandionidae	1	0	
Яструбові Accipitridae	16	11	
Соколові Falconidae	6	4	
Куроподібні Galliformes	3	3	
Фазанові Phasianidae	3	3	
Журавлеподібні Gruiformes	10	7	
Журавлеві Gruidae	3	1	
Пастушкові Rallidae	5	5	
Дрохвові Otididae	2	1	
Сивкоподібні Charadriiformes	41	29	
Лежневі Burhinidae	1	0	
Куликосорокові Haematopodidae	1	0	
Сивкові Charadriidae	6	3	
Чоботарові Recurvirostridae	2	2	
Баранцеві Scolopacidae	17	15	
Дерихвостові Glareolidae	2	1	
Мартинові Laridae	12	8	
Голубоподібні Columbiformes	5	4	
Голубові Columbidae	5	4	
Зозулеподібні Cuculiformes	1	1	
Зозулеві Cuculidae	1	1	
Совоподібні Strigiformes	4	4	
Совові Strigidae	4	4	
Серпокрильцеподібні Apodiformes	1	1	
Серпокрильцеві Apodidae	1	1	
Дрімлюгоподібні Caprimulgiformes	1	1	
Дрімлюгові Caprimulgidae	1	1	

Продовження таблиці 1.12

1	2	3	4
Одудоподібні <i>Upuriformes</i>	1	1	
Одудові <i>Upuridae</i>	1	1	
Ракшеподібні <i>Coraciiformes</i>	3	3	
Ракшеві <i>Coraciidae</i>	1	1	
Рибалочкові <i>Alcedinidae</i>	1	1	
Бджолоїдкові <i>Meropidae</i>	1	1	
Дятлоподібні <i>Piciformes</i>	4	4	
Дятлові <i>Picidae</i>	4	4	
Горобцеподібні <i>Passeriformes</i>	103	66	
Ластівкові <i>Hirundinidae</i>	3	3	
Жайворонкові <i>Alaudidae</i>	8	5	
Плискові <i>Motacillidae</i>	9	8	
Сорокопудові <i>Laniidae</i>	3	2	
Вивільгові <i>Oriolidae</i>	1	1	
Шпакові <i>Sturnidae</i>	2	2	
Воронові <i>Corvidae</i>	7	5	
Воловоочкові <i>Troglodytidae</i>	1	1	
Омелюхові <i>Bombycillidae</i>	1	0	
Тинівкові <i>Prunellidae</i>	1	0	
Кропив'янкові <i>Sylviidae</i>	19	9	
Золотомушкові <i>Regulidae</i>	1	1	
Мухоловкові <i>Muscicapidae</i>	21	12	
Суторові <i>Paradoxornithidae</i>	1	0	
Довгохвостосиницеві <i>Aegithalidae</i>	1	1	
Синицеві <i>Paridae</i>	3	2	
Повзикові <i>Sittidae</i>	1	0	
Підкоришникові <i>Certhiidae</i>	1	1	
Горобцеві <i>Passeridae</i>	2	2	
В'юркові <i>Fringillidae</i>	10	6	
Вівсяникові <i>Emberizidae</i>	7	5	
Ссавці <i>Mammalia</i>	48	24	
Мідицеподібні <i>Soriciformes</i>	3	3	
Їжаківі <i>Erinaceidae</i>	1	1	
Мідицеві (Землерийкові) <i>Soricidae</i>	2	2	
Лиликоподібні (Рукокрилі) <i>Vespertilioniformes</i>	14	2	
Лиликові <i>Vespertilionidae</i>	14	2	
Зайцеподібні <i>Leporiformes</i>	1	1	
Зайцеві <i>Leporidae</i>	1	1	
Мишоподібні <i>Muriformes</i>	16	11	
Вивіркові <i>Sciuridae</i>	3	1	
Тушканові <i>Allactagidae</i>	1	1	

Кінець таблиці 1.12

1	2	3	4
Мишівкові Sycistidae (Sminthidae)	1	0	
Мишеві (Мишині) Muridae	5	4	
Хом'якові Cricetidae	2	1	
Щурові Arvicolidae	5	2	
Псоподібні Caniformes	10	6	
Псові (Собачі) Canidae	4	2	
Мустелові (Кунові) Mustelidae	6	4	
Оленеподібні Cerviformes	3	0	
Свиневі Suidae	1	0	
Оленеві Cervidae	2	0	

1.4.1.1 Комахи

Через холодні погодні умови весни перший літ денних метеликів зареєстровано лише 4 квітня. Причому, це був білюх, який в минулі роки першим не спостерігався. Поточного року був слабким весняний літ адмірала та подалірія. Перехід гусениць листоїдних комах (листовійок та пядунів) у бруньки спостерігався на початку квітня. Їх чисельність була низькою і суттєвої шкоди деревним насадженням вони не завдали. Спостерігалися невеликі осередки листовійок у дубових насадженнях дендрологічного парку в районі Чумацького колодязя. Шкоди від першого покоління мереживниці дубової не спостерігалось. А от друге покоління, результати діяльності якого вже помітні під кінець червня, прогнозовано завдали шкоди насадженням дуба.

У травні зафіксовано літ махаона. Чисельність рідкісних видів перетинчастокрилих, зокрема джмилів, була нижче середньої.

1.4.1.2 Риби

У травні водойми зоологічного парку «Асканія-Нова» зарибнили мальками судака звичайного *Sander lucioperca* (Linnaeus, 1758) (~ 30 тис.) з метою зменшення чисельності карася, як носія ряду захворювань (див. Літопис природи 2021 р.), а влітку – мальками товстолобика білого *Hypophthalmichthys molitrix* (Valenciennes, 1844) (~ 40 тис.), як споживача фітопланктону. Для попередження літнього замору риб на зовнішніх ставках діяв аератор (рис. 1.4)

Рисунок 1.4 – Аератор на водоймі «Внутрішня»

1.4.1.3 Земноводні

Ропухи розмножувались у водотоках ВЧП, у водоймі в загонах № 2–3 та «Кругла». Їх чисельність почала зростати з 2020 року (рис. 1.5). Жаби озерні *Pelophylax ridibundus* заселяли всі басейни з постійним збереженням водного дзеркала. Часничниці звичайні *Pelobates fuscus* Laurenti, 1768 не траплялись. Внаслідок інтенсивного цілодобового руху автомобільної техніки на шосейних і польових дорогах у вересні та жовтні спостерігали значну загибель ропух зелених.

Рисунок 1.5 – Динаміка чисельності ропухи зеленої та жаби озерної

1.4.1.4 Плазуни

За даними обліку у заповідній зоні густина населення гадюк степових *Vipera renardi* Christoph, 1861 складала $1,4 \pm 1,4$ ос./га ($Cv=173,2\%$), ящірок прудких *Lacerta agilis* Linnaeus, 1758 – $25,8 \pm 2,9$ ос./га ($Cv=19,5\%$). Мідянок *Coronella austriaca* Laurenti, 1768 реєстрували поза обліковими площадками. Полози сарматські *Elaphe sauromates* Pallas, 1814 в степу не траплялись, а всі 30 реєстрацій відносяться до дендрологічного і зоологічного парків та населених пунктів. Особину цього виду зареєстровано серед руїн бензозаправки на околиці с. Новий Етап (рис. 1.6). За минулорічними і цьогорічними даними полози мешкають на «фізподвір'ї». Полозів, які парувались в зоологічному парку поблизу екскурсійного маршруту, перенесли на територію водойми «Зовнішня», де вони продовжили парування (рис. 1.7).

Рисунок 1.6 – Полоз сарматський в кущах на руїнах бензозаправки, околиці с. Новий Етап (фото від 31.05.2022)

Рисунок 1.7 – Парування полозів сарматських після перенесення на територію водойми «Зовнішня»

В поточному році зареєстровано загибель 8 гадюк та 10 полозів, з яких більшість були розчавлені на дорогах (табл. 1.13).

Таблиця 1.13 – Загибель плазунів у 2022 році

Дата	Кількість особин	Місце загибелі	Причина загибелі
Гадюка степова			
15.04.	1	Шосейна дорога в смт Асканія-Нова	Розчавлено автотранспортом
26.04.	1	Шосейна дорога Асканія-Нова – с. Комиш	
28.04.	2	Шосейна дорога Асканія-Нова – с. Комиш	
23.05.	1	Шосейна дорога Асканія-Нова – с. Комиш	
31.05.	1	Шосейна дорога Асканія-Нова – с. Комиш	
29.09.	1	Шосейна дорога Асканія-Нова – с. Комиш	
29.09.	1	Шосейна дорога Асканія-Нова – с. Комиш	
Полоз сарматський			
28.04.	1	сmt Асканія-Нова, вул. Іванова	Вбитий
29.04.	1	сmt Асканія-Нова	
10.05.	1	сmt Асканія-Нова	Замкнув клеми на щитовій
12.05.	2	сmt Асканія-Нова, вул. Соборна	Розчавлено автотранспортом
16.05.	2	сmt Асканія-Нова, вул. Соборна	
23.05.	1	сmt Асканія-Нова, вул. Соборна	
01.09.	1	Дендропарк	Вбитий
12.09.	1	сmt Асканія-Нова, вул. Соборна	Розчавлено автотранспортом

1.4.1.5 Птахи

Зібрано матеріал для узагальнення фенологічних спостережень за птахами на території заповідної зони (у т.ч. ВЧП) та дендрологічному парку загальнодержавного значення «Асканія-Нова». Варто зазначити, що теплий період кінця 2021 року та першої декади січня 2022 року викликав вокальну активність синиць, зеленька, дятла сирійського вже з 1 січня. Великих зимових скупчень водоплавних птахів не спостерігалось. Серед домінуючих видів на ночівлі серед ставків зоологічного парку «Асканія-Нова» на першому місці був огар *Tadorna ferruginea*, потім гуска білолоба *Anser albifrons* та крижень *Anas platyrhynchos*. 25 січня зареєстровано масовий проліт і зупинки на території біосферного заповідника дрохви *Otis tarda*. Маршрут прольоту проходив з боку території навколо с. Ясна Поляна через урочище Бакир – с. Комиш у напрямку на села Софіївка – Подівка – Сокирки Каховського району. Сумарно через

заповідник з 10 до 14 години пролетіло 1150 особин. Надалі проліт птахів був менш вираженим і проходив, як завжди навесні, у декілька хвиль.

За теплої погоди у зоологічному парку «Асканія-Нова» 17 лютого розпочалося токування павичів, у парку прослуховувався масовий спів синиці великої *Parus major*, розпочався проліт костогриза *Coccothraustes coccothraustes*, додалися зграйки чикотня *Turdus pilaris*, який концентрувався у насадженнях з каркасом західним, а також спостерігався проліт гуски білолобої у північно-східному напрямку.

Проліт журавля сірого *Grus grus* розпочався 23 лютого. Максимальна чисельність на ночівлі досягала 1 тисячі особин у березні. Потім чисельність цього виду коливалася від 200 до 800 особин з великою перервою в кінці березня – початку квітня. І лише у другій половині квітня на ночівлю стало знову злітатися до 700 особин цього виду. Під час прольоту виявилася загибель журавлів від отруєння родентицидами на полях озимини, але в значно менших масштабах, ніж у 2021 році. Всього виявлено загиблим за період прольоту 32 особини, але проаналізувати на отруєння всіх не було можливості, оскільки перестала працювати Держпродспоживслужба через введення воєнного стану.

Частина журавлів сірих залишилася літувати. Максимальне скупчення у вечірню пору в центрі ВЧП у травні досягало 680 особин. Також варто відмітити високу чисельність галагаза *Tadorna tadorna*, який тримався на території ВЧП (більше 100 осіб одночасно), а також займав нори лисиць в зонах буферній, антропогенних ландшафтів та заповідній (на території ділянок «Північна» і «Південна»). Здебільшого нори займалися у незначному віддаленні від краю степу. Відносно результативності гніздування наразі говорити важко, оскільки спостерігалася значна розтягнутість сезону гніздування. Появу перших пташенят на водоймі у центрі ВЧП зареєстровано лише у кінці травня.

Спостерігалася суттєве відхилення в часі прильоту таких видів, як плиска біла *Motacilla alba* (25 днів), одуд *Urupa eops* (12 днів), проліт вівчарика ковалика *Phylloscopus collybita* (7 днів), приліт ластівки сільської *Hirundo rustica*

та інших звичайних видів. Минулого весняного сезону, на відміну від попередніх, у ВЧП не спостерігалось великих скупчень Сивкоподібних. Наприклад, зграї брижача *Philomachus pugnax* не перевищували 100–150 особин. З мартинів можна відмітити, хіба що, зупинки і проліт мартинів середземноморського *Larus melanocephalus*, звичайного *Larus ridibundus*, жовтоногого *Larus cachinnans* та каспійського *Larus ichthyaetus* (включений до Червоної книги України, далі – ЧКУ), але тільки мартин середземноморський пролітав у кількості від 200 до 500 особин одночасно. Мартина каспійського спостерігали лише по декілька особин. Крячок чорнодзьобий *Gelochelidon nilotica*, який тримався центру ВЧП до початку травня, в подальшому відлетів на гніздування і літувати залишилося не більше 30 особин. На весняному прольоті, а в подальшому і на літування спостерігалися поодинокі, або зграйкою у 3–5 особин, грицики великі *Limosa limosa* (ЧКУ).

Виконано обліки чисельності птахів на маршруті в заповідній зоні (ділянка «Південна») та двох орнітологічних маршрутах в дендропарку.

На 10-ти кілометровому стаціонарному маршруті ділянки «Південна» заповідної зони в гніздовий сезон (квітень–червень) зафіксовано 7 видів птахів – жайворонок польовий *Alauda arvensis*, просянка *Emberiza calandra*, куріпка *Perdix perdix*, фазан *Phasianus colchicus*, перепілка *Coturnix coturnix*, ластівка сільська *Hirundo rustica* та галагаз *Tadorna tadorna*, що і визначає структуру заповідної зони Біосферного заповідника «Асканія-Нова». Домінантним видом є *Alauda arvensis* (2 пар/га), щільність гніздування якого в останні роки має тенденцію до збільшення. *Emberiza calandra* (5 пар) та *Hirundo rustica* з поширенням по лінії маршруту зафіксовані в першому кілометрі стаціонарного маршруту та на відстані 1 км від с. Комиш, тобто це види характерні для екотонів. Вглиб степу (більше 1 км) на маршруті зареєстровано 3 пари куріпки сірої *Perdix perdix* та 2 пари перепела *Coturnix coturnix*. В порівнянні з попередніми роками в межах облікового маршруту не зафіксовано гніздування жайворонка степового *Melanocorypha calandra* та сови болотяної *Asio flammeus* (табл. 1.14).

Таблиця 1.14 – Щільність гніздування птахів на ділянці «Південна»

Вид	Площа обліку, га	Кількість зареєстрованих пар	Щільність гніздування, пар/га	Кількість зареєстрованих пар	Щільність гніздування, пар/га
		2021 рік		2022 рік	
Жайворонок польовий <i>Alauda arvensis</i>	100	166	1,66	200	2,00
Жайворонок степовий <i>Melanocorypha calandra</i>	100	12	0,12	0	0
Просянка <i>Emberiza calandra</i>	100	8	0,08	5	0,05
Сова болотяна <i>Asio flammeus</i>	100	2	0,02	0	0

Для порівняння щільності жайворонків степового *Melanocorypha calandra* та польового *Alauda arvensis* було проведено додаткові обліки на територіях з пасовищним режимом. Для такої території характерне домінування *Melanocorypha calandra* (1,2–1,25 пар/га) та майже повна відсутність *Alauda arvensis*. Також на маршруті зареєстровані на полюванні *Buteo rufinus*, *Falco tinnunculus*, *Ciconia ciconia* та *Egretta alba*. За результатами обліків у дендрологічному парку цього сезону видно суттєве зростання загальної чисельності птахів за рахунок зяблика *Fringilla coelebs*, синиці великої *Parus major*, дроздів. Це стосується саме частини «Старий парк». У «Новому парку» такого зростання не спостерігається (табл. 1.15, 1.16). Виявлено заліт і перебування протягом тижня сивого дятла *Picus canus*.

Таблиця 1.15 – Щільність гніздування птахів старого дендропарку у 2022 р.

Вид	Площа обліку, га	Кількість зареєстрованих пар	Щільність гніздування, пар / га
1	2	3	4
Сова вухата <i>Asio otus</i> Linnaeus, 1758	4	0	0
Совка <i>Otus scops</i> Linnaeus, 1758	4	3	0,75
Одуд <i>Uropsa eops</i> Linnaeus, 1758	4	3	0,75

Кінець таблиці 1.15

1	2	3	4
Дятел сирійський <i>Dendrocopos syriacus</i> Hemprich et Ehrenberg, 1833	4	5	1,25
Дятел звичайний <i>Dendrocopos major</i> Linnaeus, 1758	4	–	0
Крутиголовка <i>Jynx torquilla</i> Linnaeus, 1758	4	4	1,0
Горлиця звичайна <i>Streptopelia turtur</i> Linnaeus, 1758	4	1	0,25
Горлиця садова <i>Streptopelia decaocto</i> Frivaldszky, 1838	4	4	1,00
Припутень <i>Columba palumbus</i> Linnaeus, 1758	4	6	1,5
Фазан <i>Phasianus colchicus</i> Linnaeus, 1758	4	9	2,25
Огар <i>Tadorna ferruginea</i> Pallas, 1764	4	2	0,5
Зеленяк <i>Chloris chloris</i> Linnaeus, 1758	4	4	1,0
Щиглик <i>Carduelis carduelis</i> Linnaeus, 1758	4	7	1,75
Зяблик <i>Fringilla coelebs</i> Linnaeus, 1758	4	24	6,0
Мухоловка сіра <i>Muscicapa striata</i> Pallas, 1764	4	5	1,25
Мухоловка білошия <i>Ficedula albicollis</i> Temminck, 1815	4	1	0,25
Мухоловка мала <i>Ficedula parva</i> Bechstein, 1794	4	–	–
Синиця блакитна <i>Parus Caeruleus</i> Linnaeus, 1758	4	1	0,25
Синиця велика <i>Parus major</i> Linnaeus, 1758	4	18	4,5
Дрізд чорний <i>Turdus merula</i> Linnaeus, 1758	4	9	2,25
Дрізд співочий <i>Turdus philomelos</i> C.L.Brehm, 1831	4	3	0,75
Берестянка звичайна <i>Hippolais icterina</i> Vieillot, 1817	4	2	0,5
Соловейко західний <i>Luscinia megarhynchos</i> C.L.Brehm, 1831	4	1	0,25
Кропив'янка чорноголова <i>Sylvia atricapilla</i> Linnaeus, 1758	4	3	0,75
Вивільга <i>Oriolus oriolus</i> Linnaeus, 1758	4	2	0,5
Шпак звичайний <i>Sturnus vulgaris</i> Linnaeus, 1758	4	1	0,25
Всього	4	120	29,5

Таблиця 1.16 – Щільність гніздування птахів нового дендропарку у 2022 р.

Вид	Площа обліку, га	Кількість зареєстрованих пар	Щільність гніздування, пар / га
1	2	3	4
Сова вухата <i>Asio otus</i> Linnaeus, 1758	6,15	0	0
Дятел звичайний <i>Dendrocopos major</i> Linnaeus, 1758	6,15	1	0,16
Дятел сирійський <i>Dendrocopos syriacus</i> Hemprich et Ehrenberg, 1833	6,15	0	0
Крутиголовка <i>Jynx torquilla</i> Linnaeus, 1758	6,15	2	0,32

Кінець таблиці 1.16

1	2	3	4
Горлиця звичайна <i>Streptopelia turtur</i> Linnaeus, 1758	6,15	1	0,16
Припутень <i>Columba palumbus</i> Linnaeus, 1758	6,15	3	0,49
Фазан <i>Phasianus colchicus</i> Linnaeus, 1758	6,15	7	1,14
Сорокопут терновий <i>Lanius collurio</i>	6,15	1	0,16
Просянка <i>Emberiza calandra</i> Linnaeus, 1758	6,15	1	0,16
Вівсянка садова <i>Emberiza hortulana</i> Linnaeus, 1758	6,15	0	0
Зеленяк <i>Chloris chloris</i> Linnaeus, 1758	6,15	7	1,14
Щиглик <i>Carduelis carduelis</i> Linnaeus, 1758	6,15	6	0,97
Зяблик <i>Fringilla coelebs</i> Linnaeus, 1758	6,15	19	3,09
Мухоловка білошия <i>Ficedula albicollis</i>	6,15	1	0,16
Мухоловка сіра <i>Muscicapa striata</i> Pallas, 1764	6,15	3	0,49
Синиця велика <i>Parus major</i> Linnaeus, 1758	6,15	6	0,97
Дрізд співочий <i>Turdus philomelos</i> C.L.Brehm, 1831	6,15	4	0,65
Дрізд чорний <i>Turdus merula</i> Linnaeus, 1758	6,15	0	0
Кропив'янка сіра <i>Sylvia communis</i> Latham, 1787	6,15	3	0,49
Кропив'янка чорноголова <i>Sylvia atricapilla</i> Linnaeus, 1758	6,15	3	0,49
Берестянка звичайна <i>Hippolais icterina</i> Vieillot, 1817	6,15	2	0,32
Соловейко західний <i>Luscinia megarhynchos</i> C.L.Brehm, 1831	6,15	1	0,16
Вивільга <i>Oriolus oriolus</i> Linnaeus, 1758	6,15	3	0,49
Шпак звичайний <i>Sturnus vulgaris</i> Linnaeus, 1758	6,15	1	0,16
Всього	6,15	75	12,17

Простежено формування післягніздових та міграційних скупчень птахів водно-болотного комплексу ВЧП у другій половині літа та восени. Зокрема, в червні–липні у центрі поду трималося значне (близько 160 особин) літуче скупчення лелеки білого *Ciconia ciconia*. Також серед цієї екосистеми спостерігалися беркут *Aquila chrysaetos*, лелека чорний *Ciconia nigra*, коровайка *Plegadis falcinellus*, лунь польовий *Circus cyaneus*, косарі *Platalea leucorodia*, мартини каспійські *Larus ichthyaetus* та інші рідкісні види, занесені до ЧКУ. Відмічено значне зменшення хижих птахів у порівнянні з попередніми роками.

У травні серед днища ВЧП зареєстровано також короткотривале перебування таких птахів з ЧКУ, як лелека чорний *Ciconia nigra*, чапля жовта *Ardeola ralloides*, коровайка *Plegadis falcinellus*, косар *Platalea leucorodia*,

крячок малий *Sterna albifrons*. Через обсихання днища ВЧП чисельність літучих птахів вже у червні суттєво зменшилася.

Проведено облік гнізд канюка степового *Buteo rufinus* (ЧКУ), результати якого представлені на рисунку 1.8. Встановлено, що 10 пар розпочинали гніздобудівну активність чи гніздилися, але, фактично, успішне гніздування було в 7 гніздах. Початок відкладання яєць у більшості гнізд змістився на кінець березня – початок квітня, чого не спостерігалось з часу формування даної популяції. Здійснено проміри двох яйцекладок та контрольний огляд гнізд перед вильотом пташенят.

Рисунок 1.8 – Розміщення гнізд канюка степового у 2022 році
 ◆ – місця успішного гніздування; ◆ – місця невдалого гніздування

Щодо інших хижих птахів констатуємо, що взимку їх чисельність, в порівнянні з минулими роками, була зовсім низькою. Це стосується, перш за все, зимняка *Buteo lagopus*, канюка звичайного *Buteo buteo*, луня польового *Circus cyaneus*. Спроба гніздування чергової пари орланів-білохвостів *Haliaeetus albicilla* завершилася загибеллю обох птахів: спочатку самця, а потім і самки, які годувалися отруєними журавлями.

Під час весняного прольоту зареєстровано луня степового *Circus macrourus*. Суттєво знизилась чисельність луня лучного *Circus pygargus* в гніздовий період і, скоріш за все, можемо впевнено говорити лише про одну пару на перелогах вздовж ділянки «Південна». У ВЧП цей вид регулярно не зустрічався. Там зменшилася зустрічність і луня очеретяного *Circus aeruginosus*.

Яструб великий *Accipiter gentilis* на початку березня здійснював шлюбні польоти та кричав у районі свердловин 2 та 4 на території дендрологічного парку. В результаті він не сформував пару або це та особина самця, якого знайшли мертвим поблизу с. Новий Етап.

Дуже рідко на зимівлі зустрічався яструб малий *Accipiter nisus*. Остання зустріч на весняному прольоті датується 29 березня.

Стосовно даних про представників ряду Совоподібні можемо констатувати, що чисельність таких видів, як сова вухата *Asio otus* та сова болотяна *Asio flammeus* знизилася, а совки *Otus scops* – збільшилася. Збільшилася чисельність сича хатнього *Athene noctua*. Знову зареєстровано сипуху *Tyto alba* серед руїн ремонтних майстерень в с. Новий Етап.

Вище ми вказували, що у заповідній зоні у непасовищному варіанті мало місце зростання чисельності жайворонка польового, натомість в умовах ВЧП та вигоні між Асканією-Нова і урочищем Кругле – домінує жайворонок степовий. Останній перевищує на цій території кількісні показники у степу щонайменше у два рази. Просянка, чисельність якої взимку була вкрай низькою, повернулася у квітні і її чисельність стала звичайною, а в деяких місцях навіть вищою за середню, зокрема на вигоні між Асканією-Нова і урочищем Кругле вздовж огорожі загонів ВЧП – вона в кінці травня становила 0,3 пари на гектар.

Суттєво знизилася чисельність вівсянки чорноголової *Emberiza melanocephala*. Всього виявлено 2 співаючих самця: серед руїн тваринницької ферми Кругле та на території кинутої вівцеферми Тишково.

Варто звернути увагу що чисельність Воронових дуже суттєво знизилася після масового застосування родентицидів. Фактично, постраждали як місцеві, так і зимуючі популяції птахів. Зокрема, зимове угруповання грака *Corvus*

frugilegus не перевищувало 700 особин, яке навіть змінило місце ночівлі і не трималося паркових насаджень, а у трьох гніздових колоніях, які ще збереглися у лісосмугах на території заповідника, було 220–250 пар. Такого явища, мабуть, не спостерігали за всю історію існування цього виду в Асканії-Нова.

Прохолодні погодні умови кінця березня і першої половини квітня суттєво вплинули на перебіг гніздування цього виду. При обстеженні колонії граків, розміщеної у лісосмузі урочища Бакир, 10 травня ми знайшли і зльотків, і нові кладки. Подібна ситуація спостерігалася і в колонії, яка розміщена на східній межі заповідника. Гнізда граків в обох колоніях в значній мірі були зайняті кібчиками *Falco vespertinus*. Зокрема, на східній межі у другій половині травня ми спостерігали одночасно до 40 особин цього виду. Агресивність хижих птахів при зайнятті гнізд грака, при незначній чисельності сороки *Pica pica*, може бути в майбутньому одним із стримуючих чинників з росту чисельності цього виду. Розміщення колоній грака відображені на рисунку 1.9.

Рисунок 1.9 – Розміщення колоній грака (виділено червоним) на території Біосферного заповідника «Асканія-Нова» у 2022 році

Знову різко знизилась чисельність сороки, яка є основним постачальником гнізд для таких видів, як боривітер звичайний *Falco*

tinnunculus, кібчик, сова вухата. Кібчик та боривітер звичайний також є серйозними конкурентами і для цього виду, оскільки виганяють сорок із гнізд. Аналогічна ситуація простежується і з вороною сірою *Corvus cornix*. Саме такий негативний приклад з отруєнням воронових показав реальну роль цієї групи птахів у знищенні мишовидних гризунів. Коли були великі колонії граків в Асканії-Нова, ми спостерігали масове полювання граків за норицею гуртовою на території заповідної зони. Але це відбувається саме в роки масового розмноження даного виду. Аналізуючи роль воронових в екосистемах, варто робити поправку, що саме людина, застосовуючи препарати антикоагулятивної дії, які не одразу вбивають гризунів, а послаблюють їх і роблять більш доступними для птахів, які їх вживають у їжу, створює прецедент їх полегшеного добування з наступними негативними наслідками. На території всього біосферного заповідника залишилося не більше 10 пар ворони сірої. Однак це не завадило одній із пар шкодити у зоопарку, руйнуючи кладки водоплавних птахів. Ця ж пара літала також і в центр ВЧП, де шкодила в гніздах шилодзьобки *Recurvirostra avosetta* та кулика довгонога *Himantopus himantopus*.

Круки, які взимку трималися території ВЧП і водойм зоопарку, або ж належали до групи птахів, які ще не розмножувалися, або відкочували на розмноження в інші регіони. Враховуючи пізні зустрічі групи, аж на початку квітня, можна припустити, що то були не статевозрілі особини. Достовірно встановлено гніздування у трьох гніздах, причому успішне гніздування у двох. Одна пара, яка загніздилася у другій лісосмузі від урочища Кругле, була знайдена мертвою під гніздом.

Осінній проліт журавля сірого був значно слабший в порівнянні з попередніми роками, максимальна чисельність спостерігалась на початку жовтня – 7700 ос. Перші зграї гуски білолобої (80–400 ос.) спостерігали з 3 листопада.

З наведеного слідує, що екосистеми Біосферного заповідника «Асканія-Нова» є місцями зосередження і збереження рідкісної біоти протягом всього

року. Простежено також зміну літнього та зимового орнітокомплексів. Формування останнього завершується відльотом зграй журавля сірого, прильотом гуски білолобої, казарки червоноволої (ЧКУ), створенням зимового угруповання огара та прильотом понад 20 видів ряду Горобцеподібні.

На підставі проведених досліджень можемо стверджувати, що Біосферний заповідник «Асканія-Нова» не втратив своєї ролі як центру зосередження міграційних скупчень птахів під час трансконтинентальних перельотів, зимівлі та, певною мірою, на гніздуванні.

1.4.1.6 Ссавці

1.4.1.6.1 Мідицеві та Мишеподібні

Результати обліку дрібних ссавців у квітні показали дуже низьку їх чисельність. На вододільному стаціонарі до пасток потрапили лише одна миша звичайна *Mus musculus* Linnaeus, 1758 (1,7 ос./100 пастко-діб) та ласиця *Mustela nivalis* Linnaeus, 1766. На дні лощини тварин не зареєстровано. Привада (зерно пшениці) залишалась недоторканою як протягом прикорму пасток, так і після приведення їх в робочий стан. Обстеженням суміжного з кварталами 60 та 76 перелогу, а також перелогів-пасовищ молочнянського і навколо колишньої тваринницької ферми «Круглий» не виявлено колоній полівок гуртових *Microtus socialis* Pallas, 1773 з явними ознаками їх активної життєдіяльності. Влітку на вододілі зареєстрована тільки ласиця, а на дні лощини миша звичайна. Результати осінніх обліків виявились нульовими (табл. 1.17).

Таблиця 1.17 – Сезонна динаміка чисельності дрібних ссавців у заповідній зоні, особин/100 пастко-діб

Вид	Варіанти досліджу				
	плакор, кв. 60			дно балки, кв. 59	
	сезони				
	весна	літо	осінь	весна	літо
1	2	3	4	5	6
Полівка гуртова <i>Microtus socialis</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Полівка лугова <i>M. levis</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Миша звичайна <i>Mus musculus</i>	1,7	0,0	0,0	0,0	3,3
Миша курганцева <i>M. spicilegus</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Мишак степовий <i>Sylvaemus witherbyi</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Хом'ячок сірий <i>Cricetulus migratorius</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Кінець таблиці 1.17

Мишівка південна <i>Sicista loriger</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Білозубка мала <i>Crocidura suaveolens</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ласиця <i>Mustela nivalis</i>	1,7	1,7	0,0	0,0	0,0
Загальний коефіцієнт уловистості	3,4	1,7	0,0	0,0	3,3
Відпрацьовано пастко-діб	60	60	60	60	60

Співвідношення останків дрібних ссавців у погадках сов вухатих *Asio otus* Linnaeus, 1758, зібраних взимку та в березні–квітні (166 шт.), складалось цілком на користь полівки гуртової *Microtus socialis*. Харчовий раціон доповнювали полівки лучні *Microtus levis* Miller, 1908, миші звичайні *Mus musculus* та курганцеві *Mus spicilegus* Petenyi, 1882, а також мишаки степові *Sylvaemus witherbyi* Thomas, 1902 (табл. 1.18).

Таблиця 1.18 – Співвідношення видів дрібних ссавців у погадках сови вухатої *Asio otus* Linnaeus, 1758, %

Вид	2022 рік					
	дата (число, місяць)					
	12–01*	28.01	23.02	14.03	19.04	29.09–10.10
<i>Microtus socialis</i>	93,0	90,3	86,8	86,6	100	51,6
<i>M. levis</i>	3,2	6,5	2,6	1,5	0,0	1,0
<i>Mus musculus</i>	2,5	3,2	5,3	10,4	0,0	30,5
<i>M. spicilegus</i>	0,0	0,0	5,3	0,0	0,0	0,0
<i>Sylvaemus witherbyi</i>	0,0	0,0	0,0	1,5	0,0	0,0
<i>Cricetulus migratorius</i>	1,3	0,0	0,0	0,0	0,0	9,5
<i>Crocidura suaveolens</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	7,4
Визначено тварин, екз.	158	62	76	67	6	95

Примітка: * – об'єднана проба скинутих за грудень 2021 – січень 2022 рр. 100 погадок (без розбору окремих)

На основі обстеження 24 погадок сипухи *Tyto alba* (Scopoli, 1769) встановлено, що основу раціону складали полівки гуртові *Microtus socialis* – 63,2%, але звертає на себе увагу відносно велика частка білозубок малих *Crocidura suaveolens* Pallas, 1811 – 15,1%, яка не поступається миші звичайній. Полівки лугові *Microtus levis* і миші курганцеві мали менше значення – 5,7 та 0,9 % відповідно.

Літній раціон харчування сича хатнього *Athene noctua* Scopoli, 1769 за результатами обстеження 24 погадок, складала, переважно, полівки *Microtus* – 56,8% від загального числа решток хребетних і безхребетних тварин, в тому числі

полівки гуртові *Microtus socialis* – 19,6%. В меншій кількості траплялись миші звичайні *Mus musculus* Linnaeus, 1758. (5,9%) та мишаки степові *Sylvaemus witherbyi* Thomas, 1902 (2,0%). В половині погадок знаходились фрагменти дрібних жуків та інших безхребетних. Всередині однієї з погадок виявлено заокруглений камінчик діаметром 4,4 мм, а в іншій – дві дрібні черепашки молюсків (рис. 1.10). Наявність шерсті в порожнинах останніх свідчила про захоплення їх птахом, а не самостійного проникнення в скинуту погадку.

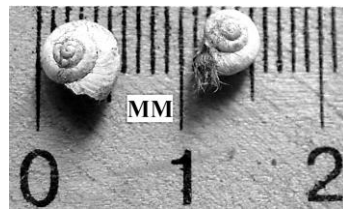

Рисунок 1.10 – Черепашки молюсків з погадки сича хатнього

Таким чином, вивчення складу погадок сипух і сичів хатніх не показало значних відмінностей в об'єктах харчування у порівнянні з совами вухатими та не виявило залишків строкатки степової *Lagurus lagurus* Pallas, 1773, зниклої з раціону останніх після 1998 року.

Значна кормова база для мишоподібних гризунів виникла на узбіччі шосейних доріг під час вивозу врожаю (рис. 1.11).

Рисунок 1.11 – Втрати урожаю ячменя *Hordeum sativum* Jessen. при його транспортуванні (08.09.2022).

1.4.1.6.2 Кажани

На лоджії одного з багатоповерхових будинків виявлено загиблих нетопирів білосмугих *Pipistrellus kuhlii* Kuhl, 1817 (рис. 1.12).

Рисунок 1.12 – Останки нетопирів білосмугих з антропогенної пастки

1.4.1.6.3 Хижі

Лис звичайний *Vulpes vulpes* Linnaeus, 1758. Обстеженням периметру ділянки «Стара» не виявлено натоптаних стежок в бік населених пунктів, як це буває при наявності виводків. Одна з нір, знайдених у кв. 60 (46° 27.158'Пн, 33° 53.586'С), мала ознаки відвідування – після злив напередодні засохла кірка ґрунту при вході була розбита, а вхідний отвір не затягнутий павутинням. Біля неї установили фотопастку, яка діяла з 23 по 29 серпня. Камеру Ltl Acorn серії Ltl-5310 налаштували наступним чином: режим зйомки – фото, розмір фото – 12MP, мультизнімок – 1, інтервал між черговими записами – 10 сек., рівень чутливості – середній. На відстані 2 м від неї розклали приваду – 6 сухих карасячих *Carassius auratus gibelio* Bloch, 1782 голів та закриту кліточку з риба'ячою шкірою і лускою, закріпивши її на поверхні ґрунту металевими прутиками (рис. 1.13).

Рисунок 1.13 – Клітка з привадою

За вказаний вище період отримано 7086 фотознімків (13,8 ГБ), з них в світлу частину доби 7057 шт., які відображали тільки коливання травостою і лише 29 фотознімків у передсвітанковий час та у темряві висвітлили відвідувачів нори чи привади. Те, що перші фото тварин з'явилися вночі 25 серпня, тобто, дві доби фотопастка не показувала мешканців нори, свідчило про нерегулярне її використання, а тварин, як продемонстрували подальші спостереження, принаджував запах риби.

Першою в об'єктив камери потрапила сова болотяна *Asio flammeus* Pontoppidan, 1763, а на світанку виявився представник з родини Псових *Canidae* (рис. 1.14). Наступної доби, зрештою, встановлено видову належність відвідувача привади – лиса звичайного *Vulpes vulpes* (рис. 1.15).

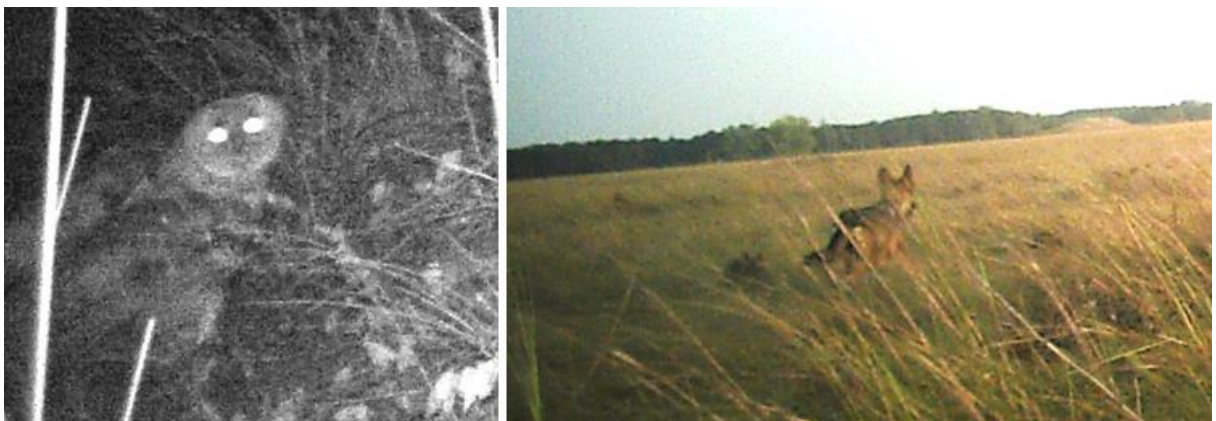

Рисунок 1.14 – Сова болотяна (фото ліворуч) та невизначений представник псових (25.08. 22:51; 26.08. 06:53)

Рисунок 1.15 – Лис звичайний на світанку 27.08.2022 (верхні фото) та його вигляд при фотоспалаху в цілковитій темряві 29.08.2022

Вовк *Canis lupus Linnaeus, 1758*. Сліди двох дорослих тварин і одної молоді зареєстровані на пилових наносах уздовж лісосмуги в районі колишньої ферми Бекир.

Куниця кам'яна *Martes foina Erxleben, 1777*. На початку липня на горищі музею в ході біотехнічних заходів застрелено трьох молодих тварин (табл. 1.19, рис. 1.16). Шлунки всіх трьох особин куниці були заповнені ягодами шовковиці *Morus nigra* L. В серпні в сухому розподільчому колодязі біля свердловини № 3 виявлено скупчення екскрементів куниць, які складались, за результатами зовнішнього огляду, з кісточок винограду *Vitis* sp. (рис. 1.17).

Таблиця 1.19 – Морфометричні показники куниць кам'яних, мм

Стать	Параметри				Вага, кг
	L _c	L _{ca}	L _{pl}	L _{au}	
Самець	380	210	85	39	1,10
Самка	380	210	80	31	0,99
Самець	390	228	88	39	1,09

Рисунок 1.16 – Куниці кам'яні з території зоопарку

Рисунок 1.17 – Розподільчий колодязь з убиральною куниць

Фрётка, тхір свійський *Mustela putorius furo* Linnaeus, 1758. В квітні на вулиці Молодіжна виявлено труп дорослої особини, принесений собаками (рис. 1.18).

Рисунок 1.18 – Тхір свійський загиблій з невідомих причин

Борсук *Meles meles* Linnaeus, 1758. Житлове поселення цих тварин залишилось на бермі сухого водонакопичувача серед агроценозу поблизу Великого Чапельського поду (рис. 1.19). Найближчим постійним джерелом води є розподільчий зрошувальний канал Р-2 на відстані близько 2,6 км від нір.

Рисунок 1.19 – Нори борсука (верхні фото 27.07.2022) та їх розташування на території заповідника

Ласиця *Mustela nivalis* Linnaeus, 1766. Дві особини потрапили до пасток на стаціонарі з обліку дрібних ссавців (див. табл. 1.17).

1.4.2 Інтродукована та аборигенна фауна зоологічного парку «Асканія-Нова»

Протягом 2022 року видове різноманіття колекції зоологічного парку «Асканія-Нова» не скоротилося (рахуючи породи голубів та овець наявно 123 таксони), але дещо змінився видовий склад. Вибули 6 таксонів: гриф чорний *Aegypius monachus* (самка була на перетримці), казарка червоновола *Rufibrenta ruficollis* та казарка білощока *Branta leucopsis*, курка брама *Gallus gallus dom.*

var., перепілка *Coturnix coturnix*, лиска *Fulica atra*. До зооколекції надійшли 7 таксонів: шилохвіст *Anas acuta*, крижень «гном» *A. platyrhynchos* dom., чирянки велика *A. Querquedula* і мала *A. crecca*, фазан золотий ф. жовта *C. pictus mutlutino* dom., папуга німфований *Nymphicus hollandicus* Kerr., вівці свійські *Ovis aries* 5 порід (асканійська тонкорунна, асканійська каракульська, гісарська, камерунська, катахдін).

Чисельність колекції тварин зменшилася на 7,8% і становить 3317 особин (табл. 1.20). Треба зауважити, що чисельність тварин у колекції на кінець року, яка представлена в даному томі «Літопису природи», дещо не співпадає з даними бухгалтеру заповідника, оскільки інвентаризація була проведена станом на 21 грудня і протягом останніх днів грудня вибула частина тварин.

Таблиця 1.20 – Зміни таксономічного складу та чисельності тварин в колекції зоопарку «Асканія-Нова» протягом 2022 року

Клас, ряд, родина	Кількість видів, підвидів, порід / особин станом на		Надходження				Вибуття				
	1 січня	31 грудня	пришлід	придбано, подаровано	приліг (перетримка)	всього	загинуло	вибракувано	реалізовано	відліг (передача з перетримки)	всього
Птахи <i>Aves</i> , з них:	73/ 1947	66/ 1624	31/ 794	13/ 32	–	41/ 826	49/ 466	11/ 152	1/ 1	3/530	49/ 1149
безкілеві птахи	3/ 74	3/ 81	1/ 21	1/ 1	–	1/ 22	2/ 13	1/ 2	–	–	2/ 15
кілегруді птахи	70/ 1873	63/ 1543	30/ 773	12/ 31	–	40/ 804	47/ 453	10/ 150	1/ 1	3/530	47/ 1134
Ссавці <i>Mammalia</i>	44/ 1652	44/ 1693	22/ 376	4/ 16	–	24/ 392	25/ 278	10/ 73	–	–	25/ 351
Всього в колекції	117/ 3599	110*/ 3317	53/ 1170	17/ 48	–	65/ 1218	74/ 744	21/ 225	1/ 1	3/530	74/ 1500

Примітка: * 123 таксони, рахуючи 5 порід овець та 13 порід голубів

В колекції переважають дикі тварини як за видовим складом (68 видів, підвидів, 59,0%), так і за чисельністю (2948 особин, 81,9%); решта – свійські тварини різних порід і гібриди різних форм. В колекції утримуються кілегруді та безкілеві птахи. Ссавці представлені копитними, мозолоногими, гризунами

(нутрія болотяна, свинка морська, кролик свійський декоративний, мара патагонська), хижими (собака єнотоподібний, ракун, собака свійський – 8 особин використовують для охорони).

1.4.2.1 Безкілеві птахи

У 2022 р. в зоопарку утримувалися 3 види безкілевих птахів (табл. 1.21), загальна чисельність яких на кінець року становила 81 особину.

Таблиця 1.21 – Чисельність та показники розмноження безкілевих птахів у 2022 році

Показник	Нанду <i>Rhea americana</i>	Ему <i>Dromaeus novaehollandiae</i>	Страус африканський <i>Strutio camelus camelus</i>	Всього
Кількість на 1 січня	7	58	9	74
Початок відкладання яєць	10.05.2022	14.11.2021	14.06.2022	х
Кінець відкладання яєць	25.08.2022	24.06.2022	09.09.2022	х
Відкладено яєць	56	167	11	234
Поява першого пташеняти	–	03.03	–	х
Природна інкубація	–	86	–	86
Придбання	–	1	–	1
Приплід	–	21	–	21
Загибель	1	12	–	13
Вибракувано	–	2	–	2
Кількість на 31 грудня	6	66	9	81

Період відкладання яєць у нанду розпочався на 2 доби пізніше від середніх показників за 2006–2021 рр. і тривав 107 діб. Розмноження було не ефективним.

У страусів африканських розмноження також було неефективним. Відкладали яйця лише дві самки віком старше 11 років. Період розмноження розпочався в межах середньорічних показників, тривав 87 діб, що на 10 діб довше за середні багаторічні дані.

Гніздування у ему розпочалося в межах середньорічних показників і тривало 223 доби. У розмноженні взяли участь 10 самок різного віку (табл. 1.22). Отримано 21 пташеня.

Таблиця 1.22 – Вік репродуктивних самок ему у 2022 році

Рік	Вік, років						
	2	3	4	5	6	7	старше 7
2020	–	–	–	4	–	1	7
2021	–	–	1	1	2	–	8
2022	–	1	–	1	1	2	5

Протягом року вибули 13 особин ему: 2 пташенят (віком 4 та 9 днів) загинули через жовтковий перитоніт, 1 пташеня (віком 26 днів) – через сильні травми, 1 пташеня (віком 60 днів) – від травм і гематоми в області шиї. 2 дорослі самки (віком 12 та 16 років) – від перитоніту та цирозу печінки, 4-річна самка – через травми, 2-річний самець – від перитоніту. Трьох самців та трьох самок вибракувано внаслідок викривлення нижніх кінцівок, спричинених розривом зв'язок гомілко-стегнового суглобу після отриманих травм. Через травми загинув дорослий самець нанду.

1.4.2.2 Кілегруді птахи

Як зазначено вище, протягом року з колекції кілегрудих птахів вибули 6 таксонів: гриф чорний (самка загинула у Київському зоопарку, де була на перетримці), казарка білощока, казарка червоновола, лиска, перепілка, курка брама. До колекції надійшли крижень «гном», чирянки велика та мала, шилохвіст, папуга німфовий. На кінець року колекція була представлена 1544 особинами 63 таксонів (табл. 1.23).

Таблиця 1.23 – Зміни чисельності та видового складу кілегрудих птахів зоологічного парку «Асканія-Нова» у 2022 році

№	Назва	Кількість на	
		01.01.	31.12.
1	2	3	4
1.	Пелікан рожевий – <i>Pelecanus onocrotalus</i> L.	1	1
2.	Фламінго рожевий – <i>Phoenicopterus ruber roseus</i> Pall.	4	4
3.	Лебідь-шипун – <i>Cygnus olor</i> Gm.	5	5
4.	Лебідь чорний – <i>C. atratus</i> L.	5	4
5.	Лебідь-кликун – <i>C. cygnus</i> L.	1	1
6.	Лебідь малий – <i>C. bewickii</i> Yar.	1	1
7.	Гуска білолоба – <i>Anser albifrons</i> Scop.	3	2
8.	Гуска сіра – <i>A. anser</i> L.	145	74
9.	Гуска гірська – <i>A. indicus</i> L.	22	22

Продовження таблиці 1.23

1	2	3	4
10.	Гуска біла – <i>A. caerulescens</i> L.	24	21
11.	Гуска свійська породи гегуль – <i>A. anser</i> dom. var.	2	6
12.	Гуска гібридна <i>Anser anser x Branta canadensis</i>	1	1
13.	Казарка канадська – <i>Branta canadensis</i> L.	6	3
14.	Казарка червоновола – <i>Rufibrenta ruficollis</i> Pall.	1	-
15.	Огар – <i>Tadorna ferruginea</i> Pall.	538	345
16.	Галагаз – <i>T. tadorna</i> L.	5	7
17.	Шилохвіст – <i>Anas acuta</i> L.	-	1
18.	Качка мускусна форма свійська – <i>Cairina moschata</i> dom.	22	10
19.	Мандаринка – <i>Aix galericulata</i> L.	10	9
20.	Каролінка – <i>A. sponsa</i> L.	2	1
21.	Крижень – <i>Anas platyrhynchos</i> L.	254	135
22.	Крижень свійський форма срібляста – <i>A. platyrhynchos</i> dom.	19	15
23.	Крижень свійський породи індійський бігунок – <i>A. platyrhynchos</i> dom.	14	11
24.	Крижень свійський породи російська підсадна – <i>A. platyrhynchos</i> dom.	22	15
25.	Крижень свійський породи пекінська – <i>A. platyrhynchos</i> dom.	1	1
26.	Крижень картатодзьобий – <i>A. poecilorhyncha poecilorhyncha</i> Fors.	2	14
27.	Крижень «гном» – <i>A. platyrhynchos</i> dom.	-	8
28.	Свищ – <i>A. penelope</i> L.	1	1
29.	Нерозень – <i>A. strepera</i> L.	4	4
30.	Чирянка велика – <i>A. querquedula</i> L.	-	2
31.	Чирянка мала – <i>A. crecca</i> L.	-	2
32.	Попелюх – <i>Aythya ferina</i> L.	5	4
33.	Орел степовий – <i>Aquila rapax</i> Tem.	3	3
34.	Могильник – <i>A. heliaca</i> Sav.	1	1
35.	Канюк степовий – <i>Buteo rufinus</i> Cretzschmar	2	1
36.	Гриф чорний – <i>Aegyptus monachus</i> L.	1	-
37.	Курка свійська звичайна – <i>Gallus gallus</i> dom. var.	60	42
38.	Курка гамбурзька – <i>G. gallus</i> dom. var.	5	17
39.	Курка голландська білочуба – <i>G. gallus</i> dom. var.	9	19
40.	Курка пухова – <i>G. gallus</i> dom. var.	3	3
41.	Курка бентамка – <i>G. gallus</i> dom. var.	21	11
42.	Курка шабо чорнохвостий – <i>G. gallus</i> dom. var.	21	13
43.	Курка мінорка – <i>G. gallus</i> dom. var.	9	11
44.	Казарка білощока – <i>B. leucopsis</i> Bechst.	1	-
45.	Курка фенікс – <i>G. gallus</i> dom. var.	5	14
46.	Курка брама – <i>G. gallus</i> dom. var.	1	-
47.	Курка кохінхін карликовий – <i>G. gallus</i> dom. var.	19	11
48.	Курка араукана – <i>G. gallus</i> dom. var.	2	2
49.	Перепілка – <i>Coturnix coturnix</i> dom. var.	1	-
50.	Фазан сріблястий – <i>Lophura nycthemera</i> L.	13	15
51.	Фазан Свайно – <i>L. swinhoii</i> Gould	1	2
52.	Фазан королівський – <i>Syrnaticus reevesii</i> Gray	1	3
53.	Фазан вухатий синій – <i>Crossoptilon auritum</i> Pall.	1	1
54.	Фазан звичайний – <i>Phasianus colchicus</i> L.	31	28
55.	Фазан золотий – <i>Chrysolophus pictus</i> L.	8	4
56.	Фазан золотий ф. жовта – <i>C. pictus mutlutino</i> dom.	-	2

Кінець таблиці 1.23

1	2	3	4
57.	Фазан діамантовий – <i>C. amherstiae</i> G.	4	2
58.	Павич – <i>Pavo cristatus</i> L.	64	75
59.	Цесарка звичайна – <i>Numida meleagris</i> L.	21	15
60.	Журавель сірий – <i>Grus grus</i> L.	2	2
61.	Журавель степовий – <i>Anthropoides virgo</i> L.	2	1
62.	Журавель вінценосний – <i>Balearica pavonina</i> L.	4	5
63.	Журавель японський – <i>Grus japonensis</i> Müll.	1	1
64.	Лиска – <i>Fulica atra</i> L.	1	–
65.	Голуб свійський (13 порід)	31	33
66.	Папуга німфований – <i>Nymphicus hollandicus</i> Kerr.	–	3
67.	Папуга хвилястий – <i>Melopsittacus undulatus</i> Shaw.	397	465
68.	Нерозлучник рожевощокий – <i>Agapornis roseicollis</i> Vieillot.	5	4
69.	Папуга Крамера – <i>Psittacula krameri</i> Scop.	3	5
	Всього	1874	1544

Розмножувалися птахи 39 таксонів (табл. 1.24). Отримано 783 пташенят 30 таксонів, з яких вирощено 623 особин 29 таксонів.

Таблиця 1.24 – Результати розмноження кілегрудих птахів зоологічного парку «Асканія-Нова» у 2022 році

№ з/п	Вид, підвид	Відкладено яєць, шт.	Вивелося пташенят, ос.	Вирощено пташенят, ос.
1	2	3	4	5
1.	Лебідь-шипун	5	5	2
2.	Гуска сіра	65	21	16
3.	Гуска гірська	16	7	6
4.	Гуска біла	30	2	2
5.	Гуска гергуль	16	13	11
6.	Огар	784	257	172
7.	Галагаз	2	2	2
8.	Качка мускусна	462	14	11
9.	Качка «гном»	8	8	4
10.	Мандаринка	34	2	1
11.	Каролінка	10	2	-
12.	Крижень	153	61	53
13.	Крижень свійський ф. срібляста	155	19	18
14.	Крижень свійський породи російська підсадна	223	18	12
15.	Крижень свійський породи індійський бігунок	218	-	-
16.	Крижень картатодзьобий	30	16	12
17.	Нерозень	32	6	1
18.	Попелюх	7	-	-
19.	Орел степовий	4	-	-
20.	Курка голландська білочуба	226	36	31
21.	Курка гамбурзька	138	36	32

Кінець таблиці 1.24

1	2	3	4	5
22.	Курка пухова	7	2	2
23.	Курка бентамка	180	-	-
24.	Курка мінорка	198	7	7
25.	Курка кохінхін карликовий	93	11	11
26.	Курка фенікс	130	33	29
27.	Курка шабо чернохвостий	106	-	-
28.	Фазан сріблястий	65	13	9
29.	Фазан королівський	37	-	-
30.	Фазан звичайний	263	6	3
31.	Фазан золотий	31	2	1
32.	Фазан золотий ф. жовта	10	-	-
33.	Павич	88	29	24
34.	Цесарка	301	14	12
35.	Індик	6	2	1
36.	Журавель степовий	1	-	-
37.	Журавель вінценосний	3	2	1
38.	Папуга хвилястий	х	135	135
39.	Папуга Крамера	х	2	2
	Всього	4137	783	623

Результати інкубації яєць представлені у таблиці 1.25.

Таблиця 1.25 – Результати інкубації яєць кілегрудих птахів у 2022 році

№	Вид	Проінкубовано яєць, шт.	Вивелося пташенят, ос.
1	2	3	4
1.	Гуска сіра	20	3
2.	Гуска гірська	14	7
3.	Гуска біла	30	2
4.	Гуска гергуль	16	13
5.	Огар	401	181
6.	Галагаз	2	2
7.	Мандаринка	22	2
8.	Каролінка	10	2
9.	Крижень	20	8
10.	Крижень свійський ф. срібляста	3	2
11.	Нерозень	31	6
12.	Попелюх	2	-
13.	Крижень картатодзьобий	23	9
14.	Курка голландська білочуба	59	36
15.	Курка гамбурзька	50	36
16.	Курка пухова	6	2
17.	Курка мінорка	30	7
18.	Курка фенікс	49	33
19.	Курка кохінхін карликовий	6	5
20.	Курка шабо чернохвостий	4	-
21.	Фазан сріблястий	64	13
22.	Фазан королівський	23	-

Кінець таблиці 1.25

1	2	3	4
23.	Фазан звичайний	43	6
24.	Фазан золотий	29	2
25.	Фазан золотий ф. жовта	9	-
26.	Павич	73	17
27.	Цесарка	115	14
28.	Індик	6	2
29.	Журавель вінценосний	3	2
	Всього	1163	412

Пташенята водоплавних птахів виховувалися власними батьками за винятком отриманих після штучної інкубації Гусеподібних, яких, як і Куроподібних, вирощували у сформованих виводках. Із вирощених в зоопарку птахів на водойми випущено 249 особин льотних птахів 5 видів (табл. 1.26).

Таблиця 1.26 – Випуск вирощених в зоологічному парку «Асканія-Нова» птахів на штучно створені водойми у 2022 році

Вид	Кількість особин
Огар	172
Крижень	53
Гуска сіра	16
Гуска біла	2
Гуска гірська	6
Всього	249

Для створення осілої популяції залишено льотними, але «прив'язаними» до місцевості 146 особин 5 видів птахів, у т.ч. 100 особин огара, 34 особини крижня, 10 особин гуски сірої та 2 особини гуски білої. Для проведення наукових досліджень 72 особинам огара ампутували фрагмент кисті одного крила. Перед випуском на водойми всім пташеняткам було зроблено щеплення проти пастерельозу.

У 2022 році реалізована 1 особина павича.

Видовий опис птахів зоопарку «Асканія-Нова» в умовах 2022 року

Лебідь-шипун. Звичайний гніздовий, прольотний та зимуючий вид. Цього року на території зоопарку птахи інших популяцій зупинялися взимку (16 ос., 9–18.02.), на початку весняної міграції (4 ос., 06.04.) та короткостроково

наприкінці осінньої міграції (4 ос., 07.10.) і на водоймах поблизу заповідника (12 ос., 10.12.). Гніздилися одна пара лебедя-шипуну на водоймі «Внутрішня». Парування спостерігали наприкінці березня. Перше яйце відкладено 15 квітня. Кладка була з 5 яєць, вивелось 5 пташенят в кінці травня. Впродовж року загинули 3 пташенят у віці 53 діб від холециститу, інфаркту міокарда та 1 дорослий самець від травм.

Лебідь чорний. На початку року в колекції зоопарку утримували 5 особин, які перебували у вольєрах експозиційної частини орнітопарку. Гніздова поведінка спостерігалася у пари з середини до кінця червня, але гнізда птахи не облаштовували. Впродовж року загинув 1 дорослий самець від травм.

Лебідь-кликун. Звичайний прольотний і зимуючий птах. Мала згряя з двох особин перебувала в Асканії-Нова з кінця лютого до 7 березня. В осінньо-зимовий період (8–10.12.) тут зупинилися 38 особин дорослих та молодих птахів. Гніздування не відмічене.

Гуска сіра. Чисельність з врахуванням прилітних птахів протягом року коливалася в межах 60–225 особин. Гніздування розпочалося в другій декаді березня (14.03.), що на 12 днів пізніше минулого року. У розмноженні взяли участь 9 пар, які гніздилися на островах штучних водойм зоопарку (Зовнішня – 6 пар, Глиняна – 2 пари, Кругла – 1 пара) Більшість самок (9 ос.). З них 6 самок віддали перевагу штучним будиночкам, решта – лункам. Отримано 21 пташеня, з них вирощено 16.

Слід відзначити, що чисельність гуски сірої під час прольоту у регіоні заповідника продовжує скорочуватися. Підліт птахів відмічений лише під час інтенсивного прольоту гуски білолобої.

Протягом року вибули 5 молодих особини внаслідок травм (2), асфіксії (1), дистрофії печінки (1), емфіземи печінки (1) та 4 дорослі самки від травм.

Гуска гірська. Чисельність птахів протягом року змінювалася від 19 до 25 особин. Гніздилося 4 самки, які відклали 16 яєць у 4 гнізда різного типу, розташовані на трьох островах водойми Зовнішня. Всі самки віддали перевагу штучним гніздівлям. Відкладання яєць у цьому році почалося 21 квітня, що на

7 діб пізніше від середніх багаторічних показників. У зв'язку з необхідністю збереження кладки від руйнування хижими птахами 14 яєць були вилучені з гнізд та закладені до інкубатора, де вилупилося 7 пташенят, з яких вирощено 6.

Впродовж року вибуло 6 дорослих птахів від дистрофії печінки (1), кахексії (1), з невстановлених причин (4) та 1 молодий птах (7 діб) внаслідок гепатиту.

Гуска біла. Протягом року чисельність виду була в межах 21–24 особин. Гніздування розпочалося в середині квітня (9.04.), що в межах середніх показників минулих років. Всього у розмноженні взяли участь 7 самок, які насиджували кладки у 7 штучних гніздах на островах водойми «Зовнішня». Відкладено 30 яєць. З метою збереження від хижих птахів 30 яєць були вилучені та закладені до інкубатора, де вивелося 2 пташенят. Обидва вирощено.

Впродовж року загинуло 5 дорослих птахів з невстановлених причин.

Казарка канадська. Чисельність птахів у зоопарку протягом року поступово скорочується, що викликане зниженням репродуктивних показників. В цьому році ми спостерігали гніздову поведінку пар, але гніздування не відбувалось.

Протягом року загинули 3 особини через травми та старість, що спричинило вікові зміни паренхіматозних органів.

Огар. Чисельність птахів протягом року коливалася в межах від 25 до 7000 особин. У гніздовий період на штучних водоймах заповідника нараховували 25–562 особини.

Взимку 2022 року, до початку весняної міграції, на водоймах зоопарку впродовж світлової частини доби можна було спостерігати від 1450 до 7000 льотних особин огара. Чисельність даного виду менша порівняно з минулорічними показниками, що були в межах 2200–10400 особин. У поточному році в асканійській популяції відмічено зменшення кількості гніздових пар, що пов'язано із загальним зменшенням чисельності птахів в 2022 році на території заповідника і загибеллю значної частини птахів в 2021 році від отруєння хімічними препаратами пролонгованої дії. Під час осінньої міграції цього року та формування зимувального скупчення максимальна чисельність птахів близько

5500 особин була відмічена наприкінці листопада. Визначити чисельність виду в грудні не було можливості.

У гніздуванні взяла участь 41 самка, які гніздилися у 30 гніздах різного типу. За територіальним розподілом однакова кількість самок віддали перевагу островам водойм Зовнішня (20 самки) і Внутрішня (21 самка). Відкладання яєць розпочалось як і в минулому році 29 березня, що на 4 доби пізніше від середніх багаторічних показників. Воно тривало 66 діб.

У 8 самок (19,5%) зафіксовано проходження повного репродуктивного циклу, вивелось 76 пташенят. У решти самок гніздування було перервано через боротьбу за гніздову територію з самками свого або іншого виду. З метою розріджування кладок огара проведено часткове вилучення яєць. Зокрема, вилучено яйця (51%) із гнізд в яких самки щільно насиджували кладки та до яких підкладали яйця інші самки. До інкубатора закладено 401 яйце, з них вивелось 181 пташеня (45,1%). На кінець року разом вирощено 172 пташеняти.

У віці 30–40 діб пташенятам проведено ампутацію частини кисті крила, у віці 45 діб зроблено вакцинацію проти пастерельозу. На водойми зоопарку випущено 100 пташенят.

Протягом року вибуло 58 дорослих птахів переважно внаслідок травм та гепатиту. Основними причинами загибелі 92 особин молодняку були жовточний перитоніт (32,6%), гепатит (25%), холециститу (13%), а також фібринозний перикардит, гастроентерит, асфіксія.

Галагаз. Крім території зоопарку, де перебувало 5–7 особин, галагаз зустрічався у ВЧП. Перша поява 12 особин зафіксована 22 лютого під час весняної міграції. Чисельність птахів у цей період коливалася від 10 до 78 особин. Коливання чисельності галагаза у репродуктивний період пов'язано з кочуванням птахів, які не брали участь у розмноженні, та формуванням линних скупчень з 18.06.2022 до 19.08.2022

У вольєрах зоопарку гніздилася одна пара. З вилучених та закладених до інкубатора яєць вивелось 2 пташенят.

Крижень. Зафіксовано значне коливання чисельності даного виду протягом року – 15–3000 особин. Основним місцем концентрації крижня у зимовий та весняний періоди були Внутрішня та Зовнішня водойми. Слід відмітити, що загальна чисельність птахів на початку року була більшою, ніж торік. Водночас під час весняної міграції загальна чисельність (20–110 ос.) була нижче середніх показників. Початок переміщення птахів у осінній період розпочався наприкінці серпня, що в межах дат минулого року. Підліт птахів з інших регіонів спостерігався в межах першої декади листопада.

В осінньо-зимовий період місцем концентрації крижня була територія ВЧП. Високий фактор турбування навколо заповідника та в межах зони антропогенного ландшафту призвели до зменшення концентрації птахів саме в межах заповідника та, скоріш за все, до зміни поведінки птахів, що були більш лякливі, ніж у попередні роки.

У гніздуванні на території водойм зоопарку продовжує брати участь найменша кількість самок крижня (9 особин) за час спостережень. Вони влаштували гнізда та зробили кладки у 9 штучних будиночках для качок на островах водойми Внутрішня. Гніздування птахів розпочалось 9.03., що на 36 діб раніше ніж торік і на 10 діб раніше від середніх багаторічних показників. Воно тривало 99 діб. Успішне гніздування відмічене у 6 самок, які вивели 53 пташеняти. Для інкубації з гнізд вилучили 20 яєць, з них вивелось 8 пташенят. На кінець року разом вирощено 53 пташеняти.

Протягом року загинуло 30 птахів, з них від гепатиту загинуло 5 дорослих самців, від ентериту – 5 дорослих самців, 7 молодих особин – від гепатиту, ще знайдено залишки 13 особин, тому причину загибелі не вдалось встановити.

Павич звичайний. Протягом року на території зоопарку вільно перебувало від 55 до 84 особин. У період гніздування відкладено 88 яєць, з яких 73 було закладено до інкубатора. Отримано 29 пташенят, сформовано 3 виводки, вирощено 24 пташеняти.

Впродовж року загинуло 23 особини (18 дорослих, 5 молодих) внаслідок травм (9 особин), гепатиту (2), цирозу (1) і міоми печінки (1), асфіксії (2),

гастроентериту (2), жовточного перитоніту (2), геморагічного ентериту (1) та абсцесу лівої пахової складки (1).

1.4.2.3 Ссавці зоологічного парку «Асканія-Нова»

Видовий склад та чисельність ссавців зоологічного парку «Асканія-Нова»

Чисельність колекції ссавців на кінець року становила 1693 особи 44 таксонів, що на 41 особину більше порівняно з минулим роком (табл. 1.27).

Таблиця 1.27 – Зміни видового складу та чисельності ссавців колекції зоологічного парку «Асканія-Нова» протягом 2022 року

№	Вид, підвид, форма, порода	Загальне поголів'я на 1 січня		В тому числі			
		2022 р.	2023 р.	дорослих		молодих	
				самців	самок	самців	самок
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Бобер болотяний (Нутрія) – <i>Myocastor coypus</i> Molina.	3	12	1	3	4	4
2.	Свинка морська – <i>Cavia porcellus</i> L.	7	5	1	1	1	2
3.	Кролик свійський декоративний – <i>Oryctolagus cuniculus</i> dom. var.	1	3	1	2	–	–
4.	Мара патагонська – <i>Dolichotis patagonum</i> Desmarest	3	3	2	1	–	–
5.	Кінь Пржевальського – <i>Equus ferus przewalskii</i> P.	55+2 ¹⁾ + 2 ²⁾	53+2 ¹⁾ + +2 ²⁾	19	33+2 ¹⁾ + 2 ²⁾	1	–
6.	Кулан туркменський – <i>E. hemionus kulan</i> Groves and Mázak	174 ³⁾	184 ³⁾	154 ³⁾		30 ³⁾	
7.	Зебра Чапмана – <i>E. burchelli chapmani</i> L.	28	31	13	13	4	1
8.	Зебра Грєві – <i>E. grevyi</i> Oustalet	3+1 ²⁾	2+1 ²⁾	1	1+1 ²⁾	–	–
9.	Поні шетлендський – <i>E. caballus</i> var. L.	25	29	9	15	2	3
10.	Осел свійський – <i>E. asinus</i> dom. L.	15	14	5	8	–	1
11.	Кінь свійський – <i>E. caballus</i> L.	10	10	7	3	–	–
12.	Верблюду двогорбий – <i>Camelus ferus bactrianus</i> dom. L.	2	2	1	1	–	–
13.	Гуанако – <i>Lama guanicoe</i> Müll.	1	1	–	1	–	–
14.	Лама глама – <i>L. g. glama</i> L.	4+2 ²⁾	3+2 ²⁾	1+1 ²⁾	2+1 ²⁾	–	–
15.	Олень благородний* – <i>Cervus elaphus</i> L.	125	139	43	78	18 ³⁾	
16.	Олень плямистий – <i>C. nippon hortulorum</i> Temm.	86	91	29	50	12 ³⁾	
17.	Лань європейська – <i>C. dama dama</i> L.	109	154	33	65	56 ³⁾	
18.	Олень Давида – <i>Elaphurus davidianus</i> L.	11	11	6	4	–	1
19.	Мунтжак китайський – <i>Muntiacus reevesi</i> Ogil.	–	1	1	–	–	–
20.	Канна – <i>Tragelaphus oryx</i> Pall.	2	2	–	2	–	–
21.	Нільгау – <i>Boselaphus tragocamelus</i> Pall.	11+1 ²⁾	10	4	6	–	–

Кінець таблиці 1.27

1	2	3	4	5	6	7	8
22.	Гну блакитний – <i>Connochaetes taurinus</i> Burchell.	2	1	–	1	–	–
23.	Гарна – <i>Antelope cervicapra</i> L.	7+4 ²⁾ +1 ¹⁾	6+4 ²⁾ +1 ¹⁾	2+2 ²⁾ +1 ¹⁾	4+2 ²⁾	–	–
24.	Сайгак – <i>Saiga tatarica</i> L.	566	564	168	271	125 ³⁾	
25.	Козеріг сибірський – <i>Capra sibirica</i> Pall.	5+2 ¹⁾	5+2 ¹⁾	3+1 ¹⁾	2+1 ¹⁾	–	–
26.	Козел гвинторогий – <i>C. falconeri heptneri</i> Zalkin	10	9	3	6	–	–
27.	Баран гривастий – <i>Ammotragus lervia</i> Desm.	4	4	4	–	–	–
28.	Муфлон європейський – <i>Ovis ammon musimon</i> Pall.	199	151	58	79	7	7
	Коза свійська камерунської карликової породи – <i>Capra hircus</i> L.	7	8	1	6	1	–
29.	Коза свійська – <i>Capra hircus</i> dom.	21	–	–	–	–	–
30.	Вівця свійська – <i>Ovis aries</i> dom.	–	12	1	3	5	3
31.	Бізон американський – <i>Bison bison</i> L.	72	86	30	38	18 ³⁾	
32.	Такін-мішми (бірманський) – <i>Budorcas taxicolor taxicolor</i>	1 ¹⁾	1 ¹⁾	1 ¹⁾	–	–	–
33.	Буйвіл кафрський – <i>Syncerus caffer caffer</i> Spar.	6	5	2	3	–	–
34.	Буйвіл азіатський свійський – <i>Vubalus bubalis</i> L.	7	10	2	4	4	–
35.	Як свійський – <i>Bos mutus</i> Przewalski	1 ²⁾	1 ²⁾	–	1 ²⁾	–	–
36.	Гаял – <i>Bos frontalis</i> dom. Lamb.	2+1 ¹⁾	1+1 ¹⁾	–	1+1 ¹⁾	–	–
37.	Ватусі, порода ВРХ – <i>Bos taurus</i> dom.	1	1	–	1	–	–
38.	Червона степова порода ВРХ – <i>B. taurus</i> dom.	19	18	2	7	5	4
39.	Сіра українська порода ВРХ – <i>B. taurus</i> dom.	15	16	3	10	2	1
40.	Південна м'ясна порода ВРХ – <i>B. taurus</i> dom.	1 ¹⁾	1 ¹⁾	1 ¹⁾	–	–	–
41.	Гібрид лами з альпако <i>Lama glama x Lama pacos</i>	1	1	1	–	–	–
42.	Собака єнотоподібний – <i>Nyctereutes procyonoides</i> Gray	3	3	3	–	–	–
43.	Ракун – <i>Procyon lotor</i> L.	2	6	1	1	2	2
44.	Собака свійський – <i>Canis familiaris</i>	9	8	6	2	–	–
	Всього	1652	1693	474	739	38	29
				154		259	

Примітки: * – за систематикою Інституту зоології імені І.І. Шмальгаузена [2]

¹⁾ – належить іншому зоопарку (за договором про розподіл приплоду) або знаходиться на перетримці;

²⁾ – тварина отримана для розведення з іншого зоопарку за договором;

³⁾ – стать тварини не визначена.

Протягом року в колекції зоопарку «Асканія-Нова» утримувалися тварини, завезені з інших зоопарків за договорами: самка зебри Греві «Тана» (Лейпцизький зоопарк) для розведення, дві кобили коня Пржевальського «Шагді» та «Саміра» (Нюрнберзький зоопарк) за умови розподілу приплоду. На перетримці знаходилися дві самки коня Пржевальського («Ашана» і «Асміра»), що будуть належати Нюрнберзькому зоопарку до 2023 року; самка яка, 4 гарни, чистокровний самець «Ветер» лами глами, самець такіна-мішмі «Річард» (належать Миколаївському зоопарку); трирічний самець «Дубок» південної м'ясної породи ВРХ (належить ДП ДГ «Асканійське»), самка гаяла «Малютка» (належить Харківському зоопарку).

У 2022 році отримано 376 особини приплоду 22 таксонів (табл. 1.28). Відбулось мертвонародження у кобили коня Пржевальського та 2 випадки абортів: у кобили кулана туркменського через стрес, у кобили коня Пржевальського з не встановленої причини. Крім того наявність плода виявлено при розтині хворої кобили поні шетлендського, елімінованої за актом вибракування.

Таблиця 1.28 – Результати розмноження ссавців зоопарку у 2022 році

№	Вид, підвид, порода, форма	Отримано приплоду				Мертво-народжені	Зафіксовано абортів/плодів у загиблій самки
		♂	♀	стать не визначено	всього		
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Кінь Пржевальського	1	–	–	1	1	1 / –
2.	Кулан туркменський	–	1	32	33	1 ♂	1 / –
3.	Зебра Чапмана	4	1	–	5	–	– / –
4.	Поні шетлендський	2	3	–	5	–	– / 1 ♂
5.	Осел свійський	–	1	–	1	–	– / –
6.	Олень Давида	–	2	–	2	–	–
7.	Олень благородний	–	–	20	20	–	–
8.	Олень плямистий	–	–	13	13	–	–
9.	Лань європейська	–	1	55	56	–	–
10.	Сайгак	–	–	130	130	–	–
11.	Козеріг сибірський	–	1	–	1	–	–
12.	Муфлон європейський	17	18	–	35	–	–
13.	Коза свійська камерунської карликової породи	2	–	–	2	–	–
14.	Коза свійська	7	7	–	14	–	–
15.	Бізон американський	2	–	18	20	–	–

Кінець таблиці 1.28

1	2	3	4	5	6	7	8
16.	Буйвіл азіатський свійський	4	–	–	4	–	–
17.	Червона степова порода ВРХ	4	4	–	8	1	–
18.	Сіра українська порода ВРХ	2	2	–	4	–	–
19.	Рақун	2	2	–	4	–	–
20.	Бобер болотяний (Нутрія)	5	6	–	11	–	–
21.	Кролик декоративний	2	2	–	4	–	–
22.	Свинка морська	1	2	–	3	–	–
	Всього	55	53	268	376	3	2/1

Примітка: * – стать не визначена

З природних причин загинули 278 особин 25 таксонів ссавців (табл. 1.29). Як і в минулі роки, природна загибель тварин більшості видів відбулася внаслідок захворювань, травм, старості. Були еліміновані після проведення селекційного вибракування 73 особини 10 таксонів (табл. 1.30).

Таблиця 1.29 – Смертність ссавців у зоопарку «Асканія-Нова» у 2022 році

№ з/п	Вид	Причини загибелі тварин, абс.										всього
		захворювання		травма		неблагополучні роди	відмова матері годувати	не встановлена		інша		
		М	Д	М	Д			М	Д	М	Д	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	Свинка морська	2	1	–	–	–	–	–	–	2	–	5
2.	Нутрія	–	–	–	1	–	–	–	–	1	–	2
3.	Кінь Пржевальського	–	1	–	1	–	–	–	–	–	–	2
4.	Кулан туркменський	–	–	–	1	–	–	3	13	–	–	17
5.	Зебра рівнинна	–	1	–	1	–	–	–	–	–	–	2
6.	Зебра Греві	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	1
7.	Лама глама	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	1
8.	Олень благородний	–	–	–	2	–	–	–	–	2	2	6
9.	Олень плямистий	–	–	–	–	2	–	–	2	2	2	8
10.	Лань європейська	–	3	–	2	–	–	2	–	1	3	11
11.	Олень Давида	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	1
12.	Нільгау	–	–	–	2	–	–	–	–	1	–	3
13.	Гарна	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	1
14.	Сайгак	2	14	–	35	–	–	3	78	–	–	132
15.	Козеріг сибірський	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	1
16.	Козел гвинторогий	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1
17.	Вівця свійська	3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3
18.	Муфлон	10	3	2	2	–	–	9	33	–	10	69

Кінець таблиці 1.29

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
19.	Козел свійський порода камерунська карликова	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1
20.	Коза свійська	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1
21.	Бізон американський	1	–	1	–	–	–	–	–	1	–	3
22.	Буйвіл кафрський	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	1
23.	Гаял	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	1
24.	Кролик	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2
25.	Собака свійський	–	3	–	–	–	–	–	–	–	–	3
	Всього абс.	23	30	4	48	2	0	17	126	11	17	278
	%	8,3	10,8	1,4	17,3	0,7	0,0	6,1	45,3	4,0	6,1	100,0

Примітки: М – молоді тварини;
Д – дорослі тварини.

Таблиця 1.30 – Результати вибракування тварин протягом 2022 року

№ з/п	Вид	Дорослі		Молоді		Причини вибракування
		самець	самка	самець	самка	
1.	Кінь Пржевальського	–	1	–	–	Травми, перитоніт, пухлина нирок та сім'яників не встановленої етіології
2.	Кулан туркменський	5	1	–	–	Травми кінцівок, побиття самки самцем
3.	Поні шетлендський	–	1	–	–	Хронічний м'язовий, ревматизм, що не піддається лікуванню
4.	Олень Давида	1				Хронічна бронхопневмонія
5.	Буйвіл азійський свійський			1		Відсутність племінної цінності. Для господарських потреб.
6.	Бізон американський	2	–	–	–	Схуднення, хронічна гнійно-катаральна бронхопневмонія
7.	Коза свійська	10	16	4	4	Відсутність племінної цінності. Для господарських потреб
8.	Червона степова порода ВРХ	-	2	5	4	Відсутність племінної цінності, безпліддя. Для господарських потреб
9.	Козел свійський порода камерунська карликова	–	–	2	–	Відсутність племінної цінності. Для господарських потреб.
10.	Муфлон європейський	14	–	–	–	Нетипова масть та вади екстер'єру, травми
	Всього	32	21	12	8	

1.4.2.3.1 Непарнопалі

Поголів'я Непарнопалих на 1 січня 2022 року складало 315 особин, з них коней Пржевальського – 59, куланів туркменських – 174, зебр Грєві – 4, Чапмана – 28, ослів – 15, поні – 25, коней свійських різних порід – 10.

Отримано 47 особин приплоду, у т.ч. по 1 особині коня Пржевальського та осла свійського, 33 кулана туркменського, по 5 особин зебр Чапмана та поні шетлендського. Із колекції вибули 56 особин, з яких 23 особини загинуло з природних причин (див. табл. 1.29), 8 особин еліміновано після проведення вибракування з ветеринарних та селекційних причин (див. табл. 1.30).

Таким чином, протягом року кількість таксонів представників родини Конячих не змінилась, чисельність тварин збільшилась на 14 особин (або 4%) та досягла 328 особин (з них коней Пржевальського – 57, куланів туркменських – 184, зебр Греві – 3, зебр Чапмана – 31, ослів – 14, поні – 29, коней свійських різних порід – 10).

Кінь Пржевальського. Чисельність даного виду копитних на 1 січня становила 59 особин, з них 21 самець та 38 самок.

Тварини були розподілені на одну репродуктивну групу в загоні № 4 (9 особин) та чотири одностатеві групи: одну групу кобил, три групи жеребців. Жеребців утримували в загонах № 3 (9 самців, 1 самка, яка трималася разом з самцем 6383 «Атлас»), № 10а (7 особин) і вольєрі експозиційної частини зоопарку (2 особини), кобил (30 самок та лоша-самець минулого року народження) – в загонах № 6–7. Протягом року кількість тварин в групах дещо змінювалась.

На початку року репродуктивна група складалась із 8 дорослих тварин: жеребця 4549 «Маркус», кобил 5663 «Баронеса», 5895 «Барбі», 5114 «Суджа», 6015 «Басня», 4427 «Шагді», 4428 «Саміра», 8171 «Ашана» (заскочила в загін через огорожу 30.12.2021) та жеребчика 8517 «Астрерікс» 2021 року народження.

21 квітня провели сортування тварин із загону № 3, де лишили 9 жеребців, а вилучену кобилу 8193 «Асміра» випустили до одностатевої групи кобил у загони № 6–7. Тут тепер перебувало 32 особини, з яких 31 кобила та минулого року народження жеребчик «Абсент». З даної групи 23 травня вилучили кобилу 2937 «Ліра», вибракувану через захворювання суглобів та ваду екстер'єра (відсутність хвоста). Наступне сортування групи коней

Пржевальського із загонів № 6–7 провели 19 жовтня: було вилученого жеребчика «Абсент», якого перегнали у загін № 3, де чисельність досягла 10 особин. В загонах № 6–7 лишилось 30 дорослих кобил.

Протягом року в загоні № 10а загинуло два дорослих самця: 22 лютого 25-річний 3099 «Булат» (при розтині знайдено пухлину нирок та сім'яників невизначеної етіології) і 25 жовтня 26-річний 2906 «Вітязь» (через перитоніт).

Кобила 5895 «Барбі» з репродуктивної групи народила мертвого малюка 5 квітня. У кобили 4427 «Шагді» 8 серпня відбулась абортация; плід в загоні № 4 не знайшли. Кобила 5663 «Баронеса» 8 вересня народила лоша-самця, якому дали кличку «Арман».

Самців «Замбар» та «Асад» утримували протягом року в демонстраційній частині зоопарку: на зимовий період їх переставляли у інший вольєр, розташований поряд з вольєром для бізонів.

Таким чином, на 31 грудня 2022 року чисельність коней Пржевальського зменшилась на 2 особини, або 3,5%. З загального поголів'я 57 особин було 56 дорослих (19 жеребців, 37 кобил) та одне лоша-самець 2022 року народження.

Кулан туркменський. На початку 2022 року утримували 174 особини кулана туркменського. З них 171 особина (125 дорослих та 45 малят минулого року народження) мешкали в напіввільних умовах в загонах № 6–7 ВЧП, 3 дорослих тварини (1 самець, 2 самки) утримувались у вольєрі зоопарку.

Групи кулана туркменського – кобил з молодняком та одностатеві групи самців в загонах ВЧП формувалися самостійно. Склад та чисельність груп протягом року постійно змінювалися, як і кількість територіальних самців.

Протягом травня–серпня зафіксовано народження 33 живих куланів. Більшість народжень – 73% (24 випадки) припадає на травень–червень. Крім того 16 березня зафіксовано абортацию у однієї з кобил у загонах; плід (стать не встановлена) був майже сформованим.

З природних причин в загонах № 6–7 загинуло 3 особини молодняку (1 самка вибула 27.12. і 2 особини стать яких не встановлено вибули 05.08.) та 14 дорослих тварин: 7 самців (05.02.; 09.02.; 18.02.; 14.03.; 21.05.; 23.08.; 16.09.),

6 самок (20.01.; 25.01.; 01.02.; 11.02.; 17.02.; 21.02.), 1 особина, стать якої не встановлено (23.08.) (табл. 1.29). Причина загибелі зазначених тварин встановлена лише для дорослої самки (травми). Як показує аналіз, з 14 дорослих тварин більшість – 10 особин, або 71,4% загинули протягом січня–лютого. Загиблі тварини 2021 року народження були худими. Крім того вибракувано з наступним забоем 5 самців (через травми кінцівок) та самку (через побиття самцем в вольєрі зоопарку). Таким чином всього вибуло 23 особини: 3 особини 2022 року народження та 20 дорослих. З них 13 самців, 7 самок, 3 особини не визначеної статі.

Наприкінці року в вольєрі екскурсійного маршруту лишилось 2 дорослих тварин (самець і самка), решта тварин (182 особини, з них 152 дорослих, 30 молодих) перебували в загонах № 6–7 ВЧП. Таким чином за рік чисельність кулана туркменського досягла 184 особин, збільшившись на 10 особин, або 5,7%.

Зебри. Поголів'я зебр **Чапмана** на початок року становило 28 особин, з них 14 самців (8 дорослих, 6 молодих) та 14 самок (13 дорослих, 1 молода).

З 1 лютого до кінця березня зебрам індивідуально згодовували кормову добавку «НутріХорсеХондро», додаючи подрібнені таблетки в суміш з комбікорму і мелених овочів. Добавка була введена до раціону тварин відповідно до рекомендованих фірмою доз на добу (3–6 г / 100 кг живої ваги): 2–3 таблетки (10–18 г) для 1 дорослої зебри; 1 таблетка для молоді.

На замовлення Рівненського зоопарку щодо придбання 2 особин зебр Чапмана 12 лютого в приміщенні в окремих денниках поряд розмістили самку «Рабія» і самця «Вікторин». 16 лютого спеціальна комісія поставила їх на карантин офіційно. Після проходження карантину через неможливість здійснити транспортування тварин, їх навесні випустили у степові загоны.

Перед випуском з приміщень все поголів'я зебр було дегельмінтизовано (1 г препарату «Альбендазол» на 10 кг живої ваги тварини).

Випуск зебр Чапмана з зимових приміщень проведено 27 квітня. Старого 26-річного жеребця «Дінар» перевели у вольєр експозиційної частини зоопарку, решту тварин розподілили на групи в різні загоны. Дві

репродуктивні групи утримували на пасовищі в загонах № 1 (n=11) та № 4 (n=9). Трьох жеребчиків 2018 року народження розмістили в загоні № 10а.

У загоні № 2 розмістили 2-річних «Візіря» та «Вікторіна» і 8-місячного «Пріама». Молода кобилка «Раджа» із загону № 1 не трималась стада, ходила вздовж огорожі загону № 2, намагаючись туди проникнути. Було вирішено 12 травня перегнати її до молодих самців у загін № 2, де поголів'я збільшилось до 4 особин, а в загоні № 1 зменшилось до 10 особин. 30 серпня ще одну молоду (15-місячного віку) самку зебри Чапмана «Бояриня» були вимушені перегнати у загін № 2, тому що вона трималась стада нільгау або ходила вздовж огорожі загону № 2. В останньому чисельність зебр Чапмана збільшилась до 5 молодих особин, з них 3 самці та 2 самки.

20 березня через запалення легень здохла самка зебри Чапмана «Панорама», яка знаходилась в деннику разом із сином «Пріам». Влітку на пасовищі в загоні № 1 від травм та запалення легень здох минулорічний самець зебри Чапмана «Раміль». Судячи з слідів укусів його травмував молодий самець одnogорбого верблюда. В цьому році самка верблюда «Зіта» стала виганяти зебр з укриття і робила це неодноразово. Тому 24 серпня самку разом із сином перевели із загону № 1 у вольєр зоопарку. Минулі роки верблюдів випускали пастись вдень у так званий «Головний дворик» біля вольєрного комплексу зоопарку, але цього року вони стали висмикувати з тюків та розкидати сіно. Тому верблюдів перестали пасти у «Головному дворіку».

В двох репродуктивних групах зебр народилось 5 малят, з них 4 самців (16 і 24 травня, 18 липня, 7 серпня) та 1 самка (1 липня).

Зебр Чапмана забрали із пасовища 6 жовтня, а з вольєру експозиційної частини зоопарку – 7 жовтня.

На кінець року в зоопарку утримувалась 31 зебра Чапмана, з них 17 самців (13 дорослих, 4 молодих) та 14 самок (13 дорослих, 1 молода). Співвідношення самців до самок 1,2 : 1. Загальне поголів'я зросло на 3 особини або на 10,7%.

На початку року в колекції перебували 4 особини **зебри Грєві**.

19 січня загинув 7-річний самець 30115 «Талісман», який захворів 28 грудня 2021 року. Він важко дихав та перестав їсти. Лікування не дало результатів. Розтин показав запалення легень. Вага самця 285,5 кг, висота в холці 148 см.

Із зимових приміщень в вольєри експозиційної частини зоопарку зебр Греві було випущено 27 квітня. Як і в попередні роки, двох дорослих самок «Лаура» і «Тана» поставили в вольєр з трав'янистою рослинністю площею 4000 м². В окремому вольєрі розмістили дорослого самця «Лавр». Переведення у зимові приміщення здійснили 7 жовтня. Кожну дорослу тварину обох видів зебр розмістили в окремому деннику площею 8,8 м², а молодняк зебр Чапмана 2022 року народження разом з матерями у двох спарених денниках.

Чисельність зебр Греві зменшилась на 1 особину, становлячи 3 особини (1 самець, 2 самки).

Поні шетлендський. На початку року в зоопарку утримувалися 25 особини, з них 20 дорослих (8 жеребців, 12 кобил) та 5 молодих поні (1 жеребчик, 4 кобилки 2021 року народження).

Протягом року усім тваринам було проведено дегельмінтизацію (препарат «Альбендазол» 11.01. та 24.03.), обробку від зовнішніх паразитів, вакцинацію проти сибірки (17.03) та розчищення копит.

Вже 7 лютого самця поні «Броніслав» перевели з зимового приміщення старого антилопника у вольєр з будиночком для утримання ВРХ сірої української породи. Він стояв напроти пари жеребців коня Пржевальського і дуже нервував: бив копитом по огорожі і ставав дибки. Надалі самець поні «Броніслав» і молодий жеребчик коня Пржевальського «Асад» часто робили грумінг, чухаючи зубами шию та голову один одному через огрожу. 29 березня до жеребця «Броніслав» поставили кобил «Муза» та «Зозуля», сформувавши першу репродуктивну групу.

У лютому у поні, яких утримували в денниках нового антилопника, активно відбувалось линяння. Через потепління в приміщенні було волого і тепло.

29 березня п'ять самців 2019, 2020 та 2021 років народження («Мабрук», «Музикант», «Борзий», «Мармелад», «Мірза») з приміщення нового антилопника вигнали у загін № 8. Треба зазначити, що як і в минулому році, самець поні «Мабрук» декілька разів на день здійснював патрулювання території. Він відкладав фекалії біля огорожі суміжного загону № 4, але новий жеребець коня Пржевальського «Маркус» не проявляв до поні цікавості. Група поні перебувала в загоні № 8 до 19 жовтня, а потім їх перегнали в загін № 12 з укриттям від негоди, побудованим для сайгаків, де лишили зимувати.

7 самок поні різного віку 29 березня випустили в загін № 1. Серед них було 3 дорослі кобили («Забава», «Бьянка», «Мірослава») та 4 кобилки 8–10-місячного віку («Заріна», «Марімба», «Мірка», «Мімоза»). Надалі цю групу декілька разів поповнили. Спочатку 9 червня в загін № 1 перевели кобил «Мейзі», «Мірабела» з сином «Міракль» з групи жеребця «Марк». Потім у загін № 1 пригнали кобилу «Маріанна» з малям «Марі», вилучивши їх 21 червня з групи жеребця «Броніслав», а 27 червня пригнали кобилу «Марго» з малям «Маккензі» з групи жеребця «Зураб». Групу жеребця «Рижик» розформували 10 жовтня, з неї в загон № 1 відправили кобил «Муза», «Забріна» і «Мазена». На цей час в загоні № 1 стали утримувати 19 особин поні шетленського (15 кобил та 4 малят цього року народження). Їх лишили зимувати в загоні. В укриття в зимовий період почали вивозити сіно, але в теплі сонячні дні тварини надавали перевагу пасінню.

29 березня поставили у дворику з деревами біля корпусу № 3 другу репродуктивну групу поні (жеребець «Рижик», кобили «Забріна», «Муза», «Мазена»). 31 березня біля корпусу № 2 у двориках розмістили: третю репродуктивну групу (жеребець «Марк», кобили «Мірабела» та «Мейзі»), четверту репродуктивну групу (жеребець «Зураб» з кобилою «Марго»). Через дощі 13 квітня в стійла корпусу № 2 поставили третю і четверту репродуктивні групи, 25 квітня їх виставили з приміщень знову у дворики. До останньої групи («Зураба» та «Марго») приєднали кобилу «Мелодія». В цей же день перемістили другу репродуктивну групу «Рижика» в горіховий дворик між

корпусами № 1 та № 2, з 22 травня до 10 жовтня перемістити у загін № 12.

З 10 жовтня вилучених з репродуктивних груп самців «Зураб», «Марк», «Рижик» утримували поодиноці у двориках біля корпусів нового антилопника, 21 жовтня їх поставили у стійла корпусу № 4.

Самець «Броніслав» перебував з кобилою «Зозуля» в вольєрі експозиційної частини зоопарку до 21 листопада, потім їх пригнали на новий антилопник і поставили у денник корпусу № 4.

Народження 5 нормально розвинутих лошат поні відбулось 7 та 15 квітня (2 жеребчики), 5 червня, 19 липня, 7 серпня (3 кобилки).

Кобила «Мелодія» через хронічне захворювання кінцівок (м'язовий ревматизм) була вибракувана і елімінована 14 жовтня. Результати розтину показали, що самка була жереба (плід-самець вагою 0,81 кг мав загальну довжину тіла 37 см).

На кінець року в зоопарку було 24 дорослих (9 жеребців, 15 кобил) та 5 молодих поні (2 жеребчики, 3 кобилки). Поголів'я досягло 29 особин, збільшившись на 4 особини, або 16%.

Осел свійський. В колекції станом на 1 січня утримували 15 особин осла, з них 15 дорослих (3 самців, 9 самок) та 2 молодих самців 2021 року народження.

Протягом року було проведено дегельмінтизацію, обробку від зовнішніх паразитів, вакцинацію та розчищення копит.

29 березня сформували першу репродуктивну групу з самця «Анфас» та самки «Камалія», яку розмістили в вольєрі експозиційної частини зоопарку.

7 квітня сформували другу репродуктивну групу ослів самця «Ірфан», якому призначили самок «Німфа», «Аніса», «Наркіса», «Касандра». Їх випустили на пасовище в загін № 4а. Дану групу ослів перегнали на територію водойм орнітосекції зоологічного парку «Асканія-Нова» 5 липня і тримали там до 12 жовтня. Забравши з пасовища, тварин поставили у «абрикосовому» дворику біля корпусу № 2.

7 квітня групу з двох самок «Анфіса» та «Камея» і двох річного віку самців «Кастор» та «Надін» розмістили в загоні № 2. Пару ослів – 23-річну самку «Анабелла» та її 3-річного сина «Альбін» поставили у дворик біля корпусу №4. 6 червня їх переставили у дворик біля корпусу № 3.

30 травня народилась самка, яку назвали «Нірвана». Їй зробили вушний вищип № 1.

12 жовтня 4 особини ослів із загону № 2 перегнали у дворик біля корпусу № 3. 21 жовтня ослів із вольєра екскурсійного маршруту перегнали на територію нового антилопника. В зв'язку з похолоданням 27 вересня усіх тварин розмістили у денники.

Чисельність ослів на кінець року досягла 14 особин, збільшившись за рік на 1 особину, або 8%. З них 13 дорослих тварин (5 самців, 8 самок) та 1 молода самка 2022 року народження.

1.4.2.3.2 Парнопалі

В квітні було сформовано 11 репродуктивних та 7 одностатевих груп окремих видів. Деякі особини оленів плямистого і благородного, нільгау, гну блакитного, буйволів кафрського і азіатського, ватусі, гаяла, ВРХ південної м'ясної породи, козерога сибірського, барана гривастого, лами глами, гуанако, такіна, та мунтжака утримувались поодиноці.

У 2022 році народилося 309 особин 13 таксонів Парнопалих.

Олень благородний. На початок року чисельність виду становила 125 особин, у т.ч. 84 дорослих (31 самець, 59 самок) та 35 молодих особин. 24 травня у групі з 9 самок в загонах № 6–7 побачили одне новонароджене маля. На 1 червня кількість новонароджених зросла вже до 10, 26 червня – до 13 малюків. Для порівняння, у 2021 році перші роди було зафіксовано 2 червня, а масовий розплід – впродовж першої декади липня. Всього за сезон цього року народилося 18 малят, що вдвічі менше, ніж у попередній рік.

Впродовж року в загонах ВЧП спостерігали зміну територіального розміщення та чисельності різних статевих груп. Самці на початку року

трималися невеликими групами – по 3, 4, 6–9 особин, самки знаходилися у групах з молодняком 2021 року народження. Загалом самки з молодняком поточного і минулого років народження трималися одним великим стадом на днищі ВЧП та куртинах від північно-західної до південно-східної частин загонів № 6 і № 7. Найбільша кількість груп оленів відмічалася в червні під час отелення, коли самки відокремлювалися від загального стада. У період масового отелення самці трималися окремо, групами до 20 особин.

Масово спадання рогів і линька почалися у кінці квітня, хоча 23 березня знайдено рештки дорослого самця, який вже був без рогів.

У період перед гоном (друга декада вересня) тварини об'єдналися у одну різностатеву групу, періодично змішуючись з оленем плямистим. Тоді ж спостерігали збуджену поведінку тварин – окремі крупні самці відганяли молодих від групи самок, кидали рогами землю і траву, рили копитом. Окремі крупні самки в цей час іноді відштовхували одна одну. З середини вересня самка, яка утримується на екскурсійному маршруті, частіше знаходилася у віддаленому куті вольєру, ближче до загону з репродуктивною групою оленя Давида, де ознаки гону спостерігали у кінці вересня – початку жовтня. У цей же час у ВЧП благородні олені більшу частину часу знаходилися біля лісосмуги північно-східної частини (поруч з Олександріно), іноді розосереджувалися на дві групи. Цей час можна вважати початком гону у цьому році. У другій декаді жовтня продовжували фіксувати статеву активність тварин – відокремлення самців-одинаків (п'ять одинаків), схуднення і потемніння нижнього контуру живота, їх бійки і ревіння. Самки були у макрогрупі. Парування тварин відбувалося переважно у східній і північно-східній частинах загонів № 6–7. Після зниження статевої активності (середина грудня) було вже помітно окремі групки дорослих самців – по 2, 5. Більша частина стада була у одній макрогрупі. З середини грудня частина стада (до 50 особин) постійно знаходилася на східному кордоні, поряд з огорожею (біля с. Новий Етап).

Впродовж року фіксували загибель дорослих тварин: 21.02. у загоні № 6–7 знайдено залишки дорослого самця з рогами, 3.03. – рештки самки 2021 року

народження; 23.03. – рештки дорослого самця без рогів, 17.08 і 28.09. – рештки двох дорослих самок 2021 року народження, 08.09. і 05.12. – рештки дорослих самок. У середині вересня спостерігали відокремлення дорослої самки, залежування, підгинання ніг при спробі встати. Були помітні дрібні жувальні рухи нижньою щелепою. Тварина відбігла, хитаючись з очевидно порушеною координацією. У подальшому її загибелі не було зафіксовано. Згодом у великій групі помічали кульгаючу самку. У кінці листопада помітили худу дорослу самку з ознаками погіршення зору, яка загинула на початку грудня.

На кінець року чисельність оленя благородного збільшилась від минулого року на 11 % і становила 139 особин.

Олень плямистий. На початок року в колекції зоопарку перебували 86 особин, у т.ч. 85 дорослих (32 самці, 53 самки) та 1 молода особина.

Наявність першого приплоду фіксували 05.06. – строк, аналогічний трьом попереднім рокам. На 21.06. в стаді, що утримується в загонах № 6–7 ВЧП налічували вже 10 оленят. На кінець року у стаді нараховували 12 особин молодняку. Рештки загиблого молодняку фіксували в період з 15 червня до 8 вересня. Слід зазначити, що впродовж останніх років у заповіднику відмічається низька відтворювальна здатність цього виду, зокрема в 2020 та 2021 роках на кінець року фіксували лише 9 та 1 на 52–53 самки. Можливою причиною є високий ступінь інбридингу, що може призводити до неплідності самок.

Спостереженнями за самцем «Рудольфом», який має вади розвитку (вкорочену нижню щелепу та іксоподібну поставу задніх і передніх кінцівок) та утримується у вольєрі на екскурсійному маршруті, показало, що очищення рогів у нього почалося в кінці серпня, 8 вересня дві третини рогів були з ознаками окостеніння. Тоді ж спостерігали інтенсивне чухання рогами землі і у самців у загонах ВЧП.

Спадання рогів у дорослих самців плямистого оленя у загонах № 6–7 проходило в ті ж строки, що і в минулі роки. Так, перших самців без рогів фіксували 20 квітня, а вже 5 червня майже всі самці були без рогів.

Впродовж року (до настання гону) в загонах ВЧП відмічали від 3 до 10

груп. Найбільша розосередженість по групах спостерігалася з кінця серпня по кінець вересня. Самки з молодняком поточного і минулого років народження трималися одним стадом. В період з березня по другу декаду вересня самці знаходилися у малочисельних групах по 2, 3, 4, 9 особин. Найменша кількість груп оленів відмічалась під час гону та навесні. Початком гону у поточному році слід вважати кінець вересня – початок жовтня, коли основне стадо самок знаходилося у макрогрупі, самці з'єднувалися. Розпал парувального періоду відмічали у третій декаді жовтня.

Впродовж року фіксували загибель трьох дорослих самців, загибель одного з них від смертельної травми, нанесеної своїм видом, фіксували під час гону (рис. 1.20). У вказаній тварини було відмічено вади розвитку рогів – правий ріг був без очного відростка, потовщений, нетипової конфігурації і ріс зразу ж над очною орбітою, ближче до середини лобної кістки черепа.

Рисунок 1.20 – Голова п'ятирічного самця оленя плямистого (стрілкою вказано патологічно розвинений потовщений правий ріг з відсутнім очним відростком)

22.06. та 11.07. фіксували загибель двох самок, що, певно, сталася у період отелення. У літній період також відмічали загибель 3 особин молодняку.

На кінець року чисельність оленя плямистого склала 91 особину.

Олень Давида. На початок року в зоопарку утримувалося 11 дорослих особин: три дорослі самці (загін № 1); дорослий самець і самка (у вольєрі

екскурсійного маршруту), у яких 24 березня народився малюк-самочка. В окремому загоні утримуються шість особин: дорослий самець, два молодих самця-річняка, три самки, одна з яких кличка «Хвостата» (з найдовшою китицею хвоста середня за розмірами самка в цьому гурті) народила 8 квітня самочку. У цій же групі самка «Велика» 1 квітня народила самця, який загинув на третю добу ймовірно, через відсутність молока у матері, оскільки під час розтину виявили, що шлунок був пустий. Отже, отелення у оленів Давида тривало з кінця березня до закінчення першої декади квітня, відповідно парувальний період припадав на другу половину липня – початок серпня 2021 року. Приплід при народженні був життєздатним, материнські інстинкти (облизування, підпускання до молочної залози) проявлялися своєчасно. При народженні малюків дорослі самці завжди підходять до новонароджених, щоб обнюхати. Агресивної поведінки у самців по відношенню до приплоду не спостерігали.

Заплідненість самок оленя Давида, що утримуються у зоопарку, у парувальному сезоні 2021 року склала 75%.

У загоні № 1 з квітня стало помітним пригнічення у одного із трьох самців, який вирізнявся порівняно меншим ростом рогів за середньої вгодованості. Через прогресуюче погіршення загального стану (млявість, схуднення) тварину було вибракувано. При огляді внутрішніх органів виявлено ознаки хронічної бронхопневмонії.

У загоні, де утримується репродуктивна група, меншого з самців-річняків часто ганяли усі олені, крім молодої самки, тому він більше часу тримався осторонь і можливо через це мав іноді пригнічений стан. На початку вересня більший молодий самець-річняк проявляв інтерес до самки, що викликало агресію з боку старого самця.

За температури навколишнього середовища вдень +32–34 °С, яка трималася до кінця серпня, як правило, усі тварини з 9:15–9:30 починали іти до водойми, де лежали у воді. Самці частіше повністю викачуються у багнюці, у самок спина залишалася сухою. Після так званих «ванн» тварини йшли пастися.

У вітряну погоду тривалість прийняття «ванн» скорочувалася. За зниження температури до +20–22 °С (першого вересня) тварини більше часу паслися, іноді проходжуючись по водоймі або подовгу стоячи у воді.

Іноді тварини починали цікавитися спостерігачем і тоді завмирили, частіше так реагували самки. При імітації їхнього голосу вони жваво відповідали, особливо найбільша самка, яка починала мукати першою, іноді її підтримувала молодша самка. При цьому з одного кутка рота завжди починала виділятися цівка густої слини. Таке «перегукування» з людиною могло тривати 2–5 хв. Самець лише одного разу сам почав таке перегукування, потім зовсім не реагував. З часом і самки вже не реагували на такі сторонні звуки.

Два самця оленя Давида, спостерігаючи у сусідньому загоні ознаки прояву статевого збудження у самки лами та акт спаровування, почали між собою тривалу бійку. Це відбулося 24.08., одночасно з проявом статевих рефлексів самців у гурті з самками – флемування дорослого самця при обнюхуванні самки, відганяння і агресивне ставлення до самців-річняків. З початку вересня (6 вересня) до цього загону почав часто підходити один з двох самців, які утримуються у загоні № 1. З 1 до 7 вересня дорослий самець інтенсивно ганяв самців-річняків.

У вольєрі екскурсійного маршруту у середині вересня почав ревіти самець, кидаючи рогами і риючи ратицею землю. Час від часу він ганяв дорослу самку, після чого з розгону забігав у водойму і там задоволено вкладався, щоб відпочити.

1 жовтня стало помітно інтенсивний рух у більшій репродуктивній групі – дорослий самець і самка «Велика» впродовж дня з невеликими перервами ганяють самців-річняків. З другого на третє жовтня почався гін у цьому загоні – дорослий самець переслідував найкрупнішу самку, яка мала типові ознаки статевого збудження (часте сечовиділення, постійне махання хвостом, зближення з самцем). Перед кожним актом спаровування самець стимулював статеві губи носо-губним дзеркалом і язиком. За період світлового дня спаровування зафіксовано тричі – один раз в 10:15 і двічі підряд з інтервалом 20

хв. після 16:00. Щоразу самець відходив відпочити, злегка погрозово трусячи рогами в бік молодших самців. Молоді самці обачно трималися осторонь, поки це відбувалося. Спарована самиця намагалася не відходити від самця. Було помітно, як з його рота весь час виділяється слина у вигляді тонких ниток або «павутинок», які весь час розліталися у повітрі навкруги. Найбільше виділялося пінистої слини з рота, коли самець переслідував самку. Через тиждень (11 жовтня) ознаки статевого збудження фіксували у самки «Хвостата», що мала малюка, але стадії нерухомості не було зафіксовано. 25 листопада було помітно замащені боки у самки «Хвостата», ніби прочовгані ногами самця. У третьої самки з цієї групи типових ознак статевого збудження не було помітно, спостерігали лише забруднені сідничні м'язи і крижі та помахування хвостом.

У кінці жовтня самець з ЕМ тривалий час ганяв молоду самку. Отже, в умовах Біосферного заповідника «Асканія-Нова», межі періоду статевої активності для цих тварин, на які вказують інші дослідники (травень–червень), можуть бути дещо іншими або не чіткими, розтягненими, про що доводять дані спостереження.

Спадання рогів у самця на ЕМ зафіксували 22 жовтня, у двох самців з першого загону одночасно (22 грудня). Шпичаки спали у одного з молодих самців репродуктивної групи до 26 грудня, у дорослого самця репродуктивної групи роги спали за дві доби – 9 і 10 січня 2023 року. Так, один з двох оленів з загону № 1, котрий потрапив у загін, де утримується репродуктивна група, доволі добре адаптувався, виборюючи право домінувати. Хоча перші кілька днів усі тварини час від часу бігали по колу у загоні, «Старий» і «Новий» самець відганяли самок одне від одного, трималися іноді осторонь, демонстративно паслися удвох поруч. Таким чином кожен намагався ізолювати суперника від інших. Поки старші самці «з'ясовували відносини», один із самців-річняків почав залицятися до самок. Спадання рогів у самців у цьому загоні провокувало поведінкові зміни. Після спадання рогів «Новий» був відігнаний від групи у дальній кут. Коли невдовзі роги спали і у вожака цієї групи «Старого»,

можливості обох самців зрівнялися. Самець-річняк, що залишився з ріжками, раз-по-раз штовхав однолітка, у якого вже відпали шпичаки.

Одночасно з паруванням дорослих тварин випадково постраждала самочка 2022 року народження від проникаючої колотої рогом рани з ліва у паховій області, перед колінною складкою, що стало помітно зранку о 8:00 у день спаровування дорослих. При спробі відділити для лікування, травмована тварина безперестанку металася і билася об загороджу, що загрожувало її життю. Тварина загинула на 12-ту добу з ознаками гангренозного враження черевної стінки, перитоніту та інтоксикації організму, відмічали зачервлення рани (вольфартіоз).

Мунтжак китайський. Самець «Стьопа», що надійшов у 2021 році у колекцію зоопарку, впродовж року доволі добре адаптувався. Він підбігає на окликання, охоче бере корм з рук навіть у незнайомих. У збудженому стані тварина облизує залози біля очей, які при розкритті нагадують мушлі з білим обідком, при цьому кілька разів було тривале сечовиділення – до 35 с. (рис. 1.21а, б). Таку поведінку фіксували у кінці вересня і у першій декаді жовтня, що може вказувати на ознаки гону.

Ріжки почали облазити у третій декаді вересня, а до середини жовтня облізло 2/3 їх довжини. У цей же період при погляджуванні було помітно обсіпання шерсті, яке припинилося на початку листопада. Після цього шерсть на тулубі набула темнішого відтінку. Над очима розміщені складки шкіри, які мають всередині безволосу поверхню, дещо рожевувату на дні складки (рис. 1.21г).

Лань європейська. На початок року чисельність лані європейської становила 109 особин, у т.ч. 102 – дорослі (29 самців, 73 самки) та 7 – молодняк. На екскурсійному маршруті утримується п'ять особин – один самець, чотири самки – одна з них 2022 року народження, біла самка «Бланка» і дві – звичайного забарвлення. Самець і біла самка були розміщені у вольєр 15 лютого. Тварини довго звикали, особливо самка, яка кричала кілька днів.

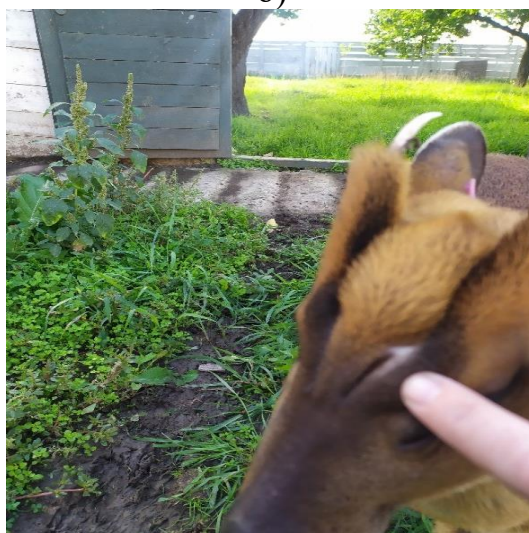
а)

б)

в)

г)

Рисунок 1.21 – Мунтжак китайський

Умовні позначення: а – у спокійному стані; б, в – у збудженому стані, помітно розкриті біляочні залози з білим обідком; в – складки шкіри з безволосим дном.

Комунікуватися новим тваринам у вольєрі «допомагала» старша найбільша самка «Еланіель», яка постійно контактувала з людьми. Білу самку з часом почав відганяти самець, особливо, коли її хотіли підгодувати з рук. Вона продовжувала бути лякливою і була худішою від інших самок, мала скуйовджену шерсть і ссадна на шкірі від стусанів самця. За настання парувального періоду взаємини «Бланки» з самцем змінилися на протилежне – їли мішанку удвох з одного коритця, відпочивали поруч. «Бланка» вже почувалася впевнено, не відбігала від спостерігачів, вгодованість і шерстний покрив помітно стали кращими на кінець листопада.

Народження малюків у лані фіксували з 13.06. (вольєр екскурсійного маршруту). Маля невдовзі почало ховатися, переходячи крізь огорожу у сусідній вольєр, де утримуються олені Давида. Через природну здатність маскуватись, у загонах ВЧП появу приплоду у групі самок було зафіксовано з 20.06., як і в минулому році. За попередніми підрахунками кількість молодняку 2022 року народження в кінці серпня складала 18 особин, у жовтні – 55 особин. У 2021 році на цей час в стаді нараховували 10 особин молодняку. Встановлено, що у групах тварин цього виду налічується всього 19 білих особин, 13 з яких самки. Частка тварин з лейцизмом у минулому році складала 7,4%, у поточному – 12,3 %. Серед білих ланей частка самок сягає 57,1 та 68,7% відповідно.

Початкові ознаки гону фіксували у кінці вересня – першій декаді жовтня, коли група самок у вольєрі (4 дорослі і одна молода), спостерігаючи гін у оленя Давида у сусідньому вольєрі, так само починали бігати по колу, жваво підстрибуючи. Їхній самець у цей час або відпочивав, або зчіплювався рогами з самцем оленя Давида через загороду. 21.10.2022 фіксували продовження гону у основному стаді тварин, що утримуються у загонах № 6–7. Тоді ж було помічено, як лисиця, відбігаючи від трупів двох зчеплених рогами сайгаків, випадково потрапила на шлях самця лані європейської, який разом із репродуктивною групою самок (30–40 особин) рухався у північно-східному куті загону № 7. Збуджений самець підчепила лисицю на роги і поніс над собою.

У поточному році роги у самців спадали у період з 12-го квітня до середини червня. Линька тривала до кінця червня.

Впродовж року фіксували загибель дорослих тварин: 8 самців і 2 самки (причини загибелі не встановлено). Під час гону від травм загинули 2 самці; одного 5-річного самця вибракувано через ускладнення запального хронічного процесу, який поширився від вибитого раніше лівого ока на праве око, викликаючи ознаки враження центральної нервової системи.

Впродовж зимово-весняного періоду одностатеві групи самок з молодняком поточного і минулого років народження тримались окремо від

статевозрілих самців, які об'єдналися у невеликі групи по 2, 3, 7, 10 особин. Переважно тварини перебували поблизу лісосмуги, балок та лощин у північній, східній та західній експозиціях загонів № 6–7 ВЧП. Під час отелення самки відокремлювалися від основного стада та формували невеличкі групи, утворюючи так звані «пологові будинки». У цей період фіксували найбільшу кількість груп ланей – 7–10. Самців-одинаків почали спостерігати з середини вересня. В осінній період під час гонів статевозрілі самці приєднувалися до груп самок з молодняком, що призвело до зменшення кількості груп.

На кінець року чисельність лані європейської складала 154 особини.

Канна. В колекції на початок року були 2 самки, які у теплий період року перебували у загоні № 1. На пасовищі вони трималися в зоні видимості одна одної. Як у загоні, так і у зимовому приміщенні вони відгукувалися на клички та приймали корм з рук.

Нільгау. На початок року утримувалося 12 особин. Один самець утримувався в теплий період на екскурсійному маршруті. На весні з 4 дорослих та 2 молодих самок (2021 р.н.) було створено репродуктивну групу у загоні №1. До них приєднали молодого самця, привезеного в 2021 році з Київського зоопарку, та народженого в Асканія-Нова трирічного самця. Ще з трьох самців створили одностатеву групу у загоні № 4.

5 серпня самця з Київського зоопарку, що був на перетримці в зоопарку «Асканія-Нова», знайшли мертвим біля бетонної огорожі. За характером травм можна зробити припущення, що він розбився об стіну через переляк. 24 серпня загинув старий самець у загоні № 4.

На кінець року залишилося 10 тварин, з них 6 самок та 4 самці.

Гну блакитний. На початок 2022 року в зоопарку було 2 самки. Одна протягом пасовищного сезону перебувала у загоні № 4, де постійно супроводжувала репродуктивну групи зебр Чапмана або коней Пржевальського. Ще одна самка гну в теплий період року перебувала у вольєрі екскурсійного маршруту. Знаходячись у зимовому приміщенні, самка 2009

року народження загинула. На кінець 2022 року в колекції залишилися одна самка 2015 р.н.

Гарна. В колекції на початку року було 12 тварин, з них 4 належать Миколаївському зоопарку. У 2021 році не було можливості через брак денників спаровувати самок, тому в поточному році приплоду не було отримано. Молодий самець, який народився восени 2021 року добре розвинений та має характерні ознаки, згідно з договором про розподіл приплоду належить Миколаївському зоопарку.

Через надмірну лякливість 3 дорослих самців, молодих самця і самку не вдалося випустити у вольєр з приміщення у теплу пору року. У літній період група з семи самок та молодого самця знаходилася у вольєрі екскурсійного маршруту. Восени тварин успішно перевели у приміщення, самця відокремили від самок в денник.

15 листопада найстаріша самка Даліла, котра протягом року хворіла, загинула. На кінець року чисельність становила 11 особин.

Сайгак. На початок досліджень чисельність сайгака становила 566 особин, у т.ч. 410 дорослих (137 самців, 273 самки) та 156 молодих 2021 р.н.

Перше маля народилося в перших числах травня. Масове народження молодняку тривало з 5 до 25 травня, дещо пізніше за строками та було досить розтягнутим порівняно з минулими роками. Народження відмічали до початку червня. Всього народилися 130 малят, що набагато менше в порівнянні з минулими роками.

Після завершення гону в зимовий період 2021–2022 рр. впродовж січня–лютого сайгаки поступово об'єдналися у загальне стадо, яким трималися до кінця квітня до початку отелень. На початку третьої декади квітня дорослі самки почали відокремлюватися від загальної групи тварин. Після завершення періоду затаювання малят (травень–червень) самки з молодняком поступово об'єдналися у великі групи. З серпня до кінця жовтня сформувалось одне стадо, яке під час пасіння розділялося на основне та 3–4 невеликих по 40–70 особин, які більшість часу трималися відокремленою в різних частинах загону № 7, але

в основному в центральній та північній його частинах. До жовтня 3 самці перебували у загоні № 1, а 8 самців та 1 самка а загоні № 4. Під час заїнки тварин 12 жовтня вони були випущені у загін № 6, який об'єднаний з загоном № 7 ВЧП. На кінець року відокремленою залишалася група тварин з 9 особин у загоні №3, яка складалася з 4 дорослих і 1 молодого самця, 4 самок.

Бійки самців у 2022 році розпочались у жовтні. Так, 21 жовтня було знайдено два трупи самців, які з'єдналися між собою рогами (рис. 1.22) та загинули впродовж доби (перший від удушення при спробі роз'єднатися (на фото справа), другий від зневоднення (на фото зліва)).

Рисунок 1.22 – Трупи сайгаків з зачепленими рогами

При огляді рогів встановило, що в одного з самців вони занадто зближені, так, відстань між ними, не враховуючи основу, у найвужчому місці була всього 4,8 см, в той час як в основному вона є більшою – до 10 см (рис. 1.23). Ця особливість не дозволила самцю сайгака звільнити шию супротивника та призвела до летального кінця.

Масовий гін спостерігався на початку грудня. Серед стада в цей час помічено плідників, які контролювали групи самок від 2 до 15 особин у кожній.

Впродовж року з різних причин загинуло 132 тварини, з них 127 дорослі (76 самців, 51 самка): 35 через травми, 14 – захворювання, інші з

невстановлених причин (знайдені рештки). Окрім того, було зафіксовано загибель 5 молодих (1 самця, 2 самок, 2 особини стать яких не визначено): з них 2 від захворювань, 3 – з невідомих причин. На кінець року чисельність сайгака становила 564 особини.

Рисунок 1.23 – Роги загиблих сайгаків

Козел гвинторогий. Станом на 1 січня поголів'я становило 10 особин. У вольєрі екскурсійного маршруту утримувалися дві дорослі та одна молода (2021 р.н.) самки асканійського походження разом з самцем на кличку «Акробат». Від однієї з них у травні народилася двійня козенят самців. Вони були слабкими і загинули у перші дні після народження. Одна з дорослих самок восени була переведена у вольєр до молодої самки, яка утримується з самкою козерога сибірського. Пара козлів знаходилася разом з 2 самцями сибірських козерогів. Доросла самка козла гвинторогого постійно знаходиться разом з репродуктивною групою оленя Давида. Вона здатна перестрибнути наявні огорожі, тому ловити і повертати її до групи кіз не має сенсу. Самець, що знаходився у загоні «Гірка» з самцями барана гривастого весь рік хворів і загинув у вересні.

На кінець року чисельність тварин становила 9 особин.

Козеріг сибірський. На початок року поголів'я становило 7 особин. У однієї з двох самок, які знаходилися у складі репродуктивної групи. У травні

народилися самочка, яка розвивалася повільно та загинула у листопаді. На кінець року в колекції утримувалося 7 особин: старий і три молоді самці, дві репродуктивного віку та молода самки.

Баран гривастий. На 1 січня поголів'я становило 4 самці. Самець, завезений у 2021 році з Миколаївського зоопарку, та два дорослих самці протягом року знаходилися у вольєрі з гіркою. Один самець утримувався у вольєрі на екскурсійному маршруті.

Муфлон європейський. На початок року чисельність становила 199 особин, у т.ч. 146 дорослих (55 самців, 91 самка) і 53 молодих (21 самець, 32 самки) 2021 року народження.

З метою підвищення ефективності відтворення, зниження рівня спорідненості тварин та зменшення навантаження на степову ділянку загону, де утримуються муфлони, було сформовано три репродуктивні групи: перша утримувалася в вольєрі екскурсійного маршруту (1 самець, 2 самки), друга – у загоні № 1 ВЧП (138 ос.), третя (51 ос.) – у загоні № 2.

В загоні № 1 перше ягніння відбулось 10 березня, що на 31 добу пізніше, ніж у минулому році. Пік народження муфлонів припав на період з 22 березня по 7 квітня. Останнє ягніння навесні відбулося 17 квітня. Відмічено досить вузькі строки ягніння самок в порівнянні з попередніми роками. Було одержано лише 34 ягняти (16 самців, 18 самок), третина з яких загинули в перший місяць життя.

В загоні № 2 перше ягніння відбулось 7 квітня. Було одержано лише 5 слабких ягнят (3 самці, 2 самки). Всі вони загинули в перші дні життя. У репродуктивній групі, яку утримують у вольєрі екскурсійного маршруту, 28 березня народилась самка, що добре розвивається. В цьому році не зафіксовано жодного випадку осіннього народження ягнят.

Гони у стаді муфлонів у почалися у вересні і тривали до кінця жовтня.

Впродовж року загинуло 69 особин, з них 46 дорослих (21 самців, 25 самок) від перитоніту (3), травм (2), решта з невстановлених причин (знайдені

рештки); 21 молодих (10 самців, 11 самки) від гастроентериту (6), септицемії (4), травм (2), з невстановлених причин (9).

У жовтні проведено перегляд всього стада муфлонів у загонах ВЧП. 14 баранів нетипового екстер'єру, масті та з дефектами будови тіла було вибракувано. Від основної групи відокремлено 31 дорослого самця у загін 10а. У загоні №1 сформовано групу з 90 самок і молодняка 2022 р.н. та 26 дорослих самців.

13 з 80 самок мали ріжки різної довжини (3–10 см), що складає 16% і є типовим для виду.

Після переведення 21 самки з загону № 2 в загін № 1 помічено, що вони тримаються більшість часу окремо в північно-східній частині загону.

На кінець року чисельність муфлона європейського становила 151 ос.

Козел свійський камерунська порода. На початок року було 7 особин. У травні народився самець. У червні завезли 2 самок з приватного зоопарку Херсонської області. За браком місця, лише до двох самок приєднали на 15 днів молодого самця 25 листопада. На кінець року група налічує 8 тварин, з яких 2 самці та 6 самок.

Вівця свійська. У 2022 році колекцію тварин поповнилася відразу декількома породами овець. У квітні отримали маленьких ягнят таврійського типу асканійської тонкорунної породи, з 7 осіб залишилося 4 голови (2 самці, 2 самки). З самців один має типові для породи роги, інший – лише зачатки рогів. В кінці квітня отримали самку та 2 самці місячних ягнят асканійської каракульської породи чорного забарвлення. Один самець гарний та розвинений, інший худий, самка дуже маленька і худа. В травні привезли з приватної колекції 5 особин овець, які за зовнішніми ознаками та екстер'єром належать до трьох порід: гісарська (доросла пара та молодий баранчик 2022 р.н.), катахдін (доросла самка) та камерунська (стара самка).

Такін-мішмі. Самець на кличку Річард, який знаходиться в зоопарку згідно з договором про перетримку з Миколаївським зоопарком, постійно утримується у вольєрі експозиційної частини зоопарку. Холодну погоду

переносить добре. З метою збагачення середовища влітку у вольєрі розмістили стовбур ясеня, який такін використовує для грумінгу і гри. Він відгукується на кличку та приймає корм з рук через огорожу. Гін розпочався в кінці жовтня, що супроводжувалося ревінням, агресивною поведінкою. Він залишався активним, добре поїдав корм але помітно схуднув.

Бізон американський. На початок року чисельність становила 72 особини. Всі тварини, за винятком репродуктивної пари, що перебувала у вольєрі екскурсійного маршруту, та їхнього бичка, знаходилися у загонах № 6–7 ВЧП.

Перші отелення зафіксовано 6 травня, минулого року – на початку січня, друге – 19 квітня. Останнє отелення фіксували 21 вересня, минулого року – 23 вересня. Всього одержали 20 особин молодняку, в двох попередніх роках – 23 і 20. Самця, який народився в травні від батьківської пари, що утримується в експозиції зоопарку, у трьохмісячному віці відділили від матері і утримували ізольовано, що негативно вплинуло на його ріст і розвиток. Від мішанки спочатку відмовлявся, їв лише сіно. Також у самця на екскурсійному маршруті у вересні без видимих причин появилось помутніння рогівки правого ока, яке почало прогресувати, але повної сліпоти на це око не спостерігали. Загалом впродовж трьох останніх років внаслідок сліпоти вибракувано із загального стада три дорослі самці. Слід зазначити, що у загальному стаді у кінці літа народився бичок, у якого спостерігали лівосторонню сліпоту.

З лютого до кінця березня у бізонів продовжувалося інтенсивне весняне линяння. В середині вересня а також у середині грудня було помітно відділення від загального стада групи старших самців (більше 20 особин).

Впродовж року одного дорослого самця вибракували через схуднення, залежування, ознаки підвищеної температури (часте облизування носогубного дзеркала, тварина час від часу заходила у водойму). Постмортально виявлено ознаки хронічної гнійно-катаральної абсцедуючої бронхопневмонії. У кінці квітня та в середині травня фіксували загибель двох самок (патологічні роди і перитоніт), ще одна травмована телиця загинула 7 листопада. Загибель

молодняку фіксували у березні (1 тварина – пневмонія) та у вересні (рештки 2 телят віком до двох місяців).

На кінець року чисельність тварин у стаді, що утримується у загонах ВЧП, склала 83 особини.

Ватусі. На початку року в колекції була одна самка, яку в теплий період року до 19 жовтня утримували у вольєрі екскурсійного маршруту. Було спостережена млявість, знижений апетит у тварини у другій половині серпня. Тварина їла в основному лише мішанку з коренеплодів та здрібненої зерноsumіші. Поступове покращення загального стану спостерігали з настанням прохолоди (середина вересня) – жвавість, споживання сіна у достатній кількості, покращення вгодованості. З 18 жовтня тварина переведена у приміщення для утримання у холодний період року.

Гаял. В колекції на 1 січня було дві самки, одна з них на кличку «Білка» належить Харківському зоопарку і у теплу частину року перебуває на ЕМ. Друга самка «Малютка» у весняно-літній період утримувалася у загоні № 2, разом з репродуктивною парою сірої української породи великої рогатої худоби. Тому, після переведення обох самок на осінньо-зимовий період у приміщення, з середини грудня стало помітним округлення живота у «Малютки» – характерна для тільності зміна контурів черевної стінки та характерний для кінцевого фетального періоду набряк молочної залози.

Буйвіл кафрський. Поголів'я цього виду на 01.01.2022 становило 6 особин, у т.ч. 3 самки. Репродуктивна група утримувалася в загонах № 6–7 ВЧП. Самець «Матрос» (2016 року народження) з 2021 року влітку знаходиться у вольєрі ЕМ.

Внаслідок множинних травм, нанесених своїм видом, загинув 11-річний самець «Берест». У нього відмічено відсутність характерного для самців даного виду щитоподібного зрощення між рогами та недорозвиненість лівого сім'яника. Попри дорослий вік тварина мала невеликі розміри, що можна вважати наслідком високого ступеню інбридингу, що є логічним за критично малої кількості особин цього виду в колекції зоопарку. Підтвердженням цьому

є і народження в останні роки нежиттєздатного приплоду, який гинув в перші дні життя (2 телички), що припадало на період кінця квітня – травень. Вижила самка, народжена у 2020 році, однак вона має відставання у розвитку.

Бувіл азіатський свійський. На початку 2022 року було 11 тварин. У вольєрі екскурсійного маршруту знаходився дворічний самець. Репродуктивну групу у складі самця, 4 самок і теляти-самця 2021 року народження до 11 жовтня утримували у загоні № 5, після чого перегнали на зимівлю в приміщення.

Перше теля народилося в березні, четверте – у серпні. Останні роки у приплоді репродуктивної групи даного виду народжуються переважно бички. Одного бика-річняка було вибракувано через надлишок самців у репродуктивній групі.

Таким чином, на кінець року поголів'я налічує 10 особин.

Як свійський. Впродовж 2022 року в колекції зоопарку утримується самка, що належить Миколаївському зоопарку згідно з договором про перетримку. Протягом року вона перебуває у вольєрі на ЕМ. У спекотний період у тварини періодично спостерігали пригнічення, зниження апетиту і часте поверхнєве дихання. Моніторинг частоти дихальних рухів (далі – ЧДР) дав можливість встановити наступне: за частоти більше 90 рухів за хвилину, що виявляли за температури навколишнього середовища +33 °С, тварина ставала млявою, знаходилася в затіненому місці, виставляючи голову на протяг. При 100–103 ЧДР за хвилину самка більше лежала, вмощуючи передню частину тіла вище; іноді тахіпное провокувало роззявляння рота і піднімання голови у задусі. При настанні прохолоди 31 серпня (до +25 °С вдень) ЧДР знизилася до 76 – тварина стала більш рухливою, підходила до спостерігача; за частоти 62/хв. самка жувала жуйку, жваво підходила до огорожі їсти листя ясеня і траву осоту. 1 вересня вона була жвава, почала видавати звуки, схожі на хрюкання, постійно махаючи хвостом, навіть підскочила кілька разів, вибрикуючи задніми ногами. Порівняно комфортно тварина себе почуває за ЧДР до 68–75. Похрюкування стало інтенсивнішим

4.09 і тривало до 9.09, що разом з помахуванням хвоста могло бути ознакою статевого збудження у самки яка. У кінці вересня температура знизилася до +7 °С уночі, вдень до +22 °С, що спровокувало пригнічення стану самки; вона стояла на сонці, по чергово повертаючись боками, щоб прогрітись. Вищезазначене свідчить про застійні явища в легенях, що може провокувати інтермітуючу гарячку, характерну для набряку легень та хронічного перебігу пневмонії. Доказом цьому є періодичне погіршення загального стану, і тоді ЧДР зростала понад 80–82, а також двосторонні слизово-гнійні виділення з кон'юнктиви, які з'явилися з середини листопада. Для покращення загального стану самки яка періодично згодовували кормовий комплексний антибактеріальний препарат типу «Біоміцин».

Сіра українська порода ВРХ. На початку 2022 року налічували 13 особин: дві дорослі пари, яких утримували у загоні № 1 і № 2, репродуктивна група з 9 особин (4 корови, 4 телиці та бичок 2021 року народження) спочатку у загоні № 8, потім у загонах № 5–9.

У вольєрі ЕМ у самця «Бартера» почалися проблеми з задніми кінцівками. Це проявлялося малорухливістю, важкою повільною ходою, хрускотом у суглобах, відставлянням кінцівок назад і в сторону та їх посмикуванням під час припинення руху. Тому у жовтні з метою збільшення простору для моціону, зменшення навантаження на копита від кам'янистої поверхні вольєру та зміни раціону його разом с самкою перевели з вольєру у загін № 1. Це мало позитивний вплив на опорноруховий апарат самця «Бартера», кульгавість при русі у якого з часом стала малопомітною.

В репродуктивній групі з дев'яти особин, які утримувалися з весни в загоні № 8, в кінці серпня отелилися дві самки. Згодом ця група була переведена в суміжні загони № 5–9. Ще одне теля-самець народилося 19 листопада. Виявили явище висмоктування молока 1,5-річною телицею у корови, яка не відганяла її і мала у минулому році теля, яке загинуло. Прояв статевого збудження у телиць 2021 року народження фіксували у кінці серпня – початку вересня.

У дорослих корів статеву охоту і акти спаровування фіксували 12 вересня, 19 жовтня, 7 грудня (у корови «Августа», яка народила теля 22.08.2022).

У жовтні репродуктивну групу вже з 14 тварин, з них самка і два самця 2022 року народження, перевели в загін № 4. Доросла пара була залишена на зимовий період з в загоні №1.

На кінець 2022 року поголів'я становило 16 особин.

Червона степова порода ВРХ. Репродуктивну групу тварин (10 корів і бугай плідник) утримують для господарчих цілей, зокрема молоко для випоювання власних телят і молодняку інших копитних; творог згодують окремим видам птиці і хижим (єноти, єнотовидні собаки).

Впродовж року для господарських потреб вибракували 11 тварин (2 телят віком 4 міс., 7 особин молодняку 1–1,5-річного віку), що не становили господарської та племінної цінності. Ще 2 дійні корови були вимушено забиті внаслідок серцевої недостатності, неплідності і втрати продуктивності. Отримано 8 особин молодняку та відбувся випадок мертвонародження (виявлено при розтині доношеного нормально розвинений плід).

На кінець року утримується 18 особин.

Південна м'ясна порода ВРХ. У зоопарку на перетримці перебуває трирічний самець сірої масті кличка «Дубок», який належить ДП ДГ «Асканійське» (Каховський район Херсонської області). Має добру вдачу і комфортно себе почуває, товаришує з самкою яка з сусіднього вольєру. В кінці жовтня було помічено два абсцеси на шкірній передрепуціальної складці-підвісці, які виникли внаслідок тріщин шкіри у місцях складок. При огляді ранок та лікуванні тварина поводитися спокійно, навіть поверталася для зручності і підсовувалася якомога ближче до людини.

1.4.2.3.3 Мозолоногі

Верблюд двогорбий. Утримуються дві особини: самка «Зіта» і її дворічний син «Зевс». Тварин саме цього року, у зв'язку з відсутністю проведення екскурсій, після осінньо-зимового періоду не переганяли у вольєр ЕМ і

продовжували утримувати у загоні № 1, де їх забезпечено достатньою площею для випасу. Після того, як у самця виявили невелику округлу рану на щоці, тварин 15 липня загнали у вольєр ЕМ для лікування. Через місяць, після повернення у загін № 1 на другу добу, спостерігався неспокій і ревіння самки-матері – самець бігав за зебрами, намагаючись їх травмувати. З дитинства він з матір'ю утримувався в загоні, де були зебри. Рана на мордочці самця була схожа на слід від укусу зубами. З огляду на це дорослих верблюдів знову вимушено перевели у екскурсійний вольєр. При переміщенні верблюдів у загін з випасом у самця виникали розлади шлунково-кишкового тракту у вигляді діареї, яка могла бути спровокована рослинністю типу щирця та лобода. Після цього тварин знову повертали у вольєр екскурсійного маршруту, де забезпечували відповідну дієту та згодовування комплексних препаратів типу «Біоміцин». Після припинення діареї деякий час у самця спостерігалися неспокій та тривале туження перед актом дефекації. У середині жовтня верблюдів перегнали з вольєру у загін №1, звідки попередньо на зимівлю вигнали зебр. Тут тварини почувалися комфортно, ознак розладу шлунково-кишкового тракту у самця вже не виявляли. Самець полюбить товариство поні і відходить з ними подалі від місця підгодівлі, «Зіта» – навпаки, частіше підходить до огорожі, ближче до людей.

З дворічного віку у самця «Зевса» почала проявлятися нервовість – періодичний неспокій, ричання та намагання фиркнути чи плюнути на людину, навіть після споживання з рук корму.

Лама глама. На початок року у зоопарку утримували 6 лам: самець «Ветер» знаходиться на ЕМ; та п'ять особин – самець «Начос», самка «Віолета» (молоді тварини, придбані у Миколаївському зоопарку восени 2021 році) та власні три самки – старша чорна самка «Ночка», «Сабіна», і «Смородина». «Ночка» виглядала худю, але апетит збережено. Перед тим мала ознаки захворювання шкіри, яке вилікували. Також у окремому вольєрі ЕМ утримується 32-річний самець «Борка» гібрид лама глама × альпака.

Після зимівлі стриження лам і гібрида лама глама провели 4–5.05. Гібридний самець «Борка» голосно вив від стресу. Після стриження усіх лам, крім самця «Ветра», перегнали у загін «Садки». Самка «Ночка» часто сідала під час перегону. Вона загинула 13 травня, маючи ознаки виснаження. При розтині виявлено ознаки набряку та гіперемії легень, накопичення ексудату в місці травми. Можливо, травма була нанесена самцем, який міг ганяти хвору тварину після їх переміщення у цей загін.

У 24.08. фіксували статеву охоту у самки «Сабіна» та акт спаровування. Після парування, яке тривало 21 хв., самка ходила із задертим на спину хвостом; на нижній комісурі статевої щілини було помітно виділення незначної кількості слизоподібної рідини з домішками крові. Дві інші самки також були збуджені. Самка «Смородина» більш спокійна, має округліший та більший живіт, що, ймовірно, може свідчити про настання вагітності. Перед та після спаровування самець поводив себе агресивно. З часом спарована «Сабіна» частіше була окремо, навіть коли відпочивала.

Самці «Ветер» і «Борка» після стриження утримувалися у вольєрах екскурсійного маршруту до кінця жовтня. Вони не виглядали пригніченими без самок, з якими завжди були в цей час у минулому році. У «Борки» дуже хитаються зуби, через що він погано їсть грубий корм і рідко пасеться. 28.08. він почав тихенько мукати, коли спостерігав у вольєрі навпроти статево збудження у самки ґарна та зближення її з молодим самцем. Це мукання продовжувалося час від часу майже місяць, було помітно, що тварина сумує. З настанням прохолоди (перша декада жовтня) самця почали заводити у приміщення на ніч, в дощові дні – і в день. Мукання тварини припинилось. Під час утримання у приміщенні у зимовий період самець «Борка» став жвавішим, певно, через можливість частішого спілкування з людьми і присутність інших тварин, які утримуються поряд.

Гуанако. Самку «Лейла», яка утримується у вольєрі ЕМ, була пострижена 4 травня. Вона має норовливий характер, завжди пригинає вуха і перебирає щелепами, щоб плюнути. Влітку у неї було помічено ознаки порушення

обміну речовин – понижений апетит, скуйовджена шерсть на боках, виступаючі сідничні бугри та глибокі впадини біля хвоста. Самка «Лейла» постійно облизує металічний каркас загороди, особливо над напувалкою. Більш спокійнішою тварина стала, коли її завели у приміщення для перебування у холодний період року. Тварина через 1,5 місяці навіть почала брати ласощі з рук.

1.4.2.3.4 Кавієві

Мара патагонська. У вольєрі утримується три особини – доросла самка, самець і їхній малюк, який народився восени 2021 року. Після захворювання, яке сталося в липні–серпні і мало ознаки діареї, та лікування, самець мав хворобливий вигляд тривалий час (лежання осторонь, кволість, скуйовджений шерстний покрив) і тому линька у нього почалася пізніше від інших – у другій половині серпня і закінчилася на початку жовтня. Інші дві особини до цього часу повністю вилиняли. Линька у самця на тулубі почалася з хвостової частини, продовжуючись на боках. Самець часто прогрівав собі живіт на сонці. Загалом, при температурі вдень вище 33 °С, яка трималася до кінця серпня, з 9:30 тварини приймали сонячні ванни, лежачи на боці, витягнувшись. А в середині дня (після 12:00) починали пересуватися в тінь, ставали малорухливими. У вітряну пору у них спостерігали підвищену рухливість – біг по колу. Коли 3 вересня відбулося зниження температури (вночі 6–9, вдень 20–23 °С), мари перестали приймати сонячні ванни і частіше сиділи, ховаючи лапки під себе. Самка сиділа поруч з малюком, бік об бік, самець – завжди за два-три кроки від них. Іноді самець бігав за малюком, аж поки самка не припиняла це, даючи йому прочуханки. При роздаванні смаколиків самець, спробувавши свій шматок, намагався відібрати цю ж їжу у самки, за що отримав від неї струміль сечі.

У всіх трьох тварин було помічено часте стріпування вушками, хоча мухи їм не дошкуляли. Поряд з огорожею ростуть дуби, листя яких було вражене дубовим клопом-мереживницею *Corythucha arcuata*, який обсіпався додолу.

При потраплянні цього шкідника на шкіру людини виникало пощипування і свербіж, що, ймовірно, і було причиною неспокою у мар. З настанням прохолоди в кінці серпня та на початку вересня відбулось обсипання шкідника з дерева поступово припинилося, припинилось і стріпування вушками у мар.

На початку вересня було чути періодичне пищання тварин. У кінці вересня дорослий самець ганяв сина, який помітно підріс. За температури в день менше 15 С мари мерзнуть, тому їх з початку жовтня закривали на ніч у приміщенні і у дощову погоду не випускали, а згодом, у кінці жовтня, перевели на цілодобове утримання в приміщенні. У цих умовах мари продовжували розміщуватися як і раніше – самка з сином завжди поруч, самець окремо, але періодично він намагався ганяти молодого самця, а самка це припиняла.

1.4.2.4 Характер перебування тварин на території зоологічного парку «Асканія-Нова» та загонів ВЧП

План розміщення тварин на території загонів ВЧП на літній період 2021–2022 років затверджено на засіданні вченої ради Біосферного заповідника «Асканія-Нова» від 18.03.2022 (протокол № 3). Заплановано розмістити на території ділянки ВЧП 1328 особин 20 таксонів ссавців (1227 особин у 2021 році), та 13 особин 2 видів безкілевих птахів (8 вольєрів), всього 1341 особина 22 таксонів. Середнє навантаження на загоны ВЧП (окрім загонів, де тварини підгодовуються) становитиме 73,02 кг/га, що на 2,6% менше середнього навантаження за 2004–2021 роки (75,00 кг/га) (табл. 1.31). Внаслідок проведення заходів із перерозподілу та переміщення окремих груп тварин навантаження на пасовище (з урахуванням отриманого приплоду) збільшиться на 3,6%. Загальне навантаження на пасовище (з урахуванням відкритих загонів № 5 і 9, а також переведення ослів із загону № 4а становитиме 76,77 кг/га.

У 38 вольєрах екскурсійного маршруту та 31 вольєрах і загонах, які знаходяться у господарській частині зоопарку влітку 2022 року планується розмістити 177 особин 35 таксонів тварин (табл. 1.32).

Таблиця 1.31 – Чисельність тварин (особин/видів) та навантаження (кг/га) по окремих загонах ВЧП у літній період 2022 р.

№ загону та його площа, га	Кількість		Навантаження, кг/га		Примітки
	видів, підвидів, порід	особин	M за 2004-2021 рр. (lim)	2022 р.	
1	2	3	4	5	6
№1 – 79,9 га	8	197 242 233	78,65 (55,77-112,26)	129,44 (+64,6%) 132,25 (+68,1%) 118,24 (+50,3%)	зебра Чапмана (7 дор. + 4 мол.), поні (3 дор. + 4 мол.), олень Давида (3), лань європейська (17), нільгау (6 дор. + 1 мол.), муфлон (135 дор. + 8 мол.), сайгак (7), СУП (2 дор) у разі отримання приплоду: лань європейська (6), муфлон (45), сайгак (2) у разі переміщення: лань (7 дор) у заг. № 6–7, СУП ВРХ (2 дор.) у заг. № 2
№2 – 32,6 га	6	53	73,32 (28,77-134,09)	133,74 (+82,4%)	зебра Чапмана (2), осел свійський (2 дор. + 2 мол.), гаял (1), буйвіл свійський (4), СУП ВРХ (2 дор.), муфлон (40 дор.) у разі приплоду муфлонів (20)
		73		136,81 (+86,6%)	
№3 – 89,8 га	3	19 24	47,05 (35,98-64,62)	39,81 (-15,%) 43,34 (-7,8%)	кінь Пржевальського (10), олень благородний (2), сайгак (7) у разі отримання приплоду сайгак (4), вилучення коня Пржевальського (1 самка) та переміщення коня Пржевальського (2 жеребці) із загонів № 4 та № 6–7
№4 – 70,8 га	6	34 33	61,18 (16,24-89,21)	72,39 (+18,3%) 70,69 (+15,5%)	зебра Чапмана (7 дор. + 2 мол.), кінь Пржевальського (8 дор. + 1 мол.), лань європейська (1), нільгау (3), гну блакитний (1), сайгак (11) у разі переміщення коня Пржевальського (1 жеребець) у заг. № 3
№4а – 2,6 га	1	5	131,0 (46,58-259,71)	317,71 (+142,5%)	осел свійський (5) з травня по липень
№5 – 15,2 га (терновий) + №9 – 24,4 га	1	9	59,51 (23,04-161,83)	79,55 (+33,7%)	ВРХ СУП (9)
№6–7 – 2032,4 га	8	993 1300	58,15 (42,50-97,14)	69,31 (+19,2%) 72,92	кінь Пржевальського (30 дор. + 1 мол.), кулан 160), олень благородний (123), олень плямистий (83), лань європейська (89), сайгак (433), бізон американський (69), буйвіл кафрський (5)

Кінець таблиці 1.31

1	2	3	4	5	6
				(+25,4%)	у разі отримання приплоду: кулан (35), олень благородний (20), олень плямистий (15), лань європейська (20), сайгак (200), бізон американський (10) та переведення коня Пржевальського (1 самка) із загону № 3 та лань європейська (7 ос.) із загону № 1
№8 – 7,8 га (з гіркою)	1	5	90,50 (31,28-136,99)	112,18 (+23,9%)	поні (5)
№9 – 24,4			41,06 (0-90,76)		Відкритий з загonom № 5
№10а– 8,1	1	3	56,40 (0-122,02)	73,98 (+31,2%)	Зебра Чапмана (3) + додаткова підгодівля
№11 – 3,8	1	7	581,13 (20,15-851,62)	828,85 (+ 42,6%)	ВРХ (7) + додаткова підгодівля
№12 – 3,3	1	60	268,14 (0-776,92)	145,45 (- 45,7%)	за умови штучного вигодовування сайгака (60) + додаткова підгодівля
Вольери секції страусів (8) – 2,81	2	13			Страус африканський (7), ему (6)
На пасовищі (без загонів № 11, № 12 та страусів)	20	1328 1695	62,07	73,02 (+17,6%) 75,80 (+22,1%)	З урахуванням отримання приплоду
Загальне середнє навантаження			113,86	76,77	З урахуванням отримання приплоду, відкритих загонів № 5 і № 9, а також переведення ослів із загону № 4а на територію орнітопарку

Таблиця 1.32 – Розміщення тварин на екскурсійному маршруті влітку 2022 р.

Вид	Кількість тварин, особин	
	п	у тому числі
1	2	3
Мара патагонська	2	1 самець, 1 самка – вольєр
Рақун (снот-полоскун)	2	1 самець, 1 самка – вольєр
Кінь Пржевальського	8	2 самці – вольєр, 6 самців – загін 10а
Кулан туркменський	3	1 самець, 2 самки – вольєр
Зебра Чапмана	2	1 самець – вольєр, 1 самка – вольєр
Зебра Грєві	3	1 самець, 2 самки – вольєр
Поні шетлендський	3	1 самець, 2 самки – вольєр
Осел свійський	2	1 самець, 1 самка – вольєр
Верблюд двогорбий	2	1 самець, 1 самка – вольєр

Кінець таблиці 1.32

1	2	3
Гуанако	1	1 самка – вольєр
Лама глама	4	1 самець, 3 самки – вольєр
Гібрид лами глами з альпако	1	1 самець – вольєр
Олень благородний	1	1 самка – вольєр
Олень Давида	8	1 самець, 1 самка – вольєр, 1 самець, 5 самок – садки
Олень плямистий	1	1 самець – вольєр
Лань європейська	4	1 самець, 3 самки – вольєр
Баран гривастий	4	1 самець, 3 самці – загін з гіркою
Козел гвинторогий	9	4 самці, 3 самки – вольєр, 1 самець – загін з гіркою, 1 самка – «Садки»
Козеріг сибірський	8	4 самці, 4 самки – вольєр
Коза камерунська	8	1 самець – вольєр, 3 самки + 3 молодих – вольєр, 1 самець – «Садки»
Муфлон європейський	3	1 самець, 2 самки – вольєр
Гарна	13	6 самців, 5 самок + 2 молодих – вольєр
Канна	1	1 самка – вольєр
Нільгау	1	1 самець – вольєр
Гну блакитний	1	1 самка – вольєр
Бізон американський	2	1 самець, 1 самка – вольєр
Буйвіл кафрський	1	1 самець – вольєр
Буйвіл азіатський	2	1 самець, 1 самка – вольєр
Гаял	1	1 самка – вольєр
Ватусі	1	1 самець – вольєр
Сіра українська порода ВРХ	2	1 самець, 1 самка – вольєр
Кінь свійський	13	13 – стайня, дворики, вольєри
Собака єнотоподібний	3	3 самці – вольєр
Страус африканський	2	1 самець, 1 самка – маршрут
Нанду	8	1 самець, 1 самка – маршрут, 6 – вольєри
Ему	47	1 самець, 6 емусенят 2022 р.– маршрут, 45 дор.
Всього	177	особин

На території орнітопарку розмістили 1375 особин 75 видів та порід кілегрудих птахів та 10 особин 3 видів гризунів, з них у вольєрах екскурсійного маршруту – 647 особин 72 таксонів, у вольєрах господарської частини – 180 особин 16 таксонів, вільно на водоймах та парковій частині – 548 особин 8 видів (табл. 1.33).

Таблиця 1.33 – Розміщення птахів та гризунів на території зоологічному парку «Асканія-Нова» в літній період 2022 року (станом на 18.03.2022)

№	Вид	Екскурсійний маршрут	Вольєри орнітосекції	Водойми та парк зоопарку	Всього
1	2	3	4	5	6
1.	Пелікан рожевий	1			1
2.	Фламінго рожевий	4			4

Продовження таблиці 1.33

1	2	3	4	5	6
3.	Лебідь-кликун	1			1
4.	Лебідь-малий	1			1
5.	Лебідь-шипун	2		2	4
6.	Лебідь чорний	3			3
7.	Казарка білощока	1			1
8.	Казарка канадська	4			4
9.	Казарка червоновола	1			1
10.	Гуска сіра	2		59	61
11.	Гуска білолоба	3			3
12.	Гуска біла	2		20	22
13.	Гуска гірська	2		17	19
14.	Гуска свійська порода гегуль	2			2
15.	Гуска гібридна	1			1
16.	Крижень	4	6	82	92
17.	Крижень свійський ф. срібляста	10	9		19
18.	Крижень картатодзьобий	2			2
19.	Крижень свійський п. російська підсадна	8	14		22
20.	Крижень свійський п. індійський бігунок	8	6		14
21.	Качка пекінська	1			1
22.	Огар	6	8	305	319
23.	Галагаз	5			5
24.	Свиш	1			1
25.	Нерозень	3			3
26.	Качка мускусна ф. свійська	6	16		22
27.	Попелюх	4			4
28.	Мандаринка	9			9
29.	Каролінка	3			3
30.	Павич		14	46	60
31.	Фазан звичайний	12		17	29
32.	Фазан королівський	3			3
33.	Фазан сріблястий	8	4		12
34.	Фазан Свайно	2			2
35.	Фазан діамантовий	4			4
36.	Фазан золотий	8			8
37.	Фазан золотий ф. жовта	2			2
38.	Фазан вухастий синій	1			1
39.	Перепілка німа	1			1
40.	Курка свійська звичайна		56		56
41.	Курка гамбурзька	4			4
42.	Курка голландська білочуба	8			8
43.	Курка пухова	2			2
44.	Курка бентамка	6	11		17
45.	Курка шабо чорнохвостий	8	10		18
46.	Курка мінорка	9			9
47.	Курка каконхін карликовий	6	6		12
48.	Курка фенікс	4			4
49.	Курка араукана	2			2

Кінець таблиці 1.33

1	2	3	4	5	6
50.	Цесарка звичайна	4	15		19
51.	Журавель степовий	2			2
52.	Журавель сірий	2			2
53.	Журавель вінценосний	2	2		4
54.	Журавель японський	1			1
55.	Лиска	1			1
56.	Могильник	1			1
57.	Орел степовий	1	2		3
58.	Канюк степовий		1		1
59.	Голуб павичевий	3			3
60.	Голуб кінг	8			8
61.	Голуб вислокрилий	2			2
62.	Голуб миколаївський хмароріз	3			3
63.	Голуб Штрасер м'ясний	4			4
64.	Голуб краснодарський	2			2
65.	Голуб поштовий	1			1
66.	Голуб статний	2			2
67.	Голуб бакинський	4			4
68.	Голуб лахор	2			2
69.	Папуга хвилястий	387			387
70.	Папуга німфівий	4			4
71.	Папуга Крамера	3			3
72.	Нерозлучник рожевощокий	8			8
73.	Нутрія	3			3
74.	Свинка морська	6			6
75.	Кролик свійський декоративний	1			1
76.	Всього особин	647	180	548	1375
77.	таксонів	72	16	8	75

План розміщення тварин на території загонів ВЧП в зимовий період 2022–2023 роки було затверджено на засіданні вченої ради Біосферного заповідника «Асканія-Нова» від 15.11.2022 (протокол № 7). Заплановано розмістити на території ділянки ВЧП 1450 особини 11 видів диких і свійських тварин. (табл. 1.34).

Інформація про розміщення копитних тварин зоопарку «Асканія-Нова» у загонах ВЧП протягом 2022 року представлена в таблиці 1.35.

Таблиця 1.34 – Чисельність тварин (особин/видів) та план навантаження (кг/га) по окремих загонах ВЧП у зимовий період 2022–2023 роки

№ та площа загону, га	Вид, підвид, форма, вік	Кількість тварин, особин	Вага 1 ос., кг	Навантаження кг/га	
				2022–2023 рр.	2005–2021 рр.
№ 1 79,9 га	Олень Давида дор.	2	200		
	Верблюдо двогорбий дор.	2	400		
	Муфлон європейський дор.	105	30		
	Муфлон європейський мол.	13	25		
	Олень плямистий дор.	2	130		
	Поні шетлендський дор.	14	175		
	Поні шетлендський дор.	5	90		
	СУП ВРХ	2	450		
	Навантаження	145 / 6		109,32 (+94,1%)	56,32
З урахуванням переведення поні шетлендських	126/5		73,03 (+29,7%)		
№ 2 32,6 га	буде відкритий				
	Навантаження				37,35
	З урахуванням переведення СУП ВРХ (13) із загону №4	13 / 1		159,20 (+326,2%)	
№ 3 89,8 га	Кінь Пржевальського	10	285		
	Сайгак	9	35		
	СУП ВРХ дор.	11	450		
	СУП ВРХ мол.	2	120		
	Навантаження	23 / 2		110,95 (+352,1%)	24,54
З урахуванням переведення СУП ВРХ (13) у загон № 2	10 / 1		37,64 (+53,4%)		
№ 5–9 39,6 га	буде відкритий				
	Навантаження				25,06
	З урахуванням переведення ВРХ СУП із загону № 4 (13)	13 / 1		131,6 (+425,1%)	
№ 6–7 2032,4 га	Кінь Пржевальського дор.	30	285		
	Кулан туркменський дор.	151	215		
	Кулан туркменський мол.	30	90		
	Олень благородний дор.	120	240		
	Олень благородний мол.	18	120		
	Олень плямистий дор.	78	130		
	Олень плямистий мол.	12	70		
	Лань європейська дор.	98	60		
	Лань європейська мол.	45	40		
	Сайгак дор.	439	35		
	Сайгак мол.	128	30		
	Бізон американський дор.	66	500		
	Бізон американський мол.	17	170		
	Навантаження	1232 / 7		74,14 (+42,6%)	52,00
За умови об'єднання загонів № 6–7 та відкритих №№ 2, 5, 9	1232 / 7		71,63 (+41,0%)	50,81	
№ 8 7,8 га	Навантаження				9,37
№ 9 24,4 га	буде відкритий				
	Навантаження				42,45
	Всього	1450 / 11		72,43 (+58,7%)	45,63

Таблиця 1.35 – Розміщення та навантаження копитних тварин зоопарку «Асканія-Нова» в загонах ВЧП протягом 2022 року

№ та площа загону, га	Вид, підвид, форма	Кількість тварин, вік	Дати перебування в загоні	Вага 1 ос., кг	Навантаження 1 особини, кг/га
1	2	3	4	5	6
№ 1 79,9 га	Зебра Чапмана	11 дор.	27.04. – 11.05.	240	3,00
		10 дор.	12.05. – 11.07.		
		9 дор.	12.07. – 30.08.		
		8 дор.	01.09. – 06.10.	35	
		1 мол.	16.05. – 23.05.		
		2 мол.	24.05. – 08.08.		
		3 мол.	09.08. – 06.10.		
	Поні шетлендський	5 дор.	29.04. – 31.04.	175	2,19
		7 дор.	01.05. – 08.06.		
		9 дор.	09.06. – 20.06.		
		10 дор.	21.06. – 27.07.		
		11 дор.	28.07. – 09.10.		
		14 дор.	10.10. – 31.12.		
		1 мол.	07.04. – 08.06.	23	
		2 мол.	09.06. – 20.06.		
		3 мол.	21.06. – 27.07.		
		4 мол.	28.07. – 08.08.		
	5 мол.	09.08. – 31.12.			
	Верблюди двогорбий	2 дор.	01.01. – 14.07.	400	5,01
		2 дор.	18.08. – 23.08.		
		2 дор.	19.10. – 31.12.		
	Нільгау	7 дор.	27.04. – 11.10.	160	2,0
	Олень Давида	3 дор.	01.01. – 23.06.	200	2,50
		2 дор.	24.06. – 02.12.		
		1 дор.	03.12. – 31.12.		
	Лань європейська	9 дор.	01.01. – 16.03.	60	0,75
		17 дор.	17.03. – 26.04.		
		4 дор.	27.04. – 26.07.		
		2 дор.	27.07. – 31.08.		
	Олень плямистий	2 дор.	01.09. – 31.12.	130	1,63
	Сайгак	9 дор.	01.01. – 05.02.	35	0,44
		8 дор.	06.02. – 14.03.		
7 дор.		15.03. – 20.03.			
6 дор.		29.03. – 28.03.			
5 дор.		29.03. – 27.04.			
4 дор.		28.04. – 31.05.			
3 дор.		01.06. – 11.10.			
Муфлон європейський	138 дор.	01.01. – 10.03.	30	0,37	
	136 дор.	11.03. – 13.03.			
	128 дор.	14.03. – 23.03.			
	126 дор.	24.03. – 31.03.			
	123 дор.	01.04. – 13.04.			
	121 дор.	14.04. – 20.04.			
	119 дор.	21.04. – 24.04.			
	118 дор.	25.04. – 10.09.			

Продовження таблиці 1.35

1	2	3	4	5	6		
		117 дор.	11.09. – 22.09.				
		115 дор	23.09. – 07.10.				
		114 дор	08.10. – 12.10.				
		106 дор	13.10. – 27.10.				
		104 дор	28.10. – 30.11.				
		103 дор	01.12. – 31.12.				
		8 мол.	10.03. – 21.03.	6	0,08		
		16 мол.	22.03. – 28.03.				
		26 мол.	29.03. – 06.04.				
		36 мол.	07.04. – 20.06.				
		35 мол.	21.06. – 22.06.				
		29 мол.	23.06. – 05.07.				
		26 мол.	06.07. – 30.07.	20	0,25		
		24 мол.	31.07. – 11.08.				
		20 мол.	12.08. – 22.09.				
		19 мол.	23.09. – 28.09.				
		16 мол.	29.09. – 07.10.				
		13 мол.	08.10. – 31.12.				
			Бізон американський	1 мол.	01.01. – 18.03.	100	1,25
			Сіра українська порода	2 дор.	01.01. – 26.04.	450	5,63
	ВРХ	2 дор.	01.11. – 31.12.				
№ 2 32,6 га	Осел свійський	4 дор.	06.04. – 11.10.	165	50,6		
	Зебра Чапмана	3 дор.	27.04. – 11.05.	240	7,36		
		4 дор.	12.05. – 30.08.				
		5 дор.	01.09. – 06.10.				
	Лань європейська	1 дор.	01.02. – 28.02.	60	1,84		
		1 дор.	01.04. – 31.10.				
	Буйвіл азіатський свійський	1 дор.	26.04. – 14.08.	350	10,74		
		1 дор.	26.04. – 14.08.				
		1 мол.	09.08. – 14.08.				
		2 мол.	15.08. – 11.10.				
	Гаял	1 дор.	26.04. – 11.10.	350	10,74		
	Муфлон європейський	51 дор.	01.01. – 25.01.	30	0,92		
		49 дор.	26.01. – 31.01.				
		47 дор.	01.02. – 10.03.				
		46 дор.	11.03. – 19.03.				
		45 дор.	20.03. – 29.03.				
		43 дор.	30.03. – 01.05.				
		42 дор.	02.05. – 13.05.				
		40 дор.	14.05. – 11.10.				
		Сіра українська порода	11 дор.			14.01. – 27.03.	350
ВРХ	2 дор.	27.04. – 11.10.	450	13,8			
	11 дор.	20.12. – 31.12.	350	10,74			
	3 мол.	20.12. – 31.12.	120	3,68			
Сайгак	2 дор.	01.01. – 31.01.	35	0,39			
№ 3 89,8 га	Кінь Пржевальського (самці)	10 дор.	01.01. – 20.04.	285	3,17		
		9 дор.	21.04. – 18.10.				
		10 дор.	19.10. – 31.12.				
	Сайгак	9 дор.	01.01. – 31.12.	35	0,39		

Продовження таблиці 1.35

1	2	3	4	5	6
№ 4 70,8 га	Кінь Пржевальського	9 дор.	01.01. – 31.12	285	4,03
		1 мол.	07.09. – 31.12.	45	0,64
	Зебра Чапмана	9 дор.	27.04. – 06.10.	240	3,39
		1 мол.	01.07. – 17.07.	35	0,49
		2 мол.	18.07. – 06.10		
	Нільгау	3 дор.	27.04. – 24.08.	160	2,26
		2 дор.	25.08. – 11.10.		
	Гну блакитний	1 дор.	27.04. – 11.10.	180	2,54
	Лань європейська	1 дор.	01.01. – 31.08.	60	0,85
	Сайгак	11 дор.	01.02. – 14.08.	35	0,49
		9 дор.	15.08. – 11.10.		
	Сіра українська порода	11 дор.	01.01. – 13.01.	350	4,94
	ВРХ	11 дор.	12.10. – 19.12.		
		2 мол.	12.10. – 18.11.	70	0,99
3 мол.		19.11. – 19.12.			
№ 4а 2,6 га	Осел свійський	5 дор.	07.04. – 05.07.	165	63,46
		1 мол.	30.05. – 05.07.	23	8,85
№ 5 15,2 га	Сіра українська порода	9 дор.	01.10. – 11.10.	350	23,03
	ВРХ	2 мол.	01.10. – 11.10.	70	4,61
	Буйвіл азійський	5 дор.	26.04. – 31.07.	350	23,03
		3 дор.	01.08. – 31.08.		
		3 дор.	01.10. – 11.10.		
		2 мол.	26.04. – 13.07.	70	4,61
	Лань європейська	3 мол.	14.07. – 31.08.		
		2 мол.	01.10. – 11.10.		
№ 5–9 39,6 га	Сіра українська порода	2 дор.	01.10. – 11.10.	60	3,95
	Сіра українська порода	9 дор.	01.09. – 30.09.	350	8,84
ВРХ	2 мол.	01.09. – 30.09.	70	1,77	
	Буйвіл азійський	3 дор.	01.09. – 30.09.	350	8,84
№ 6–7 2032,4 га	Кінь Пржевальського	2 мол.	01.09. – 30.09.	70	1,77
		3 дор.	01.09. – 30.09.	350	8,84
	Кулан туркменський	31 дор.	01.01.–18.10.	285	0,14
		30 дор.	19.10.–31.12		
		171 дор.	01.01.– 16.01.	215	0,11
		170 дор.	17.01. – 24.01.		
		169 дор.	25.01. – 31.01.		
		168 дор.	01.02.– 04.02.		
		167 дор.	05.02. – 08.02.		
		166 дор.	09.02. – 15.02.		
		165 дор.	16.02.- 16.02.		
		164 дор.	17.02. – 17.02.		
		163 дор.	18.02. – 20.02.		
		162 дор.	21.02.–13.03.		
		161 дор.	14.03. – 30.04.		
		160 дор.	01.05.- 29.06.		
159 дор.	30.06. – 10.07.				
158 дор.	11.07. – 26.07.				
156 дор.	27.07. – 10.08				
155 дор.	11.08. – 22.08.				
153 дор.	23.08. – 15.09.				

Продовження таблиці 1.35

1	2	3	4	5	6
		162 дор.	21.02.–13.03.		
		161 дор.	14.03. – 30.04.		
		30 мол.	24.08. – 27.12.	27	0,01
	Олень благородний	125 дор.	01.01. – 17.02.	240	0,12
		124 дор.	18.02. – 20.02.		
		123 дор.	21.02. – 02.03.		
		122 дор.	03.03. – 22.03.		
		121 дор.	23.03. – 07.09.		
		120 дор.	08.09. – 27.09.		
		119 дор.	28.09. – 04.12.		
		118 дор.	05.12. – 31.12.		
		1 мол.	24.05. – 31.05.	48	0,024
		10 мол.	01.06. – 14.07.		
		18 мол.	15.07. – 13.09.		
		20 мол.	14.09. – 31.12.	100	0,05
		Олень плямистий	84 дор.	01.01. – 05.01.	130
	83 дор.		06.01. – 20.06.		
	82 дор.		21.06. – 30.06.		
	81 дор.		01.07. – 10.07.		
	80 дор.		11.07. – 07.09.		
	79 дор.		08.09. – 20.10.		
	78 дор.		21.10. – 31.12.		
	1 мол.		31.05. – 01.06.	26	0,013
	10 мол.		02.06. – 05.07.		
	9 мол.		06.07. – 31.08.	60	0,029
	10 мол.		01.09. – 12.09.		
	13 мол.		13.09. – 06.10.		
	12 мол.		07.10. – 12.10.		
	11 мол.	13.10. – 31.12.			
	Лань європейська	94 дор.	01.01. – 02.01.	60	0,029
		93 дор.	03.01. – 30.01.		
		92 дор.	31.01. – 08.02.		
		91 дор.	09.02. – 14.02.		
89 дор.		15.02. – 28.02.			
88 дор.		01.03. – 26.04.			
101 дор.		27.04. – 16.08.			
100 дор.		17.08. – 04.09.			
99 дор.		05.09. – 06.10.			
98 дор.		07.10. – 27.10.			
97 дор.		28.10. – 31.10.			
96 дор.		01.11. – 31.12.			
11 мол.		17.08. – 26.08.	12	0,006	
18 мол.		27.08. – 13.09.			
29 мол.		14.09. – 25.09.			
35 мол.		26.09. – 20.10.	30	0,015	
55 мол.		21.10. – 31.12.			
Сайгак	546 дор.	01.01.	35	0,02	
	540 дор.	02.01. – 05.01.			
	531 дор.	06.01. – 12.01.			

Продовження таблиці 1.35

1	2	3	4	5	6
		522 дор.	13.01. – 15.01.		
		516 дор.	16.01. – 31.01.		
		505 дор.	01.02. – 17.02.		
		499 дор.	18.02. – 23.02.		
		492 дор.	24.02. – 25.02.		
		487 дор.	26.02.		
		485 дор.	27.02. – 28.02.		
		482 дор.	01.03.		
		479 дор.	02.03. – 03.03.		
		473 дор.	04.03.		
		471 дор.	05.03. – 06.03.		
		470 дор.	07.03. – 11.03.		
		465 дор.	12.03.		
		461 дор.	13.03. – 15.03.		
		458 дор.	16.03. – 19.03.		
		456 дор.	20.03. – 22.03.		
		455 дор.	23.03. – 25.03.		
		451 дор.	26.03. – 27.03.		
		450 дор.	28.03.		
		447 дор.	29.03. – 31.03.		
		444 дор.	01.04. – 07.04.		
		443 дор.	08.04. – 12.04.		
		442 дор.	13.04.		
		441 дор.	14.04. – 27.04.		
		440 дор.	28.04. – 23.05.		
		438 дор.	24.05. – 20.06.		
		437 дор.	21.06. – 06.07.		
		435 дор.	07.07. – 21.07.		
		433 дор.	22.07. – 17.08.		
		431 дор.	18.08. – 08.09.		
		429 дор.	09.09. – 11.09.		
		427 дор.	12.09. – 14.09.		
		425 дор.	15.09. – 21.09.		
		423 дор.	22.09. – 11.10.		
		433 дор.	12.10. – 06.11.		
		431 дор.	07.11. – 01.12.		
		430 дор.	02.12. – 26.12.		
		428 дор.	27.12. – 28.12.		
		426 дор.	29.12. – 31.12.		
		1 мол.	02.05.	8	0,004
		5 мол.	03.05.		
		6 мол.	04.05. – 05.05.		
		12 мол.	06.05. – 07.05.		
		18 мол.	08.05. – 09.05.		
		24 мол.	10.05. – 12.05.		
		28 мол.	13.05. – 15.05.		
		30 мол.	14.05.		
		33 мол.	15.05. – 16.05.		
		40 мол.	17.05. – 18.05.		

Кінець таблиці 1.35

1	2	3	4	5	6
		46 мол.	19.05. – 20.05.		
		50 мол.	21.05. – 22.05.		
		58 мол.	23.05. – 24.05.		
		62 мол.	25.05. – 26.05.		
		69 мол.	27.05		
		75 мол.	28.05. – 31.05.		
		101 мол.	30.05. – 26.05.		
		115 мол.	01.06. – 02.06.		
		127 мол.	03.06. – 04.06.		
		128 мол.	05.06. – 31.08.		
		128 мол.	01.09. – 11.10.		
	125 мол.	12.10. – 31.12.	500	0,25	
	Бізон американський	71 дор.			01.01. – 05.02.
	69 дор.	06.02. – 18.05.			
	68 дор.	19.05. – 25.08.			
67 дор.	26.08. – 06.11.				
66 дор.	07.11. – 31.12.	100	0,05		
3 мол.	07.05. – 30.05.				
10 мол.	31.05. – 23.06.				
14 мол.	24.06. – 31.07.				
18 мол.	01.08. – 15.09.				
17 мол.	16.09. – 20.09.	500	0,25		
18 мол.	21.09. – 31.12.				
№ 8 7,8 га	Поні шетлендський Сіра українська порода ВРХ	5 дор.	29.03. – 18.10.	175	22,44
		9 дор.	09,03.– 31.08.	350	44,87
№ 10 8,11га	Зебра Чапмана	1 мол.	22.08. – 25.08.	70	8,97
		2 мол.	26.08. – 31.08.		
№ 11 3,85 га	Червона степова порода	3 дор.	27.04. – 06.10.	240	29,59
	ВРХ	8 дор.	01.04. – 30.11.	450	116,88
№ 4а-10 10,71 га	Муфлон європейський (♂)	31 дор.	12.10. – 31.12.	35	3,27
№ 12 3,3 га	Поні шетлендський	4 дор.	23.05. – 10.10.	175	53,03
		5 дор.	19.10. – 31.12.		

Зміни навантаження тварин (кг/га) на загои ВЧП протягом року наведені в таблицях 1.36–1.48.

Таблиця 1.36 – Навантаження (кг/га) на загін № 1

Вид	Місяці року											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Зебра Чапмана	–	–	–	4,4	31,38	30,86	28,91	27,96	25,29	4,88	–	–
Поні шетлендський	–	–	1,05	15,56	15,62	19,67	22,79	25,03	25,54	30,14	32,11	32,11
Олень плямистий	3,26	3,26	3,26	3,26	3,26	3,26	3,26	3,26	3,26	3,26	3,26	3,26
Верблюдоподібний	10,01	10,01	10,01	10,01	10,01	10,01	4,52	1,94	–	4,20	10,01	10,01
Олень Давида	7,51	7,51	7,51	7,51	7,51	6,93	5,01	5,01	5,01	5,01	5,01	0,32
Лань європейська	6,76	6,76	9,67	11,45	3,00	3,00	2,76	1,50	–	–	–	–
Нільгау	–	–	–	1,87	14,00	14,00	14,00	14,00	14,00	4,97	–	–
Сайгак	3,94	3,58	3,07	2,15	1,75	1,31	1,31	1,31	1,31	0,47	–	–
Муфлон європейський	51,81	52,24	50,67	47,97	47,01	46,82	46,29	49,64	48,74	44,68	42,30	41,93
Бізон американський	1,25	1,25	0,73	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Сіра українська порода ВРХ	11,26	11,26	11,26	9,76	–	–	–	–	–	–	11,26	11,26
Всього	95,8	95,9	97,2	113,9	133,5	135,9	128,9	129,7	123,2	97,6	104,0	98,9

Таблиця 1.37 – Навантаження (кг/га) на загін № 2

Вид	Місяці року											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Зебра Чапмана	–	–	–	2,94	26,82	29,44	29,44	29,91	36,80	7,12	–	–
Осел свійський	–	–	–	16,19	20,24	20,24	20,24	20,24	20,24	7,18	–	–
Сайгак	2,15	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Муфлон європейський	46,58	43,25	42,12	39,73	37,58	36,81	36,81	36,81	36,81	13,06	–	–
Лань європейська	–	1,84	–	1,84	1,84	1,84	1,84	1,84	1,84	1,84	–	–
Гаял	–	–	–	1,79	10,74	10,74	10,74	10,74	10,74	3,81	–	–
Буйвіл азійський свійський	–	–	–	1,79	10,74	10,74	10,74	21,69	39,57	14,04	–	–
Сіра українська порода ВРХ	64,76	118,1	102,9	24,85	27,61	27,61	27,61	27,61	27,61	9,80	–	49,99
Лань європейська	–	1,84	–	1,84	1,84	1,84	1,84	1,84	1,84	1,84	–	–
Всього	113,5	165,0	145,0	91,0	137,4	139,3	139,3	150,7	175,5	58,7	-	50,0

Таблиця 1.38 – Навантаження (кг/га) на загін № 3

Вид	Місяці року											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Кінь Пржевальського	31,70	31,70	31,70	30,64	28,53	28,53	28,53	28,53	28,53	29,85	31,70	31,70
Олень благородний	5,34	5,34	5,34	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Сайгак	3,51	3,51	3,51	3,51	3,51	3,51	3,51	3,51	3,51	3,51	3,51	3,51
Всього	40,6	40,6	40,6	34,2	32,0	32,0	32,0	32,0	32,0	33,4	35,2	35,2

Таблиця 1.39 – Навантаження (кг/га) на загін № 4

Вид	Місяці року											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Кінь Пржевальського	36,27	36,27	36,27	36,27	36,27	36,27	36,27	36,27	36,27	40,03	36,48	36,91
Зебра Чапмана	–	–	–	4,05	30,42	30,42	31,12	31,40	31,40	6,06	–	–
Гну блакитний	–	–	–	0,30	2,54	2,54	2,54	2,54	2,54	0,90	–	–
Нільгау	–	–	–	0,87	6,78	6,78	6,32	5,08	5,08	1,60	–	–
Лань європейська	0,85	0,85	0,85	0,85	0,85	0,85	0,85	0,85	–	–	–	–
Сайгак		5,44	5,44	5,44	5,44	5,44	5,44	4,90	4,35	1,58		
Сіра українська порода ВРХ	22,8	–	–	–	–	–	–	–	–	36,35	57,45	35,15
Всього	59,9	42,6	42,6	47,8	82,3	82,3	82,5	81,0	79,6	86,5	93,9	72,1

Таблиця 1.40 – Навантаження (кг/га) на загін № 4а

Вид	Місяці року											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Осел свійський	–	–	–	253,80	317,80	313,70	–	–	–	–	–	–
Всього	0	0	0	253,80	317,80	313,70	0	0	0	0	0	0

Таблиця 1.41 – Навантаження (кг/га) на загін № 5

Вид	Місяці року											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Сіра українська порода ВРХ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	76,81	–	–
Буйвіл азійський свійський	–	–	–	20,72	124,34	124,34	127,01	82,90	–	25,25	–	–
Лань європейська	–	–	–	–	–	–	–	–	–	8,80	–	–
Всього	0,0	0,0	0,0	20,7	124,3	124,3	127,0	82,9	0,0	110,9	0,0	0,0

Таблиця 1.42 – Навантаження (кг/га) на загін № 4а+10

Вид	Місяці року											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Муфлон європейський	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	178,30	281,82	281,82
Всього	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	178,3	281,8	281,8

Таблиця 1.43 – Навантаження (кг/га) на загін № 5–9

Вид	Місяці року											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Сіра українська порода ВРХ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	83,07	–	–
Буйвіл азійський свійський	–	–	–	–	–	–	–	–	–	30,04	–	–
Всього	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	104,9	0,0	0,0

Таблиця 1.44 – Навантаження (кг/га) на загін № 6–7

Вид	Місяці року											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Кінь Пржевальського	4,34	4,34	4,34	4,38	4,43	4,34	4,34	4,34	4,37	4,28	4,20	4,20
Кулан туркменський	18,71	18,11	17,75	17,71	17,60	17,79	17,57	17,24	17,05	16,91	16,91	16,90
Олень благородний	14,76	14,68	14,38	14,29	14,30	14,53	14,63	14,71	14,91	15,03	15,03	15,03

Кінець таблиці 1.44

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Олень плямистий	5,32	5,31	5,31	5,31	5,31	5,58	5,26	5,23	5,41	5,37	5,31	5,31
Лань європейська	2,75	2,67	2,60	2,65	2,98	2,98	2,98	3,01	3,13	4,21	3,64	3,64
Сайгак	9,02	8,62	7,95	7,61	7,73	8,04	8,00	7,95	9,24	9,26	9,27	9,24
Бізон американський	17,47	17,06	16,97	16,97	17,10	17,27	17,42	17,57	17,35	17,37	17,18	17,13
Буйвіл кафрський	–	–	–	0,20	1,23	1,23	1,23	1,23	1,06	0,51	–	–
Всього	72,4	70,8	69,3	69,1	70,7	71,8	71,4	71,3	72,5	72,9	71,5	71,5

Таблиця 1.45 – Навантаження (кг/га) на загін № 8

Вид	Місяці року											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Поні шетлендський	–	–	10,85	112,2	112,2	112,2	112,2	112,2	112,2	65,14	–	–
Всього	0,0	0,0	10,9	112,2	112,2	112,2	112,2	112,2	112,2	65,1	0,0	0,0

Таблиця 1.46 – Навантаження (кг/га) на загін № 10 (для нанду)

Вид	Місяці року											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Зебра Чапмана	–	–	–	11,80	88,77	88,77	88,77	88,77	88,77	17,18	–	–
Всього	0,0	0,0	0,0	23,67	60,77	59,18	59,18	59,18	59,18	55,23	0,0	0,0

Таблиця 1.47 – Навантаження (кг/га) на загін № 11

Вид	Місяці року											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Червона степова порода ВРХ	–	–	–	245,45	818,18	818,18	818,18	818,18	818,18	818,18	–	–
Всього	0,0	0,0	0,0	245,45	818,18	818,18	818,18	818,18	818,18	818,18	0,0	0,0

Таблиця 1.48 – Навантаження (кг/га) на загін № 12

Вид	Місяці року											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Поні шетлендський	56,56	212,12	212,12	212,12	212,12	212,12	212,12	212,12	212,12	171,02	265,15	265,15
Всього	56,6	212,1	212,1	212,1	212,1	212,1	212,1	212,1	212,1	171,0	265,2	265,2

Порівняння середнього навантаження на окремі загои ВЧП у 2022 році та у 2021 році показано в таблиці 1.49.

Таблиця 1.49 – Середнє навантаження (кг/га) на загои ВЧП

Рік	№ загоу													
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	№ 4а	№ 10-4а	№ 5	№ 5-9	№ 6-7	№ 8	№ 9	№ 10	№ 11	№ 12
2021	93,3	84,67	38,7	61,4	17,74	–	10,5	18,3	61,9	56,1	–	31,4	361,4	534,8
2022	112,9	113,8	35,0	71,1	73,8	61,8	49,2	9,5	71,3	62,4	–	31,4	361,4	204,6

1.4.2.5 Годування тварин зоопарку

У зимовий період відповідно до раціонів тварин зоологічного парку «Асканія-Нова» годували цілинним сіном, концентрованими, соковитими та іншими кормами. В таблиці 1.50 наведено дані про корми, згодовані тваринам зоологічного парку «Асканія-Нова» протягом 2022 року.

Таблиця 1.50 – Корми, згодовані тваринам зоологічного парку «Асканія-Нова» у 2022 році

Корми	Одиниця виміру	Кількість	Корми	Одиниця виміру	Кількість
Кукурудза	кг	369,75	Цибуля	кг	470
Пшоно	кг	91,62	Яблука	кг	63,18
Пшениця	кг	6332,915	Фініки	кг	8,91
Фураж пшеничний	кг	17,72	Інжир	кг	2,0
Просо	кг	3481,268	Родзинки	кг	3,45
Овес	кг	14210,22	Груша	кг	15
Дерть зерноsumіш	кг	92390,696	Персик	кг	9,5
Комбікорм	кг	204	Виноград	кг	18,5
Вівсяні пластівці	кг	56,7	Зелена трава (різнотрав'я)	кг	108861,8
Соняшник	кг	3228,049	Зелена трава (люцерна)	кг	23609
Горох	кг	70	Сіно 2020 року	кг	23021,7
Висівки	кг	16840,2	Сіно цілинне 2021 року	кг	564774,24
Кормова добавка для коней	кг	12,0	Сіно цілинне 2022 року	кг	12395,26
			Сіно лугове (дендропарк)	кг	113181,8
Борошно трав'яне	кг	58758,3	Сіно люцернове	кг	454
Капуста	кг	11532,302	Креветка	кг	50
Буряк столовий	кг	17214,72	Молоко ВРХ	л	23714,5
Морква	кг	42328,329	Яйце	шт.	6443
Гарбуз	кг	17219,9	М'ясо	кг	4091,6
Кабачок	кг	8671,5	Субпродукти	кг	355,5
Хліб	кг	58,2	Риба	кг	730
Буряк кормовий	кг	21550,021	Крейда кормова	кг	2100

1.4.3. Еколого-паразитологічні дослідження тварин зоологічного парку «Асканія-Нова»

Досліджено паразитологічну ситуацію окремих груп копитних тварин за основними показниками інвазії зажиттєвими та постмортальними методами, індивідуально або груповим методом паразитологічних досліджень.

Зажиттєвими копрологічним методом МакМастера [3, 4] досліджено 630 проб фекалій, в тому числі 427 – від різних видів та порід родини Конячих, 203 – від жуйних тварин. Вивчалися рівень зараженості (EPG, або кількість яєць в 1 г

фекалій) та екстенсивність інвазії (EI) пасовищними гельмінтами, переважно представниками род. Strongylida (Nematoda: Strongylidae). Зажиттєві паразитологічні дослідження копитних тварин зоопарку за інтенсивністю стронгілідозної інвазії виявили наступну послідовність).

Таблиця 1.51 – Інтенсивність та екстенсивність інвазованості стронгілідами копитних зоопарку «Асканія-Нова» в 2022 р.

Вид тварин	Рівень інвазії, я/г (EPG)	Екстенсивність, %
Олень плямистий	75,0±25,0	50,0
Олень благородний	80,0±20,0	66,7
Ватусі	87,5±23,9	66,7
Камерунська коза	100,0±28,8	14,8
Козеріг сибірський	150,0±100,0	33,3
Лама	166,7±72,6	33,3
Бізон американський	171,4±88,5	57,1
Гарна	241,7±56,0	80,0
Канна	266,7±116,7	75,0
Баран гривастий	316,7±147,0	100,0
Зебра Греві	384,4±121,5	87,5
Осел свійський	425,6±65,7	100,0
Зебра Чапмана	495,0±40,5	66,7
Кулан туркменський	553,6±101,6	100,0
Поні шетлендський	556,8±89,2	68,8
Верблюду двогорбий	650,0±195,8	100,0
Муфлон європейський	704,1±91,3	88,5
Кінь Пржевальського	819,1±71,0	100,0
Сайгак	880,4±110,7	88,5
Козел гвинторогий	1312,5±745,8	100,0

Відповідно до загальноприйнятої шкали інвазованості [5] висока ступінь зараженості стронгілідами серед конячих зареєстрована у коня Пржевальського (> 750 EPG), середня (500–750 EPG) – у кулана туркменського та поні шетлендського, низька – у рівнинних зебр, осла свійського та зебри Греві (до 500 EPG).

Параскаридоз, збудником якого є нематода *Parascaris equorum* (Nematoda: Ascarididae), спостерігався лише у зебр Чапмана. Рівень інвазії склав 374,4±79,0 EPG. У одного з малюків поточного року народження він виявився максимальним серед зебр за весь період досліджень – 2650 EPG.

Серед жуйних тварин висока інвазованість стронгілідами (>500 EPG) спостерігалась у козла гвинторогого, сайгака, муфлона європейського та верблюда двогорбого. Стронгілідозна інвазія середньої інтенсивності (100–500 EPG) спостерігалася у муфлона, барана гривастого, канни, гарни, бізона американського та оленя благородного. Камерунська коза, ватусі та олень плямистий мали низьку інвазованість. Не виявлено гельмінтозів у гаяла, двох видів буйволів, нільгау та деяких інших видів жуйних.

Стронгіліда *Nematodirus* sp. (Strongylida: Trichostrongylidae) спостерігалася у муфлона європейського (143,3±48,8 EPG; EI – 34,9%) та гарни (130,0±33,9 EPG; EI – 41,7%). Одиначні яйця нематоди *Trichuris* sp. (Nematoda: Trichurida) реєструвались у сайгака та козла гвинторогого. У бізонів у мінімальній кількості були зареєстровані яйця цестоуди *Moniezia* sp. (Cestoda: Anoplocephalidae).

Гельмінтологічному розтину піддано 21 тварину, у т.ч. 10 – представники род. Конячих (3 коня Пржевальського, 5 куланів туркменських, 1 зебра рівнинна, 1 поні шетлендський), 1 муфлон європейський, 7 – ему та 3 куни кам'яні. Гельмінтофауну конячих визначали за означниками В.М. Івашкіна та Г.М. Двойноса [6], Г.М. Двойноса та В.О. Харченка [7] і S.C. Tolliver [8], личинок оводів – К.Я. Груніна [9]. Для визначення гельмінтів жуйних користувалися означником В.Ф. Галата зі співавторами [10]. Зараженість досліджених особин родини Конячих гастрофільозом представлена в таблиці 1.52.

Інтенсивність гастрофільозної інвазії (Diptera: Gastrophilidae) досліджених особин коня Пржевальського склала в середньому 112,0±72,5 екз./ос., кулана туркменського – 31,2±11,6. Звертає на себе увагу той факт, що у однієї з особин домінування виду *G. intestinalis* знаходилось на рівні 71%, в той час як в середньому у цього виду його кількість дорівнює 88,5% [10].

Гастрофільозна інвазія зебри рівнинної виявилася максимальною серед зебр за весь період досліджень. Середня зараженість зебр даним ентомозом в зоопарку «Асканія-Нова» складає 9,1±1,6 екз./ос. (lim 1–30) [11].

Таблиця 1.52 – Зараженість гастрофілізом представників родини Конячих зоопарку «Асканія-Нова» у 2022 р.

Види тварин	Дата розтину	Види гастрофілід					Всього
		<i>Gasterophilus intestinalis</i>		<i>G. haemorrhoidalis</i>			
		шлунок	12-пала кишка	шлунок	12-пала кишка	пряма кишка	
Кінь Пржевальського	22.02	2*/179**		8 / 65	/ 1		255
	23.05	/ 59				/ 2	61
	25.10	19 / 1					20
Кулан туркменський	9.02	30 /					30
	30.06	/ 49	/ 1				50
	11.07	/ 57					57
	28.07	/ 29					29
	29.09	4 /					4
Зебра Чапмана	12.07	/ 71					71
Поні шетлендський	14.10	16 /					16

Примітка: * – личинки другої стадії розвитку (L₂);

** – личинки третьої стадії розвитку (L₃).

Досліджено колекцію гастрофілід від коней Пржевальського французької групи Оренбурзького заповідника, зібраної після діагностичної дегельмінтизації препаратом універм (0,2% аверсектина С). Всі личинки належать до виду *Gasterophilus nasalis* L., 1758, інтенсивність інвазії $2,8 \pm 0,6$ екз./ос.

У всіх досліджених ему виявлялася паразитична нематода *Dicheilonema rhae* (Nematoda: Diplostriaenoidea), середні інвазованість склала $47,7 \pm 31,3$ екз./ос. (lim 4–203).

1.4.4. Адвентивна ентомофауна дендрологічного парку загальнодержавного значення «Асканія-Нова»

Здійснено моніторинг розвитку 7 видів найбільш поширених шкідників деревних рослин дендропарку: шпанська мушка аптекарська *Lytta vesicatoria* L. (Meloidae, Coleoptera), міль мінуюча каштанова *Cameraria ohridella* Deschka & Dimic (Gracillariidae, Lepidoptera), міль широкомінуюча дубова *Acrocercops brogniardella* Fabricius (Gracillariidae, Lepidoptera), листовійка зелена дубова *Tortrix viridana* L. (Tortricidae, Lepidoptera), п'ядун зимовий *Operophtera brumata* L. (Geometridae, Lepidoptera), білий метелик американський *Huphantria cunea* Drury (Arctiidae, Lepidoptera), горіхотворка яблукоподібна

Cynips quercusfolii L. (Cynipidae, Hymenoptera). Міни молі мінуючої каштанової на листках гіркокаштана звичайного були дуже поширеними і на тлі посушливого літа викликали передчасне висихання і опадання листків. Міни молі широкомінуючої дубової на дубі звичайному, гали горіхотворки яблукоподібної, гусінь дубової зеленої листовійки, п'ядуна зимового на листках дубів виявлені цього року в незначній кількості і на розвиток рослин не вплинуло. Ознаки життєдіяльності мушки шпанської на окремих деревах ясеня звичайного в куртинах № 3, № 32 та № 41а, № 41б Старого парку виявили на початку, а в куртині № 9 Нового парку – в середині другої декади червня. Її вплив на паркові насадження розвитку не мав та припинився до кінця цієї декади.

Поодинокі гнізда американського білого метелика реєструвалися у серпні на шовковиці білій на території смт Асканія=Нова та на трьох деревах клена американського, які ростуть на території Старого парку. У парку він розвитку не мав завдяки вчасному виявленню та механічному знищенню павутинних гнізд.

У травні виявлено імаго та перші кладки двох видів інвазійних клопів-мереживниць: на дубах – дубового клопа-мереживниці *Corythucha arcuata*, на платанах – платанового клопа-мереживниці *Corythucha ciliata*, які є представниками родини Клопів-мереживниць Tingidae. На 01.07.2022 в обох видів відбулося відродження личинок. Спочатку вид реєструвався тільки на дубі звичайному, потім за 5 років поміченої інвазії видовий склад дубів, які вражаються клопом, розширився. Натепер у 11 з 17 видів дубів у колекції дендропарку виявлено ураження шкідником. Не виявлено протягом року клопа даного виду на шести видах дубів: д. черепицевому, д. північному, д. еруколистому, д. болотяному, д. боярському та д. Трояна.

Влітку на дубах переважала діяльність мінерів – молі різних видів, серед яких найбільше вплинула на декоративність багатьох видів дубів дубова однокольорова міль. Найбільш шкочинним у *Q. robur* L. виявився пильщик дубовий мінуючий *Profenusa pygmaea* Klug, який не реєструвався дотепер.

Виявлено 8 видів горіхотворок на дубах. Серед них масово розвивалася навесні на д. звичайному горіхотворка виноградовидна (для неї 2022 рік виявився аномальним), а влітку та восени чисельними на європейських та кавказьких видах дубів були г. монетовидна, г. дисковидна, г. устрицеподібна. Останні три види дуже сильно вплинули на декоративність крони дерев. Вперше зареєстрована г. коренева на д. звичайному, знахідки поодинокі.

Масовим у цьому році є інший інвазійний вид – гледичієва галиця *Dasineura gleditchiae* O. S. на гледичії звичайній. На початку червня в галах виявлено личинки, а на кінець місяця – лялечки шкідника.

Різка втрата декоративності сталася у насаджень тису ягідного (на початку червня), самшиту вічнозеленого (у середині червня) на території Старого парку, що є результатом комплексного впливу абіотичних та біотичних факторів. На тисі виявлено кліщів, тисову псевдощитівку, на самшиті – самшитову листоблішку, гусінь самшитової вогнівки та дрібних комах ряду Рівнокрили невизначеного виду. Швидкому поширенню шкідників сприяло сухе та спекотне літо, тому було проведено локальну обробку рослин Моспіланом.

1.5. Збереження видів рослин і тварин, природних середовищ, занесених в Червону книгу України та чинні для України міжнародні переліки

1.5.1 Збереження видів рослин, занесених в Червону книгу України та чинні для України міжнародні переліки

Сучасний список флори судинних рослин заповідної зони Біосферного заповідника «Асканія-Нова», що мають міжнародний, національний та регіональний ранг (статус) охорони у сучасній редакції, подано у таблиці 1.53.

Таблиця 1.53 – Сучасний склад соцологічного елементу флори судинних рослин заповідної зони Біосферного заповідника «Асканія–Нова»

	латинська назва	українська назва	ЧКУ (2009)	ЧСХО (2013)	БК* (1998)	Eu RL (2011)	IUCN RL (2014)
1	2	3	4	5	6	7	8
	Alismataceae	Частухові					
1.	<i>Damasonium alisma</i> Mill.	зіркоплідник частуховий	зн			NT	VU
	Alliaceae	Цибулеві					
2.	<i>Allium regelianum</i> A. Becker ex Пjin	цибуля, часник Регеля	рд		LRnt	DD	
3.	<i>A. scythicum</i> Zoz	ц., ч. скіфська(ий)	вр			DD	DD
	Apiaceae	Селерові					
4.	<i>Eriosynaphe longifolia</i> (Fisch. ex Spreng.) DC.	ферульниця довголиста		+			
5.	<i>Ferula caspica</i> M. Bieb.	ферула каспійська		+			
6.	<i>Peucedanum ruthenicum</i> M. Bieb.	смовдь руська		+			
7.	<i>Prangos odontalgica</i> (Pall.) Hernst. & Heyn.	прангос кривниковий, зубний корінь солонцевий		+			
	Asteraceae	Айстрові					
8.	<i>Achillea micranthoides</i> Klokov	деревій подовий		+			
9.	<i>Phalacrachena inuloides</i> (Fisch. et Janka) Iljin	лисонасінник оманоподібний		+			
10.	<i>Rhaponticoides taliewii</i> (Kleopow) M.V. Agab. & Greuter	медовоосотник, волошка Талієва	вр				
	Boraginaceae	Огірчникові					
11.	<i>Onosma polychroma</i> Klokov ex M. Pop.	громовик різнобарвний		+			
12.	<i>Rindera tetraspis</i> Pall.	чередник чотириостюковий		+			
	Caryophyllaceae	Гвоздикові					
13.	<i>Dianthus andrzejowskianus</i> (Zapal.) Kulcz.	гвоздика Анджейовського		+			
	Elatinaceae	Руслицеві					
14.	<i>Elatine alsinastrum</i> L.	руслиця мокрична				NT	NT
15.	<i>E. hungarica</i> Moesz	р. угорська	вр			DD	

Кінець таблиці 1.53

1	2	3	4	5	6	7	8
	Fabaceae	Бобові					
16.	<i>Astragalus henningii</i> (Steven) Klokov	астрагал Геннінга	рд				
17.	<i>A. reduncus</i> Pall.	а. зігнутий	зн				
18.	<i>Caragana scythica</i> (Kom.) Pojark.	карагана скіфська	вр				
19.	<i>Lathyrus nissolia</i> L.	чина, горошок злаколиста(ий)		+			LC
	Hyacinthaceae	Гіацинтові					
20.	<i>Bellevalia sarmatica</i> (Georgi) Woronow	белевалія сарматська		+			
21.	<i>Ornithogalum fischerianum</i> Krasch.	рястка Фішера		+			
22.	<i>Prospero autumnale</i> (L.) Salisb.	пролісник осінній		+			
	Juncaceae	Ситникові					
23.	<i>Juncus sphaerocarpus</i> Nees.	ситник кулястоплодий	зн				
	Lamiaceae	Глухокропивні					
24.	<i>Phlomidoides scythica</i> (Klokov & Des.–Shost.) Czerep.	залізничок скіфський	но				
	Lentibulariaceae	Пухирникові					
25.	<i>Utricularia vulgaris</i> L.	пухирник звичайний		+		LC	LC
	Liliaceae	Лілійні					
26.	<i>Fritillaria meleagroides</i> Patrin ex Schult. & Schult. f.	рябчик малий	вр				
27.	<i>Gagea novoascanica</i> Klokov	зірочки новоасканійські		+			
28.	<i>Tulipa schrenkii</i> Regel	тюльпан Геснера, Шренка	вр				
29.	<i>T. scythica</i> Klokov & Zoz	т. скіфський	зн				
	Lythraceae	Плакунові					
30.	<i>Lythrum microphyllum</i> Kar. et Kir.	плакун дрібнолистий		+			
31.	<i>L. thymifolia</i> L.	п. чебрецелистий	вр			LC	LC
32.	<i>Middendorfia borysthena</i> (M. Bieb. ex Schrank) Trautv.	мідендорфія, плакунець дніпровська(ий)		+		LC	
	Poaceae	Тонконогові					
33.	<i>Elytrigia pseudocaesia</i> (Pacz.) Prokud.	пирій подовий		+			
34.	<i>Pholiurus pannonicus</i> (Host) Trin.	лускохвіст паннонський		+			
35.	<i>Psathyrostachys juncea</i> (Fisch.) Nevski	ламкоколосник ситниковий	рд				LC
36.	<i>Stipa capillata</i> L.	ковила волосиста, тирса	но				
37.	<i>S. lessingiana</i> Trin. & Rupr.	к. Лесінга	но				LC
38.	<i>S. maeotica</i> Klokov & Ossychnjuk	к. приазовська	нв				
39.	<i>S. ucrainica</i> P. Smirn.	к.українська	но				
	Potamogetonaceae	Рдесникові					
40.	<i>Potamogeton sarmaticus</i> Maemets	рдесник сарматський		+		DD	
	Rosaceae	Розові					
41.	<i>Amygdalus nana</i> L.	мигдаль карликовий		+			DD
	Veronicaceae	Веронікові					
42.	<i>Linaria macroura</i> (M. Bieb.) Chav.	льонок довгохвостий		+			

Примітки: ЧКУ – Червона книга України [12],

ЧСХО – Червоний список Херсонської області [13, 14],

БК – Бернська конвенція [15],

IUCN RL – Червоний список МСОП [16],

Eu RL – Європейський Червоний список [17]; NT – *near threatened* (близький до загрожуваних категорій), LC – *least concern* (низький рівень занепокоєння), DD – *data deficient* (недостатньо даних), LRnt – *low risk* (група низького ризику, залежить від заходів охорони, але за межею небезпеки), zn – зникаючий, vr – вразливий, rd – рідкісний, no – неоцінений, nv – недостатньо відомий,

* – охоронний статус рослин з додатку I Бернської конвенції, занесених без категоризації загрози зникнення, указано за Т.С. Вініченко [18].

Таким чином, поданий список созофітів налічує 42 види, що складає 8,0% загального об'єму флори судинних рослин асканійського степу. Структура цього переліку наступна: до Червоної книги України занесено 19 видів (45,2% загального складу), у тому числі 4 зникаючих та 7 вразливих; до Червоного списку Херсонської області – 22 (52,4%), зокрема 2 по факту зникаючі та 2 вразливі; Резолюція 6 Бернської конвенції налічує 1 благополучний вид (2,4%); список МСОП – усього 2 види (4,8%) зі статусом «вразливий» (VU) та «близький до загрожуваних категорій» (NT), по решті – «недостатньо даних» (DD) або «низький рівень занепокоєння» (LC); Європейський Червоний список – 2 види (4,8%) з належно високим охоронним статусом (NT). Загальну інформацію щодо поточного стану популяцій і тенденцій динаміки охоронюваних видів рослин у 2022 р. розглянуто у таблиці 1.54.

Раритетний фітоценофонд заповідної зони Біосферного заповідника «Асканія-Нова» репрезентують 5 формацій, занесених до Зеленої книги України [19]: ковили української (*Stipeta ucrainicae*), що налічує 8 асоціацій (найбільш поширені – валіськокострицево-українськоковилова та волосистоковилово-українськоковилова), ковили волосистої (*Stipeta capillatae*) у складі 5 асоціацій (найбільш поширені – волосистоковилова чиста та українськоковилово-волосистоковилова), ковили Лессінга (*Stipeta lessingiana*) з 4 асоціаціями, мигдалю низького (*Amygdaleta nanae*), що містить 5 асоціацій (найбільш поширена – низькомигдалева чиста), та карагани скіфської (*Caragana scythicae*) з єдиною асоціацією – українськоковилово-скіфськокарагановою.

Таблиця 1.54 – Чисельність (площа зростання), тенденції динаміки та стан збереження популяцій рідкісних та зникаючих видів рослин у заповідній зоні Біосферного заповідника «Асканія-Нова» у 2022 році

Назва родини і виду	Чисельність, екз. / площа зростання, га	Тенденція динаміки	Значущість збереження	Актуальність збереження	Оцінка збереження
1	2	3	4	5	6
Alismataceae					
<i>Damasonium alisma</i> Mill.	популяція у латентному стані	задов. (з різкими флуктуаціями)	надзв. (диз'юнктивно-ареальний таксон, елемент подового "ефемеретуму")	контрол. (моніторинг стану популяцій, дослідження онтоморфогенезу)	задов. (необхідні заходи з оптимізації гідрорежиму ВЧП)
Alliaceae					
<i>Allium regelianum</i> A. Becker ex Pjin	до 1000 (макс. аспект у ВЧП)	задов. (щорічно фіксується у ВЧП та малих подах)	пошир. (східнопричорноморсько-прикаспійський геміендемій з диз'юнкціями ареалу)	план. (нормований випас, викошування, пожежі, що протидіють накопиченню мортмаси)	добр.
<i>A. scythicum</i> Zoz	? (критичний таксон)	спорад.	надзв. (локальний дніпровсько-молочанський неоендемій, locus classicus)	передб. (реінвентаризаційн і обстеження флори)	незадов. (неоцінений)
Hyacinthaceae					
<i>Bellevalia sarmatica</i> (Georgi) Woronow	понад 10000	задов. (стабільна)	пошир. (причорноморсько-прикаспійський геміендемій)	контрол.	добр.
<i>Ornithogalum fischerianum</i> Krasch.	до 100	задов. (стабільна)	пошир.	контрол.	добр.
<i>Prospero autumnale</i> (L.) Salisb.	? (локалітет не обстежено)	спорад.	надзв. (вид на межі ареалу)	контрол.	незадов.
Juncaceae					
<i>Juncus sphaerocarpos</i> Nees.	ценопопуляція у латентному стані	задов. (флуктує)	пошир. (погранично-ареальний елемент)	контрол.	задов.
Liliaceae					
<i>Fritillaria meleagroides</i> Patrin ex Schult. & Schult. f.	? (не реєструється)	спорад. (єдина знахідка 1968 р.)	надзв. (рідкісний вид на межі ареалу)	передб. (репатріація, моніторинг у прилеглих подах)	незадов. (зниклий)
<i>Gagea novoascanica</i> Klokov	? (таксономічно критичний вид)	спорад.	надзв. (локальний дніпровсько-молочанський неоендемій)	контрол. (здійснюються флористичні обстеження)	незадов. (неоцінений)
<i>Tulipa schrenkii</i> Regel	~100	задов.	пошир.	передб.	задов.
<i>T. scythica</i> Klokov & Zoz	до 10000 (максимальний аспект у ВЧП)	задов.	надзв. (локальний дніпровсько-молочанський неоендемій)	передб. (репатріація у прилеглі цілинні поди)	задов.
Poaceae					
<i>Elytrigia pseudocaesia</i> (Pacz.) Prokud.	/ до 1000	задов. (флуктує)	надзв. (бузько-молочанський геміендемій)	контрол.	добр. (фоновий вид)

Продовження таблиці 1.54

1	2	3	4	5	6
<i>Pholiurus pannonicus</i> (Host) Trin.	до 500	задов. (флуктуює)	пошир.	контрол.	добр.
<i>Psathyrostachys juncea</i> (Fisch.) Nevski	? (заносний елемент)	спорад., (реєструється у буферній зоні)	надзв. (диз'юнктивно-ареальний вид)	передб. (репатріація)	незадов.
<i>Stipa capillata</i> L.	/ понад 1000	збільш.	пошир.	контрол.	добр. (фоновий вид)
<i>S. lessingiana</i> Trin. & Rupr.	/ понад 500	задов.	пошир.	контрол.	добр. (фоновий вид)
<i>S. maeotica</i> Klokov & Ossycznjuk	? (екіофіт)	спорад. (zareєстровано у 1974 і 1990 рр.)	неважл. (причорноморсько-приазовський геміендемік)	безконтр.	незадов. (неоцінений)
<i>S. ucrainica</i> P. Smirn.	/ понад 3000	задов.	пошир. (причорноморсько-прикаспійський геміендемік)	контрол.	добр. (фоновий вид)
Potamogetonaceae					
<i>Potamogeton sarmaticus</i> Maemets	~10 (заносний, у штучних ектопах)	спорад. (по обводнених ариках ВЧП)	пошир.	безконтр.	незадов. (обмежена кількість місцезростань)
Apiaceae					
<i>Eriosynaphe longifolia</i> (Fisch. ex Spreng.) DC.	?	спорад. (поодинокі застарілі знахідки)	надзв. (регіонально рідкісний вид)	контрол.	незадов. (зникаючий)
<i>Ferula caspica</i> M. Bieb.	до 100	задов. (стабільна)	надзв. (геміендемік)	контрол.	задов.
<i>Peucedanum ruthenicum</i> M. Bieb.	понад 100	задов. (стабільна)	пошир.	контрол. (моніторинг на території БЗ та у регіоні)	добр.
<i>Prangos odontalgica</i> (Pall.) Herrnst. & Heyn.	1000–10000	задов. (стабільна)	пошир.	контрол.	добр.
Asteraceae					
<i>Achillea micranthoides</i> Klokov	1000–10000	задов.	надзв. (локальний дніпровсько-молочанський неоендемік)	контрол. (геоботанічний моніторинг)	добр. (фоновий вид у подах)
<i>Phalacrachena inuloides</i> (Fisch. et Janka) Iljin	100–1000	задов.	пошир. (геміендемік)	контрол.	задов.
<i>Rhaponticoides taliewii</i> (Kleopow) M. V. Agab. & Greuter	100–1000	задов.	надзв. (південнопричорноморський геміендемік, погранично-ареальний таксон – західна межа ареалу)	контрол.	задов.
Boraginaceae					
<i>Onosma polychroma</i> Klokov ex M. Pop.	100–1000	задов. (стабільна)	пошир. (геміендемік)	контрол.	добр.
<i>Rindera tetraspis</i> Pall.	?	спорад. (поодинокі)	надзв. (регіонально-рідкісний вид)	контрол.	незадов.

Продовження таблиці 1.54

1	2	3	4	5	6
Caryophyllaceae					
<i>Dianthus andrzejowskianus</i> (Zapal.) Kulcz.	1000–10000	задов. (стабільна)	пошир.	контрол.	добр.
Elatinaceae					
<i>Elatine alsinastrum</i> L.	ценопопуляція у латентному стані	задов. (з різкими гідрогенними флуктуаціями)	пошир.	контрол. (оптимізація режиму гідрографічного басейну поду)	задов.
<i>E. hungarica</i> Moesz	ценопопуляція у латентному стані	задов. (з різкими гідрогенними флуктуаціями)	пошир. (паннонсько-причорноморсько-прикаспійський геміендемік)	контрол. (оптимізація режиму гідрографічного басейну поду)	задов.
Fabaceae					
<i>Astragalus henningii</i> (Steven) Klokov	~100	задов.	пошир. (причорноморсько-прикаспійський геміендемік)	контрол.	задов.
<i>A. reduncus</i> Pall.	до 100	задов.	надзв. (локальний дніпровсько-молочанський неоендемік)	контрол.	незадов.
<i>Caragana scythica</i> (Kom.) Pojark.	/ 0,1	збільш.	надзв. (південно-причорноморський ендемік)	контрол.	незадов.
<i>Lathyrus nissolia</i> L.	до 100	задов.	пошир. (регіонально рідкісний вид)	контрол. (моніторинг на території БЗ та у прилеглих цілих подах)	задов.
Lamiaceae					
<i>Phlomidoides scythica</i> (Klokov & Des.–Shost.) Czerep.	/ ~ 10	задов. (флуктує)	надзв. (локальний дніпровсько-молочанський неоендемік)	передб. (репатріація у прилеглих цілих поди, дослідження онтоморфогенезу)	добр.
Lentibulariaceae					
<i>Utricularia vulgaris</i> L.	? (екіофіт)	спрад. (не реєструється з 1923 р.)	надзв. (ВЧП – унікальне оселище виду)	безконтр.	незадов. (зникаючий)
Lythraceae					
<i>Lythrum microphyllum</i> Kar. et Kir.	ценопопуляція у латентному стані	задов. (флуктує)	пошир. (елемент подового "ефемеретуму", регіонально рідкісний вид)	контрол.	задов.
<i>L. thymifolia</i> L.	ценопопуляція у латентному стані	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Middendorfia borysthena</i> (M. Bieb. ex Schrank) Trautv.	ценопопуляція у латентному стані	задов. (флуктує)	пошир. (елемент подового "ефемеретуму", регіонально рідкісний вид)	контрол.	задов.
Rosaceae					
<i>Amygdalus nana</i> L.	/ 4	збільш.	пошир.	контрол. (геоботанічний моніторинг)	добр.

Кінець таблиці 1.54

1	2	3	4	5	6
Veronicaceae					
<i>Linaria macroua</i> (M. Bieb.) Chav.	1000–10000	задов.	пошир.	контрол.	добр.

Примітки: *тенденція динаміки чисельності*: задов. – задовільна і стабільна, збільш. – чисельність збільшується, спорад. – вид зустрічається спорадично;

значущість збереження: надзв. – надзвичайно важливо зберегти, пошир. – вид широко поширений, неважл. – територія неважлива для збереження виду;

актуальність збереження: контрол. – проводиться постійний моніторинг за поширенням і чисельністю виду, безконтр. – вид зустрічається спорадично і не входить до складу пріоритетних видів даної території, передб. – здійснення природоохоронних заходів щодо збереження виду передбачається;

оцінка збереження: добр. – добре збереження, задов. – задовільне збереження, незадов. – незадовільне збереження. * – чисельність або загальний стан популяції у 2020 р.

У дендрологічному парку загальнодержавного значення «Асканія-Нова» культивується низка рідкісних видів вітчизняної флори, занесених в чинні для України міжнародні переліки [16–18; 20] (табл. 1.55).

Таблиця 1.55 – Види культивованої флори дендропарку, занесені в чинні для України міжнародні переліки

№	Латинська назва виду	Українська назва виду	Кількість особин
1	2	3	4
Червоний список МСОП [16]			
1.	<i>Abies alba</i> Mill.	Ялиця біла, європейська	10 ос.
2.	<i>Abies cilicica</i> Carr.	Ялиця кілікійська	2 ос.
3.	<i>Abies pinsapo</i> Boiss.	Ялиця іспанська	2 ос.
4.	<i>Abies nordmanniana</i> (Stev.) Spach	Ялиця кавказька	15 ос.
5.	<i>Abies sibirica</i> Ledeb.	Ялиця сибірська	1 ос.
6.	<i>Acer campestre</i> L.	Клен польовий	багато
7.	<i>Acer monspessulanum</i> L.	Клен монпельський	4 ос.
8.	<i>Acer platanoides</i> L.	Клен гостролистий	багато
9.	<i>Acer pseudoplatanus</i> L.	Клен явір	багато
10.	<i>Acer saccharinum</i> L.	Клен сріблястий	5 ос.
11.	<i>Acer tegmentosum</i> Maxim.	Клен зеленокорий	1 ос.
12.	<i>Aesculus glabra</i> Willd.	Гіркокаштан голий	1 ос.
13.	<i>Aesculus hippocastanum</i> L.	Гіркокаштан звичайний	багато
14.	<i>Allium atropurpureum</i> Waldst. et Kit.	Цибуля темно-пурпурова	12 ос.
15.	<i>Allium moly</i> L.	Цибуля Моля	багато
16.	<i>Alnus glutinosa</i> (L.) Gaerth.	Вільха чорна	4 ос.
17.	<i>Amygdalus ledebouriana</i> Schlecht.	Мигдаль Ледебура	3 ос.

Продовження таблиці 1.55

1	2	3	4
18.	<i>Armeniaca vulgaris</i> Lam.	Абрикос звичайний	3 ос.
19.	<i>Asparagus officinalis</i> L.	Спаржа лікарська	15 ос.
20.	<i>Betula costata</i> Trautv.	Береза ребриста	1 ос.
21.	<i>Betula davurica</i> Pall.	Береза даурська	8 ос.
22.	<i>Betula ermanii</i> Cham.	Береза Ерманова	8 ос.
23.	<i>Betula humilis</i> Schrank	Береза низька	2 ос.
24.	<i>Betula microphylla</i> Bge	Береза дрібнолиста	1 ос.
25.	<i>Betula papyrifera</i> Marsh.	Береза паперова	8 ос.
26.	<i>Betula pendula</i> Roth	Береза повисла, бородавчаста	багато
27.	<i>Betula pubescens</i> Ehrh.	Береза пухнаста	5 ос.
28.	<i>Betula raddeana</i> Trautv.	Береза Радде	1 ос.
29.	<i>Betula tianschanica</i> Rupr.	Береза тянь-шанська	1 ос.
30.	<i>Carlina onopordifolia</i> Bess. ex Szaf., Kulcz. et Pawi	Відкасник татарниколистий	5 ос.
31.	<i>Carpinus betulus</i> L.	Граб звичайний	багато
32.	<i>Carpinus orientalis</i> Mill.	Граб східний	6 ос.
33.	<i>Carpinus turczaninowii</i> Hance	Граб Турчанинова	1 ос.
34.	<i>Catalpa bignonioides</i> Walt.	Катальпа бузколиста	9 ос.
35.	<i>Catalpa bungei</i> C.A. Mey.	Катальпа Бунге	1 ос.
36.	<i>Catalpa speciosa</i> (Warder ex Barney) Warder ex Engelm.	Катальпа величава, чудова	5 ос.
37.	<i>Cedrus libani</i> A. Rich.	Кедр ліванський	3 ос.
38.	<i>Celtis australis</i> L.	Каркас південний	3 ос.
39.	<i>Celtis bungeana</i> Blume	Каркас Бунге	6 ос.
40.	<i>Celtis caucasica</i> Willd.	Каркас кавказький	5 ос.
41.	<i>Celtis sinensis</i> Pers.	Каркас китайський	10 ос.
42.	<i>Cercidiphyllum japonicum</i> Sieb. et Zucc.	Багряник японський	3 ос.
43.	<i>Cercis canadensis</i> L.	Церцис канадський	багато
44.	<i>Cercis siliquastrum</i> L.	Церцис європейський	3 ос.
45.	<i>Chamaecyparis lawsoniana</i> (A. Murr.) Parl.	Кипарисовик Лавсона	1 ос.
46.	<i>Chamaecyparis pisifera</i> Sieb. et Zucc.	Кипарисовик горохоплідий	2 ос.
47.	<i>Chimonanthus praecox</i> (L.) Link	Хімонант ранній	2 ос.
48.	<i>Colchicum autumnale</i> L.	Пізньоцвіт осінній	15 ос.
49.	<i>Cornus mas</i> L.	Кизил справжній	10 ос.
50.	<i>Corylus avellana</i> L.	Ліщина звичайна	багато
51.	<i>Corylus colurna</i> L.	Ліщина ведмежа	30 ос.
52.	<i>Cotinus coggygria</i> Scop.	Скумпія звичайна	багато
53.	<i>Crocus angustifolius</i> Weston	Шафран вузьколистий	50 ос.
54.	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq.	Глід одноматочковий	до 40 ос.
55.	<i>Eucommia ulmoides</i> Oliv.	Евкомія в'язолиста	14 ос.
56.	<i>Fagus orientalis</i> Lipsky	Бук східний	4 ос.
57.	<i>Fagus sylvatica</i> L.	Бук лісовий	багато
58.	<i>Forsythia europaea</i> Deg. et Bald.	Форзиція європейська	багато
59.	<i>Forsythia ovata</i> Nakai	Форзиція яйцеподібна	1 ос.
60.	<i>Fraxinus americana</i> L.	Ясен американський	4 ос.
61.	<i>Fraxinus mandshurica</i> Rupr.	Ясен маньчжурський	3 ос.
62.	<i>Fraxinus ornus</i> L.	Ясен білоцвітий	4 ос.
63.	<i>Fraxinus pennsylvanica</i> Marsh.	Ясен пенсільванський	7 ос.
64.	<i>Fraxinus sogdiana</i> Bunge	Ясен согдіанський	2 ос.
65.	<i>Fraxinus velutina</i> Torr.	Ясен оксамитовий	5 ос.

Продовження таблиці 1.55

1	2	3	4
66.	<i>Galanthus nivalis</i> L.	Підсніжник білосніжний	100 ос.
67.	<i>Galanthus plicatus</i> Bieb.	Підсніжник складчастий	багато
68.	<i>Genistella sagittalis</i> (L.) Gams	Дрочок крилатий	1 ос.
69.	<i>Ginkgo biloba</i> L.	Гінкго дволопатеве	14 ос.
70.	<i>Hippophae rhamnoides</i> L.	Обліпиха крушинова	4 ос.
71.	<i>Iris pseudacorus</i> L.	Півники болотні	20 ос.
72.	<i>Juglans regia</i> L.	Горіх грецький	багато
73.	<i>Juglans californica</i> Wats.	Горіх каліфорнійський	4 ос.
74.	<i>Juglans cinerea</i> L.	Горіх сірий	2 ос.
75.	<i>Juglans hindsii</i> (Jeps.) Jeps.	Горіх хіндсі	2 ос.
76.	<i>Juglans nigra</i> L.	Горіх чорний	12 ос.
77.	<i>Juglans rupestris</i> Engelm.	Горіх скельний	11 ос.
78.	<i>Juniperus chinensis</i> L.	Яловець китайський	2 ос.
79.	<i>Juniperus communis</i> L.	Яловець звичайний	13 ос.
80.	<i>Juniperus horizontalis</i> Moench	Яловець горизонтальний	9 ос.
81.	<i>Juniperus sabina</i> L.	Яловець козачий	багато
82.	<i>Juniperus squamata</i> Lamb.	Яловець лускатий	1 ос.
83.	<i>Juniperus virginiana</i> L.	Яловець віргінський	багато
84.	<i>Kolkwitzia amabilis</i> Graebn.	Кольквіція чарівна	12 ос.
85.	<i>Larix decidua</i> Mill.	Модрина європейська	11 ос.
86.	<i>Larix gmelinii</i> (Rupr.) Rupr.	Модрина даурська	2 ос.
87.	<i>Larix polonica</i> Racib.	Модрина польська	6 ос.
88.	<i>Larix sibirica</i> Ledeb.	Модрина сибірська	3 ос.
89.	<i>Liquidambar styraciflua</i> L.	Ліквідамбар смолоносний	2 ос.
90.	<i>Liriodendron tulipifera</i> L.	Ліріодендрон тюльпанний	4 ос.
91.	<i>Lysimachia nummularia</i> L.	Вербозілля лучне	до 50 ос.
92.	<i>Lonicera caerulea</i> L.	Жимолость голуба	5 ос.
93.	<i>Malus niedzwetzkyana</i> Dieck	Яблуня Недзвецького	16 ос.
94.	<i>Metasequoia glyptostroboides</i> Hu et Cheng	Метасеквойя китайська	16 ос.
95.	<i>Nymphaea alba</i> L.	Латаття біле	5 ос.
96.	<i>Picea abies</i> (L.) Karst.	Ялина звичайна, європейська	12 ос.
97.	<i>Picea alcoquiana</i> Carr.	Ялина Алькокка, двоколірна	2 ос.
98.	<i>Picea asperata</i> Mast.	Ялина шорстка	5 ос.
99.	<i>Picea engelmanni</i> Engelm.	Ялина Енгельмана	2 ос.
100.	<i>Picea glauca</i> (Moench) Voss	Ялина біла, канадська	25 ос.
101.	<i>Picea koraiensis</i> Nakai	Ялина корейська	3 ос.
102.	<i>Picea pungens</i> Engelm.	Ялина колюча	60 ос.
103.	<i>Picea schrenkiana</i> Fisch. et Mey	Ялина Шренка, тянь-шанська	7 ос.
104.	<i>Pinus cembra</i> L.	Сосна кедрова європейська	3 ос.
105.	<i>Pinus densiflora</i> Sieb. et Zucc.	Сосна рясоквіткова	4 ос.
106.	<i>Pinus flexilis</i> James	Сосна гнучка	2 ос.
107.	<i>Pinus monticola</i> Dougl.	Сосна гірська веймутова	1 ос.
108.	<i>Pinus nigra</i> Arn.	Сосна чорна, австрійська	18 ос.
109.	<i>Pinus peuce</i> Grieseb.	Сосна румелійська	2 ос.
110.	<i>Pinus ponderosa</i> Dougl.	Сосна жовта	4 ос.
111.	<i>Pinus strobus</i> L.	Сосна веймутова	1 ос.
112.	<i>Pinus sylvestris</i> L.	Сосна звичайна	17 ос.
113.	<i>Pinus wallichiana</i> A.B. Jacks.	Сосна гімалайська	2 ос.
114.	<i>Platycladus orientalis</i> (L.) Franco	Широкогілочник східний	багато

Продовження таблиці 1.55

1	2	3	4
115.	<i>Populus nigra</i> L.	Тополя чорна, осокір	3 ос.
116.	<i>Pseudotsuga menziesii</i> (Mirb.) Franco	Псевдотсуга Мензиса	27 ос.
117.	<i>Pulmonaria officinalis</i> L.	Медунка лікарська	5 ос.
118.	<i>Pulsatilla grandis</i> Wend.	Сон великий	5 ос.
119.	<i>Pyrus tadshikistanica</i> V. Zapr.	Груша таджицька	1 ос.
120.	<i>Quercus dentata</i> Thunb.	Дуб зубчастий	2 ос.
121.	<i>Quercus hartwissiana</i> Stev.	Дуб Гартвіса	6 ос.
122.	<i>Quercus imbricaria</i> Michx.	Дуб черепицевий	2 ос.
123.	<i>Quercus macranthera</i> Fish. et Mey. Ex Hohen.	Дуб великопиляковий	10 ос.
124.	<i>Quercus macrocarpa</i> Michx.	Дуб великоплодий	50 ос.
125.	<i>Quercus palustris</i> Moench	Дуб болотяний	2 ос.
126.	<i>Quercus petraea</i> (Mattuschka) Liebl.	Дуб скельний	багато
127.	<i>Quercus pubescens</i> Willd.	Дуб пухнастий	6 ос.
128.	<i>Quercus robur</i> L.	Дуб звичайний	багато
129.	<i>Quercus trojana</i> Webb.	Дуб троянський	10 ос.
130.	<i>Salix alba</i> L.	Верба біла	4 ос.
131.	<i>Sambucus racemosa</i> L.	Бузина червона	2 ос.
132.	<i>Sorbus torminalis</i> (L.) Crantz	Берека	3 ос.
133.	<i>Staphylea bumalda</i> DC.	Клокичка Бумальда	5 ос.
134.	<i>Staphylea pinnata</i> L.	Клокичка периста	1 ос.
135.	<i>Stipa lessingiana</i> Trin. et Rupr.	Ковила Лессінга	багато
136.	<i>Syringa josikaea</i> Jacq.	Бузок угорський	8 ос.
137.	<i>Syringa villosa</i> Vahl.	Бузок волосистий	5 ос.
138.	<i>Tamarix ramosissima</i> Ledeb.	Тамарикс галузистий	багато
139.	<i>Taxus baccata</i> L.	Тис ягідний	багато
140.	<i>Tilia americana</i> L.	Липа американська	багато
141.	<i>Tilia cordata</i> Mill.	Липа серцелиста, дрібнолиста	багато
142.	<i>Tilia mandshurica</i> Rupr.	Липа маньчжурська	4 ос.
143.	<i>Tilia platyphyllos</i> Scop.	Липа широколиста	7 ос.
144.	<i>Viburnum lentago</i> L.	Калина гордовина канадська	2 ос.
145.	<i>Vitis vinifera</i> L.	Виноград справжній	багато
146.	<i>Zelkova carpinifolia</i> (Pall.) C. Koch	Дзельква граболиста	5 ос.
147.	<i>Ziziphus jujuba</i> Mill.	Унабі ююба, китайський фінік	3 ос.
Європейський Червоний список [17]			
1.	<i>Adonis vernalis</i> L.	Горицвіт весняний	8 ос.
2.	<i>Aesculus hippocastanum</i> L.	Гіркокаштан звичайний	багато
3.	<i>Allium aflatumense</i> B. Fedtsch.	Цибуля афлатунська	50 ос.
4.	<i>Allium guttatum</i> Steven	Цибуля крапчаста	20 ос.
5.	<i>Allium inaequale</i> Janka	Цибуля нерівна	5 ос.
6.	<i>Allium moly</i> L.	Цибуля Моля	багато
7.	<i>Allium obliquum</i> L.	Цибуля коса	120 ос.
8.	<i>Allium paniculatum</i> L.	Цибуля волосиста	3 ос.
9.	<i>Allium regelianum</i> A. Beck. ex Iljin	Цибуля Регеля	15 ос.
10.	<i>Allium schoenoprasum</i> L.	Цибуля скорода	60 ос.
11.	<i>Allium scorodoprasum</i> L.	Цибуля часникова	20 ос.
12.	<i>Allium sphaerocephalon</i> L.	Цибуля круглоголова	2 ос.
13.	<i>Allium ursinum</i> L.	Цибуля ведмежа	багато
14.	<i>Caragana scythica</i> (Kom.) Pojark.	Карагана скіфська	2 ос.

Продовження таблиці 1.55

1	2	3	4
15.	<i>Carlina cirsioides</i> Klokov	Відкасник осотоподібний	5 ос.
16.	<i>Carlina onopordifolia</i> Bess. ex Szaf., Kulcz. et Pawi.	Відкасник татарниколистий	5 ос.
17.	<i>Colchicum autumnale</i> L.	Пізньоцвіт осінній	15 ос.
18.	<i>Cerastium biebersteinii</i> DC.	Роговик Біберштейна	60 ос.
19.	<i>Chamaecytisus blockianus</i> (Pawl.) Klaskova	Зіновать Блоцького	3 ос.
20.	<i>Chamaecytisus graniticus</i> (Rehm.) Rothm.	Зіновать гранітна	2 ос.
21.	<i>Chamaecytisus podolicus</i> (Blocki) Klaskova	Зіновать подільська	1 ос.
22.	<i>Cotinus coggygria</i> Scop.	Скумпія звичайна	багато
23.	<i>Dictamnus albus</i> L.	Ясенець білий	4 ос.
24.	<i>Eremurus tauricus</i> Stev.	Еремур кримський	10 ос.
25.	<i>Euonymus koopmanii</i> Lauche	Бруслина Коопмана	20 ос.
26.	<i>Euonymus verrucosa</i> Scop.	Бруслина бородавчаста	багато
27.	<i>Fraxinus excelsior</i> L.	Ясен звичайний	багато
28.	<i>Fraxinus ornus</i> L.	Ясен білоцвітий	4 ос.
29.	<i>Galanthus nivalis</i> L.	Підсніжник білосніжний	100 ос.
30.	<i>Galanthus plicatus</i> Bieb.	Підсніжник складчастий	багато
31.	<i>Glaucium flavum</i> Crantz	Мачок жовтий	30 ос.
32.	<i>Hedera helix</i> L.	Плющ звичайний	багато
33.	<i>Iris pseudocorus</i> L.	Півники болотні	20 ос.
34.	<i>Iris pumila</i> L.	Півники карликові	багато
35.	<i>Iris sibirica</i> L.	Півники сибірські	багато
36.	<i>Lysimachia nummularia</i> L.	Вербозілля лучне	до 50 ос.
37.	<i>Paeonia tenuifolia</i> L.	Півонія тонколиста	багато
38.	<i>Populus nigra</i> L.	Тополя чорна, осокір	3 ос.
39.	<i>Prunus spinosa</i> L.	Слива колоча, терен колючий	багато
40.	<i>Pyrus communis</i> L.	Груша звичайна	багато
41.	<i>Rosa agrestis</i> Savi	Шипшина польова	25 ос.
42.	<i>Quercus hartwissiana</i> Stev.	Дуб Гартвіса	6 ос.
43.	<i>Salix alba</i> L.	Верба біла	4 ос.
44.	<i>Scilla bifolia</i> L.	Проліска дволиста	багато
45.	<i>Scilla litardierei</i> Breistr.	Проліска Літардье	20 ос.
46.	<i>Sorbus torminalis</i> (L.) Crantz	Берека	3 ос.
47.	<i>Staphylea pinnata</i> L.	Клокичка периста	1 ос.
48.	<i>Sternbergia colchiciflora</i> Waldst. et Kit.	Осітник пізньоцвітий	50 ос.
49.	<i>Syringa josikaea</i> Jacq.	Бузок угорський	8 ос.
50.	<i>Tamarix ramosissima</i> Ledeb.	Тамарикс галузистий	багато
51.	<i>Tilia cordata</i> Mill.	Липа серцелиста, дрібнолиста	багато
52.	<i>Tilia platyphyllos</i> Scop.	Липа широколиста	7 ос.
53.	<i>Tilia tomentosa</i> Moench	Липа повстиста	до 10 ос.
54.	<i>Viburnum opulus</i> L.	Калина звичайна	багато
55.	<i>Vitis vinifera</i> L.	Виноград справжній	багато
Списки Бернської конвенції [16; 18]			
1.	<i>Allium regelianum</i> A. Beck. ex Pjlin	Цибуля Регеля	15 ос.
2.	<i>Carlina onopordifolia</i> Bess. ex Szaf., Kulcz. et Pawi.	Відкасник татарниколистий	5 ос.
3.	<i>Chionodoxa luciliae</i> Boiss.	Хіонодокса Люцилії	100 ос.
4.	<i>Genista tetragona</i> Besser	Дрік чотиригранний	1 ос.
5.	<i>Paeonia tenuifolia</i> L.	Півонія тонколиста	багато
6.	<i>Pulsatilla grandis</i> Wend.	Сон великий	5 ос.

Кінець таблиці 1.55

1	2	3	4
7.	<i>Syringa josikaea</i> Jacq.	Бузок угорський	8 ос.
Списки Вашингтонської конвенції [20]			
1.	<i>Adonis vernalis</i> L.	Горицвіт весняний	8 ос.
2.	<i>Galanthus nivalis</i> L.	Підсніжник білосніжний	100 ос.
3.	<i>Galanthus plicatus</i> M. Bieb.	Підсніжник складчастий	багато

У таблиці 1.56 наведено відомості про види рослин, занесені до «Червоної книги України» [12], які культивуються в дендропарку «Асканія-Нова».

Таблиця 1.56 – Види культивованої флори дендропарку «Асканія-Нова», занесені до Червоної книги України

№	Назва виду	Кількість популяцій, особин
1	2	3
1.	Асфоделіна жовта <i>Asphodeline lutea</i> (L.) Reichenb.	52 ос.
2.	Береза дніпровська <i>Betula borysthena</i> Klokov	3 ос.
3.	Береза низька <i>Betula humilis</i> Schrank	2 ос.
4.	Береза темна <i>Betula obscura</i> A. Kotula	1 ос.
5.	Берека <i>Sorbus torminalis</i> (L.) Crantz	3 ос.
6.	Білоцвіт весняний <i>Leucojum vernum</i> L.	5 ос.
7.	Бруслина карликова <i>Euonymus nana</i> M. Bieb.	15 ос.
8.	Бузок угорський <i>Syringa josikaea</i> Jacq.	8 ос.
9.	Вишня Клокова <i>Cerasus klokovii</i> Sobko	10 ос.
10.	Відкасник осотоподібний <i>Carlina circioides</i> Klokov	5 ос.
11.	Відкасник татарниколистий <i>Carlina onopordifolia</i> Bess. ex Szaf., Kulcz. et Pawl.	5 ос.
12.	Волошка Талієва <i>Centaurea taliewii</i> Kleopow	багато
13.	Гадюча цибулька гронаподібна <i>Muscari botryoides</i> (L.) Mill.	багато
14.	Горицвіт весняний <i>Adonis vernalis</i> L.	8 ос.
15.	Еремур кримський <i>Eremurus tauricus</i> Stev.	10 ос.
16.	Еремур показний <i>Eremurus spectabilis</i> M. Bieb.	5 ос.
17.	Дрочок крилатий <i>Genistella sagittalis</i> (L.) Gams	1 ос.
18.	Жимолость голуба <i>Lonicera caerulea</i> L.	5 ос.
19.	Жостір фарбувальний <i>Rhamnus tinctoria</i> Waldst. et Kit.	3 ос.
20.	Зіновать біла <i>Chamaecytisus albus</i> (Hacq.) Rothm.	1 ос.
21.	Зіновать Блоцького <i>Chamaecytisus blockianus</i> (Pawl.) Klaskova	3 ос.
22.	Зіновать гранітна <i>Chamaecytisus graniticus</i> (Rehm.) Rothm.	2 ос.
23.	Зіновать подільська <i>Chamaecytisus podolicus</i> (Blocki) Klaskova	1 ос.
24.	Карагана скіфська <i>Caragana scythica</i> (Kom.) Pojark.	2 ос.
25.	Клокичка периста <i>Staphylea pinnata</i> L.	1 ос.
26.	Ковила волосиста, тирса <i>Stipa capillata</i> L.	20 ос.
27.	Ковила Лессінга <i>Stipa lessingiana</i> Trin. et Rupr.	100 ос.
28.	Ковила українська <i>Stipa ucrainica</i> P. Smirn.	100 ос.
29.	Лілія лісова <i>Lilium martagon</i> L.	5 ос.
30.	Лунарія (місячниця) оживаюча <i>Lunaria rediviva</i> L.	30 ос.
31.	Мачок жовтий <i>Glaucium flavum</i> Crantz	30 ос.
32.	Модрина польська <i>Larix polonica</i> Racib.	6 ос.
33.	Осітник пізноцвітний <i>Sternbergia colchiciflora</i> Waldst. et Kit.	50 ос.
34.	Півники понтичні <i>Iris pontica</i> Zapal.	5 ос.
35.	Півники рогаті <i>Iris furcata</i> M. Bieb.	2 ос.

Кінець таблиці 1.56

1	2	3
36.	Півники сибірські <i>Iris sibirica</i> L.	багато
37.	Півонія кримська <i>Paeonia daurica</i> Andrews	2 ос.
38.	Півонія тонколиста <i>Paeonia tenuifolia</i> L.	багато
39.	Підсніжник білосніжний <i>Galanthus nivalis</i> L.	100 ос.
40.	Підсніжник складчастий <i>Galanthus plicatus</i> M. Bieb.	багато
41.	Пізньоцвіт осінній <i>Colchicum autumnale</i> L.	15 ос.
42.	Роговик Біберштейна <i>Cerastium biebersteinii</i> DC.	60 ос.
43.	Рябчик руський <i>Fritillaria ruthenica</i> Wikstr.	10 ос.
44.	Рябчик малий <i>Fritillaria meleagroides</i> Patrin ex Schult. et Schult.f.	38 ос.
45.	Рябчик шаховий <i>Fritillaria meleagris</i> L.	10 ос.
46.	Рястка Буше <i>Ornithogalum boucheanum</i> (Kunth) Aschers.	багато
47.	Сон великий <i>Pulsatilla grandis</i> Wend.	5 ос.
48.	Сон лучний <i>Pulsatilla pratensis</i> (L.) Mill. s.l.	1 ос.
49.	Сосна кедрова, європейська <i>Pinus cembra</i> L.	3 ос.
50.	Сосна крейдова <i>Pinus cretacea</i> Kalenicz.	11 ос.
51.	Сосна Станкевича <i>Pinus stankewiczii</i> (Sukacz.) Fomin	1 ос.
52.	Таволга польська <i>Spiraea polonica</i> Blocki	5 ос.
53.	Тамарикс стрункий <i>Tamarix gracilis</i> Willd.	2 ос.
54.	Тис ягідний <i>Taxus baccata</i> L.	багато
55.	Тюльпан двоквітковий, тюльпан Калле <i>Tulipa biflora</i> Pall.	50 ос.
56.	Тюльпан дібровний <i>Tulipa quercetorum</i> Klokov et Zoz	багато
57.	Тюльпан скіфський <i>Tulipa scythica</i> Klokov et Zoz	багато
58.	Тюльпан Шренка <i>Tulipa schrenkii</i> Regel	30 ос.
59.	Фіалка біла <i>Viola alba</i> Besser	20 дернин
60.	Фісташка туполиста <i>Pistacia mutica</i> Fisch. et Mey.	2 ос.
61.	Цибуля ведмежа <i>Allium ursinum</i> L.	багато
62.	Цибуля коса <i>Allium obliquum</i> L.	120 ос.
63.	Цибуля Регеля <i>Allium regelianum</i> A. Beck. ex Iljin	15 ос.
64.	Шафран вузьколистий <i>Crocus angustifolius</i> Weston	50 ос.
65.	Шафран банатський <i>Crocus banaticus</i> J. Gay	15 ос.
66.	Шафран Гейфелів <i>Crocus heuffelianus</i> Herb.	до 25 ос.
67.	Ясен білоцвітий <i>Fraxinus ornus</i> L.	4 ос.
68.	Ясенець білий <i>Dictamnus albus</i> L.	4 ос.

1.5.2 Збереження видів тварин, занесених в Червону книгу України та чинні для України міжнародні переліки

Протягом року на території природних екосистем та агроценозів у різних функціональних зонах Біосферного заповідника «Асканія-Нова» простежено перебування 35 видів безхребетних та 212 видів хребетних тварин, з них: 3 види земноводних, 6 видів плазунів, 179 видів птахів, 24 види ссавців, занесених в Червону книгу України та чинні для України міжнародні переліки (табл. 1.57). Зазначимо, що більшість представлених видів є звичайними, що мігрують через територію заповідника.

Таблиця 1.57 – Чисельність рідкісних та зникаючих видів тварин фауни заповідника та оцінка стану їх збереження у 2022 році

Назва виду	Тип перебування	Чисельність	Тенденція динаміки	Значущість збереження	Актуальність збереження	Оцінка збереження
1	2	3	4	5	6	7
Invertebrates						
<i>Scutigera coleoptrata</i> Linnaeus, 1758	ос.	P	стабіл.	пошир.	контрол.	добр.
<i>Empusa pennicornis</i> Pallas, 1786	ос.	V	стабіл.	пошир.	контрол.	незадов.
<i>Iris polystictica</i> Fischer-Waldheim, 1833	ос.	R	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Ameles heldreichi</i> Br.	ос.	P	стабіл.	пошир.	контрол.	добр.
<i>Carabus bessarabicus</i> Fischer-Waldheim,	ос.	P	погірш.	пошир.	контрол.	незадов.
<i>Carabus hungaricus</i> Fabricius, 1792	ос.	>1000	стабіл.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Taphoxenus gigas</i> Fischer-Waldheim, 1833	ос.	P	стабіл.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Emus hirtus</i> Linnaeus, 1758	ос.	V	погірш.	пошир.	контрол.	незадов.
<i>Oryctes nasicornis</i> Linnaeus, 1758.	ос.	P	стабіл.	пошир.	контрол.	добр.
<i>Ceratophyus policerus</i> Pallas, 1771	ос.	V	погірш.	пошир.	контрол.	незадов.
<i>Lucanus cervus</i> Linnaeus, 1758	ос.	V	стабіл.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Meloe proscarabaeus</i> Linnaeus, 1758	ос.	P	стабіл.	пошир.	контрол.	добр.
<i>Cerocoma schreberi</i> F.	ос.	V	погірш.	пошир.	контрол.	незадов.
<i>Dorcadion pusillum</i> Küst.	ос.	P	стабіл.	пошир.	контрол.	добр.
<i>Dorcadion equestre</i> Laxmann, 1770	ос.	>1000	стабіл.	пошир.	контрол.	добр.
<i>Libelloides macaronius</i> Scop.	ос.	P	покращ.	пошир.	контрол.	добр.
<i>Papilio machaon</i> Linnaeus, 1758	ос.	P	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Iphiclides podalirius</i> Linnaeus, 1758	ос.	P	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Colias chrysotheme</i> Esp.	ос.	P	стабіл.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Acherontia atropos</i> Linnaeus, 1758	ос.	R	стабіл.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Marumba quercus</i> Denis et Schiffermiller, 1775	ос.	P	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Minas tiliae</i> Linnaeus	ос.	P	стабіл.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Hyles hippophaes</i> Esper	ос.	P	стабіл.	пошир.	контрол.	добр.
<i>Proserpinus proserpina</i> Pallas, 1771	ос.	R	погірш.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Cucullia splendida</i> Stoll, 1782	ос.	P	стабіл.	пошир.	контрол.	добр.
<i>Cucullia argentina</i> Fabricius, 1787	ос.	P	стабіл.	пошир.	контрол.	добр.
<i>Characopygus scythicus</i> Dovnar-Zapolskij, 1931	ос.	P	погірш.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Dolerus subalatus</i> Kerensky, 1926	ос.	P	погірш.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Scolia maculata</i> Drury, 1773	ос.	>1000	стабіл.	пошир.	контрол.	добр.
<i>Anoplius samariensis</i> Pall.	ос.	R	погірш.	пошир.	контрол.	незадов.
<i>Batozonellus lacerticida</i> Pall.	ос.	R	погірш.	пошир.	контрол.	незадов.
<i>Bombus fragrans</i> Pall.	ос.	R	погірш.	пошир.	контрол.	незадов.
<i>B. zonatus</i> Smith	ос.	R	погірш.	пошир.	контрол.	незадов.
<i>B. muscorum</i> F.	ос.	P	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>B. agrillaceus</i> Scop.	ос.	P	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Xylocopa valga</i> Gerstaecker	ос.	>1000	покращ.	пошир.	контрол.	добр.
Vertebrates						
Amphibia						
<i>Pelobates fuscus</i> Laurenti, 1768	ос.	R	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Bufo viridis</i> Laurenti, 1768	ос.	C	задов.	пошир.	контрол.	добр.
<i>Pelophylax ridibundus</i> Pallas, 1771	ос.	C	задов.	пошир., неважл.	контрол.	добр.
Reptilia						
<i>Emys orbicularis</i> Linnaeus, 1758	ос.	C	задов.	пошир., неважл.	контрол.	задов.

Продовження таблиці 1.57

1	2	3	4	5	6	7
<i>Lacerta agilis</i> Linnaeus, 1758	ос.	С	задов.	пошир.	контрол.	добр.
<i>Natrix natrix</i> Linnaeus, 1758	ос.	С	задов.	пошир.	контрол.	добр.
<i>Elaphe sauromates</i> Pallas, 1814	ос.	С	задов.	пошир.	контрол.	добр.
<i>Coronella austriaca</i> Laurenti, 1768	ос.	R	задов.	пошир.	контрол.	добр.
<i>Vipera renardi</i> Christoph, 1861	ос.	С	задов.	пошир.	контрол.	добр.
Aves						
<i>Podiceps cristatus</i> Linnaeus, 1758	міг.	R	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Podiceps auritus</i> Linnaeus, 1758	міг.	V	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Phalacrocorax carbo</i> Linnaeus, 1758	міг.	R	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Botaurus stellaris</i> Linnaeus, 1758	міг.	R	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Nycticorax nycticorax</i> Linnaeus, 1758	розм.	С	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Egretta alba</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Egretta garzetta</i> Linnaeus, 1766	міг.	С	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Ardea cinerea</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Ardea purpurea</i> Linnaeus, 1766	міг.	С	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Platalea leucorodia</i> Linnaeus, 1758	міг.	V	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Plegadis falcinellus</i> Linnaeus, 1766	міг.	R	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Ciconia ciconia</i> Linnaeus, 1758	міг., розм.	С	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Ciconia nigra</i> Linnaeus, 1758	міг.	R	спорад.	неважл.	контрол.	незадов.
<i>Rufibrenta ruficollis</i> Pallas, 1769	міг., зим.	С	задов.	план.	контрол.	задов.
<i>Anser anser</i> Linnaeus, 1758	міг., розм.	С	задов.	план.	контрол.	задов.
<i>Anser albifrons</i> Scopoli, 1769	міг., зим.	С	задов.	план.	контрол.	задов.
<i>Anser erythropus</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	задов.	план.	контрол.	задов.
<i>Cygnus olor</i> Gmelin, 1789	міг., зим.	С	задов.	план.	контрол.	задов.
<i>Cygnus cygnus</i> Linnaeus, 1758	міг., зим.	С	задов.	план.	контрол.	задов.
<i>Tadorna ferruginea</i> Pallas, 1764	міг., розм.	С	погірш.	план.	контрол.	добр.
<i>Tadorna tadorna</i> Linnaeus, 1758	міг., розм.	С	задов.	план.	контрол.	добр.
<i>Anas platyrhynchos</i> Linnaeus, 1758	міг., розм.	С	задов.	план.	контрол.	добр.
<i>Anas strepera</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	задов.	план.	контрол.	задов.
<i>Anas penelope</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	задов.	план.	контрол.	задов.
<i>Anas acuta</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	задов.	план.	контрол.	задов.
<i>Anas crecca</i> Linnaeus, 1758	міг.	R	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Anas querquedula</i> Linnaeus, 1758	міг., розм.	С	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Anas clypeata</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Bucephala clangula</i> Linnaeus, 1758	міг.	V	погірш.	неважл.	проблем.	незадов.
<i>Aythya ferina</i> Linnaeus, 1758	міг., розм.	С	задов.	план.	контрол.	задов.
<i>Aythya fuligula</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	задов.	план.	контрол.	задов.
<i>Netta rufina</i> Pallas, 1773	міг.	R	погірш.	неважл.	проблем.	незадов.
<i>Circus cyaneus</i> Linnaeus, 1766	міг., розм.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Circus pygargus</i> Linnaeus, 1758	міг.	R	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Circus aeruginosus</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Accipiter gentilis</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	погірш.	пошир.	контрол.	незадов.

Продовження таблиці 1.57

1	2	3	4	5	6	7
<i>Accipiter nisus</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Buteo lagopus</i> Pontoppidan, 1763	міг., зим.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Buteo rufinus</i> Cretzschmar, 1827	міг., розм.	С	погірш.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Buteo buteo</i> Linnaeus, 1758	міг.	R	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Aquila heliaca</i> Savigny, 1809	міг., зим.	С	погірш.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Aquila chrysaetos</i> Linnaeus, 1758	міг., зим.	С	незадов.	пошир.	контрол.	незадов.
<i>Haliaetus albicilla</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	незадов.	пошир.	контрол.	незадов.
<i>Falco peregrinus</i> Tunstall, 1771	міг., зим.	V	погірш.	неважл.	контрол.	незадов.
<i>Falco columbarius</i> Linnaeus, 1758	міг., зим.	R	незадов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Falco vespertinus</i> Linnaeus, 1766	міг., розм.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Falco tinnunculus</i> Linnaeus, 1758	міг., розм.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Perdix perdix</i> Linnaeus, 1758	ос.	С	покращ.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Coturnix coturnix</i> Linnaeus, 1758	міг., розм.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Phasianus colchicus</i> Linnaeus, 1758	ос.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Grus grus</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Rallus aquaticus</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Porzana porzana</i> Linnaeus, 1766	міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Porzana parva</i> Scopoli, 1769	міг.	R	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Gallinula chloropus</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Fulica atra</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Otis tarda</i> Linnaeus, 1758	міг., зим.	R	погірш.	надзв.	передб.	незадов.
<i>Charadrius hiaticula</i> Linnaeus, 1758	міг.	R	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Charadrius dubius</i> Scopoli, 1786	міг., розм.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Vanellus vanellus</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Himantopus himantopus</i> Linnaeus, 1758	міг., розм.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Recurvirostra avosetta</i> Linnaeus, 1758	міг., розм.	R	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Tringa ochropus</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Tringa glareola</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Tringa nebularia</i> Gunnerus, 1767	міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Tringa totanus</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Tringa erythropus</i> Pallas, 1764	міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Actitis hypoleucos</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Phylomachus pugnax</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Calidris minuta</i> Leisler, 1812	міг.	С	незадов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Calidris alpina</i> Linnaeus, 1758	міг., зим.	С	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Calidris ferruginea</i> Pontoppidan, 1763	міг., зим.	С	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Limicola falcinellus</i> Pontoppidan, 1763	міг., зим.	С	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Lymnocyptes minimus</i> Brunnich, 1764	міг.	R	незадов.	неважл.	контрол.	незадов.

Продовження таблиці 1.57

1	2	3	4	5	6	7
<i>Gallinago gallinago</i> Linnaeus, 1758	міг.	C	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Numenius arquata</i> Linnaeus, 1758	міг.	R	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Limosa limosa</i> Linnaeus, 1758	міг.	C	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Glareola pratincola</i> Linnaeus, 1766	міг.	C	незадов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Larus canus</i> Linnaeus, 1758	міг., зим.	R	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Larus cachinnans</i> Pallas, 1811	міг., зим.	C	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Larus ichthyaetus</i> Pallas, 1773	міг.	R	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Larus minutus</i> Pallas, 1776	міг.	C	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Larus ridibundus</i> Linnaeus, 1766	міг., зим.	C	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Larus genei</i> Breme, 1840	міг.	C	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Chlidonias niger</i> Linnaeus, 1758	міг.	R	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Chlidonias leucopterus</i> Temminck, 1815	міг.	C	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Chlidonias hybrida</i> Pallas, 1811	міг.	R	погірш.	неважл.	проблем.	незадов.
<i>Sterna hirundo</i> Linnaeus, 1758	міг.,	C	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Sterna albifrons</i> Pallas, 1764	міг.	R	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Columba oenas</i> Linnaeus, 1758	міг., зим.	C	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Columba livia</i> Gmelin, 1789	міг.	C	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Streptopelia decaocto</i> Frivaldszky, 1838	ос.	C	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Streptopelia turtur</i> Linnaeus, 1758	міг., розм.	C	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Cuculus canorus</i> Linnaeus, 1758	міг., розм.	C	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Asio otus</i> Linnaeus, 1758	ос.	C	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Asio flammeus</i> Pontoppidan, 1763	ос.	C	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Otus scops</i> Linnaeus, 1758	міг., розм.	R	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Athene noctua</i> Scopoli, 1769	ос.	C	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Caprimulgus europaeus</i> Linnaeus, 1758	міг.	R	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Apus apus</i> Linnaeus, 1758	міг., розм.	C	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Coracias garrulus</i> Linnaeus, 1758	міг.	C	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Alcedo atthis</i> Linnaeus, 1758	міг.	C	задов.	пошир.	контрол.	незадов.
<i>Merops apiaster</i> Linnaeus, 1758	міг.	C	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Upupa epops</i> Linnaeus, 1758	міг., розм.	C	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Jynx torquilla</i> Linnaeus, 1758	міг., розм.	C	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Picus viridis</i> Linnaeus, 1758	міг.	V	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Dendrocopos major</i> Linnaeus, 1758	ос.	C	незадов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Dendrocopos syriacus</i> (Hemprich et Ehrenberg, 1833)	ос.	C	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Riparia riparia</i> Linnaeus, 1758	міг.	R	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Hirundo rustica</i> Linnaeus, 1758	міг., розм.	C	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Delichon urbica</i> Linnaeus, 1758	міг., розм.	C	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Galerida cristata</i> Linnaeus, 1758	ос.	C	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Calandrella cinerea</i> Gmelin, 1789	ос.	C	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Calandrella rufescens</i> Vieillot, 1820	ос.	C	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Melanocorypha calandra</i> Linnaeus, 1766	ос.	C	задов.	пошир.	контрол.	задов.

Продовження таблиці 1.57

1	2	3	4	5	6	7
<i>Lullula arborea</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Alauda arvensis</i> Linnaeus, 1758	ос.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Anthus campestris</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Anthus trivialis</i> Linnaeus, 1758	міг.	R	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Anthus pratensis</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Motacilla flava</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Motacilla citreola</i> Pallas, 1776	міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Motacilla feldegg</i> Michachelles, 1830	міг., розм.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Motacilla cinerea</i> Tunstall, 1771	міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Motacilla alba</i> Linnaeus, 1758	міг., розм.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Lanius collurio</i> Linnaeus, 1758	ос.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Lanius minor</i> Gmelin, 1788	міг., розм	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Oriolus oriolus</i> Linnaeus, 1758	розм.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Sturnus vulgaris</i> Linnaeus, 1758	міг., розм.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Sturnus roseus</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Corvus corax</i> Linnaeus, 1758	ос.	С	незадов.	неважл..	контрол.	незадов.
<i>Troglodytes troglodytes</i> Linnaeus, 1758	міг., зим.	С	задов.	неважл.	контрол.	задов.
<i>Locustella luscinioides</i> Savi, 1824	міг., розм.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Acrocephalus arundinaceus</i> Linnaeus, 1758	розм.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Hippolais icterina</i> Vieillot, 1817	міг., розм.	R	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Sylvia nisoria</i> Bechstein, 1795	міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Sylvia borin</i> Boddaert, 1783	розм.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Sylvia atricapilla</i> Linnaeus, 1758	розм.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Sylvia communis</i> Latham, 1787	міг., розм.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Sylvia curruca</i> Linnaeus, 1758	міг., розм.	V	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Phylloscopus trochilus</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Phylloscopus collybita</i> Vieillot, 1817	міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Phylloscopus sibilatrix</i> Bechstein, 1793	міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Regulus regulus</i> Linnaeus, 1758	міг., зим.	С	незадов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Ficedula hypoleuca</i> Pallas, 1764	міг., розм.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Ficedula albicollis</i> Temminck, 1815	міг., розм.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Ficedula parva</i> Bechstein, 1794	міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Muscicapa striata</i> Pallas, 1764	міг. розм.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Saxicola rubetra</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	незадов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Saxicola torquata</i> Linnaeus, 1766	міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Oenanthe oenanthe</i> Linnaeus, 1758	міг., розм.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Phoenicurus phoenicurus</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	незадов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Phoenicurus ochruros</i> S.G.Gmelin, 1774	міг., розм.	С	незадов.	неважл.	проблем.	незадов.
<i>Erithacus rubecula</i> Linnaeus, 1758	міг., зим.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.

Продовження таблиці 1.57

1	2	3	4	5	6	7
<i>Luscinia megarhynchos</i> C.L.Brehm, 1831	міг., розм.	С	незадов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Luscinia luscinia</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Turdus merula</i> Linnaeus, 1758	зим., розм	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Turdus pilaris</i> Linnaeus, 1758	міг., зим.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Turdus iliacus</i> Linnaeus, 1766	міг.	R	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Turdus philomelos</i> C.L.Brehm, 1831	міг., розм.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Turdus viscivorus</i> Linnaeus, 1758	міг., зим.	R	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Panurus biarmicus</i> Linnaeus, 1758	міг., зим.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Aegithalos caudatus</i> Linnaeus, 1758	міг., зим.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Parus caeruleus</i> Linnaeus, 1758	ос.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Parus major</i> Linnaeus, 1758	ос.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Certhia familiaris</i> Linnaeus, 1758	міг., зим.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Passer montanus</i> Linnaeus, 1758	ос.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Fringilla coelebs</i> Linnaeus, 1758	зим., розм.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Fringilla montifringilla</i> Linnaeus, 1758	міг., зим.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Chloris chloris</i> Linnaeus, 1758	ос.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Spinus spinus</i> Linnaeus, 1758	міг., зим.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Carduelis carduelis</i> Linnaeus, 1758	ос.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Acanthis cannabina</i> Linnaeus, 1758	ос.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Acanthis flammea</i> Linnaeus, 1758	міг., зим	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Emberiza calandra</i> Linnaeus, 1758	ос.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Emberiza citrinella</i> Linnaeus, 1758	міг., зим.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Emberiza schoeniclus</i> Linnaeus, 1758	міг., зим.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Emberiza hortulana</i> Linnaeus, 1758	міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Emberiza melanocephala</i> Scopoli, 1769	міг., розм.	С	задов.	пошир.	контрол.	задов.
Mammalia						
<i>Crocidura suaveolens</i> Pallas, 1811	ос.	С	задов.	пошир.	контрол.	добр.
<i>Crocidura leucodon</i> Hermann, 1780	ос.	R	задов.	пошир.	контрол.	добр.
<i>Plecotus austriacus</i> Fischer, 1829	ос., міг.	R	задов.	пошир.	контрол.	добр.
<i>Pipistrellus kuhlii</i> Kuhl, 1819	ос., міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	добр.
<i>Pipistrelus pipistrelus</i> Schreber, 1775	ос., міг.	V	погірш.	пошир.	проблем.	задов.
<i>Nyctalus noctula</i> Schreber, 1775	ос., міг.	С	задов.	пошир.	контрол.	добр.
<i>Nyctalus lasiopterus</i> Schreber, 1780	ос., міг.	V	погірш.	пошир.	проблем.	незадов.
<i>Nyctalus leisleri</i> Kuhl, 1817	ос., міг.	V	погірш.	пошир.	контрол.	незадов.

Кінець таблиці 1.57

1	2	3	4	5	6	7
<i>Myotis mystacinus</i> Kuhl, 1817	ос., міг.	R	задов.	пошир.	контрол.	добр.
<i>Myotis dasycneme</i> Boie, 1825	не визн.	R	не визн.	пошир.	контрол.	не визн.
<i>Myotis daubentonii</i> Kuhl, 1817	не визн.	R	не визн.	пошир.	контрол.	не визн.
<i>Vespertilio murinus</i> Linnaeus, 1758	ос., міг.	C	задов.	пошир.	контрол.	добр.
<i>Eptesicus serotinus</i> Schreber, 1774	ос., міг.	C	задов.	пошир.	контрол.	добр.
<i>Sciurus vulgaris</i> Linnaeus, 1758	ос.	C	задов.	пошир., неважл.	контрол.	добр.
<i>Sylvaemus witherbyi</i> Thomas, 1902	ос.	C	задов.	пошир.	контрол.	добр.
<i>Sicista loriger</i> Nathusius, 1840	ос.	R	погірш.	пошир.	контрол.	незадов.
<i>Allactaga major</i> Kerr, 1792	ос.	R	погірш.	пошир.	контрол.	незадов.
<i>Cricetulus migratorius</i> Pallas, 1773	ос.	C	задов.	пошир.	контрол.	добр.
<i>Canis lupus</i> Linnaeus, 1758	ос.	3	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Vulpes vulpes</i> Linnaeus, 1758	ос.	C	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Mustela nivalis</i> Linnaeus, 1766	ос.	C	задов.	пошир.	контрол.	задов.
<i>Mustela eversmanni</i> Lesson, 1827	ос.	V	погірш.	пошир.	контрол.	незадов.
<i>Martes foina</i> Erxleben, 1777	ос.	C	покращ.	пошир.	контрол.	добр.
<i>Meles meles</i> Linnaeus, 1758	ос.	> 3	покращ.	пошир.	контрол.	добр.

Примітки: *тип перебування*: ос. – осілий вид, розм. – зустрічається в період розмноження, зим. – зустрічається в період зимівель, міг. – зустрічається в період міграцій;

чисельність: C – чисельний вид, R – рідкісний, V – дуже рідкісний, 18 – точно відома чисельність виду, 1–5 – приблизна чисельність;

тенденції динаміки чисельності: задов. – задовільна і стабільна, погірш. – чисельність зменшується, незадов. – чисельність незадовільна, спорад. – вид зустрічається спорадично;

значущість збереження: надзв. – надзвичайно важливо зберігати, пошир. – вид широко поширений, неважл. – територія неважлива для збереження виду, план. – заплановані спеціальні заходи щодо збереження;

актуальність збереження: контрол. – проводиться постійний моніторинг за поширенням і чисельністю виду, безконтр. – вид зустрічається спорадично і не входить до складу пріоритетних видів даної території, проблем. – не вистачає інформації щодо чіткого визначення статусу виду для даної території;

оцінка збереження: добр. – добре збереження, задов. – задовільне, незадов. – незадовільне.

В зоологічному парку «Асканія-Нова» на 31 грудня 2022 року утримувалося 2777 особин 70 видів, занесених до офіційних списків охорони регіонального та міжнародного значення. З них до Регіонального червоного списку [21] занесено 362 особини 8 видів, Червоної книги України [22] – 417 особин 10 видів,

Європейського Червоного списку [23] – 350 особин 4 видів, Червоного списку МСОП [16] – 2777 особин 70 видів, додатків міжнародних конвенцій, видів що знаходяться під загрозою зникнення у світовому масштабі – Вашингтонської конвенції [20] – 865 особин 18 видів, Бернської конвенції про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ [15] – 697 особин 28 видів і Боннської конвенції [24] – 851 особина 27 видів (табл. 1.58).

Таблиця 1.58 – Приналежність рідкісних видів тварин зоологічного парку «Асканія-Нова» до офіційних переліків видів

Тип, ряд, родина, вид		Червона книга України	Регіональний червоний список	Бернська конвенція	Боннська конвенція	CITES	Червоний список МСОП*	Європейський червоний список**
Латинська назва	Українська назва							
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vertebrates – Хребетні								
AVES – ПТАХИ								
Strutioniformes – Страусоподібні								
Strutionidae – Страусові								
<i>Struthio camelus camelus</i>	Страус африканський					I	LC	
Rheiformes – Нандуподібні								
Rheidae – Нанду								
<i>Rhea americana</i>	Нанду					II	NT	
Casuariiformes – Казуароподібні								
Dromaiidae – Ему								
<i>Dromaius novaehollandiae</i>	Ему						LC	
Pelicaniformes – Пеліканоподібні								
Pelecanidae – Пеліканові								
<i>Pelecanus onocrotalus</i>	Пелікан рожевий	ЗК	II	b2	+		VU	
Phoenicopteriformes – Фламінігго подібні								
Phoenicopteridae – Фламініггові								
<i>Phoenicopus roseus</i>	Фламінігго рожевий			b2	+	II	LC	
Anseriformes – Гусеподібні								
Anatidae – Качині								
<i>Cygnus olor</i>	Лебідь-шипун		III	b3	+		LC	
<i>C. atratus</i>	Лебідь чорний						LC	
<i>C. cygnus</i>	Лебідь-кликун		III	b2	+		LC	
<i>C. columbianus bewickii</i>	Лебідь малий	РД	II	b2	+		LC	VU
<i>Anser albifrons</i>	Гуска білолоба			b3	+		LC	
<i>A. anser</i>	Гуска сіра			b3	+		LC	
<i>A. indicus</i>	Гуска гірська			b3	+		LC	
<i>A. caerulescens</i>	Гуска біла			b3	+		LC	
<i>Branta canadensis</i>	Казарка канадська			b3			LC	

Продовження таблиці 1.58

1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Tadorna ferruginea</i>	Огар	ВР	П	b2	+		LC	VU
<i>T. tadorna</i>	Галагаз			b2	+		LC	
<i>Aix galericulata</i>	Мандаринка			b3	+		LC	
<i>A. sponsa</i>	Каролінка						LC	
<i>Anas penelope</i>	Свищ			b3	+		LC	
<i>A. platyrhynchos</i>	Крижень			b3	+		LC	
<i>A. strepera</i>	Нерозень	Р		b3	+		LC	
<i>A. acuta</i>	Шилохвіст			b3	+		LC	
<i>A. querquedula</i>	Чирянка велика			b3	+		LC	
<i>A. crecca</i>	Чирянка мала			b3	+		LC	
<i>A. poecilorhyncha</i> <i>poecilorhyncha</i>	Крижень картатодзьобий			b3	+		LC	
<i>Aythya ferina</i>	Попелюх	ВР		b3	+		LC	
Falconiformes – Соколоподібні								
Accipitridae – Яструбові								
<i>Aquila heliaca</i>	Могильник	РД	I	b2	+	I	VU	
<i>A. rapax</i>	Орел степовий	ЗК	I	b2	+	II	LC	EN
<i>Buteo rufinus</i>	Канюк степовий	РД	IV	b3	+	II	LC	VU
Galliformes – Куроподібні								
Phasianidae – Фазанові								
<i>Lophura nycthemera</i>	Фазан сріблястий						LC	
<i>L. swinhoii</i>	Фазан Свайно					I	NT	
<i>Syrnaticus reevesii</i>	Фазан королівський						VU	
<i>Crossoptilon auritum</i>	Фазан синій вухатий						LC	
<i>Phasianus colchicus</i>	Фазан звичайний			b3			LC	
<i>Chrysolophus pictus</i>	Фазан золотий						LC	
<i>Ch. amherstiae</i>	Фазан діамантовий						LC	
<i>Pavo cristatus</i>	Павич						LC	
Gruiformes – Журавлеподібні								
Gruidae – Журавлеві								
<i>Grus grus</i>	Журавель сирій	РД	II	b2	+	II	LC	
<i>Anthropoides virgo</i>	Журавель степовий	ЗК	I	b2	+	II	LC	
<i>Balearica pavonina</i>	Журавель вінценосний			b3	+	II	NT	
<i>Grus japonensis</i>	Журавель японський			b2	+	I	EN	
Psittaciformes – Папугоподібні								
Psittacidae – Папугові								
<i>Melopsittacus undulatus</i>	Папуга хвилястий						LC	
<i>Agapornis roseicollis</i>	Нерозлучник рожевощокий						LC	
<i>Psittacula krameri</i>	Папуга Крамера			b3			LC	
<i>Nymphicus hollandicus</i>	Папуга Корелла						LC	
MAMMALIA – ССАВЦІ								
Rodentia – Гризуни								
Caviidae – Свинкові								
<i>Dolichotis patagonium</i>	Мара патагонська						NT	
Myocastoridae – Нутрієві								
<i>Myocastor coypus</i>	Бобер болотяний						LC	
Carnivora – Собакоподібні								
Canidae – Собачі								

1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Nyctereutes procyonoides</i>	Собака єнотоподібний						LC	
Procyonidae – Ракунові								
<i>Procyon lotor</i>	Рақун						LC	
Perissodactyla – Непарнопали								
Equidae – Конячі								
<i>Equus ferus przewalskii</i>	Кінь Пржевальського	ЗП				I	EW	
<i>E. hemionus kulan</i>	Кулан туркменський					II	CR	
<i>E. burchelli chapmani</i>	Зебра Чапмана						DD	
<i>E. grevyi</i>	Зебра Греві				+	I	EN	
Artiodactyla – Парнокопитні								
Camelidae – Верблюдові								
<i>Lama guanicoë</i>	Гуанако					II	LC	
Cervidae – Оленячі								
<i>Cervus dama dama</i>	Лань європейська						LC	
<i>Cervus nippon</i>	Олень плямистий						LC	
<i>Elaphurus davidianus</i>	Олень Давида						CR	
<i>Muntiacus reevesi</i>	Мутжак китайський						LC	
Bovidae – Бикові								
<i>Tragelaphus oryx</i>	Канна						LC	
<i>Boselaphus tragocamelus</i>	Нільгау						LC	
<i>Connochaetes taurinus</i>	Гну блакитний						LC	
<i>Antelope cervicapra</i>	Гарна					III	LC	
<i>Saiga tatarica</i>	Сайгак					II	CR	
<i>Capra sibirica</i>	Козеріг сибірський						LC	
<i>C. falconeri heptneri</i>	Козел гвинторогий					I	EN	
<i>Ammotragus lervia</i>	Баран гривастий					II	VU	
<i>Ovis ammon musimon</i>	Муфлон європейський						VU	
<i>Bison bison</i>	Бізон американський						NT	
<i>Budorcas taxicolor taxicolor</i>	Такін-мішмі (бірманський)					II	VU	
<i>Syncerus caffer</i>	Буйвіл африканський						LC	

Примітки: Категорії Червоної книги України. Тваринний світ [22]: ЗП – зник у природі; РД – рідкісний; ВР – вразливий; ЗК – зникаючий;

* – Категорії Міжнародного Червоного списку, які характеризують ступінь вразливості виду [16]: Extinct in the Wild (EW) – зникли з природи, Critically Endangered (CR) – на межі зникнення, Endangered (EN) – знаходяться під загрозою зникнення, Vulnerable (VU) – вразливі, Lower Risk (LR) – зниженого ризику, Near Threatened (NT) – близькі до тих, які знаходяться під загрозою знищення, Least Concern (LC) – знижена вразливість (викликають найменше занепокоєння), DD – недостатньо даних;

** – Категорії Європейського червоного списку [23]: V – вразливі види, які в найближчому майбутньому можуть бути віднесені до категорії «зникаючих», якщо буде продовжуватися дія чинників, які впливають на їхній стан; K – категорія птахів, яких зараз вивчає Міжнародний союз охорони природи та які найближчим часом, можливо, будуть віднесені до вищеперерахованих категорій.

1.6 Календар природи

1.6.1 Ведення календаря природи у заповідній зоні

1.6.1.1 Реєстрація фенодат вищих рослин заповідної зони

У 2022 р. здійснено фенологічні спостереження на стаціонарах екологічного ряду ділянки «Стара» за усіма видами судинних рослин, що зростали на період спостережень і є характерними у фонових зональних та інтразональних фітоценозах асканійського степу. Розмір однієї фенологічної ділянки складає 0,5×10,0 м або 5 м². Фази та підфази визначались за загальноприйнятою методикою.

Результати поточних фенологічних спостережень за кринітарієво–типчаківим, волосистоковилувим та пирійно-осоково-тонконоговим угрупованнями на плакорі (вододілі), схилі та у поду ділянки «Стара» відображені у таблицях 1.59–1.61.

Таблиця 1.59 – Фенологічний розвиток (дата напроти української назви) та середня висота рослин (у см, напроти латинської назви виду) кринітарієво-типчаківого угруповання у 2022 р. на вододілі ділянки «Стара», квартал 43

Назва виду	Фенофази та середня висота рослин					
	вегетація	бутонізація	цвітіння	плодоношення	обсіпання насіння	відмирання
1	2	3	4	5	6	7
Полин австрійський <i>Artemisia austriaca</i> Jacq	21.03 3,0					
Ковила волосиста <i>Stipa capillata</i> L.	11.04 14,0					
Ковила українська <i>Stipa ucrainica</i> P. Smirn.	04.02 6,0	12.05 26,0	26.05 34,0			
Костриця валіська <i>Festuca valesiaca</i> Gaud.	21.03 2,0	19.05 23,0	26.05 22,5	02.06 31,5	24.06 27,0	
Кипець гребінчастий <i>Koeleria gracilis</i> (L.) Pers.	21.03 3,0	19.05 46,0	26.05 42,5	02.06 51,5	08.07 42,0	19.08 7,5
Колосняк гіллястий <i>Leymus ramosus</i> (Trin.) Tzvel.	31.03 6,0	Генеративна фаза відсутня				
Тонконіг вузьколистий <i>Poa angustifolia</i> L.	21.03 8,5	04.05 17,5	19.05 35,0	26.05 47,0	17.06 39,0	05.08 17,0
Белевалія сарматська <i>Bellevalia sarmatica</i> (Georgi) Woronow	31.03 7,0	Генеративна фаза відсутня				04.05 13,5

Продовження таблиці 1.59

1	2	3	4	5	6	7
Жовтець ілірійський <i>Ranunculus illyricus</i> L.	21.03 8,0	13.05 22,0				26.05 8,0
Жовтець гостронасінний <i>Ranunculus oxyspermus</i> Wild.	21.03 5,0	Генеративна фаза відсутня				19.05 12,0
Миколайчики польові <i>Eryngium campestre</i> L.	19.05 17,5	Генеративна фаза відсутня				24.06 18,5
Кермек сарептський <i>Limonium sareptanum</i> (Beck.) Gams	31.03 2,0	Генеративна фаза відсутня				
Залізник колючий <i>Phlomis pungens</i> Willd.	22.04 7,5	02.06 42,0	17.06 46,0	24.06 42,5	25.08 36,0	22.07 37,0
Льонок Біберштейна <i>Linaria biebersteinii</i> Bess.	22.04 11,0	Генеративна фаза відсутня				28.04 НЗ
Дивина фіолетова <i>Verbascum phoeniceum</i> L.	11.04 4,0	13.05 25,5	26.05 35,5	02.06 40,5	11.06 34,5	17.06 31,0
Підмаренник руський <i>Galium ruthenicum</i> Willd.	21.03 2,5	11.06 51,5	17.06 41,0	01.07 39,0	15.07 43,0	12.08 41,5
Підмаренник чіпкий <i>Galium aparine</i> L.	22.04 16,5	04.05 24,5	13.5 35,0	19.05 35,5	26.05 38,0	02.06 27,5
Солонечник волохатий <i>Galatellavillosa</i> (L.) Rchb. f.	11.04 7,0	29.07 28,5	02.09 27,0			
Валеріана бульбиста <i>Valeriana tuberosa</i> L.	21.03 1,5	11.04 4,0	22.04 14,5	04.05 31,0	13.05 30,5	19.05 30,0
Цибуля Пачоського <i>Allium paczoskianum</i> Tuzs.	22.04 27,5	19.05 34,5	17.06 31,5	01.07 42,0	15.07 44,5	29.07 39,5
Кульбаба червонопліва <i>Taraxacum erythrospermum</i> Andr.	31.03 2,0		22.04 13,0	28.04 18,5	04.05 22,0	19.05 12,0
Шавлія ефіопська <i>Salvia aethiopsis</i> L.	21.03 3,5	Генеративна фаза відсутня				22.04 9,0
Зірочки низенькі <i>Gagea pusilla</i> (F.W. Schmidt) Schult. & Schult. f.	21.03 2,5	Генеративна фаза відсутня				31.03 1,0
Латук компасний <i>Lactuca serriola</i> Torner	13.05 8,5	Генеративна фаза відсутня				24.06 12,0
Різак звичайний <i>Falcaria vulgaris</i> Bernh.	28.04 19,0	Генеративна фаза відсутня				24.06 28,0
Будяк гачкуватий <i>Carduus uncinatus</i> Bieb.	31.03 5,5	13.05 19,5	19.05 34,5	17.06 42,5		24.06 39,5
Круціата п'ємонтська <i>Cruciata pedemontana</i> (Bellardi) Ehrend.	21.03 0,5	11.04 4,5	22.04 5,0	04.05 12,5	19.05 14,5	02.06 14,0
Фіалка Китайбелева <i>Viola kitaibeliana</i> Schult.	05.01 1,0	22.04 11,5	28.04 18,5	13.05 19,0	19.05 17,5	02.06 17,0
Мласкавець ребристий <i>Valerianella costata</i> (Stev.) Betcke	10.12.21 0,5		11.04 4,0	22.04 19,0	19.05 15,5	26.05 11,0
Незабудка дрібноквіткова <i>Myosotis micrantha</i> Pal.ex Lehm.	22.04 9,0	04.05 13,5	13.05 15,0			19.05 12,5
Глуха кропива Пачоського <i>Lamium paczoskianum</i> Worosch.	31.03 2,5	22.04 17,0	04.05 30,5	04.05 30,5	19.05 25,0	26.05 21,5

Кінець таблиці 1.59

1	2	3	4	5	6	7
Різушка Таля <i>Arabidopsis thaliana</i> (L.) Heinh.	22.04 2,0		28.04 10,5	04.05 12,5	15.05 11,0	19.05 8,5
Буглосоїдес польовий <i>Buglosoides arvensis</i> (L.) Johnst.	21.03 0,5	Генеративна фаза відсутня				22.04 6,5
Вероніка трилиста <i>Veronica triphyllos</i> L.	05.01 0,5	28.04 10,0	04.05 11,5			13.05 11,0
Вероніка весняна <i>Veronica verna</i> L.	05.01 1,0	Генеративна фаза відсутня				15.02 2,5
Скерда покривельна <i>Crepis tectorum</i> L.	21.03 1,5	11.04 4,5	26.05 26,0	02.06 27,5	11.06 17,5	17.06 16,0
Карагана скіфська <i>Caragana scythica</i> (Ком.) Rojark. (квартал 60)	31.03 20,0	Генеративна фаза відсутня				
Миколайчики польові <i>Eryngium campestre</i> L.	19.05 17,5	Генеративна фаза відсутня				24.06 18,5
Зміячка м'яка <i>Scorzonera mollis</i> M.Bieb.	22.04 18,5	04.05 24,5	13.05 34,5	19.05 41,5	02.06 52,5	17.06 16,5
Волошка розлога <i>Centaurea diffusa</i> Lam.	22.04 4,5	Генеративна фаза відсутня				04.05 7,5

Примітки до таблиць 1.59–1.61: вег. – зимою вид вегетував; н.г. – нова генерація; бр. – бруньки; d – діаметр бруньки.

Таблиця 1.60 – Фенологічний розвиток (дата напроти української назви) та середня висота рослин (у см, напроти латинської назви виду) волосистоковилового угруповання у 2022 р. на схилі діл. «Стара», квартал 43

Назва виду	Фенофази та середня висота рослин					
	вегетація	бутонація	цвітіння	плодоношення	обси́пання насі́ння	відмирання
1	2	3	4	5	6	7
Полин австрійський <i>Artemisia austriaca</i> Jacq.	21.03 4,0					
Ковила волосиста <i>Stipa capillata</i> L.	11.04 19,0	22.07 42,5	25.08 41,5	02.09 46,0		
Ковила українська <i>Stipa ucrainica</i> P.Smirn.	21.12.21 4,0	26.05 36,0				
Кипець гребінчастий <i>Koeleria cristata</i> (L.) Pers.	21.03 4,5	13.05 21,5	26.05 23,5	02.06 41,0	15.07 49,5	29.07 12,0
Костриця валіська <i>Festuca valesiaca</i> Gaud.	21.03 3,5	19.05 28,0	26.05 47,0	02.06 16,5	17.06 30,0	
Колосняк гіллястий <i>Leymus ramosus</i> (Trin.) Tzvel.	22.04 23,0	Генеративна фаза відсутня				02.09 20,0
Тонконіг вузьколистий <i>Poa angustifolia</i> L.	21.03 8,0	13.05 41,5	26.05 64,0	02.06 56,5	01.07 62,0	05.08 19,0
Осока рання <i>Carex praecox</i> Schreb.	08.09.21 12,5	Генеративна фаза відсутня				

Продовження таблиці 1.60

1	2	3	4	5	6	7
Підмаренник руський <i>Galium ruthenicum</i> Willd.	21.03	11.06	17.05	01.07	22.07	25.08
	3,5	49,0	45,5	46,0	43,5	36,0
Кринітарія волохата <i>Crinitaria villosa</i> (L.) Grossh.	11.04	29.07	25.08			
	7,0	25,5	24,0			
Кульбаба червонопліва <i>Taraxacum erythrospermum</i> Andrz.	22.04	Генеративна фаза відсутня				13.05
	10,5					5,0
Гоніолімон татарський <i>Goniolimon tataricum</i> Klokov	31.03	Генеративна фаза відсутня				
	2,0					
<i>Кермек сарептський</i> <i>Limonium sareptanum</i> (Beck.) Gams	22.04	Генеративна фаза відсутня				
	3,0					
Жовтець ілірійський <i>Ranunculus illyricus</i> L.	21.03	13.05				02.06
	4,5	27,0				19,0
Залізник колючий <i>Phlomis pungens</i> Willd.	22.04	02.06	17.06	01.07	19.08	22.07
	5,0	34,0	41,0	39,5	34,5	37,0
Перстач напіврозсічений <i>Potentilla semilaciniosa</i> Borb.	21.03	26.05	02.06	17.06	08.07	29.07
	3,2	28,5	30,0	31,5	29,0	28,0
Белевалія сарматська <i>Bellevalia sarmatica</i> (Georgi) Woronow	22.04	Генеративна фаза відсутня				13.05
	7,0					18,0
Сухоребрик мінливий <i>Sisymbrium polymorphum</i> (Murr.) Roth.	04.05	13.05	19.05	26.05	11.06	17.06
	14,0	16,5	36,0	38,0	37,0	35,0
Миколайчики польові <i>Eryngium campestre</i> L.	02.06	Генеративна фаза відсутня				08.07
	12,0					17,0
Гвоздика Андржієвського <i>Dianthus andrzejowskianus</i> (Zapal.) Kulcz.	13.05	19.05	26.05	02.06	24.06	01.07
	15,5	16,5	28,5	32,5	26,5	12,0
Валеріана бульбиста <i>Valeriana tuberosa</i> L.	31.03	11.04	22.04	04.05	13.05	26.05
	3,5	8,0	13,5	25,5	30,0	32,0
Жовтець гостронасінний <i>Ranunculus oxyspermus</i> Willd.	21.03	13.05				26.05
	1,5	19,0				12,5
Шавлія ефіопська <i>Salvia aethiopsis</i> L.	05.11.21	Генеративна фаза відсутня				29.07
	2,5					4,0
Гвоздика ланцетна <i>Dianthus lanceolatus</i> Steven ex Rchb.	26.05	02.06	11.06	17.06		01.07
	34,5	27,0	36,0	41,0		41,5
Різак звичайний <i>Falcaria vulgaris</i> Bernh.	22.04	26.05	17.06	24.06	15.07	22.07
	17,0	28,0	37,0	37,5	37,5	37,0
Будяк гачкуватий <i>Carduus uncinatus</i> Bieb.	21.03	04.05	19.05	02.06		24.06
	3,0	28,5	54,0	72,0		71,0
Латук компасний <i>Lactuca serriola</i> Torner	04.05	Генеративна фаза відсутня				24.06
	18,0					21,0
Фіалка Китайбелева <i>Viola kitaibeliana</i> Schult.	05.01	11.04	22.04	13.05	26.05	11.06
	0,5	4,0	10,0	17,0	14,5	14,0
Глуха кропива Пачоського <i>Lamium raczoskianum</i> Worosch.	31.03	11.04	22.04	13.05	19.05	02.06
	2,5	7,0	8,0	22,5	21,0	21,0

Кінець таблиці 1.60

1	2	3	4	5	6	7
Круціата п'ємонтська <i>Cruciata pedemontanum</i> (Bell.) Ehrend.	21.03	11.04	22.04	13.05	26.05	02.06
	1,5	3,5	4,5	18,5	23,5	20,0
Мласкавець ребристий <i>Valerianella costata</i> (Stev.) Betsche	10.12.21	11.04	22.04	13.05		02.06
	0,5	7,0	10,5	17,0		12,0
Костянець зонтичний <i>Holosteum umbellatum</i> L.	31.03	22.04	28.04	04.05		13.05
	1,5	12,5	16,5	16,0		16,0
Незабудка дрібноцвітна <i>Myosotis micrantha</i> Pall. ex Lehm.	11.04	28.04	04.05	19.05	02.06	11.06
	3,0	10,0	12,5	17,0	16,0	8,5
Скереда покрівельна <i>Crepis tectorum</i> .	28.04	04.05	19.05	02.06	11.06	17.06
	16,5	20,0	22,5	36,5	37,0	34,0
Веснянка весняна <i>Erophila verna</i> (L.) Bess.	31.03		22.04			28.04
	1,5		8,0			6,0
Підмаренник чіпкий <i>Galium aparine</i> L.	31.03	04.05	13.05	19.05	02.06	11.06
	9,5	31,5	33,0	31,5	30,5	26,0

Таблиця 1.61 – Фенологічний розвиток (дата напроти української назви) та середня висота рослин (у см, напроти латинської назви виду) пирійно-осоково-тонконогового угруповання у 2022 р. днища поду діл. «Стара», квартал 44

Назва виду	Фенофази та середня висота рослин					
	вегетація	бутонізація	цвітіння	плодоношення	обсіпання насіння	відмирання
1	2	3	4	5	6	7
Пирій подовий <i>Elytrigia</i> <i>pseudocaesia</i> (Pacz.) Prokud.	31.03	Генеративна фаза відсутня				05.08
	8,5					24,5
Тонконіг вузьколистий <i>Poa angustifolia</i> L.	29.09.21	13.05	19.05	02.06	08.07	08.09
	32,0	46,5	51,0	62,0	60,5	17,0
Стоколос безостий <i>Bromopsis</i> <i>inermis</i> (Leiss.) Holub	12.11.21	02.06	11.06	17.06	08.07	
	6,5	49,0	68,0	72,0	72,5	
Осока рання <i>Carex praecox</i> Schreb.	21.03	04.05				02.09
	7,5	23,0				12,0
Осока чорноколоса <i>Carex</i> <i>melanostachya</i> Vieb. ex Willd.	31.03	Генеративна фаза відсутня				
	7,0					
Гвоздика краплиста <i>Dianthus guttatus</i> Vieb.		11.06	17.06	24.06	01.07	29.07
		36,5	34,5	34,0	23,5	21,0
Березка польова <i>Convolvulus arvensis</i> L.	04.05	02.06	11.06	17.06	08.07	12.08
	11,5	31,0	34,0	28,5	26,5	18,0
Горошок тонколистий <i>Vicia tenuifolia</i> Roth.	31.03	Генеративна фаза відсутня				11.04
	4,0					4,5
Підмаренник руський <i>Galium ruthenicum</i> Willd.	21.03	11.06	24.06	01.07	15.07	25.08
	5,0	37,0	37,0	35,0	36,0	34,5
Підмаренник чіпкий <i>Galium aparine</i> L.	28.04	13.05	13.05	19.05		11.06
	10,5	27,5	16,5	24,5		20,0

Кінець таблиці 1.61

1	2	3	4	5	6	7
Жовтець ілірійський <i>Ranunculus illyricus</i> L.	22.04	Генеративна фаза відсутня				04.05
	7,0					18,0
Незабудка дрібноцвітна <i>Myosotis micrantha</i> Pall. ex Lehm.	11.04	28.04	04.05	19.05	02.06	11.06
	1,5	4,5	7,0	20,0	16,0	15,5
Козельці великі <i>Tragopogon major</i> Jacq.	28.04	26.05	02.06	11.06	17.06	22.07
	18,0	52,0	67,0	71,5	70,0	56,5
Льоннок Біберштейна <i>Linaria biebersteinii</i> Bess.	31.03	08.07	05.08			15.09
	4,5	38,5	42,5			19,0
Різак звичайний <i>Falcaria vulgaris</i> Bernh.	22.04	26.05	17.06	22.07	05.08	19.08
	7,0	34,5	51,0	49,5	46,5	39,0
Латук компасний <i>Lactuca seriolla</i> Torner	04.05	08.07	15.07			12.08
	9,0	36,0	38,5			18,5
Фіалка Китайбелева <i>Viola kitaibeliana</i> Schult.	05.01	22.04	28.04	19.05	02.06	11.06
	1,5	8,0	17,5	19,0	19,5	16,5
Вероніка польова <i>Veronica arvensis</i> L.	11.04	28.04	04,05			13.05
	2,0	11,5	9,5			6,0
Вероніка колосиста <i>Veronica spicata</i> L.	04.05	13.05	26.05	01.07	02.09	25.08
	18,0	27,5	35,0	36,0	16,5	18,0
Глуха кропива Пачоського <i>Lamium raczorskianum</i> Worosch.	31.03	11.04	22.04	28.04	19.05	26.05
	1,5	4,0	7,5	10,5	14,0	16,0
Костянець зонтичний <i>Holosteum umbellatum</i> L.	04.02	21.03	31.03	22.04		13.05
	1,5	3,0	4,5	10,0		15,5
Роговик український <i>Cerastium ucrainicum</i> L.	21.03	Генеративна фаза відсутня				11.04
	2,0					2,0
Круціата п'ємонтська <i>Cruciata pedemontana</i> (Bell.) Ehrend.	21.03	22.04	28.04	04.05	26.05	11.06
	2,0	7,5	6,5	12,5	25,0	24,5
Різушка Таля <i>Arabidopsis thaliana</i> L.	11.04	22.04	28,04	04.05	13.05	19.05
	2,5	8,0	14,0	16,5	16,0	14,0
Перстач сріблястий <i>Potentilla argentea</i> L.	31.03	Генеративна фаза відсутня				17.06
	3,0					12,0
Скереда покрівельна <i>Crepis tectorum</i> .	31.03	13.05	19.05	26.05		17.06
	6,0	17,0	24,5	30,5		38,5
Миколайчики польові <i>Eryngium campestre</i> L.	04.05	Генеративна фаза відсутня				19.08
	12,5					25,0
Мигдаль степовий <i>Amygdalus nana</i> L. (квартал 61)	21.03	11.04	22.04	28.04	01.07	
	37,0	54,0	53,5	54,0	54,0	
Мласкавець ребристий <i>Valerianella costata</i> (Stev.) Betsche	10.12.21		11.04	13.05	19.05	02.06
	1,0		4,5	19,5	19,5	15,0
Костриця валіська <i>Festuca valesiaca</i> Gaud.	05.01	26.05				
	3,0	23,5				
Кермек сарептський <i>Limonium sareptanum</i> (Beck.) Gams	11.04	11.06	17.06			05.08
	3,5	27,5	28,0			27,0

Варто зазначити, що через підмерзання у чагарничка карагани скіфської *Caragana scythica* не спостерігалось цвітіння. У мигдалю *Amygdalus nana* L. відмічено фазу цвітіння, однак плоди не зав'язались. Поточні відмінності у датах настання фенологічних фаз модельних видів судинних рослин, що зростають у межах геоботанічних стаціонарів ділянки «Стара», порівняно з середньобогаторічними показниками подано у таблицях 1.62–1.64.

Таблиця 1.62 – Відмінності у датах настання фенологічних фаз модельних судинних рослин плакору діл. «Стара» (середньобогаторічна дата / дата поточного року; + настання фенофази зареєстровано раніше на n діб; – настання фенофази зареєстровано пізніше на n діб)

Назва виду	Дати фенофаз та їх різниця					
	вегетація	бутонізація	цвітіння	плодоношення	обсіпання насіння	відмирання
1	2	3	4	5	6	7
Ковила українська <i>Stipa ucrainica</i> P. Smirn.	24.03 / 04.02	07.05 / 12.05	17.05 / 26.05	26.05 /	10.06 /	29.10 /
	+46	–5	–9			
Ковила волосиста <i>Stipa capillata</i> L.	27.03 / 11.04	24.07 /	10.08 /	27.08 /	30.09 /	29.10 /
	–15					
Костриця валіська <i>Festuca valesiaca</i> Gaud.	18.03 / 21.03	03.05 / 19.05	22.05 / 26.05	06.06 / 02.06	25.06 / 24.06	19.08 /
	–3	–16	–4	+4	+1	
Кипець гребінчастий <i>Koeleria gracilis</i> (L.) Pers.	19.03 / 21.03	08.05 / 19.05	26.05 / 26.05	08.06 / 02.06	10.07 / 08.07	22.08 / 19.08
	–2	–8	0	+6	+2	+3
Солонечник волохатий <i>Galatella villosa</i> (L.) Rchb. f.	06.04 / 11.04	21.07 / 29.07	03.09 / 02.09	30.09 /	30.10 /	07.11 /
	–5	–8	+1			
Підмаренник руський <i>Galium ruthenicum</i> Willd.	19.03 / 21.03	02.06 / 11.06	23.06 / 17.06	10.07 / 01.07	14.08 / 15.07	06.09 / 12.08
	–2	–9	+6	+9	+30	+27
Залізник колючий <i>Phlomis pungens</i> Willd.	10.04 / 22.04	28.05 / 02.06	18.06 / 17.06	02.07 / 24.06	26.08 / 25.08	09.08 / 22.07
	–10	–5	+1	+8	+1	+18
Цибуля Пачоського <i>Allium paczoskianum</i> Tuzs.	04.03 / 22.04	07.06 / 19.05	04.07 / 17.06	19.07 / 01.07	09.08 / 15.07	13.08 / 29.07
	–48	+18	+17	+12	+25	+15
Валеріана бульбиста <i>Valeriana tuberosa</i> L.	12.03 / 21.03	06.04 / 11.04	25.04 / 22.04	08.05/ 04.05	20.05 / 13.05	04.06 / 19.05

Кінець таблиці 1.62

1	2	3	4	5	6	7
	-9	-6	+3	+4	+7	+16
Фіалка Китайбелева <i>Viola kitaibeliana</i> Schult.	15.03 / 05.01	16.04 / 22.04	23.04 / 28.04	09.05 / 13.05	29.05 / 19.05	20.06 / 02.06
	+71	-6	-5	-4	+10	+18
Вероніка трилиста <i>Veronica triphyllos</i> L.	20.03 / 05.01	09.04 / 28.04	15.04 / 04.05	25.04 /	16.05 /	19.05 / 13.05
	+74	-19	-21			+6
Карагана скіфська <i>Caragana scythica</i> (Kom.) Pojark.	22.03 / 31.03	22.04 /	06.05 /	20.05 /	01.06 /	29.10 /
	-9					
Різак звичайний <i>Falcaria vulgaris</i> Bernh.	13.03 / 28.04	01.07 /	16.07 /	03.08 /	30.08 /	19.08 /24.06
	-46					+55
Полин австрійський <i>Artemisia austriaca</i> Jacq	27.03 / 21.03	06.08 /	04.09 /	14.09 /	10.10 /	25.10
	+6					
Будяк гачкуватий <i>Carduus uncinatus</i> Vieb.	22.03 / 31.03	10.05 / 13.05	26.05 / 19.05	13.06 / 17.06	23.06 /	23.07 /24.06
	-9	-3	+7	-4		+30

Таблиця 1.63 – Відмінності у датах настання фенологічних фаз модельних судинних рослин схилу діл. «Стара» (середньобагаторічна дата / дата поточного року; + настання фенофази зареєстровано раніше на n діб; – настання фенофази зареєстровано пізніше на n діб)

Назва виду	Дати фенофаз та їх різниця					
	вегетація	бутонізація	цвітіння	плодоношення	обсипання насіння	відмирання
1	2	3	4	5	6	7
Ковила українська <i>Stipa ucrainica</i> P.Smirn.	23.03/ 21.12.21	10.05 / 26.05	18.05/	27.05 /	09.06 /	17.10/
	+92	-16				
Ковила волосиста <i>Stipa capillata</i> L.	23.03 / 11.04	24.07 / 22.07	13.08 / 25.08	28.08 / 02.09	12.10 /	21.10 /
	-19	+2	-12	-5		
Костриця валіська <i>Festuca valesiaca</i> Gaud.	05.03 / 21.03	07.05 / 19.05	24.05 / 26.05	02.06 / 02.06	22.06 / 17.06	02.08 / 29.07
	-16	-12	-2	0	+5	+4
Кипець гребінчастий <i>Koeleria gracilis</i> (L.) Pers.	11.03 / 21.03	11.05 / 13.05	24.05 / 26.05	03.06 / 02.06	06.07 / 15.07	05.08 / 29.07
	-10	-2	-2	+1	-9	+7

Кінець таблиці 1.63

1	2	3	4	5	6	7
Осока рання <i>Carex praecox</i> Jacq.	19.03/ 08.09.21	21.04 /	29.04 /	09.05 /	16.06/	31.07 /
	+200					
Тонконіг вузьколистий <i>Poa angustifolia</i> L.	27.03 / 21.03	06.05 / 13.05	21.05 / 26.05	04.06 / 02.06	25.06 / 01.07	08.08 / 05.08
	+6	-7	-5	+2	+6	+3
Кринітарія волохата <i>Crinitaria villosa</i> (L.) Grossh.	10.04 / 11.04	19.07 / 29.07	07.09 / 25.08	02.10 /		06.11 /
	-1	-10	+13			
Полин австрійський <i>Artemisia austriaca</i> Jacq.	21.03 / 21.03	02.08 /	05.09 /	15.09 /		
	0					
Підмаренник руський <i>Galium ruthenicum</i> Willd.	09.03 / 21.03	03.06/ 11.06	27.06 / 17.05	15.07 / 01.07	16.08 / 22.07	03.09 / 25.08
	-12	-8	+10	+14	+25	+8
Залізник колючий <i>Phlomis pungens</i> Willd.	06.04 / 22.04	05.06 / 02.06	27.06 / 17.06	13.07 / 01.07	16.08 / 19.08	20.08 / 22.07
	-16	-3	+10	+12	-3	+29
Веснянка весняна <i>Erophila verna</i> (L.) Bess.	13.03 / 13.03	25.03 /	06.04 / 22.04	13.04 /	27.04 /	04.05 / 28.04
	0		-16			+6
Фіалка Китайбелева <i>Viola kitaibeliana</i> Schult.	19.03/ 05.01	15.04 / 11.04	23.04 / 22.04	10.05 / 13.05	31.05 / 26.05	14.06 / 11.06
	+73	+4	+1	-3	+5	+3
Різак звичайний <i>Falcaria vulgaris</i> Bernh.	12.03 / 22.04	02.07 / 26.05	17.07 / 17.06	29.07 / 24.06	06.09 / 15.07	20.08 / 22.07
	+41	+37	0	+30	+53	+31
Кермек сарептський <i>Limonium sareptanum</i> (Beck.) Gams	20.03 / 22.04	10.06 /	15.07 /	29.07 /	26.08 /	17.10 /
	-31					
Будяк гачкуватий <i>Carduus uncinatus</i> Vieb.	16.03 / 21.03	13.05 / 04.05	29.05 / 19.05	15.06 / 02.06	26.06 /	30.06 / 24.06
	-5	+9	+10	+13		+6
Перстач напіврозсічений <i>Potentilla semilaciniosa</i> Borb.	14.03 / 21.03	25.05/ 26.05	06.06 / 02.06	26.06 / 17.06	25.07 / 08.07	09.08 / 29.07
	-7	-1	+4	+9	+17	+10

Таблиця 1.64 – Відмінності у датах настання фенологічних фаз модельних судинних рослин поду діл. «Стара» (середньобогаторічна дата / дата поточного року; + настання фенофази зареєстровано раніше на n діб; – настання фенофази зареєстровано пізніше на n діб)

Назва виду	Дати фенофаз та їх різниця					
	вегетація	бутонізація	цвітіння	плодоношення	обсіпання насіння	відмирання
Тонконіг вузьколистий <i>Poa angustifolia</i> L.	10.03 / 29.09.21	09.05 / 13.05	23.05 / 19.05	04.06 / 02.06	29.06 / 08.07	20.08 / 08.09
	+155	–4	+4	+2	–9	–19
Стоколос безостий <i>Bromopsis inermis</i> (Leiss.) Holub	10.03 / 12.11.21	26.05 / 02.06	10.06 / 11.06	17.06 / 17.06	08.07 / 08.07	17.10 /
	+118	–7	–1	0	0	
Осока рання <i>Carex praecox</i> Schreb.	15.03 / 21.03	24.04 /04.05	03.05 /	14.05 /	25.06 /	06.08 / 02.09
	–6	–10				–27
Пирій подовий <i>Elytrigia pseudocaesia</i> (Pacz.) Prokud.	23.03 / 31.03	03.06 /	18.06 /	29.06 /	16.08 /	04.09 / 05.08
	–8					+30
Підмаренник руський <i>Galium ruthenicum</i> Willd.	21.03 / 21.03	31.05 / 11.06	23.06 / 24.06	11.07 / 01.07	13.08 / 15.07	02.08 / 25.08
	0	–11	–1	+10	+29	–23
Осока чорноколоса <i>Carex melanostachya</i> Vieb. ex Willd.	23.03/ 31.03	29.04/ 	10.05 /	20.05 /	01.07 /	20.09 /
	–8					
Фіалка Китайбелева <i>Viola kitaibeliana</i> Schult.	17.03 / 05.01	16.04 / 22.04	26.04 / 28.04	13.05 / 19.05	06.06 / 02.06	15.06 / 11.06
	+71	–6	–2	–6	+4	+4
Березка польова <i>Convolvulus arvensis</i> L.	28.04 / 04.05	02.06 / 02.06	18.06 / 11.06	12.07/ 17.06	12.08 / 08.07	23.08 / 12.08
	–6	0	–7	+25	+35	+11
Мигдаль степовий <i>Amygdalus nana</i> L.	30.03 / 21.03	19.04 / 11.04	27.04 / 22.04	13.05 / 28.04	29.06 / 01.07	20.10 /
	+9	+8	+5	+15	+2	

1.6.1.2 Реєстрація фенодат аборигенної фауни заповідної зони

Календарна зима 2021–2022 рр. відзначалась нестійкими погодними умовами. В I та II декадах грудня мінімальні температури повітря зрідка опускались нижче нуля, а максимальні на початку цього місяця в основному переважали 10 °С. Кажани в цей період не втрачали літної активності. Морозною була третя декада. В січні спостерігали прогресивне похолодання до початку лютого (рис. 1.24). Останній місяць зими відзначився тривалими

теплими погодними умовами і 21 числа на денній поверхні зареєстрували вужа звичайного *Natri xnatrrix* Linnaeus, 1758 та жаб озерних *Pelophylax ridibundus* Pallas, 1771, що раніше від середньої багаторічної на 36 і 21 добу відповідно. Холодний березень призупинив активність названих видів та затримав вихід із зимівлі інших земноводних і плазунів (ропук зелених *Bufo viridis* Laurenti, 1768, ящірок прудких *Lacerta agilis* Linnaeus, 1758, полозів сарматських *Elaphe sauromates* Pallas, 1814, мідянок звичайних *Coronella austriaca* Laurenti, 1768 та гадюк степових *Viper arenardi* Christoph, 1861) (табл. 1.65, 1.66).

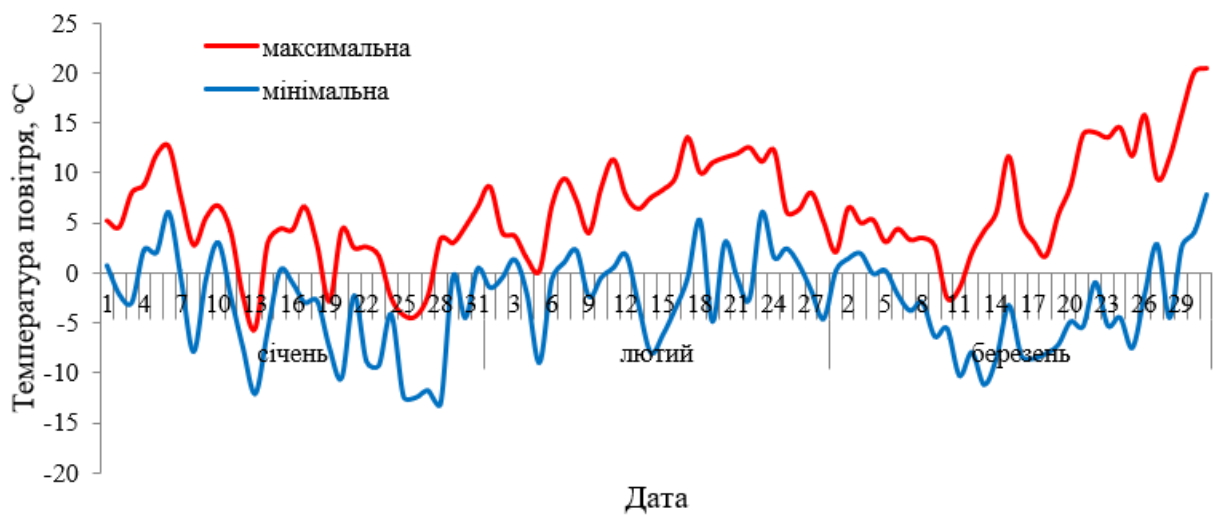

Рисунок 1.24 – Динаміка максимальних і мінімальних температур повітря у січні–березні 2022 р.

Таблиця 1.65 – Фенологічні фази у земноводних у 2022 р.

Вид	Вихід на поверхню після зимівлі		
	дата		відхилення від середньої багаторічної
Ропуха зелена	24.03	83	+1
Жаба озерна	21.02	52	-24

Таблиця 1.66 – Фенологічні фази у плазунів у 2022 р.

Вид	Вихід на поверхню після зимівлі		
	дата		відхилення від середньої багаторічної
Ящірка прудка	08.04	98	+11
Вуж звичайний	21.02	52	-36
Полоз сарматський	24.03	83	0
Мідянка звичайна	07.04	97	+11
Гадюка степова	21.03	80	+2

1.6.2 Реєстрація фенодат інтродукованих рослин в умовах степової зони при штучному зрошенні

Проведено фенологічні спостереження за 23 індикаторними фоновими та солітерними деревними видами дендрологічного парку загальнодержавного значення «Асканія-Нова» в умовах степової зони при штучному зрошенні (табл. 1.67–1.71). Вегетація у дуба звичайного та його пірамідальної форми, дуба великопилякового, білої акації, жасмину садового звичайного, липи кавказької розпочалася у близькі до минулорічних терміни. Помітно раніше (на 18 діб) вегетація поновилася у модрини польської. Значно пізніше, майже на півтори декади (24 доби), вегетація реєструвалася у ліщини звичайної та сосен румелійської і кримської. У першій «відставання» збільшилося до місяця і з настанням генеративної фази. Близьким до торішнього був перебіг фази цвітіння у кленів гостролистого та польового, ліріодендрона тюльпанного, садового жасмину звичайного, бузку звичайного та «пилування» у сосни кримської, псевдотсуґи Мензіса, ялівців віргінського і козачого.

Продовжено фенологічні спостереження за 5 видами деревних рослин (голонасінні) природної флори України (табл. 1.72). У тиса ягідного вегетація розпочалася з набухання генеративних бруньок ще наприкінці лютого, коли середньодобова температура повітря неодноразово перевищувала межу +5 °С. З цієї групи рослин тис ягідний першим і пилував (20–28.03.). Розвиток вегетативних бруньок (набухання та розгортання), початок росту пагонів відбувся пізніше майже на 10 діб у порівнянні з минулорічними термінами, що пов'язано з похолоданням та приморозками у I–II декадах березня. Наступними розпочали вегетацію ялиця біла та ялина європейська з набухання генеративних бруньок (II декада квітня), набухання та розгортання вегетативних бруньок (III декада квітня). Ці терміни співставні з минулорічними. Кількість макростробілів у обох видів незначна, продовжили розвиток поодинокі шишки, подеревна врожайність становить 0–1 бал. Далі вегетацію розпочали сосни. Ріст пагонів у с. Станкевича та с. звичайної настав майже на 2 тижні раніше, у порівнянні з минулорічними термінами. Відмічено

Таблиця 1.67 – Сезонний розвиток індикаторних деревних голонасінних фонових рослин

Місце зростання	Вегетативні органи								Утворен. верхівкової бруньки	Осіньне пожов- тіння хвої	Генеративні органи		
	бруньки		пагони				відокремлювання хвої				"пиління"		дозрі- вання шишок
	набухан- ня	розпус- кання	ріст		здереv'яніння		початок	кінець			початок	кінець	
Сосна кримська <i>Pinus pallasiana</i> D. Don													
Старий парк	26.02	16.05	25.03	27.06	20.06	19.09	20.05	11.07	23.05	25.09	13.05	20.05	15.09
Новий парк	26.02	16.05	25.03	27.06	20.06	19.09	20.05	11.07	23.05	25.09	13.05	20.05	15.09
Ялівець віргінський <i>Juniperus virginiana</i> L.													
Старий парк	–	–	14.04	28.08	22.06	23.11	–	–	–	12.09	1.04	12.04	21.11
Новий парк	–	–	16.04	28.08	22.06	23.11	–	–	–	12.09	4.04	12.04	21.11
Ялівець козачий <i>Juniperus sabina</i> L.													
Старий парк	–	–	11.04	24.08	17.06	23.11	–	–	–	5.10	31.03	12.04	17.11
Новий парк	–	–	11.04	24.08	17.06	23.11	–	–	–	5.10	31.03	12.04	17.11

Таблиця 1.68 – Сезонний розвиток індикаторних деревних голонасінних солітерних екзотів та рідкісних видів

Вид	Вегетативні органи								Генеративні органи			
	набу- хан- ня бруньок	ріст пагонів		здереv'яніння пагонів		хвоя відокремлювання		пожов- тіння	утвор. верхівк. бруньки	пиління		дозрі- вання шишок
		початок	кінець	початок	кінець	початок	кінець			початок	кінець	
Модрина польська <i>Larix polonica</i> Racib.	25.02	3.05	9.07	22.06	29.08	12.04	25.04	12.10	8.07	28.04	4.05	22.09
Сосна кедрова європейська <i>Pinus cembra</i> L.	4.04	22.04	27.06	20.06	25.09	23.05	20.06	15.09	14.06	не цвіла		
Сосна румелійська <i>Pinus peuce</i> Griseb.	20.4	29.04	27.06	24.07	5.10	27.05	24.06	10.10	9.06	не цвіла		
Сосна жовта <i>Pinus ponderosa</i> Dougl.	25.03	25.04	11.07	24.06	19.08	27.05	22.06	16.09	30.05	16.05	23.05	17.10
Псевдотсуга Мензиса <i>Pseudotsuga menziesii</i> (Mirb.) Franco	6.04	11.05	20.06	30.06	10.10	6.05	20.05	26.09	20.06	18.04	25.04	27.09

Таблиця 1.69 – Сезонний розвиток індикаторних деревних покритонасінних фонових рослин

Місце зростання	Вегетативні органи										Генеративні органи		
	бруньки		пагони				листя				цвітіння		дозрівання плодів
	набування	розпускання	ріст		здерев'яніння		ріст		осіннє пожовт.	обси-пання	початок	кінець	
			початок	кінець	початок	кінець	початок	кінець					
Дуб звичайний <i>Quercus robur</i> L.													
Старий парк	11.04	25.04	2.05	25.05	17.05	22.08	29.4	23.05	20.10	7.11	6.05	11.05	19.09
Новий парк	11.04	25.04	2.05	25.05	17.05	22.08	29.4	23.05	20.10	7.11	6.05	11.05	19.09
Дуб звичайний 'Пірамідальний' <i>Quercus robur 'Fastigiata'</i>													
Старий парк	14.04	27.04	5.05	27.05	17.05	22.08	3.05	23.05	24.10	11.11	9.05	16.05	22.09
Новий парк	14.04	27.04	5.05	27.05	17.05	22.08	3.05	23.05	24.10	11.11	9.05	16.05	22.09
Ясен звичайний <i>Fraxinus excelsior</i> L.													
Старий парк	15.04	22.04	29.04	25.05	20.05	27.06	18.04	23.05	15.10	3.11	4.04	11.04	8.08
Новий парк	15.04	22.04	29.04	25.05	20.05	27.06	18.04	23.05	15.10	3.11	4.04	11.04	8.08
Клен польовий <i>Acer campestre</i> L.													
Старий парк	25.05	15.04	29.04	10.06	23.05	4.07	20.04	13.05	12.10	21.10	2.05	11.05	7.09
Клен гостролистий <i>Acer platanoides</i> L.													
Старий парк	28.03	12.04	19.04	27.05	2.05	10.06	15.04	10.05	15.10	9.11	11.04	22.04	21.09
Біла акація <i>Robinia pseudoacacia</i> L.													
Старий парк	11.04	25.04	2.05	17.06	24.05	5.07	27.04	23.05	23.10	18.11	23.05	6.06	17.08
Ліщина звичайна <i>Corylus avellana</i> L.													
Новий парк	5.04	8.04	15.04	27.05	13.05	5.07	11.04	10.05	21.10	11.11	16.03	21.03	19.08
Бузина чорна <i>Sambucus nigra</i> L.													
Старий парк			23.03	18.07	12.05	15.09	10.01	11.05	24.10	18.11	23.05	20.06	15.08
Бузок звичайний <i>Syringa vulgaris</i> L.													
Старий парк	14.03	30.03	11.04	27.05	9.05	20.06	5.04	9.05	28.10	16.11	3.05	27.05	19.09

Таблиця 1.70 – Сезонний розвиток індикаторних рідкісних видів рослин (голонасінних)

Вид	Набування вегет. бруньок	Ріст пагонів			Здерев'яніння пагонів		Осіннє пожовтіння хвої	Опа-діння хвої чи гілок	Набування генер. бруньок	«Пиління»		Зімкнення насінневих лусок	Повне дозрівання шишок	Розсіювання насіння	Тривалість вегетації, днів
		поча-ток	кінець	трива-лість, днів	пагонів					початок	кінець				
					основи	повне									
Широкогілочник східний <i>Platycladus orientalis</i> (L.) Franco	21.03	19.04	02.07	106	12.09	07.11	15.10	09.11	01.03	11.03	16.03	09.04	25.09	20.10	224

Таблиця 1.71 – Сезонний розвиток індикаторних деревних покритонасінних солітерних екзотів

Місце зростання	Вегетативні органи										Генеративні органи		
	бруньки		пагони				листя				цвітіння		дозрівання плодів
	набухання	розпускання	ріст		здере́в'яніння		ріст		осіннє пожовт.	обси́пання	початок	кінець	
		початок	кінець	початок	кінець	початок	кінець						
Бук лісовий <i>Fagus sylvatica</i> L.	4.04	1.05	7.05	20.06	1.06	17.08	3.05	23.05	16.11	28.11	Не цвів, не плодоносив		
Ліріодендрон тюльпанний <i>Liriodendron tulipifera</i> L.	30.03	1.04	30.04	1.08	10.06	12.08	5.04	25.05	25.09	9.11	7.06	14.07	19.10
Платан кленолистий <i>Platanus acerifolia</i> Willd.	1.04	13.04	27.04	30.06	3.06	22.08	22.04	10.06	21.10	21.11	16.05	23.05	9.11
Дуб великопиляковий <i>Quercus macranthera</i> Fisch. et Mey.	11.04	22.04	2.05	26.05	20.05	3.08	29.04	26.05	11.10	11.11	Не цвів, не плодоносив		
Липа кавказька <i>Tilia caucasica</i> Rupr.	4.04	22.04	28.04	19.05	27.05	19.08	26.04	16.05	15.10	28.11	10.06	17.06	22.08
Садовий жасмин звичайний <i>Philadelphus coronarius</i> L.	9.02	28.03	11.04	27.06	23.05	14.07	5.04	18.05	24.10	14.12	30.05	16.06	10.10

Таблиця 1.72 – Сезонний розвиток видів деревних рослин природної флори України (голонасінні)

Вид	Набухання вегетативних бруньок	Ріст пагонів		Здере́в'яніння пагонів		Осіннє пожовтіння хвої	Опа́діння хвої чи гілок	Набух. генер. бруньок	Пилування		Зімкнення насінневих лусок	Повне дозрівання шишок	Розсіювання насіння
		початок	кінець	основи	повне				початок	кінець			
Ялиця біла <i>Abies alba</i> Mill.	22.04	02.05	10.06	20.06	25.07	25.08	30.09	15.04	2.05	10.05	—*	—	—
<i>Picea abies</i> (L). Karst. Ялина звичайна, європейська	20.04	04.05	17.06	20.06	12.07	24.08	25.09	18.04	2.05	12.05	—*	—	—
Сосна Станкевича <i>Pinus stankewiczii</i> (Sukacz.) Fomin	08.04	21.04	7.06	10.06	15.08	15.09	3.10	10.04	20.05	30.05	—**	—	—
Сосна звичайна <i>Pinus sylvestris</i> L.	06.04	16.04	16.06	7.06	16.08	10.09	15.10	03.04	13.05	23.05	—**	—	—
Тис ягідний <i>Taxus baccata</i> L.	28.03	9.05	18.07	25.07	18.11	15.08	05.10	28.02	20.03	28.03	4.04	10.08	10.09

Примітки: * – макростробіли були поодинокі, зрілі шишки не утворилися;

** – зупинився розвиток макростробілів внаслідок ураження генеративних пагонів шкідником пагонов'юном.

велику кількість вражених бруньок та пагонів комахами-шкідниками з групи пагонов'юнів, особливо у с. Станкевича, що вплинуло на розвиток крони та низьку врожайність шишок. Проведено локальну обробку колекції сосен спеціалізованим препаратом («Блискавка») для знищення шкідників (у т.ч. пагонов'юнів) на хвойних культурах. Пилування у обох видів сосен настало на декілька діб пізніше, ніж у 2021 році і, як завжди, розпочалося з с. звичайної. У зв'язку з посушливим літом ріст пагонів, початок здерев'яніння пагонів та його завершення, в залежності від виду, розпочалося раніше на 1–3 тижні, окрім тису. Раніше, ніж у минулому році, багаторічна хвоя усіх 5 видів природної флори України пожовтіла та почала опадати. В залежності від виду різниця складала від 10 діб у сосни до місяця у ялиць та ялин.

Досліджено феноритміку 10 видів рідкісних рослин, які культивуються в дендропарку (табл. 1.73). Співставні з минулорічними терміни початку вегетації реєстрували у граба східного, дуба каштанолистого, клекачки колхідської, ліщини ведмежої, самшиту вічнозеленого; більш ранні – у гінкго дволопатевого (на 10 діб), яблуні Недзвецького (на 17 діб); більш пізні – у бузку угорського (9 діб), широкогілочника східного (10 діб) та каштана їстівного (майже на місяць). Зауважимо, що через випадіння модельної особини яблуні Недзвецького для фенологічних досліджень обрано іншу (молоду) рослину, яка росте у відновленому лінійному насадженні біля Північних воріт. Близькими до минулорічних були показники початку бутонізації у самшиту вічнозеленого, початку цвітіння – у бузку угорського, дуба каштанолистого, клекачки колхідської, самшиту вічнозеленого, та показники початку «пилування» у широкогілочника східного. При цьому у порівнянні з попереднім вегетаційним сезоном бутонізацію зареєстровано раніше у клокички колхідської (на 5 діб) і дуба каштанолистого (на 9 діб), але пізніше (на 12 діб) у бузку угорського. Помітно раніше (на 12 та 17 діб) настали генеративні фази у ліщини ведмежої та граба східного. Вперше за період спостережень за модельною групою з 5 дерев гінкго дволопатевого (на партерній галявині старого парку) зафіксовано у двох особин вступ в генеративну фазу

Таблиця 1.73 – Сезонний розвиток індикаторних рідкісних видів рослин (покритонасінних)

Вид	Початок набухання вегетативних бруньок	Ріст пагонів			Бутонізація	Цвітіння		Плодоношення		Листопад		Тривалість вегетації
		початок	кінець	тривалість, днів		початок	кінець	достигання 1-го плода	повне достигання	початок	кінець	
<i>Staphylea colchica</i> Stev. Клокичка колхідська	12.03	2.05	12.08	103	28.03	2.05	15.05	15.08	15.09	26.09	24.10	227
<i>Corylus colurna</i> L. * Ліщина ведмежа	21.02	25.04	24.06	61	4.01	11.02	18.02	не зав'язалися плоди		17.10	31.10	253
<i>Buxus sempervirens</i> L. Самшит вічнозелений	14.03	22.04	4.07	74	28.02	11.04	29.04	27.06	29.07	вічнозелена рослина		136
<i>Quercus castaneifolia</i> С.А. Мей. Дуб каштанolistий	1.04	5.05	15.06	42	20.04	11.05	21.05	10.09	20.10	30.10	4.12	218
<i>Malus niedzwedzkyana</i> Dieck Яблуня Недзвецького	модельні особини випали											
<i>Syringa josikaea</i> Jacq. Бузок угорський	14.03	18.04	27.06	71	18.04	16.05	3.06	29.08	4.10	25.10	22.11	254
<i>Carpinus orientalis</i> Mill. Граб східний	9.03	29.03	28.07	122	4.03	8.04	28.04	2.10	2.11	14.11	15.12	282
<i>Castanea sativa</i> Mill. Каштан їстівний	15.04	3.05	30.06	59	13.05	13.06	28.06	15.09	20.10	16.10	2.11	202
<i>Ginkgo biloba</i> L.* Гінкго дволопатево	15.04	26.04	20.06	56	25.05	5.05	10.05	5.10	28.10	22.10	15.11	215

Примітка: * – дослідні рослини ліщини ведмежої зростають в захисній смузі з сосни кримської на території нового парку, а гінкго дволопатевого – на партерній галявині старого парку

розвитку: одне дерево пилювало, друге зав'язало насіння, решта дерев тільки вегетували (рис. 1.24). Слабко цвіли ліщина ведмежа, дуже рясно – клокичка колхідська, самшит вічнозелений. Рясність плодоношення дуже низька у клокички колхідської, бузку угорського. Ліщина ведмежа плодів не зав'язала.

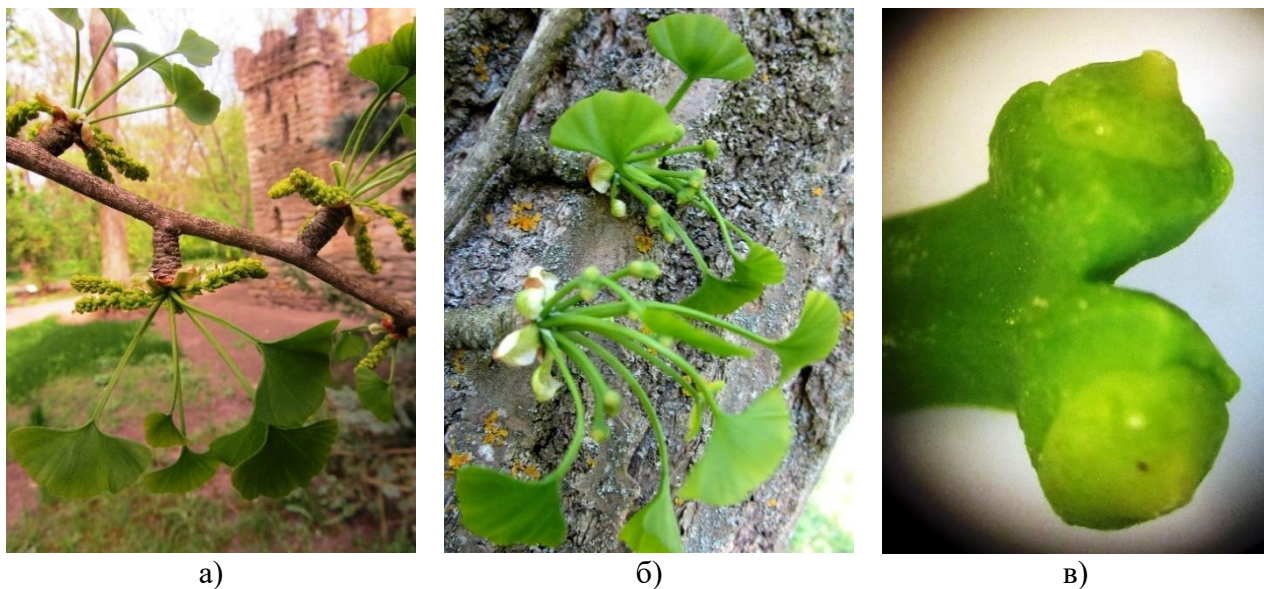

Рисунок 1.24 – Модельні дерева *Ginkgo biloba* L., які вступили в генеративну фазу розвитку (а – чоловіче дерево з «колосками», б – жіноче дерево з насінневими зачатками, в – насіннєві зачатки (збільшено))

Дослідження сезонного розвитку 10 домінуючих декоративних трав'янистих видів (табл. 1.74) показали, що рекордно рано, з середини листопаду, почали вегетувати пшінка голостеблева *Ficaria nudicaulis* та фіалка приємна *Viola suavis* (окремі представники ще і квітували). У ф. приємної в першу декаду січня вегетація призупинилася, і тільки в двадцятих числах лютого почалося вторинне весняне відростання. Цвітіння було слабким, як наслідок, зав'язалося мало плодів. У конвалії звичайної та у двох вище зазначених видів відростання відбулося у терміни співставні з минулим роком, у проліски дволистої – раніше, всі інші дослідні види трав'янистих рослин почали відростати пізніше, ніж попереднього року. Цвітіння всіх трьох видів рястки та конвалії звичайної було співставним з минулорічним; тюльпана дібровного – більш раннім, інших – пізнішим. У всіх дослідних видів тривалість цвітіння зменшилась у порівнянні з минулим роком. Всі види цвіли

та утворили насіння. Вегетація у всіх видів, окрім *Ficaria nudicaulis* та *Galanthus nivalis* L., завершилась раніше, порівняно з минулим роком.

Таблиця 1.74 – Фенофази розвитку домінуючих видів декоративних трав'янистих рослин

№	Вид	Від-ростання	Поява бутонів	Цвітіння		Початок / кінець дозрівання насіння	Кінець вегетації
				початок	кінець		
1.	Конвалія звичайна <i>Convallaria majalis</i> L.	06.04	30.04	03.05	23.05	23.05/28.10	28.10
2.	Підсніжник білосніжний <i>Galanthus nivalis</i> L.	04.01.	18.01	11.02	29.03	05.04/22.05	26.05
3.	Підсніжник складчастий <i>Galanthus plicatus</i> M. Bieb.	28.12. 2020	06.01	14.02	04.04	12.04/30.05	02.06
4.	Пшінка голостеблева <i>Ficaria nudicaulis</i> A. Kerner	19.11. 2020	13.03	18.03	30.04	03.05/25.05	25.05
5.	Рястка Буше <i>Ornithogalum boucheanum</i> (Kunth) Aschers.	11.03	28.04	03.05	13.05	13.05/04.06	04.06
6.	Рястка Гуссона <i>Ornithogalum gussonei</i> Ten.	21.03	19.04	25.04	09.05	09.05/02.06	02.06
7.	<i>Ornithogalum fisherianum</i> Krasch. Рястка Фішера	14.03	09.05	20.05	05.06	05.06/27.06	27.06
8.	Проліска дволиста <i>Scilla bifolia</i> L.	20.02	06.03	11.03	04.04	04.04/09.05	09.05
9.	Тюльпан дібровний <i>Tulipa guercetorum</i> Klok. et Zoz.	23.02	18.04	22.04	02.05	02.05/09.06	09.06
10.	Фіалка приємна <i>Viola suavis</i> M.Bieb.	15.02.22*	18.03	21.03	12.04	12.04/20.08	03.11

Примітка: * – дата вторинного відростання (перше відростання відбулося у період 17.11.2021–09.01.2022)

1.6.3 Реєстрація фенодат індикаторних видів тварин зоологічного парку «Асканія-Нова»

1.6.3.1 Реєстрація фенодат індикаторних видів кілегрудих птахів зоологічного парку «Асканія-Нова»

Проведено фенологічні спостереження за 20 видами птахів, у т.ч. – 1 вид лебедя, 3 – гусей, 8 – качок, 5 – Куроподібних, 2 – журавлів, 1 – орлів. Фіксувались строки шлюбних ігор, яйцекладки та виведення пташенят.

Кліматичні особливості другої половини зими та весни 2022 р. вплинули на чисельність і розподіл орнітокомплексу. Так, відмічений масовий проліт дрохви *Otis tarda* 25 січня – 1150 особин. Надалі проліт птахів був менш вираженим і проходив, як завжди навесні, у декілька хвиль.

Чисельність гуски білолобої *Anser albifrons* Scopoli, 1769 у цей період коливалася від 1100 до 3500 особин (максимальна чисельність відмічена 13.01.), огара *Tadorna ferruginea* Pallas, 1764 – від 1450 до 7000 особин (максимальна чисельність відмічена 31.01.), крижня *Anas platyrhynchos* Linnaeus, 1758 – від 700 до 2300 особин (максимальна чисельність відмічена 31.01.). Інтенсивне переміщення птахів водно-болотного комплексу у період весняної міграції спостерігалось з першої декади березня і тривало до початку травня.

Протягом літа на літуванні постійно тримались до 270–500 особин журавля сірого *Grus grus*.

Передлинні кочівлі водоплавних птахів відмічені з другої декади червня, а початок осінньої міграції – з другої декади липня, коли стала збільшуватися чисельність чаплі сірої *Ardea cinerea* Linnaeus, 1758 (із 3 до 16 особин), чепури великої *Ardea alba* Linnaeus, 1758 (із 9 до 52 особин), чирянки великої *Anas querquedula* Linnaeus, 1758 (до 35 особин), крячка чорнодзьобого *Gelochelidon nilotica* Gull-billed Tern. (до 70 особин) та ін.

Восени проліт журавля сірого був значно слабшим, ніж у попередні роки; максимальна чисельність спостерігалась на початку жовтня – 7700 ос. Перші зграї гуски білолобої (80–400 особин) спостерігали з 3 листопада, на кінець грудня чисельність гуски досягає максимуму – 4500 особин (26.12.).

Із рідкісних видів на території ВЧП виявлено гніздування 12 пар кулика довгонога *Himantopus himantopus* Linnaeus, 1758 (10.05.–16.06.); тривале перебування до 11 особин косаря *Platalea leucorodia* Linnaeus, 1758 (06.05.–07.08.); 1 особина лелеки чорного *Ciconia nigra*, Linnaeus, 1758 (16–25.05.; 6–8.09.); 1 особина могильника *Aquila heliaca* Savigny, 1809 (20–23.05.) та рідкісні зальоти 1 ос. луня степового *Circus macrourus*, S. G. Gmelin, 1771 (31.03.); 1 ос. гоголя *Vusephala clangula*, Linnaeus, 1758 (30.10.). Постійно трималися 1–4 особини орлана-білохвоста *Haliaeetus albicilla* Linnaeus, 1758.

Гніздування безкільових птахів проходило в межах середніх репродуктивних показників (табл. 1.75). У більшості кілегрудих птахів відмічені значні відхилення строків гніздування від багаторічного середнього показника.

Найбільше відхилення строків початку гніздування відбулось ку рижня *Anas platyrhynchos* (10 діб) та гуски сірої *Anser anser* (2 доби). Найпізніше початок гніздування зафіксовано у лебедя-шипуну *Cygnus olor* (на 18 діб), гуски гірської *Anser (Eulabeia) indica* (7 діб), огара (4 доби). Відкладання яєць гуски білої *Anser caerulescens* розпочалося у межах середніх багаторічних строках.

Таблиця 1.75 – Фенодати життєвих циклів індикаторних видів кілегрудих птахів зоопарку «Асканія-Нова»

№ з/п	Вид, підвид та форма	Гнізд/пар	Строк яйцекладки		Поява перших пташенят
			початок	кінець	
1.	Лебідь-шипун	1/1	15.04.	22.04.	24.05
2.	Гуска сіра	9/9	14.03.	10.05.	15.04.
3.	Гуска гірська	4/4	21.04.–16.05.	21.04.–24.05.	23.05.
4.	Гуска біла	7/7	09.04.	05.05.	-
5.	Огар	30/41	29.03.	03.06.	24.05.
6.	Галагаз	1/1	16.05.	16.05.	-
7.	Мандаринка	4/4	03.05.	09.06.	28.06.
8.	Каролінка	1/1	03.05.	05.06.	21.06.
9.	Нерозень	2/2	03.05.	03.06.	16.06.
10.	Попелюх	1/1	12.05.	21.06.	-
11.	Крижень	9/9	09.03.	16.06.	04.04
12.	Крижень картатодзьобий	3/3	03.05.	03.06.	24.06.
13.	Фазан сріблястий	5	18.03.	01.07.	14.05.
14.	Фазан королівський	2	16.05.	10.08.	-
15.	Фазан звичайний	21	15.04.	10.08.	10.06.
16.	Фазан золотий	4	09.04.	12.07.	04.06.
17.	Павич	15	21.04.	04.07.	28.05.
18.	Орел степовий	1/1	05.04.	09.04.	-
19.	Журавель степовий	1/1	12.05.	12.05.	-
20.	Журавель вінценосний	1/1	26.07.	31.07.	23.08.

1.6.3.2 Реєстрація фенодат копитних тварин зоологічного парку «Асканія-Нова»

Народження потомства більшості видів Конячих, Порожнисторогих та Оленячих, які протягом року утримуються напіввільно у загонах ВЧП, пройшло у строки, притаманні даним тваринам в умовах півдня України (табл. 1.76, 1.77). Гін і народження молодняку у окремих репродуктивних групах деяких видів копитних (олень благородний, бізон американський та ін.), які утримуються у вольєрах екскурсійного маршруту, відбулося у ті ж строки, що й у тварин цих же видів, які знаходились у ВЧП. Народження у муфлонів відмічалось з середини лютого до третьої декади березня.

Таблиця 1.76 – Строки народження Парнопалих за місяцями року

Вид тварин	Кількість народжень за місяцями року												
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	разом
Олень благородний 2022 р.	–	–	–	–	1	9	8	–	2	–	–	–	20
2006–2021 рр.	–	–	–	1	35	229	90	26	25	–	–	–	406
Олень плямистий 2022 р.	–	–	–	–	1	9	–	–	3	–	–	–	13
2006–2021 рр.	–	–	–	–	21	126	102	54	135	–	–	–	438
Олень Давида 2022 р.	–	–	1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	2
2006–2021 рр.	–	–	15	37	–	4	1	–	–	–	–	–	57
Лань європейська 2022 р.	–	–	–	–	–	1	–	18	17	20	–	–	56
2006–2021 рр.	–	–	13	–	14	131	140	67	33	–	–	–	398
Сайгак 2022 р.	–	–	–	–	112	18	–	–	–	–	–	–	130
2006–2021 рр.	–	–	–	557	1962	204	60	20	–	–	–	–	2803
Муфлон європейський 2022 р.	–	26	9	–	–	–	–	–	–	–	–	–	35
2006–2021 рр.	–	43	199	160	44	19	11	32	18	19	9	–	554
Бізон американський 2022 р.	–	–	–	11	4	–	4	1	11	–	–	–	20
2006–2021 рр.	1	–	–	32	137	35	24	16	19	12	4	7	287
Буйвіл азіатський свійський 2022 р.	–	–	2	–	–	–	1	1	–	–	–	–	4
2006–2021 рр.	–	–	7	1	3	0	3	5	3	–	–	–	22
Всього 2022 р. абс.	0	26	12	12	118	37	13	20	33	20	0	0	291
%	0,0	8,9	4,1	4,1	40,5	12,7	4,5	6,9	11,3	6,9	0,0	0,0	100%
2006–2021 рр. абс.	1	43	234	788	2216	748	431	220	233	31	13	7	4965
%	0,0	0,9	4,7	15,9	44,6	15,1	8,7	4,4	4,7	0,6	0,3	0,1	100%

Слід відмітити, що у 2022 році усі самки різного віку буйвола азіатського народили самців. Також, у поточному році спостерігалася велика кількість потомства у лані європейської, вдвічі більше ніж в середньому за останні 16 років. Народження потомства у кулана туркменського почалось у травні та пройшло у строки, притаманні даному підвиду. Пік народжень припав на травень–червень, коли народилось 72,7% (20 з 33 особин) малят порівняно з 80,4% за останні 16 років (табл. 1.77).

Линяння копитних та мозолоногих тварин розпочалося у третій декаді лютого – останній декаді березня і проходило характерно певному виду. У більшості досліджуваних видів тварин линяння закінчилося наприкінці червня, за винятком деяких лактуючих самок та молодих тварин родин Конячих, Мозолоногих, Оленячих та Бикових.

Таблиця 1.77 – Строки народження потомства у кулана туркменського

Вид тварин	Кількість народжень за місяцями року												
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	Σ
2022 р. абс.	–	–	–	–	10	10	6	3	–	–	–	–	33
%	–	–	–	–	30,3	42,4	18,2	9,1	–	–	–	–	100
2006–2021 рр. абс.	–	–	–	45	306	130	46	11	2	2	–	–	542
%	–	–	–	8,3	56,4	24,0	8,5	2,0	0,4	0,4	–	–	100

1.7 Участь у виконанні чинних для України міжнародних конвенцій

1.7.1 Світова мережа біосферних резерватів ЮНЕСКО

Біосферний заповідник «Асканія-Нова» включено до міжнародної мережі біосферних резерватів рішенням VIII сесії координаційної ради програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера» (МАВ) в грудні 1984 року (сертифікат ЮНЕСКО від 15.02.1985).

1.7.2 Міжнародні конвенції

Заповідна степова ділянка «Великий Чапельський під» Біосферного заповідника «Асканія-Нова» включена до переліку водно-болотних угідь міжнародного значення Рамсарської конвенції (диплом № 1397 від 29.07.2004). Територія входить до заповідної зони заповідника і знаходиться під цілодобовим наглядом служби державної охорони ПЗФ установи. Периметр території огорожений, визначений в натурі межовими знаками, означений аншлагами. Для захисту від пожеж ділянка оборона смугою шириною 8 м. Протягом року здійснено моніторинг чисельності птахів, у т.ч. рідкісних.

В розділах 1.4 та 1.5 наведено дані спостережень видів, внесених до Конвенції про збереження мігруючих видів, що знаходяться під загрозою зникнення. В рамках Конвенції про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі проведені роботи з інвентаризації рослин та тварин, результати яких наведені в розділах 1.3–1.5.

1.7.3 Європейський Червоний список видів тварин і рослин, що знаходяться під загрозою зникнення у світовому масштабі

Інформація про флору судинних рослин і фауну заповідного степу та види, що культивуються в Дендрологічному парку загальнодержавного значення «Асканія-Нова» і утримуються у зоологічному парку «Асканія-Нова», які занесені до Європейського Червоного списку тварин і рослин, що знаходяться під загрозою зникнення у світовому масштабі, представлена в попередніх розділах.

1.7.4 Інші форми міжнародного співробітництва

Зоопарк «Асканія-Нова» продовжив участь в Європейській програмі збереження зникаючих видів тварин (ЕЕР) в частині збереження коня Пржевальського (безоплатна участь). Кураторам ЕЕР та координаторам Міжнародних племінних книг коня Пржевальського, кулана туркменського, зебри Грєві надана інформація про дані види тварин з колекції зоопарку «Асканія-Нова».

1.8 Особливості поточного року

Особливістю поточного року у дендрологічному паку загальнодержавного значення «Асканія-Нова» було те, що із великим запізненням, лише 31 березня, зацвіла калина рудувата, а 8 квітня – жимолость духмяна. Цвітіння в цей період першої сприяло зав'язуванню невеликої кількості плодів, чого не відбувається при типових для неї за культивування в Асканії-Нова термінах перебігу цієї фази.

На тлі спекотного та сухого літа проявилось ураження багатьох видів деревних рослин шкідниками. Переважала діяльність мінерів, горіхотворок, кліщів, листокруток. Осінь, яка вирізнялася тривалою теплою погодою та опадами після тривалої літньої спеки та посухи, викликала подовжений перебіг зміни осіннього забарвлення листя та тривалий листопад у більшості деревних рослин. Також зафіксовані і аномальні явища у рослин: повторне одиничне квітування восени гліцинії китайської, робінії лжеакації, гіркокаштана звичайного; на початку листопада розпочалося квітування у деяких рослин калини рудуватої, пізніше заквітувала жимолость духмяна та жасмин голоквітковий; у грудні, який видався теплим, відмічено набухання бруньок у кленів гостролистого та американського, розгортання бруньок у принсепії китайської, бутонізація у хімонанта раннього, магонії падуболистої, деяких дерев ясеня звичайного.

Відмічено навесні вперше квітування без зав'язування плодів клена зеленокорого та барбариса Юліана, які представлені у дендропарку по одній особині. Серед 5 дерев гінкго дволопатевого (Партерна галявина Старого парку) у 1 особини зафіксовано вперше пилювання, ще у одній особини зав'язалося насіння, що вказує на різну стать дерев, які вступили в генеративну фазу розвитку. В колекції Старого арборетуму на деяких деревах вперше зафіксовано плодоношення у клена калинолистого та гліду Прингля.

У січні–березні (I кварталі 2022 року) 63 доби був вітер від 10 до 19 м/с (у січні 19 днів: 1 день зі швидкістю вітру 10 м/с, 5 днів – 11 м/с, 4 дні – 12 м/с, 3 дні – 13 м/с, 2 дні – 15 м/с, 1 день – 16 м/с, 1 день – 17 м/с, 2 дні – 19 м/с; у

лютому 20 днів: 2 дні зі швидкістю вітру 10 м/с, 7 днів – 11 м/с, 3 дні – 12 м/с, 2 дні – 13 м/с, 1 день – 14 м/с, 1 день – 15 м/с, 2 дні – 16 м/с, 2 дні – 17 м/с; у березні 24 дні: 1 день зі швидкістю вітру 10 м/с, 5 днів – 11 м/с, 2 дні – 12 м/с, 4 дні – 13 м/с, 3 дні – 14 м/с, 2 дні – 15 м/с, 2 дні – 16 м/с, 3 дні – 17 м/с, 1 день – 18 м/с, 1 день – 19 м/с). Внаслідок сильних, шквалистих вітрів було повалено або пошкоджено до припинення росту 123 дерева в насадженнях дендрологічного та зоологічного парків (табл. 1.78).

Таблиця 1.78 – Список дерев, повалених чи зламаних внаслідок несприятливих погодних умов в насадженнях дендрологічного та зоологічного парків Біосферного заповідника «Асканія-Нова» у I кварталі 2022 року

№ з/п	№ куртини	№ дерева	Вид	Діаметр, см	Висота, м
1	2	3	4	5	6
Старий парк					
1.	31	б/н	Каркас західний	24	13
2.	9	57	Біла акація	22	6
3.	9	б/н	Ясен звичайний	16	6
4.	25	б/н	Софора японська	26	11
5.	25	173	Ясен звичайний	43	17
6.	60	482	Ясен звичайний	38	17
7.	74	б/н	Ясен звичайний	36	10
8.	59	231	Широкогілочник східний	15	8
9.	60	505	Ясен звичайний	48	22
10.	69	148	Гледичія звичайна	26	12
11.	69	б/н	Гледичія звичайна	32	11
12.	69	155	Алича	16	6
13.	65	б/н	Ясен звичайний	28	14
14.	60	б/н	Ясен звичайний	44	10
15.	74	б/н	Ясен звичайний	26	11
16.	41	298	Ясен звичайний	26	15
17.	46	13	Ясен звичайний	27	18
18.	5	108	Клен гостролистий	17	8
19.	7	59	Ясен звичайний	12	5
20.	18		Граб звичайний	14	7
21.	52-а		Каркас західний	27	18
22.	52-а	190	Клен гостролистий	14	11
23.	13		Ясен звичайний	24	9
24.	37-г	40	Ялівець віргінський	20	10
25.	37-г	35	Ялівець віргінський	17	7
26.	52		Липа серцелиста	18	10
Новий парк					
27.	14	578	Липа серцелиста	20	6
28.		504	Липа серцелиста	15	6

Продовження таблиці 1.78

1	2	3	4	5	6
29.		493	Липа серцелиста	22	6
30.		598	Липа серцелиста	16	7
31.		595	Липа серцелиста	24	8
32.		б/н	Липа серцелиста	18	9
33.		б/н	Гіркокаштан звичайний	8	3
34.		б/н	Гіркокаштан звичайний	9	3
35.		290	Липа серцелиста	19	5
36.		291	Липа серцелиста	16	7
37.		407	Липа серцелиста	11	6
38.		484	Липа серцелиста	18	8
39.		418	Липа серцелиста	17	6
40.		183	Липа серцелиста	16	7
41.		127	Липа серцелиста	16	6
42.	16	76	Сосна кримська	26	10
43.	24	339	Сосна кримська	27	10
44.		336	Сосна кримська	29	15
45.		б/н	Каркас західний	10	7
46.		б/н	Каркас західний	12	9
47.		б/н	Сосна кримська	21	10
48.		269	Сосна кримська	34	16
49.		284	Сосна кримська	30	17
50.		б/н	Сосна кримська	32	11
51.		155	Сосна кримська	35	15
52.		б/н	Каркас західний	9	6
53.		б/н	Сосна кримська	26	12
54.		б/н	Сосна кримська	24	10
55.		б/н	Алича	17	9
56.		124	Ясен звичайний	26	12
57.		121	Ясен звичайний	28	10
58.		б/н	Дуб звичайний	24	13
59.		179	Клен гостролистий	24	13
60.		б/н	Клен гостролистий	17	8
61.		б/н	Клен гостролистий	25	14
62.	29-а	б/н	Дуб звичайний	27	11
63.		б/н	Дуб звичайний	16	8
64.		б/н	Груша лісова	30	14
65.		б/н	Гледичія звичайна	22	11
66.		б/н	Дуб звичайний	17	10
67.	31	б/н	Гледичія звичайна	27	14
68.		б/н	Ясен звичайний	14	7
69.	29		Ялина канадська	17	5
70.	29		Ялина канадська	15	5
71.	29		Береза повисла	16	6
72.	18		Сосна кримська	26	11
73.	18		Сосна кримська	30	14
74.	5	80	Ялівець віргінський	16	9

Продовження таблиці 1.78

1	2	3	4	5	6
75.	5		Ялівець віргінський	19	8
76.	47		Береза повисла	36	14
77.	47		Береза повисла	42	18
78.	50	18/5	Береза повисла	16	10
79.	33	414	Гледичія звичайна 3-кол.	26	15
80.	33		Гледичія звичайна	27	18
81.	33		Гледичія звичайна	15	9
82.	31	1648	Дуб звичайний	26	11
Зоопарк					
83.		б/н	Ясен звичайний	17	9
84.		б/н	Ясен звичайний	22	12
85.		б/н	Ясен звичайний	26	15
86.		б/н	Ясен звичайний	30	12
87.		б/н	Ясен звичайний	27	10
88.		б/н	Ясен звичайний	18	8
89.		б/н	Ясен звичайний	24	9
90.		б/н	Ясен звичайний	21	10
91.		б/н	Ясен звичайний	13	6
92.		б/н	Ясен звичайний	13	8
93.		б/н	Ясен звичайний	8	6
94.		б/н	Ясен звичайний	10	8
95.		б/н	Ясен звичайний	8	8
96.		б/н	Ясен звичайний	17	5
97.		б/н	Ясен звичайний	18	6
98.		б/н	Ясен звичайний	7	6
99.		б/н	Ясен звичайний	14	7
100.		б/н	Ясен звичайний	8	5
101.		б/н	Ясен звичайний	14	5
102.		б/н	Ясен звичайний	6	5
103.		б/н	Ясен звичайний	19	6
104.		б/н	Ясен звичайний	17	10
105.		б/н	Ясен звичайний	15	9
106.		б/н	Ясен звичайний	18	8
107.		б/н	Ясен звичайний	18	12
108.		б/н	Ясен звичайний	12	7
109.		б/н	Ясен звичайний	12	7
110.		б/н	Ясен звичайний	22	9
111.		б/н	Ясен звичайний	26	10
112.		б/н	Ясен звичайний	36	18
113.		б/н	Біла акація	27	9
114.		б/н	Ясен звичайний	39	20
115.		б/н	Ясен звичайний	34	26
116.		б/н	Ясен звичайний	17	9
117.		б/н	Ясен звичайний	22	12
118.		б/н	Ясен звичайний	26	15
119.		б/н	Біла акація	13	5

Кінець таблиці 1.78

1	2	3	4	5	6
120.		б/н	Ясен звичайний	30	12
121.		б/н	Ясен звичайний	27	10
122.		б/н	Ясен звичайний	18	8
123.		б/н	Ясен звичайний	24	9
				Об'єм, м ³	30,256 м ³

У II кварталі 2022 року фіксувався 66 діб сильний, шквалистий вітер (у квітні 26 днів: 5 днів зі швидкістю вітру 10 м/с, 3 дні – 11 м/с, 3 дні – 12 м/с, 4 дні – 13 м/с, 1 день – 14 м/с, 3 дні – 15 м/с, 2 дні – 16 м/с, 1 день – 17 м/с, 1 день – 18 м/с, 1 день – 19 м/с, 2 дні – 20 м/с; у травні 21 день: 3 дні зі швидкістю вітру 10 м/с, 3 дні – 11 м/с, 3 дні – 12 м/с, 7 днів – 13 м/с, 3 дні – 15 м/с, 1 день – 17 м/с, 1 день – 19 м/с; у червні 19 днів з вітром більше 10 м/с, серед яких 3 дні – 13 м/с, 2 дні – 14 м/с, 2 дні – 15 м/с, 1 день – 16 м/с, 1 день – 17 м/с, 1 день – 19 м/с, 1 день – 24 м/с), внаслідок чого було повалено або пошкоджено до припинення росту 29 дерев в насадженнях дендрологічного та зоологічного парків (табл. 1.79).

Таблиця 1.79 – Список дерев, повалених чи зламаних внаслідок несприятливих погодних умов в насадженнях дендрологічного парку та зоологічного парку Біосферного заповідника «Асканія-Нова» у II кварталі 2022 року

№ з/п	№ куртини	№ дерева	Вид	Діаметр, см	Висота, м
1	2	3	4	5	6
Старий парк					
1.	58	250	Ясен звичайний	38	18
2.			Каркас західний	13	5
3.			Каркас західний	34	16
4.	47		Ясен звичайний	34	11
5.	48		Дуб звичайний	32	10
6.			Дуб звичайний	40	10
7.	57		Ясен звичайний	35	16
8.	48		Ясен звичайний	14	5
9.			Глід	17	5
10.			Ясен звичайний	16	6
11.	58		Ясен звичайний	18	9
12.	10		Алича	17	5
13.	16		Каркас західний	14	6
14.	16		Каркас західний	15	7
15.	33		Горіх грецький	28	9
Новий парк					
16.	21		Клен явір	15	9

Кінець таблиці 1.79

1	2	3	4	5	6
17.			Клен явір	13	9
18.			Клен явір	24	8
19.			Клен явір	16	8
20.			Клен явір	20	10
21.	29-а		Груша	17	8
22.			Клен ясенелистий	12	5
23.	22		Липа серцелиста	24	9
24.	43		Береза повисла	24	7
25.	43		Береза повисла	18	7
26.	43		Береза повисла	16	9
Зоопарк					
27.			Дуб звичайний	48	7
28.			Ясен звичайний	25	11
29.			Ясен звичайний	27	12
				Об'єм, м ³	6,930 м ³

У липні–грудні (III–IV квартали 2022 року) було повалено або пошкоджено до припинення росту 81 дерево в насадженнях дендрологічного та зоологічного парків (табл. 1.80) внаслідок сильного шквального вітру (понад 10 м/с).

Таблиця 1.80 – Список дерев, повалених чи зламаних внаслідок несприятливих погодних умов в насадженнях дендрологічного та зоологічного парків Біосферного заповідника «Асканія-Нова» у III–IV кварталах 2022 року

№ з/п	№ куртини	№ дерева	Вид	Діаметр, см	Висота, м
1	2	3	4	5	6
Старий парк					
1.	46-б	б/н	Біла акація	17	9
2.	58	30	Ясен звичайний	18	10
3.	58	б/н	Ясен звичайний	35	20
4.	58	б/н	Ясен звичайний	40	25
5.	58	б/н	Каркас західний	17	7
6.	61	б/н	Ясен звичайний	18	12
7.	61	б/н	Біла акація	11	5
8.	61	250	Біла акація	24	15
9.	57	210	Ясен звичайний	50	20
10.	57	196	Клен гостролистий	17	8
11.	57	194	Клен гостролистий	15	8
12.	46-б	б/н	Ялівець віргінський	23	6
13.	57	б/н	Ясен звичайний	57	17
14.	35	176	Ясен звичайний	16	10
15.	7	73	Каркас західний	10	7
16.	53	32	Ясен звичайний	25	13
17.	9	65	Біла акація	18	10

Продовження таблиці 1.80

1	2	3	4	5	6
18.	9	60	Каркас західний	11	8
19.	9	61	Каркас західний	15	7
20.	9	66	Каркас західний	12	7
21.	53	б/н	Біла акація	18	9
22.	37	16	Груша лісова	23	13
23.	65	б/н	Гледичія звичайна	36	19
24.	10	б/н	Біла акація	17	9
25.	53	б/н	Липа серцелиста	16	11
26.	53	б/н	Липа серцелиста	14	8
27.	25	21	Біла акація	16	8
28.	25	6	Ясен звичайний	46	20
29.	25	б/н	Берест	17	7
30.	25	53	Берест	15	9
31.	25	52	Берест	14	8
32.	26	б/н	Біла акація	17	6
33.	26	22	Ясен звичайний	20	12
34.	54	б/н	Ясен звичайний	18	12
35.	57	б/н	Гледичія звичайна	18	12
36.	57	б/н	Гледичія звичайна	21	14
37.	57	б/н	Гледичія звичайна	18	11
38.	52	б/н	Липа серцелиста	19	10
39.	52	б/н	Липа серцелиста	19	11
Новий парк					
40.	32	б/н	Верба біла	18	7
41.	50	81	Яблуня лісова	17	7
42.	50	7/5	Береза повисла	22	7
43.	50	б/н	Береза повисла	31	9
44.	50	7/3	Береза повисла	26	8
45.	46	б/н	Граб звичайний	25	18
46.	46	б/н	Ясен звичайний	14	6
47.	51	б/н	Горіх чорний	24	9
48.	1	б/н	Ясен звичайний	18	11
49.	31	б/н	Груша лісова	21	10
50.	31	б/н	Дуб звичайний	25	14
51.	31	1387	Дуб звичайний	15	8
52.	31	б/н	Гледичія звичайна	26	12
53.	31	1221	Дуб звичайний	22	9
54.	33	653	Дуб звичайний	36	14
55.	27	б/н	Сосна кримська	28	10
56.	27	б/н	Сосна кримська	32	14
57.	27	б/н	Сосна кримська	26	12
58.	31	1536	Дуб звичайний	14	7
59.	31	1394	Дуб звичайний	19	10
60.	31	б/н	Дуб звичайний	10	6
61.	31	б/н	Дуб звичайний	10	5
62.	31	б/н	Дуб звичайний	10	8
63.	31	1608	Груша лісова	18	10
64.	31	1695	Дуб звичайний	12	7
65.	31	1992	Дуб звичайний	18	8

Кінець таблиці 1.80

1	2	3	4	5	6
66.	31	б/н	Гледичія звичайна	18	11
67.	31	б/н	Гледичія звичайна	27	14
68.	28	б/н	Дуб звичайний	26	12
69.	28	б/н	Дуб звичайний	25	14
70.	29	б/н	Груша лісова	27	11
Зоопарк					
71.		б/н	Ясен звичайний	27	9
72.		б/н	Ясен звичайний	29	11
73.		б/н	Ясен звичайний	14	8
74.		б/н	Ясен звичайний	17	6
75.		б/н	Біла акація	16	9
76.		б/н	Клен гостролистий	18	9
77.		б/н	Ялина європейська	14	6
78.		б/н	Клен ясенелистий	13	7
79.		б/н	Ясен звичайний	24	15
80.		б/н	Ясен звичайний	16	9
81.		б/н	Ясен звичайний	22	14
м ³				Об'єм,	20,217 м ³

Таким чином, за рік від екстремальних умов пошкоджено 233 дерева, які підлягали вилученню згідно з «Санітарними правилами в лісах України».

1.9 Аналіз результатів та перспектива наукових досліджень, екологічної освітньо-виховної та міжнародної діяльності

1.9.1 Аналіз результатів та перспектива наукових досліджень

1.9.1.1 Огляд наукових досліджень, проведених на території заповідника

1.9.1.1.1 Огляд наукових досліджень, проведених співробітниками наукового відділу заповідника

Біосферний заповідник «Асканія-Нова» є головним виконавцем Програми наукових досліджень НААН 12 «Збереження фонових і раритетного біорізноманіття Біосферного заповідника «Асканія-Нова» в природних і штучно створених екосистемах на 2021–2025 рр.» (скорочена назва «Заповідна справа»). До ПНД включено 4 зареєстровані в УкрІНТЕІ фундаментальні завдання II рівня в рамках яких виконано річні етапи НДР.

На 2022 рік на виконання ПНД НААН 12 «Заповідна справа» в частині фундаментальних досліджень за бюджетною програмою КПКВК 6591060 «Наукова і науково-технічна діяльність у сфері агропромислового комплексу» із загального фонду Державного бюджету за договором з НААН надійшло 1568,4 тис. грн, з них за річними етапами НДР:

- 12.00.00.01 Ф «Літопис природи Біосферного заповідника «Асканія-Нова» за 2021–2025 рр., том 39 – том 43» етап 2022 року «Літопис природи Біосферного заповідника «Асканія-Нова» за 2022 рік, том 40» – 521,7 тис. грн;

- 12.00.00.02 Ф «Науково-методичні засади збереження та оптимізації стану популяцій раритетних видів в природних екосистемах та агроландшафті Біосферного заповідника «Асканія-Нова» – 2021–2025 рр.» за етапом 2022 року «Дослідити еколого-ценотичну приуроченість та популяційну структуру рідкісних рослин, вплив природних і антропогенних процесів на життєдіяльність Совоподібних, стан популяцій рукокрилих Біосферного заповідника «Асканія-Нова» – 381,1 тис. грн;

- 12.00.00.03 Ф «Збереження, збагачення та раціональне використання культивованої флори дендропарку «Асканія-Нова» на півдні України – 2021–2025 рр.» за етапом 2022 р. «Дослідити сучасну таксономічно-вікову структуру і стан насаджень північно-західної частини старого парку, динаміку

сезонного розвитку, екологічну стійкість, декоративність видів роду *Quercus* L., репродуктивну здатність рідкісних рослин, декоративність та особливості розмноження рослин з родів *Kniphofia* Moench, *Hosta* Tratt., *Paeonia* L.» – 389,4 тис. грн;

- 12.00.00.04 Ф «Розробити теоретико-методичне обґрунтування збалансованого управління збереженням різноманіття колекції тварин зоологічного парку «Асканія-Нова», створення осередків штучного розведення і репатріації рідкісних та цінних видів – 2021–2025 рр.» за етапом 2022 року «Дослідити демографічну структуру, динаміку чисельності кулана туркменського на території Азово-Сиваського НПП; морфологічні показники оленя Давида; стан угруповань шлунково-кишкових паразитів представників родини Конячих в процесі їх адаптації до умов Півдня України; адаптаційну здатність нерозня *Anas strepera* при утриманні та розведенні в умовах *ex situ*, перспективи створення осередків з його розведення» – 276,2 тис. грн.

За спеціальним фондом надійшло 1098,4 тис. грн, у т.ч. за завданнями відповідно 439,6; 215,6; 218,2; 225,5 тис. грн.

Всього за загальним та спеціальним фондами Біосферному заповіднику «Асканія-Нова» за КПКВ 6591060 надійшло 2667,3 тис. грн.

До бюджетної програми КПКВК 6591060 в частині фінансової підтримки об'єктів, що становлять національне надбання, відноситься виконання робіт за договором з НААН на тему «Підтримання «Колекції тварин зоопарку Біосферного заповідника «Асканія-Нова» імені Ф.Е. Фальц-Фейна» (с/мт Асканія-Нова Каховського району Херсонської області)». Було заплановано 16,9 тис. грн, які не витратили.

За завданням II рівня «Літопис природи Біосферного заповідника «Асканія-Нова» на 2021–2025 роки, том 39 – том 43» на основі зібраного поточного матеріалу у встановленому природоохоронним законодавством порядку підготовлено даний проміжний науковий звіт «Літопис природи Біосферного заповідника «Асканія-Нова» за 2022 рік, том 40», уточнені списки актуального

складу флори та фауни, карти, схеми, паспорти наукових стаціонарів, інформаційно-аналітичні огляди, геоботанічні описи рослинності, зведені таблиці стаціонарних фенологічних спостережень за флорою судинних рослин.

За завданням II рівня «Науково-методичні засади збереження та оптимізації стану популяцій раритетних видів в природних екосистемах та агроландшафті Біосферного заповідника «Асканія-Нова» – 2021–2025 рр.» вивчено еколого-ценотичну приуроченість та популяційну структуру рідкісних видів рослин (созофітів) флори асканійського степу. Цю інформацію узагальнено у табличному форматі оригінальних 1883 геоботанічних описів Ukrainian Grassland Database, виконаних на території заповідника та прилеглих цілих урочищ у 1967–2022 рр. Здійснено редакцію сучасного складу соцологічного елементу флори судинних рослин заповідної зони.

На дослідних площах проведено картування, визначено просторову і демографічну структуру ценопопуляцій та досліджено окремі морфометричні параметри 10 модельних рідкісних видів.

Опрацьовано літературні джерела з XIX століття по теперішній час щодо зустрічності Совоподібних в сучасних межах заповідника. Виявлено 7 видів, встановлено чинники, що впливають на характер їх перебування.

Визначено етапність та формування умов поселення рукокрилих в степах межиріччя Дніпро–Молочна, зокрема території сучасного заповідника. Встановлено фактори впливу на розширення спектру можливих схованок або обмеження розповсюдження рукокрилих.

У рамках виконання завдання II рівня «Збереження, збагачення та раціональне використання культивованої флори дендропарку «Асканія-Нова» на півдні України – 2021–2025 рр.» отримано дані про таксономічну структуру, таксаційні характеристики та життєвий стан деревостанів північно-західної частини старого парку, проведено ретроспективний аналіз їх змін. Досліджено екологічну стійкість (зимо- та посухостійкість, річний приріст пагонів, вплив біологічних чинників) 17 видів інтродуцентів роду *Quercus* при культивуванні в умовах посушливого степу. Охарактеризовано види

пошкоджень крони дерев, надано оцінку наслідків дії шкочочинних організмів на життєвий стан дубів. Досліджено біоморфологічні показники, декоративні якості, особливості насінневого та вегетативного розмноження видів з родів *Kniphofia*, *Hosta*, *Paeonia*. Визначено оптимальні способи розмноження в умовах культури в південно-степовому регіоні.

За завданням II рівня «Розробити теоретико-методичне обґрунтування збалансованого управління збереженням різноманіття колекції тварин зоологічного парку «Асканія-Нова», створення осередків штучного розведення і репатріації рідкісних та цінних видів – 2021–2025 рр.» було опрацьовано архівні дані про зміни чисельності кулана туркменського на території Азово-Сиваського НПП, виявлено вплив природних факторів на стан локальної популяції. Наведено соціальну структуру даного підвиду а при вільному утриманні, зміни чисельності та склад статево-вікових груп за результатами наукових експедицій.

Здійснено систематизацію архівних джерел з аналізом ретроспективних даних та наукову інвентаризацію експонатів оленя Давида, які зберігаються у музеї «Природа Таврії». Визначені 11 краніометричних показників дорослих тварин, вираховані основні індекси.

Здійснено узагальнення даних за 1984–2022 рр. щодо еколого-паразитологічного стану представників родини Конячих зоопарку; проведено порівняльний аналіз рівня зараженості гельмінтами та кількості заражених тварин. За результатами постмортальних досліджень зареєстровано 50 видів гельмінтів. Усі виявлені в Асканії-Нова види гельмінтів у представників родини Конячих є звичайними, широко розповсюдженими.

Проведено опрацювання архівних даних, аналіз сучасного стану та біологічних особливостей перебування нерозня в природних умовах на території України. Визначені ключові місця зосередження птахів даного виду під час міграцій, зимівлі та гніздування на території України.

В штаті наукового відділу на кінець 2022 р. працювало 7 науковців, в основному фахівців біологічного профілю зі значним стажем роботи. Також

наукові дослідження виконували директор, заступник директора з наукової роботи та учений секретар. З зазначених співробітників 5 – кандидати біологічних (2), сільськогосподарських (2) та ветеринарних наук (1). Вчене звання старшого наукового співробітника мають 2 науковці. Крім того у науковому відділі працюють 3 науково-технічних співробітника (2 фахівця, 1 лаборант). Всього працює 13 наукових і науково-технічних працівників.

1.9.1.1.2 Впровадження розробок у 2022 р., пропозиції, внесені у 2022 році законодавчим та виконавчим органам влади

За результатами наукової і науково-технічної діяльності, що здійснювалися на замовлення НААН, у 2022 році було підготовлено 15 розробок, які використано у наукових дослідженнях та для збереження біорізноманіття, збагачення зоологічних та дендрологічних колекцій. Споживачі науково-технічної продукції: Біосферний заповідник «Асканія-Нова», Дендрологічний парк загальнодержавного значення «Асканія-Нова», зоологічний парк «Асканія-Нова», науковий музей «Природа Таврії». Отримані матеріали можуть бути залучені при розробці природоохоронних рекомендацій, освоєння та адаптації сучасних методик у галузі екології та охорони навколишнього природного середовища.

У 2022 році Біосферним заповідником «Асканія-Нова» було подано 1 пропозицію на розгляд Міндовкілля України, 1 пропозицію для включення в коло питань щодо стану вітчизняної та світової науки в галузі заповідної справи – до інших відомств.

1.9.1.1.3 Спільні дослідження з науковими установами НААН, НАН України, вищими навчальними закладами та організаціями інших міністерств і відомств

Інститут агроекології і природокористування НААН, як науковий куратор заповідника, надав заключення на обґрунтування до ліміту на використання природних ресурсів в межах території біосферного заповідника на 2023 рік, науковці інституту взяли участь в засіданнях вченої ради тощо.

В рамках співпраці між заповідником та Інститутом зоології ім. І.І. Шмальгаузена спільно підготовлено науково-методичні рекомендації. Науковцями лабораторії збереження різноманіття диких тварин заповідника підтримувалися зв'язки з співробітниками Азово-Чорноморської орнітологічної станції НАН України.

З Національним науковим центром «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини» НААН продовжені дослідження на тему «Провести епізоотологічний моніторинг диких птахів щодо небезпечних вірусних та бактеріальних хвороб та вивчити екологічні особливості циркуляції збудників цих інфекцій».

З Інститутом тваринництва степових районів «Асканія-Нова» імені М.Ф. Іванова – Національним науковим селекційно-генетичним центром з вівчарства проведена оцінка статей екстер'єру, описано масть тварин сірої української породи ВРХ з колекції зоологічного парку «Асканія-Нова».

Дендрологічний парк загальнодержавного значення «Асканія-Нова» як член Ради ботанічних садів і дендропарків України взяв участь у виконанні програми зі збереження біорізноманітності рослин.

1.9.1.2 Видання наукових робіт

Видано 24 том фахового наукового онлайн журналу «Вісті Біосферного заповідника «Асканія-Нова» за 2022 рік. Журнал включено до категорії «Б» Переліку наукових фахових видань України з біологічних наук (спеціальність – 091 Біологія) згідно з Наказом МОН України № 1290 від 30.11.2021. В 2022 році журнал зареєстровано як онлайн видання. Сайт журналу ascania@ukr.net <http://visti.askania-nova.kherson.ua>.

Також видано науково-методичні рекомендації «Паразитози Конячих (Equidae) в різних умовах утримання зоопарку Біосферного заповідника «Асканія-Нова». Взято участь у підготовці «Атласу трав'яних біотопів України».

Науковцями заповідника опубліковано 21 наукову статтю, з них 19 в фахових наукових журналах України, 2 в журналах інших країн (Додаток А).

Співробітниками сектора екологічної освітньо-виховної роботи опубліковано 2 науково-популярні статті.

1.9.1.3 Розроблені природоохоронні рекомендації

В 2022 році розроблення рекомендацій не було заплановано. Разом з тим, підготовлена науково-технічна продукція, що має природоохоронний ефект і використовується у галузі охорони навколишнього природного середовища та збереження різноманіття. Підготовлені наукові розробки наводяться нижче.

Реконструкційні заходи:

1) Реконструкційні заходи з відновлення насаджень північно-західної частини старого парку.

Бази даних, інформаційні бази даних, уточнені списки:

1) База даних з еколого-ценотичної приуроченості та популяційної структури раритетних судинних рослин;

2) База даних «Колекція рукокрилих Біосферного заповідника «Асканія-Нова»;

3) Інформаційна база даних репродуктивної здатності рослин рідкісних видів;

4) Інформаційна база даних насінневої продуктивності рослин з родів *Kniphofia* Moench, *Hosta* Tratt., *Paeonia* L.;

5) Інформаційна база даних «Краніологічні показники оленя Давида в зоопарку «Асканія-Нова»;

6) Інформаційна база даних «Структура угруповань шлунково-кишкових паразитів представників родини Конячих в колекції зоопарку «Асканія-Нова»;

7) Уточнені списки актуального складу флори та фауни Біосферного заповідника «Асканія-Нова».

Аналітичні огляди, аналітичні оцінки, оцінки:

1) Аналітичний огляд видового різноманіття та особливостей розселення Совоподібних в умовах заповідника та суміжних територій;

2) Аналітична оцінка сучасного стану нерозня *Anas strepera* в регіоні Біосферного заповідника «Асканія-Нова» та потенційні можливості його використання в умовах *ex situ*;

3) Оцінка екологічної стійкості, успішності адаптації, декоративності рослин роду *Quercus* L. в умовах посушливого степу;

4) Оцінка декоративності рослин з родів *Kniphofia* Moench., *Hosta* Tratt., *Raeonia* L.;

5) Оцінка особливостей статеві-вікової структури, динаміки чисельності популяції кулана туркменського на території о. Бирючий.

Каталоги:

1) Каталог остеологічної колекції оленя Давида музею Природи Таврії.

Книги:

1) Соколоподібні та Совоподібні Біосферного заповідника «Асканія-Нова».

1.9.1.4 Інформація про проведені навчання, семінари, обмін досвідом, роботу із ЗМІ

На базі заповідника 30 травня – 2 червня 2022 року було проведено навчання з підвищення кваліфікації наукових і науково-педагогічних працівників за спеціальністю «Заповідна справа» 7 науковців Інституту тваринництва степових районів імені М.Ф. Іванова «Асканія-Нова» – Національного наукового селекційно-генетичного центру з вівчарства.

На базі сектора екологічної освітньо-виховної роботи була розпочата підготовка екскурсоводів на курсах підвищення кваліфікації екскурсоводів для роботи на екскурсійних маршрутах заповідника.

На виконання постанови НААН від 26 червня 2013 р. (протокол № 11) у 2022 року науковим відділом проведено 2 семінари, де заслухано доповіді «Овер'янівський під як перспективний об'єкт природно-заповідного фонду Херсонщини» та «Розведення представників родини Оленячих у заповіднику «Асканія-Нова».

Проведено 4 робочі наради, тренінг, круглий стіл.

Наукові співробітники взяли участь у засіданні Координаційної ради з

питань збереження, збалансованого використання та відновлення водно-болотних угідь України, роботі науково-практичного семінару, конференцій працівників біосферних заповідників, вебінарі, роботі 2 круглих столів та низки нарад (табл. 1.81).

Таблиця 1.81 – Участь спеціальної адміністрації, науковців та співробітників сектора у роботі робочих нарад, засідань та інших заходів з питань розвитку наукової, туристичної та екскурсійної діяльності установи у 2022 р.

Країна, місто, дата проведення, організатор	Назва	Участь (online/offline), кількість доповідей від установи
1	2	3
Ізраїль 6 січня 2022 року	Онлайн вебінар BirdLife «Про спалах пташиного грипу у долині Хула в Ізраїлі»	online Мезінов О.С.
Україна, смт Асканія-Нова 21 січня 2022 року	Робоча нарада з питання облаштування долини оленів (зоологічного комплексу) у Парку Готелі «Скіфія» (с. Захарівка Кіровоградської області)	offline Мезінов О.С.
Україна, м. Херсон 27 січня 2022 року	Робоча нарада з представниками туристичної фірми «ХерсОН» про надання екскурсійних послуг	offline Шаповал В.В.
Україна, смт Асканія-Нова 28 січня 2022 року	Робоча нарада «Прокладання туристичних маршрутів» у рамках автопробігу клубу «Вольво»	offline Татаренко Л.Л.; 48 учасників
Україна, смт Асканія-Нова 28 січня 2022 року	Робоча нарада по підготовці до проведення зимового обліку птахів(формування груп спостерігачів, визначення місця спостереження для кожної групи, інструкція)	offline наукові та науково-технічні працівники Біосферного заповідника «Асканія-Нова»; 10 учасників
Україна, смт Асканія-Нова 29 січня 2022 року	Робоча нарада «Організація роботи курсів підготовки екскурсиводів для роботи на екскурсійних маршрутах заповідника у 2022 році»	offline спеціальна адміністрація, співробітники сектора екологічної освітньо-виховної роботи, науковці Біосферного заповідника «Асканія-Нова»;15 учасників
Україна, м. Київ, Департамент природно-заповідного фонду та земельних ресурсів Міндовкілля України 2 лютого 2022 року	Засідання Координаційної ради з питань збереження, збалансованого використання та відновлення водно-болотних угідь України з нагоди відзначення Всесвітнього дня водно-болотних угідь	online Гавриленко В.С., Мезінов О.С.
Україна, м. Херсон Модератор засідання к.е.н., голова ГО «Асоціація лідерів туризму Миколаївської області», Т.О. Чичкалюк,	Онлайн засідання круглого столу до Всесвітнього дня водно-болотних угідь. У заході взяли участь науковці, представники установ природно-заповідного фонду області та України, громадських екологічних організацій, місцевих	online Гавриленко В.С. Доповіді «Історія започаткування Всесвітнього дня водно-болотних угідь». «Об'єкти природно-

Кінець таблиці 1.81

1	2	3
віце-президент Національної туристичної організації України 1 лютого 2022 року	туристичних компаній, співробітники учбових закладів, бібліотек	заповідного фонду на Херсонщині» Вчителі біології та географії, учні НВК Асканія-Нова-гімназія, співробітники заповідника; всього 23 учасники
Україна, м. Львів, організатор фонд Міхаеля Зуккова 16–17 лютого 2022 року	Конференція працівників біосферних заповідників в рамках проєкту «Екосистемна адаптація до змін клімату та стійкий регіональний розвиток через розширення можливостей українських біосферних резерватів»	offline Старовойтова Т.В. 1 доповідь
Україна, м. Київ 7–9 жовтня 2022 року	Науково-практичний семінар «Менеджмент природних територій України»	online Шаповал В.В.
Миколаївський зоопарк, м. Миколаїв 17 жовтня 2022 рок	Робоча нарада «Стан українських зоопарків: фінансування, утримання тварин, наявність персоналу»	online Ясинецька Н.І.
Україна, смт Асканія-Нова 29 жовтня 2022 рок	Круглий стіл «Сучасний стан проблем збереження рідкісних видів на території Біосферного заповідника «Асканія-Нова»	offline спеціальна адміністрація, 9 науковців Біосферного заповідника «Асканія-Нова»
Україна, смт Асканія-Нова 5 жовтня 2022 року	Тренінг «Проведення польових досліджень у рамках виконання «Літопису природи»	offline 4 науковці Біосферного заповідника «Асканія-Нова»

Було організовано та проведено 3 дні відкритих дверей зоологічного парку «Асканія-Нова» та заходи у рамках 10 міжнародних, всеукраїнських і регіональних екологічних акцій та свят (табл. 1.82); охоплено 8607 осіб.

Таблиця 1.82 – Проведення днів екології, екологічних свят у 2022 році

№ з/п	Назва заходу	Проведення		Учасники		Результати акції
		дата	місце	кількість, осіб	склад	
1	2	3	4	5	6	7
1.	Всеукраїнська екологічна акція «Допоможемо зимуючим птахам»	10.12.2021–01.03.2022	Біосферний заповідник «Асканія-Нова»	420	Учні ОЗ НВК Асканія-Нова-гімназія, Хлібодарівського НВК, Долинської ЗОШ І–ІІІ ст. № 3	Виготовлено годівнички, облаштовано місця годування птахів, організовано спостереження за видовим складом зимуючих птахів на території заповідника

Продовження таблиці 1.82

1	2	3	4	5	6	7
2.	Всеукраїнська екологічна акція «Збережемо ялинку»	01.12.2021–21.01.2022	Біосферний заповідник «Асканія-Нова»	560	Учні ОЗ НВК Асканія-Нова-гімназія, гуртківці Генічеської станції юних натуралістів, Хлібодарівського НВК, інспектори державної служби охорони ПЗФ заповідника	Збереження хвойних насаджень; формування екологічних знань та умінь, пропагування збереження та раціонального використання природних ресурсів
3.	Міжнародний день заповідників та національних парків	11.01.	Біосферний заповідник «Асканія-Нова»	65	Працівники заповідника, мешканці селища, учні шкіл регіону заповідника	Екологічна освітньо-виховна робота з населенням щодо необхідності збереження та охорони заповідних територій
4.	Всесвітній день водно-болотних угідь	03.02.	Біосферний заповідник «Асканія-Нова», НВК Асканія-Нова-гімназія, позашкільні заклади освіти	145	Учні НВК Асканія-Нова-гімназія, працівники позашкільних закладів освіти, співробітники заповідника	Збереження водно-болотних угідь, усвідомлення необхідності збереження та відтворення надзвичайно цінних угідь
5.	Всесвітній день екскурсорода	21.02.	Біосферний заповідник «Асканія-Нова»	36	Екскурсороводи, слухачі курсів підготовки екскурсороводів	Проаналізовано досвід організації екскурсійної діяльності
6.	Всеукраїнська акція «Першоцвіти»	01.03–30.04.	Біосферний заповідник «Асканія-Нова»	65	Жителі смт Асканія-Нова	Просвітницька робота з населенням щодо необхідності збереження первоцвітів
7.	Всесвітній день дикої природи	03.03.	Біосферний заповідник «Асканія-Нова»	41	Співробітники заповідника, мешканці смт Асканія-Нова	Висновки про необхідність зваженого підходу до організації біотехнічних та інших заходів
8.	Всесвітній метеорологічний день	31.03.	Біосферний заповідник «Асканія-Нова»	300	Мешканці смт Асканія-Нова	Участь в акції «Година землі»
9.	День відкритих дверей у зоопарку до Дня пам'яті та примирення і Дня Перемоги	07–09.05.	Зоопарк «Асканія-Нова»	3252	Жителі Херсонської області	

Кінець таблиці 1.82

1	2	3	4	5	6	7
10.	День відкритих дверей у зоопарку до Міжнародного дня захисту дітей	01.06.	Зоопарк «Асканія-Нова», дендропарк «Асканія-Нова»	427 237	Жителі смт Асканія-Нова	
11.	День відкритих дверей у зоопарку у рамках відзначення Дня працівника природно-заповідної справи	07.07.	Зоопарк «Асканія-Нова»	2806	Жителі Херсонської області	
12.	День працівника природно-заповідної справи	07.07.	Біосферний заповідник «Асканія-Нова»	62	Працівники заповідника, науковці	
13.	Міжнародний день спостереження за птахами	01.10.	Буферна зона біосферного заповідника «Асканія-Нова»	6	Співробітники заповідника	Визначення видового та кількісного складу птахів регіону заповідника

Організовано роботу 6 виставок, з яких 4 діяли постійно в Біосферному заповіднику «Асканія-Нова» (табл. 1.83).

Таблиця 1.83 – Інформація про організацію та участь у виставках у 2022 р.

№ зп	Місце проведення	Тема заходу	Дата проведення
1.	Біосферний заповідник «Асканія-Нова»	Персональна тематична фотовиставка «Асканія ХХІ» члена спілки фотохудожників України Віктора Гавриленка, присвячена дикій природі Таврії	Постійно діюча
2.	Дендрологічний парк загальнодержавного значення «Асканія-Нова»	Виставка «Принципи реконструкції і створення зелених насаджень в умовах півдня України»	Постійно діюча
3.	Зоологічний парк «Асканія-Нова»	Виставка «Методи збереження та розведення диких тварин»	Постійно діюча
4.	Біосферний заповідник «Асканія-Нова»	Персональна тематична фотовиставка «Поєднання краси Таврійських степів та людського генія» члена спілки фотохудожників України Віктора Гавриленка	Постійно діюча
5.	Наукова бібліотека Біосферного заповідника «Асканія-Нова»	Виставка літератури для науковців до Всесвітнього дня водно-болотних угідь «Великий Чапельський під – водно-болотне угіддя міжнародного значення»	01.02.
6.	Наукова бібліотека Біосферного заповідника «Асканія-Нова»	Виставка «Видавнична діяльність Біосферного заповідника «Асканія-Нова», організована для науковців, що навчались на курсах підвищення кваліфікації за спеціальністю «Заповідна справа»	30.05.

Протягом року надано інтерв'ю та зроблено виступів на телебаченні 7, на радіо 4, газетам 2; надано інформацію для 2 сайтів (табл. 1.84).

Таблиця 1.84 – Інформація про роботу із засобами масової інформації

№ з/п	Дата	Студія	Тематика виступу	П.І.ПБ. співробітника
Телебачення				
1	08.04.22	Загальнонаціональний марафон новин	Про стан справ в Біосферному заповіднику «Асканія-Нова»	Шаповал В.В.
2	09.04.22	ТК Київ	Про стан справ в Біосферному заповіднику «Асканія-Нова»	Шаповал В.В.
3	12.04.22	ТК «1+1» «Сніданок 1+1»	Про стан справ в Біосферному заповіднику «Асканія-Нова»	Шаповал В.В.
4	13.05.22	ТРК «Суспільне»	Онлайн інтерв'ю. Про стан справ в Біосферному заповіднику «Асканія-Нова»	Шаповал В.В.
5	10.10.22	ТРК «Суспільне»	Онлайн інтерв'ю. Поточна ситуація в Біосферному заповіднику «Асканія-Нова»	Шаповал В.В.
6	10.10.22	ТК «1+1»	Онлайн інтерв'ю. Поточна ситуація в Біосферному заповіднику «Асканія-Нова»	Шаповал В.В.
7	12.10.22	ГО «Херсонське обласне відділення соціологічної асоціації України». Проект Міжнародної благодійної організації «ЕКОЛОГІЯ – ПРАВО – ЛЮДИНА» в рамках регрантингу «Вплив війни на довкілля в Україні: цивілізаційні виклики»	Безпека заповідних об'єктів в умовах військових конфліктів та окупації	Шаповал В.В.
Радіо				
1	28.01.22	Радіо «Свобода»	Фінансування Біосферного заповідника «Асканія-Нова»	Шаповал В.В.
2	28.01.22	Радіо «Свобода»	Про стан справ в Біосферному заповіднику «Асканія-Нова»	Гавриленко В.С.
3	01.04.22	Радіо «Свобода» Програма «Новини Приазов'я»	Про стан справ в Біосферному заповіднику «Асканія-Нова»	Шаповал В.В.
4	10.08.22	UA «Херсон. Суспільне». Сюжет «Херсонські заповідники під окупацією»	Про стан справ в Біосферному заповіднику «Асканія-Нова» (в рамках програми «Як війна впливає на заповідні зони»)	Шаповал В.В.
Газети				
1	20.01.22	Голос Таврії № 3	День заповідників в Асканії-Нова	Татаренко Л.Л.
2	10.02.22	Голос Таврії № 35	Відзначення Всесвітнього дня водно-болотних угідь	Татренко Л.Л.
Розміщення інформації на веб-сайтах				
1	Постійно	Офіційний сайт НААН	Інформація та поточні новини заповідника	Корінець Н.О.
2	Постійно	Офіційний сайт Біосферного заповідника «Асканія-Нова»	Інформація та поточні новини і об'яви заповідника	Старовойтова Т.В.

1.9.1.5 Формування фондів наукових матеріалів

Колекцію черепів дрібних ссавців лабораторії біомоніторингу і заповідного степу поповнювали, переважно, за рахунок погадкового матеріалу (на 99%); куниць кам'яних *Martes foina* добуто в рамках проведення біотехнічних заходів (табл. 1.85).

Таблиця 1.85 – Колекційні збори ссавців за 2022 рік, екземплярів

Назва виду	Джерело надходження		
	погадки сови вухатої	загиблі тварини	добуто
Полівка гуртова <i>Microtus socialis</i>	382		
Полівка лучна <i>M. levis</i>	13		
Миша хатня <i>Mus musculus</i>	47		
Миша курганцева <i>Mus spicilegus</i>	4		
Мишак степовий <i>Sylvaemus witherbyi</i>	1		
Хом'ячок сірий <i>Cricetulus migratorius</i>	11		
Білозубка мала <i>Crocidura suaveolens</i>	15	1	
Куниця кам'яна <i>Mustela nivalis</i>		1	
Ласка <i>Martes foina</i>			3
Всього	473	2	3

Паразитологічну колекцію лабораторії збереження різноманіття диких тварин поповнено 19 макропрепаратами.

Протягом 2022 року до фондів наукового музею «Природа Таврії» із зоопарку «Асканія-Нова» надійшло 155 одиниць остеологічного матеріалу (роги, черепи, скелети та шкури) (Додаток Б).

Продовжено поповнення фототеки наукових лабораторій та сектору екологічної освітньо-виховної роботи.

1.9.1.6 Інформація про надані платні послуги, пов'язані з науково-дослідницькою діяльністю з охорони, відтворення та раціональним використанням природних ресурсів

В 2022 році в Біосферним заповідником «Асканія-Нова» здійснено реалізацію посадкового матеріалу (268 шт. сіянців та саджанців, 0,024 кг насіння квітниково-декоративних рослин). Реалізовано сіно (21,95 тон) на, птахів (1 особина), сувеніри (2 штуки шкаралупи яець), черепи і шкури сайгака (20 штук).

1.9.2 Основні підсумки екологічної освітньо-виховної діяльності

1.9.2.1 Організація екологічної освітньо-виховної діяльності

1.9.2.1.1 Наявність структурного підрозділу

Сектор екологічної освітньо-виховної роботи є структурним підрозділом Біосферного заповідника «Асканія-Нова».

1.9.2.1.2 Наявність постійних форм інфраструктурного еколого-освітнього облаштування

1.9.2.1.2.1 Організація та діяльність у складі заповідника візит-центру, музеїв природи, музейних кімнат

У складі заповідника функціонує музей «Природа Таврії до фондів якого входить 5025 одиниць зберігання. Частина колекційного фонду музею (70 експонатів (роги, черепи) 23 видів ссавців) представлена на виставці «Світ тварин» у виставковій залі музею У зв'язку з військовим станом виставка не працювала.

Були підготовлені і підтримувались у стані готовності до роботи діючі під відкритим небом виставки «Принципи реконструкції і створення зелених насаджень в умовах півдня України» у Дендрологічному парку загальнодержавного значення «Асканія-Нова» та «Методи збереження та розведення диких ссавців і птахів» у зоологічному парку «Асканія-Нова».

1.9.2.1.2.2 Діяльність наукової бібліотеки Біосферного заповідника «Асканія-Нова», наукового архіву, відеотеки, фототеки

Наукова бібліотека заповідника має в штаті одного працівника – бібліотекаря. Загальний фонд нараховує 15218 екземплярів книг, брошур, рукописів та журналів Протягом року до фонду надійшло 114 примірників періодичних видань, 15 книг. Обмінний фонд нараховує 55 видань (назв).

Бібліотека обслуговує 79 зареєстрованих абонентів – працівників заповідника, Інституту тваринництва степових районів, мешканців смт Асканія-Нова, викладачів, студентів. Обслуговування читачів ведеться на абонементі, у читальному залі, за системою індивідуального інформування.

У науковому архіві заповідника зберігається 2605 документів.

Фототека складає 364 негативи, фотоальбом (80 світлин), відеотека – 12 науково-популярних кіно- та відеофільмів. У секторі екологічної освітньо-виховної роботи зберігається 61 копія світлин та картини, які передані у дар заповіднику бароном Е.О. Фальц-Фейном у 1986 році.

1.9.2.1.2.3 Діяльність заповідника щодо створення мережі обладнаних екскурсійних маршрутів та еколого-освітніх стежок

На території заповідника створено 6 екскурсійних маршрутів та 2 екологічні стежки, які не працювали через воєнний стан.

1.9.2.1.3 Наявність тимчасових форм інфраструктурного облаштування

У приміщенні лабораторії збереження різноманіття диких тварин розміщені фотовиставка «Асканія-Нова – поєднання краси таврійських степів та людського генія» та 6 фотостендів, в адміністративному корпусі заповідника – фотовиставка «Заповідна природа Таврійського краю».

1.9.2.1.4 Наявність плану заходів з екологічної освітньо-виховної роботи

Екологічна освітньо-виховна робота в заповіднику здійснювалася згідно з річним планом роботи, затвердженим Вченою радою установи.

1.9.2.2 Методична, організаційна та практична освітньо-виховна робота заповідника

1.9.2.2.1 Організація та участь у масових екологічних освітньо-виховних заходах

Участь заповідника в організації конференцій, нарад та семінарів та екологічних заходів наведено в розділі 1.9.1.4 «Інформація про проведені навчання, семінари, обмін досвідом, роботу із ЗМІ».

1.9.2.2.2 Співпраця з підприємствами, установами та організаціями

Результати співпраці заповідника з науковими установами та вищими навчальними закладами представлено в розділі 1.9.1.1.3 «Спільні дослідження з науковими установами НААН, НАН України, вищими навчальними закладами та організаціями інших міністерств і відомств».

У 2022 році проведено з вчителями Опорного закладу – навчально-виховного комплексу Асканія-Нова «Загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів – дошкільний навчальний заклад – позашкільний навчальний заклад-гімназія» Асканія-Нова селищної ради, Хлібодарівського закладу дошкільної, повної загальної середньої освіти Асканія-Нова селищної ради, Комунального закладу «Долинський опорний заклад загальної середньої освіти-гімназія І–ІІІ ступенів № 3 Долинської сільської ради», вихованцями гуртка «Юні екскурсоводи» Комунального закладу «Центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» Херсонської обласної ради та дошкільного навчального закладу «Асканійський дитячий ясла-садок загального розвитку».

Сумісно з комунальним закладом КЗ «ЦЕНТУМ» реалізовувалась Програма дослідно-експериментальної роботи «Екологізація позашкільної діяльності учнівської молоді у взаємодії позашкільного навчального закладу і об'єктів природно-заповідного фонду». Було надано декілька онлайн консультацій при підготовці дослідницьких робіт.

Проведено низку заходів екологічного спрямування – 3 тематичних уроки любові до рідного краю, 5 практичних занять (табл. 1.86), 1 диспут, 2 вікторини, 2 конкурси, 2 екологічні пізнавальні ігри, 6 тематичних екскурсій, 1 тематична екологічна експедиція (табл. 1.87).

Таблиця 1.86 – Проведення заходів екологічного спрямування у 2022 році

№ з/п	Тематика уроків	Назва навчальної установи, де проведено урок	Дата	Кількість уроків	Примітки
1	2	3	4	5	6
1	<i>Урок любові до природи «Життя зимового парку»</i>	Дендропарк «Асканія-Нова»	14.01.	1	Для учнів ОЗ НВК Асканія-Нова-гімназія
2	<i>Урок любові до природи «Щедра годівниця»</i>	Зоопарк «Асканія-Нова»	10–11.02.	1	Для учнів ОЗ НВК Асканія-Нова-гімназія
3	<i>Урок любові до природи «Ластівка – птах 2022 року»</i>	Зоопарк «Асканія-Нова» (зовнішні водойми)	27.01.	1	Спостереження за підльотом сірих журавлів
4	<i>Практичні заняття «Підгодівля птахів зоопарку»</i>	Зелені насадження селища	03.02.1 0.02.17 .02.	5	Всеукраїнська екологічна акція «Допоможемо зимуючим птахам»
5	<i>Практичні заняття «Врятуй пташку – створи годівничку»</i>	Сектор екологічної освітньо-виховної роботи	17–21.01.	2	Для учнів ОЗ НВК Асканія-Нова-гімназія

Кінець таблиці 1.86

1	2	3	4	5	6
6	Диспут «Чи потрібні болота?»	Сектор екологічної освітньо-виховної роботи	03.02.	1	Для вихованців гуртка «Юні екскурсоводи
7	Перегляд відео сюжетів про заповідник «Асканія-Нова»	Сектор екологічної освітньо-виховної роботи	25.01.	1	Для учнів ОЗ НВК Асканія-Нова-гімназія

Таблиця 1.87 – Проведення екологічних ігор, вікторин, конкурсів, екскурсій, експедицій

№ з/п	Назва заходу. Тема заходу	Місце проведення	Час проведення	Контингент учасників	Кількість учасників	Примітки
1	2	3	4	5	6	7
Екологічні конкурси						
1.	Конкурс на виготовлення кращої годівнички «Врятуй пташку – створи годівничку»	Сектор екологічної освітньо-виховної роботи	17–21.01.	учнівські колективи	Представлено 17 годівничок	
2.	Конкурс малюнків «Дивний світ птахів»	Сектор екологічної освітньо-виховної роботи	26–29.01.	учні НВК Асканія-Нова-гімназія, Хлібодарівського НВК	Представлено 26 робіт	
Вікторини						
1.	Хто зимує в Асканії-Нова?	Сектор екологічної освітньо-виховної роботи	20.01.	учні НВК Асканія-Нова-гімназія	15 учнів	
2.	Хто мешкає в болотах?	Сектор екологічної освітньо-виховної роботи	03.02.	гурток «Юні екскурсоводи»	19 учнів	До Дня водно-болотних угідь
Екологічні пізнавальні ігри						
1.	Навчимося використовувати папір раціонально	Асканійський ясла-садок загального розвитку	02.02.	діти старшого дошкільного віку		
2.	Скарби боліт	Асканійський ясла-садок загального розвитку	03.02.	діти старшого дошкільного віку	26 дітей	До Всесвітнього дня дикої природи
Тематичні екскурсії						
1.	Водойми зоопарку та їх мешканці	зоопарк	29.01.	гурток «Юні екскурсоводи»	15 учнів	
2.	Хвойні рослини дендропарку	дендропарк	18.01.	гурток «Юні екскурсоводи»	15 учнів	Екологічна акція «Живи, ялинко!»

Кінець таблиці 1.87

1	2	3	4	5	6	7
3.	Зимуючі птахи зоопарку	зоопарк	25.01.	учні 2-х класів Хлібодарівського ЗДП ЗСО	20 учнів	
4.	<i>Екскурсія-спостереження «Хто до нашої годівнички завітав?»</i>	зелені насадження буферної зони заповідника	12.02.	учні НВК Асканія-Нова-гімназія	15 учнів	
5.	<i>Екскурсія-спостереження «Хто зимує у дендропарку?»</i>	дендропарк	20.02.	учні 2-4 класів школи-садка I ступеня с. Питомник	21 учнів.	
6.	Знайомство з роботою метеостанції Асканії-Нова	метеостанція	23.03.	гурток «Юні екскурсіводи»	18 учнів	
Експедиції						
1.	Стан водойм зоопарку	Зоопарк		Кафедра суспільно-природничих наук НВК Асканія-Нова-гімназія	22 учнів.	Визначення рівня комфортності водойм

Надана допомога в підготовці робіт для участі в обласному заочному конкурсі «Якби тварини вмiли говорити» у рамках відзначення Всесвітнього дня захисту тварин. Ангеліна Ташкевич, учениця 11-го класу НВК Асканія-Нова-гімназія, отримала диплом другого ступеня за роботу про зебр.

1.9.2.2.3 Співпраця з органами державної виконавчої влади, органами місцевого самоврядування

Заповідник, ОТГ Асканія-Нова та громадська організація «Сила громади Асканії-Нова» спільно провели декілька заходів екологічного спрямування. Зокрема, 28–31 березня в смт Асканія-Нова проведено бесіди про важливість участі у Всесвітній акції «Година Землі»; 31 березня взято участь у акції.

До Всеукраїнського дня довілля 15 квітня проведено трудові десанти з впорядкування території садиби засновника заповідника Фрідріха Фальц-Фейна (висаджування декоративних кущів, поновлення квітникових клумб).

Продовжувалась співпраця з Молодіжною радою ОТГ Асканія-Нова. Її члени брали активну участь у проведенні Днів відкритих дверей у зоопарку, співпрацювали з гуртківцями.

1.9.2.3 Інформаційно-видавнича та пропагандистська діяльність

1.9.2.3.1 Інформація про веб-портал заповідника

Заповідник має веб-портал www.askania-nova-zapovidnik.gov.ua.

1.9.2.3.2 Інформація про опубліковані та підготовлені до друку науково-популярні праці, буклети, путівники, листівки, плакати, аншлаги тощо

Співробітниками сектора опублікована 2 науково-популярні статті в газеті, підготовлено декілька листівок до екологічних днів і свят. Заповідником оновлено аншлаги та етикетки на екскурсійних маршрутах.

1.9.2.3.3 Інформація про власні видання

Видано 24 том фахового наукового журналу «Вісті Біосферного заповідника «Асканія-Нова». На сторінках часопису оприлюднено широке коло актуальних природоохоронних питань, зокрема з хорології та біотопічної приуроченості рідкісних видів рослин, видового багатства рослинних угруповань та біотопів, фітоценотичної класифікації, інвентаризації флори судинних рослин, мікологічних та ліхенологічних розвідок у об'єктах природно-заповідного фонду, вивчення видового різноманіття, адаптацій і популяційної динаміки орнітофауни, ентомологічних та гельмінтологічних досліджень, теорії, методів і практичних аспектів інтродукції та реінтродукції у зоопарку та дендрологічному парку «Асканія-Нова», музейної справи, фітосозології та критики. Географія досліджень охоплює Біосферний заповідник «Асканія-Нова», природні заповідники «Михайлівська цілина», «Дніпровсько-Орільський» та «Єланецький степ», Гетьманський національний природний парк, степи басейну Дністра, долин Південного Бугу та Інгулу, лучні біотопи низьзя Дніпра, долин Західного Бугу, Десни та Сноу, Карпатський та Азово-Чорноморський регіони, Київський мегаполіс. До публікації статей долучились фахівці національних природних парків «Галицький», «Гуцульщина», «Черемоський», «Кам'янська Січ», Національного ботанічного саду імені М.М. Гришка, Ботанічного саду ім. акад. О.В. Фоміна, Кременецького ботанічного саду, Криворізького ботанічного саду,

Національного науково-природничого музею НАН України, Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного, Херсонського державного університету, Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця, Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка, Мелітопольського інституту екології та соціальних технологій ЗВО «Україна», Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди, Національного лісотехнічного університету України.

1.9.2.3.4 Перелік програм та сюжетів на радіо і телебаченні, опублікованих статей та інформаційних повідомлень у пресі

Перелік програм та сюжетів на телебаченні і радіо, інтерв'ю, які надані журналістам газет, інформацію, надану для сайтів та інтернет-порталів, надано в розділі 1.9.1.4 «Інформація про проведені навчання, семінари, обмін досвідом, роботу із ЗМІ».

1.9.2.3.5 Інформація про проведену лекційну роботу

Протягом року прочитано 4 лекції, 5 лекцій-презентацій, проведено 4 лекції-екскурсії, 3 бесіди (табл. 1.88).

Таблиця 1.88 – Лекції, лекції-презентації, лекції-екскурсії

№ з/п	Дата	Тема	Назва установи, де проведено захід	Контингент слухачів	Примітки
1	2	3	4	5	6
Лекції					
1.	01.02.	Організація екскурсійної роботи. Основні вимоги до роботи екскурсовода. Умови договору та оплата праці	сектор екологічної освітньо-виховної роботи	екскурсоводи та слухачі курсів підготовки екскурсоводів	
2.	04.02.	Ф.Е. Фальц-Фейн – засновник заповідника «Асканія-Нова», відомий меценат; використання матеріалу на екскурсійних маршрутах заповідника	сектор екологічної освітньо-виховної роботи	екскурсоводи та слухачі курсів підготовки екскурсоводів	
3.	08.02.	Історичні матеріали та використання їх на екскурсійних маршрутах заповідника. Заснування поселення Асканія-Нова	сектор екологічної освітньо-виховної роботи	екскурсоводи та слухачі курсів підготовки екскурсоводів	
4.	11.02.	Біосферний заповідник «Асканія-Нова» – природоохоронна, науково-	сектор екологічної освітньо-виховної роботи	екскурсоводи та слухачі курсів	

Кінець таблиці 1.88

1	2	3	4	5	6
		дослідна установа міжнародного значення: структура установи, сучасний стан, завдання, проблеми. Фінансування установи		підготовки екскурсиводів	
Лекції-презентації					
1.	18.01.	Біосферні заповідники України – найвища форма охорони природи у нашій державі	сектор екологічної освітньо-виховної роботи	учні НВК Асканія-Нова-гімназія	
2.	03.02.	Цікаві факти про водно-болотні угіддя	сектор екологічної освітньо-виховної роботи	учні НВК Асканія-Нова-гімназія	
3.	04.02.	Водно-болотні угіддя і біорізноманіття; мешканці водно-болотних угідь Біосферного заповідника «Асканія-Нова»	сектор екологічної освітньо-виховної роботи	слухачі курсів підготовки екскурсиводів, учні НВК Асканія-Нова-гімназія	
4.	02.03.	Колекція кам'яних статуй в Асканії-Нова. Чумацький шлях	сектор екологічної освітньо-виховної роботи	слухачі курсів підготовки екскурсиводів, учні НВК Асканія-Нова-гімназія	
5.	03.03.	Тварини та рослини заповідника «Асканія-Нова», які підпадають під Вашингтонську конвенцію про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення	сектор екологічної освітньо-виховної роботи	слухачі курсів підготовки екскурсиводів, старшокласники НВК Асканія-Нова-гімназія	До Дня дикої природи
Лекції-екскурсії					
1.	10.02.	Історичними місцями зоопарку	зоопарк «Асканія-Нова»	слухачі курсів підготовки екскурсиводів	18 слухачів
2.	12.02.	Колекція птахів орнітопарку	зоопарк «Асканія-Нова»	слухачі курсів екскурсиводів	15 учнів
3.	21.02.	Місця відпочинку перелітних птахів на території заповідника взимку	зовнішні ставки зоопарку «Асканія-Нова»	учні НВК Асканія-Нова-гімназія, екскурсиводи	20 учнів
4.	22.02.	Правила перебування на заповідних територіях	заповідний степ	учні НВК Асканія-Нова-гімназія, екскурсиводи	22 учнів
Бесіди					
1.	23.03.	Пізнаємо водно-болотні угіддя (з презентацією)	Асканійський дитячий садок загального розвитку	вихованці старшої групи	Всеукраїнський день води
2.	05.03.	Первоцвіти – тендітна усмішка весни (з презентацією)	НВК Асканія-Нова-гімназія	учні 3-х класів	
3.	29.03.	Метеорологічні спостереження в Асканії-Нова	метеостанція	вихованці гуртка "Юні екскурсиводи"	

1.9.2.4 Підвищення кваліфікації працівників заповідника та сприяння підготовці кадрів у природоохоронній сфері

1.9.2.4.1 Підвищення кваліфікації працівників заповідника шляхом навчання на курсах підвищення кваліфікації, у вищих навчальних закладах, участі у семінарах та тренінгах, зустрічах з обміну досвідом

У 2022 році працівники заповідника підвищували кваліфікацію шляхом онлайн участі у семінарах та нарадах.

1.9.2.4.2 Організація та проведення в установі навчання, семінарів та зустрічей з обміну досвідом для підвищення кваліфікації працівників заповідника та інших установ

На базі сектора екологічної освітньо-виховної роботи була розпочата робота курсів підвищення кваліфікації екскурсіводів для роботи на екскурсійних маршрутах заповідника. Також 30 травня – 2 червня 2022 року проведено навчання з підвищення кваліфікації наукових і науково-педагогічних працівників за спеціальністю «Заповідна справа».

1.9.2.4.3 Проведення наукової та виробничої практики студентів та аспірантів професійно-технічних та вищих навчальних закладів на базі установи

У 2022 році відповідно до договору № 05-44 на проведення практики студентів закладів вищої освіти Біосферного заповідника «Асканія-Нова» з Херсонським державним університетом під керівництвом В.В. Шаповала, директора заповідника, кандидата біологічних наук, у період з 31 жовтня до 23 грудня пройшли виробничу практику 5 студентів 4 курсу денної форми навчання факультету біології, географії та екології освітніх програм «Середня освіта Галузь знань 09 Біологія, спеціальність 091 Біологія» (Довганич Неля Володимирівна, Брюхович Катерина Іванівна, Подоляк Анастасія Володимирівна) та «Середня освіта Галузь знань 10 Природничі науки, 106 Географія» (Радзанівський Олексій Олегович, Хільченко Влада Борисівна).

1.9.2.5 Інформація про надані платні послуги, пов'язані з організацією та проведенням освітньо-виховних і природоохоронних заходів

У 2022 році платні екскурсійні послуги установою не надавались. Під час днів відкритих дверей зоологічного парку його постійно діючу експозицію відвідало 6722 жителі Присиваської, Тавричанської, Каланчацької, Новотроїцької, Хрестівської територіальних громад і м. Херсон. Всього безкоштовно заповідник відвідали 8726 учасників екологічних акцій та еколого-просвітницьких заходів і співробітників установи за перепустками.

1.9.3 Основні підсумки міжнародної діяльності

В рамках участі в Європейській програмі збереження зникаючих видів тварин програми EEP проведено реєстрацію тварин в Міжнародній племінній книзі (далі – МПК) коней Пржевальського, надано інформацію до МПК диких азіатських напівослів та МПК зебри Грєві.

У 2022 р. продовжено виконання міжнародного тристороннього договору між Біосферним заповідником «Асканія-Нова», ННЦ «Інститут експериментальної та клінічної ветеринарної медицини» НААН та Університетом Ліннея (Швеція).

2 АНТРОПОГЕННИЙ ВПЛИВ НА ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНІ ОБ'ЄКТИ БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА «АСКАНІЯ-НОВА» ТА ХАРАКТЕРИСТИКА КОМПЛЕКСУ ПРОТИПОЖЕЖНИХ, БІОТЕХНІЧНИХ І НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ РОБІТ, ЗДІЙСНЕНИХ НА ЇХ ТЕРИТОРІЇ

2.1 Територія заповідника

Протягом 2022 року досліджено зміни у структурі землекористування, зібрано та узагальнено інформацію про розміщення сільськогосподарських культур та парку на території Біосферного заповідника «Асканія-Нова». Уточнено електронну базу даних.

У структурі землекористування у 2022 р. змін не відбулось через окупацію території. Узагальнену інформацію щодо поточного розподілу земель за формою власності у межах території Біосферного заповідника «Асканія-Нова» відображено у таблиці 2.1 та рисунку 2.1.

Таблиця 2.1 – Загальний склад земель у межах Асканія-Нова селищної ради (33464,1 га) за даними землевпорядкування станом на 29.10.2022

Землі та землекористувачі	Площі земель, га
1	2
Землі установ та підприємств державної форми власності	24067,8723
Біосферний заповідник «Асканія-Нова»	11298,8000
Інститут тваринництва степових районів ім. М.Ф.Іванова	16,9598
ДПДГ «Асканія-Нова», у т.ч.:	10202,3000
Рілля	8695,46
Пасовища	361,67
Господарські будівлі	89,2504
Шляхи та прогони	78,8702
Лісові землі	124,539
Інші землі	852,5104
ДПДГ «Асканійське», у т.ч.:	2549,8125
Рілля	2422,5000
Пасовища	68,5000
Лісосмуги	21,9000
Виробничі будівлі	16,7700
Шляхи та прогони	18,8500
Інші землі	1,2925
Землі комунальної форми власності, надані у постійне користування	2142,0691
КП«Колос»	2012,3300
КП «Маркєсво»	125,9993
СГТ «Асканія-Нова»	3,7398
Землі приватної форми власності	2335,2659
ФГ «Вікторія-Асканія»	54,2455
ФГ «Питомник-Асканія»	141,4800

Кінець таблиці 2.1

1	2
ФГ «Іллінка-Асканія»	25,0000
ФГ «Зима-Літо»	25,0000
ФГ «Наталі-2016»	105,0004
Гр. Буквіч М.А.	31,0000
Гр. Мустафаєв Р.Е.	14,3700
Особисте селянське господарство	1937,6700
Для садівництва	1,5000
Землі, надані в оренду	2926,5912
ФГ «Вікторія-Асканія»	45,1500
Гр. Хвостов В.В.	515,0000
Гр. Комарницький В.І.	78,4417
Гр. Мустафаєв Р.Е.	2,9760
Гр. Буюклу О.М.	1,1658
Гр. Тяпко Н.Д.	101,1228
ТОВ «Славуґа-Юґ»	617,5700
ТОВ «Агротекс-Миколаїв»	1467,5686
ТОВ «Смарт Саксесс Інтернешнл Лімітед»	97,5963
Землі, не надані у власність та користування	630,7521
Громадські пасовища	601,7661
Для садівництва	26,8602
Нерозподілені землі	2,1258
Землі населених пунктів	610,0981
Інші землі	751,4513
Полезахисні смуги	392,1000
Води	114,0000
Забудовані землі	101,0700
Господарські шляхи та прогони	144,2813
Територія Біосферного заповідника «Асканія-Нова»	33307,0000
Усього земель сільськогосподарського призначення	20805,2506
У тому числі ріллі	18523,3862
Частка ріллі у загальній площі заповідника, %	55,61

Таким чином, більшу частину території Біосферного заповідника «Асканія-Нова» складають землі державної форми власності (71,9%).

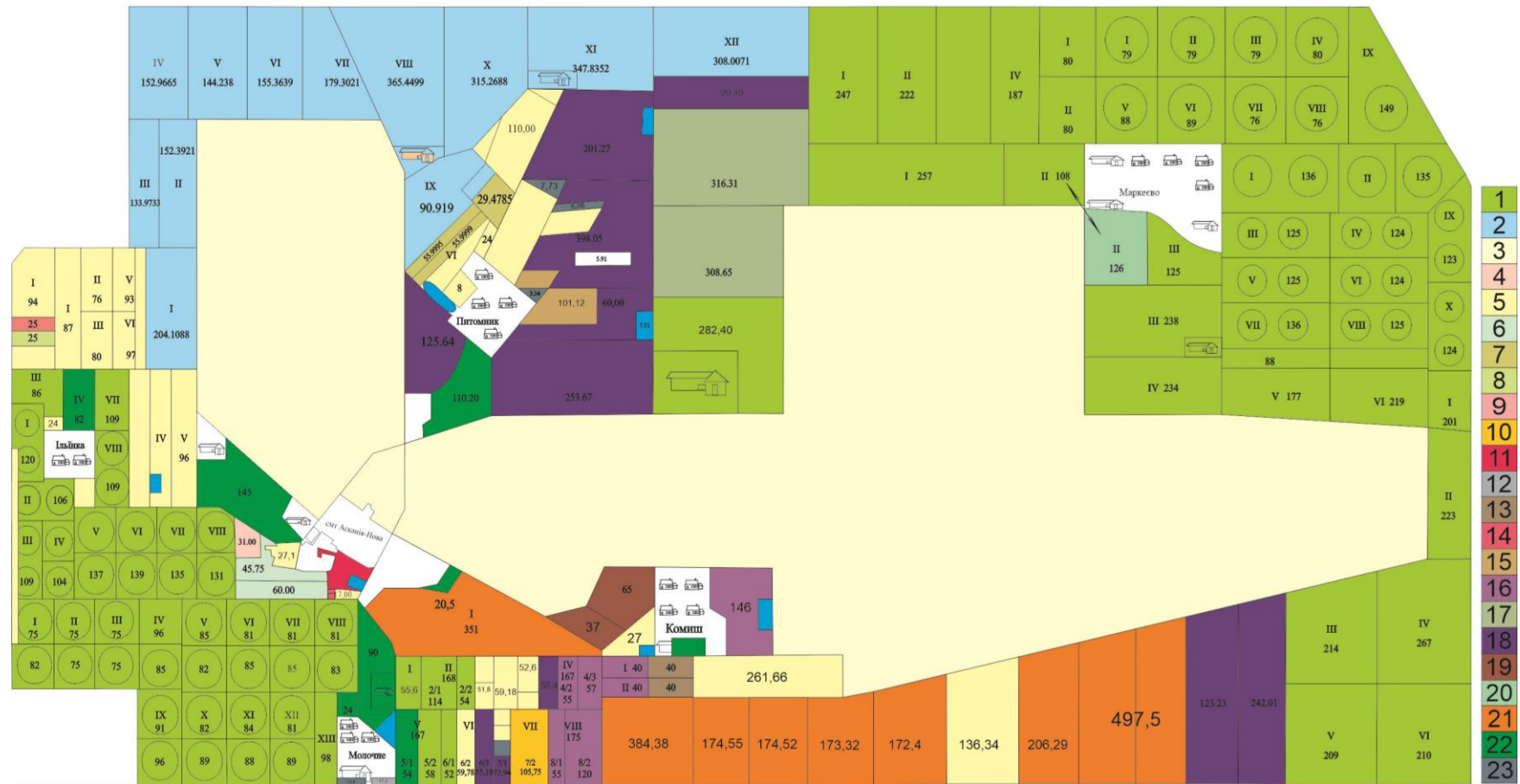

Рисунок 2.1 – Картохема землекористування на території Біосферного заповідника «Асканія-Нова» на 29.10.2022

Умовні позначки: 1 – землі ДПДГ ІТСР «Асканія-Нова»; 2 – землі ДПДГ «Асканійське»; 3 – землі Біосферного заповідника «Асканія-Нова»; 4 – землі, передані у власність гр. Буквічу А.Г.; 5 – землі, надані під особисте селянське господарство; 6 – землі ФГ «Вікторія-Асканія»; 7 – землі ФГ «Питомник-Асканія»; 8 – землі ФГ «Іллінка-Асканія»; 9 – землі ФГ «Зима-Літо»; 10 – землі ФГ «Наталі-2016»; 11 – землі садово-городнього товариства «Асканія»; 12 – землі ФГ «Ернар» (гр. Мустафаєв Р.Е.); 13 – землі, передані в оренду гр. Комарницькому В.І.; 14 – землі, передані в оренду гр. Буюклу М.І.; 15 – землі, передані в оренду гр. Тяпко Н.Д.; 16 – землі, передані в оренду гр. Хвостову В.В.; 17 – землі, передані в оренду ТОВ «Славута Юг»; 18 – землі, передані в оренду ТОВ «Агротекс-Миколаїв»; 19 – землі ТОВ «Смарт Саксес Інтернешнл Лімітед»; 20 – землі КП «Маркеєво» (пасовище); 21 – землі КП «Колос»; 22 – землі запасу Асканія-Нова селищної ради, надані під пасовища; 23 – нерозподілені землі.

2.2 Антропогенний вплив на природно-заповідні об'єкти Біосферного заповідника «Асканія-Нова» та характеристика протипожежних, біотехнічних і науково-технічних робіт

2.2.1 Протипожежні та науково-технічні заходи у заповідній зоні Біосферного заповідника «Асканія-Нова»

Відповідно до плану заходів з охорони навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів на території Біосферного заповідника «Асканія-Нова» у 2022 р., ліміту № 193/2022 від 27 жовтня 2021 р., затвердженого Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України, та дозволу Департаменту екології та природних ресурсів ХОДА № 1/2022 від 13 січня 2022 року у період з 31 травня по 6 липня здійснено протипожежне викошування трав у заповідній зоні Біосферного заповідника «Асканія-Нова» на площі 446,9 га з передбачених 627,3 га (рис. 2.2).

Проведення протипожежного викошування на території заповідної зони припинено у зв'язку з відсутністю пожеженебезпечного сухостою та підстилки на окремих площах по периметру степу (смуги щорічних прокосів), а також за браком паливно-мастильних матеріалів, запчастин та комплектуючих до сінозбиральної техніки, зупинки фінансування за поточними видатками в умовах воєнного стану.

Зібране у ході протипожежного викошування сіно, вагою 594,0 т, буде використане для годівлі копитних зоопарку «Асканія-Нова» у зимовий період.

Для виконання ПНД НААН 12 «Заповідна справа» у науково-дослідних цілях відібрані 200 шт. зразків ґрунту, вагою 66,7 кг (план 300 шт./ 100 кг), надземна фітомаса з площі 7,5 м² (план 7,5 м²), на стаціонарах тимчасово вилучено 3 особини миші звичайної *Mus musculus* Linnaeus, 1758 (план 30 особин), решта видів в пастки (живоловки) не потрапили.

Протягом року ліквідовано 2 степові пожежі (одна – безпосередньо у заповідній зоні). Згарище пожежі 10 серпня 2022 року у зонах буферній та антропогенних ландшафтів складає 1300 га. Ймовірно, пожежа виникла через випалювання стерні прилеглих сільгоспугідь с. Ясна Поляна; за сильного вітру пожежа стрімко поширилась і на територію заповідника (табл. 2.2, рис. 2.3).

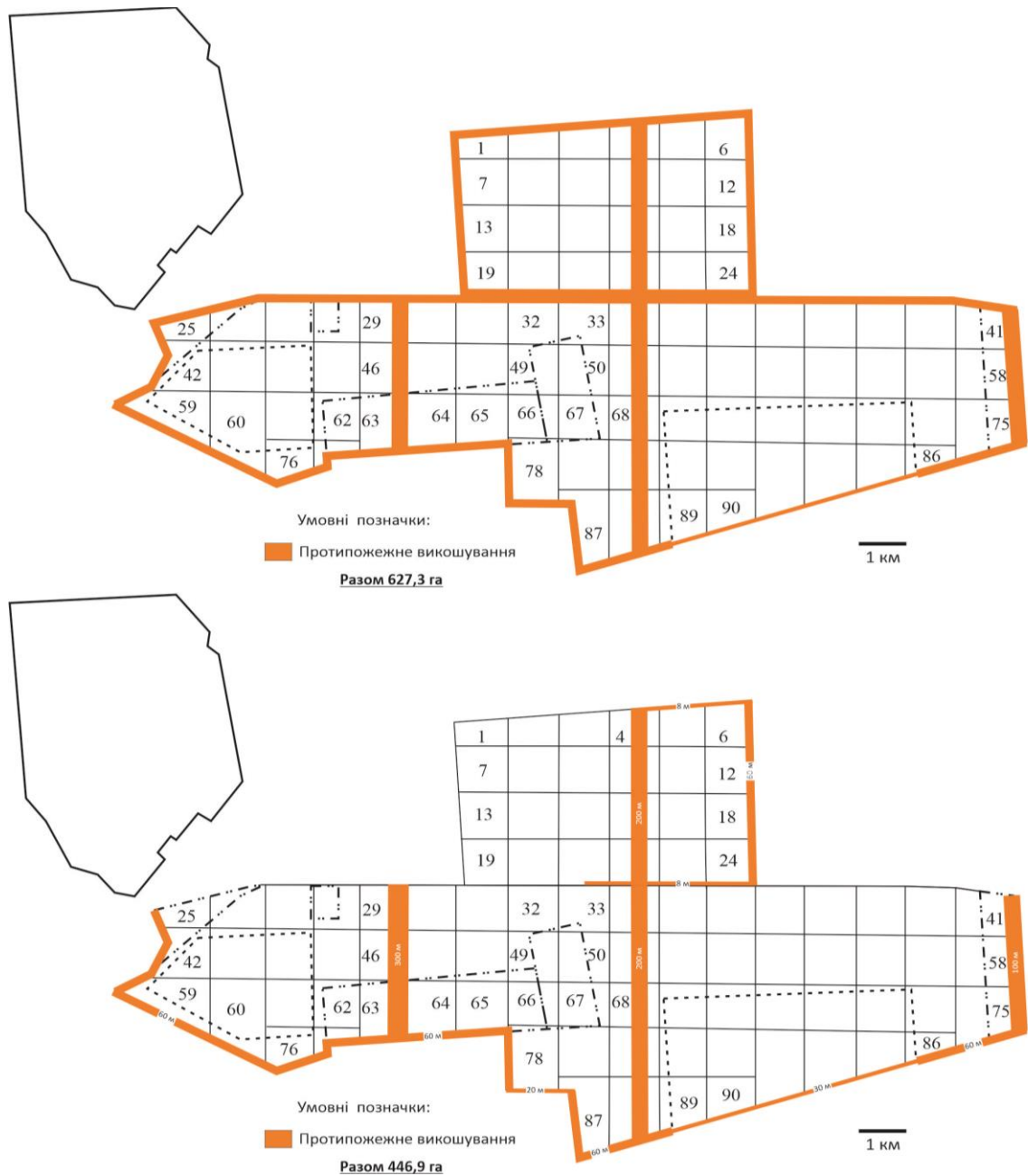

Рисунок 2.2 – Картосхема розташування площ протипожежного викошування у природному ядрі Біосферного заповідника «Асканія-Нова» у 2022 р.

Умовні позначення: а – передбачені заходи, б – фактично здійснені

Таблиця 2.2 – Координати меж згарища пожежі (10 серпня 2022 року) у зонах буферній та антропогенних ландшафтів

Номери точок фіксації	Широта	Довгота
1	2	3
1.	46°25.778	33°57.043
2.	46°26.419	34°2.400
3.	46°26.332	34°3.387
4.	46°26.306	34°3.831
5.	46°26.242	34°4.065
6.	46°26.673	34°5.158
7.	46°26.615	34°5.641

Кінець таблиці 2.2

1	2	3
8.	46°26.536	34°6.010
9.	46°25.876	34°6.988
10.	46°25.703	34°5.367
11.	46°25.585	34°4.189
12.	46°25.376	34°2.020
13.	46°25.304	34°1.294
14.	46°25.442	33°57.610
15.	46°25.671	33°57.559

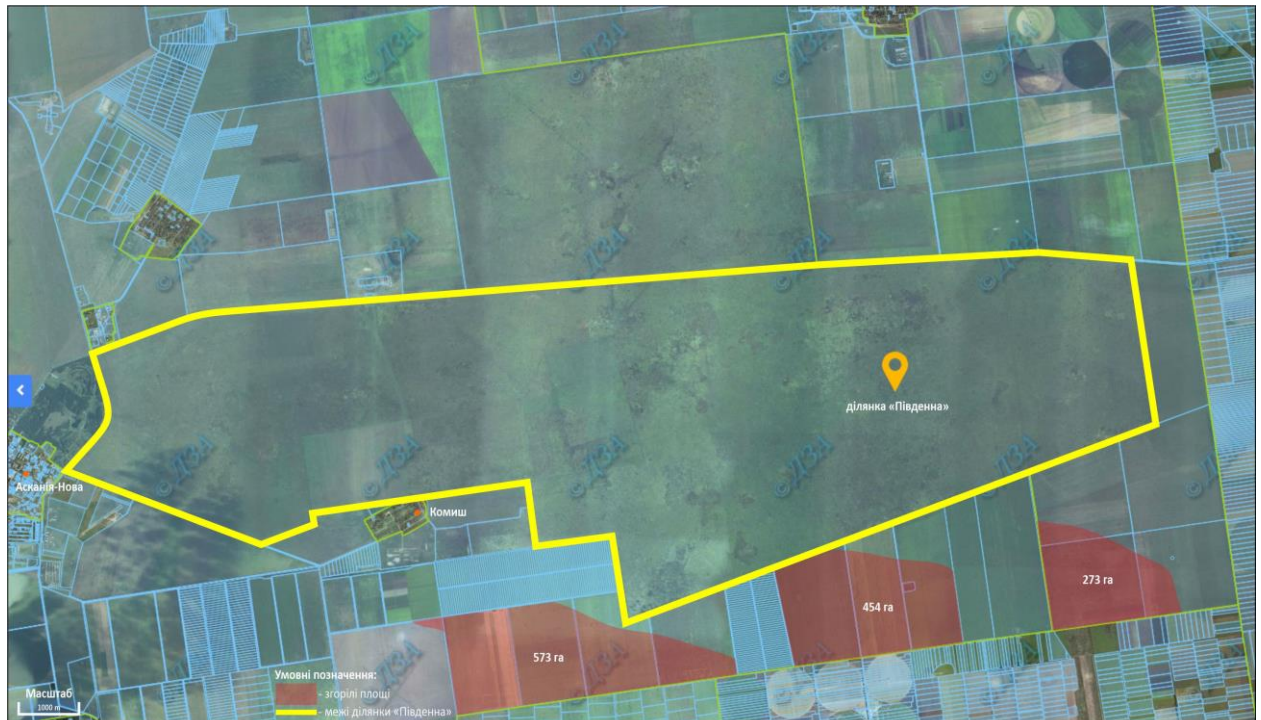

Рисунок 2.3 – Картосхема згарища пожежі від 10 серпня 2022 року

Пожежа 18 серпня 2022 року, причиною якої був удар блискавки, охопила 7 та 8 квартали ділянки «Північна». Площа згарища склала 49,6 га. Координати меж та картосхему згарища показано у таблиці 2.2 та на рисунку 2.3.

Таблиця 2.3 – Координати меж згарища пожежі у зонах буферній та антропогенних ландшафтів (18 серпня 2022 року)

Номери точок фіксації	Широта	Довгота
1	2	3
1.	46°30.199	33°57.549
2.	46°30.196	33°57.593
3.	46°30.186	33°57.767
4.	46°30.190	33°57.951
5.	46°30.194	33°58.086
6.	46°30.185	33°58.329

Кінець таблиці 2.3

1	2	3
7.	46°30.176	33°58.442
8.	46°30.156	33°58.475
9.	46°30.134	33°58.447
10.	46°30.072	33°58.326
11.	46°29.967	33°58.074
12.	46°29.847	33°57.776
13.	46°29.794	33°57.626

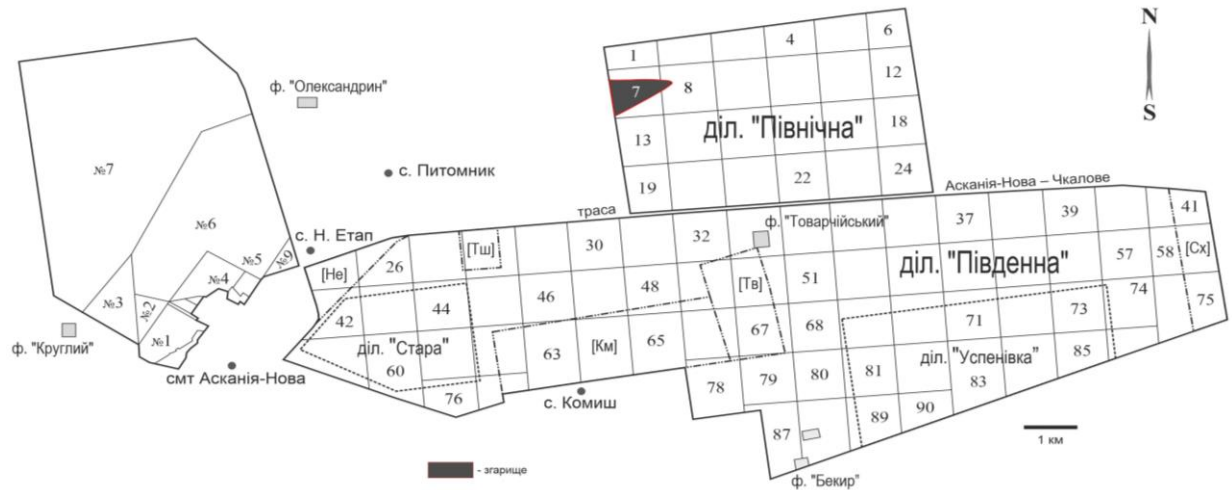

Рисунок 2.4 – Картоschema згарища пожежі від 18 серпня 2022 року на ділянці «Північна» заповідної зони Біосферного заповідника «Асканія-Нова»

2.2.2 Біотехнічні та науково-технічні заходи, здійснені в дендрологічному парку загальнодержавного значення «Асканія-Нова»

На території дендрологічного парку загальнодержавного значення «Асканія-Нова» було виконано низку біотехнічних та науково-технічних заходів. З метою посилення протипожежної безпеки дендрологічного парку проведено викошування травостою галявин на площі 38,8 га.

Відповідно до технологічних карт виконання робіт догляду за деревними насадженнями парку було проведено 3 вегетаційні та 1 вологозарядковий поливи деревних та чагарникових рослин з артезіанських свердловин.

У середині березня були розпочаті роботи з реконструкції озера у центральній частині дендрологічного парку. Нагальність робіт визначалась загальним мором риби у листопаді–грудні 2021 року (через гельмінтні та протозойні інвазії), сильним багаторічним замуленням днища, значною руйнацією берегів. Остання чистка мулу з дна озера відбулась у 1979 р. (за

спогадами безпосередніх учасників подій, без документальних підтверджень). Наступні реконструкційні роботи носили фрагментарний характер, здебільшого торкались укріплення верхньої (надводної) частини кладки, перекладання бортів насипного острова тощо. У багатьох місцях похилені кам'яні береги були підперті забитими у дно колодами і чурбаками.

До третьої декади квітня з озера за допомогою pomp було викачано воду (рис. 2.5), приблизним об'ємом 6,4 тис. м³ (площа водної поверхні 2553 м², глибина до 3 м). Її використано на зрошення прилеглих галявин та деревних куртин дендропарку.

Рисунок 2.5 – Загальний вигляд осушеного озера дендропарку з замуленим дном та обсіпаними берегами (фото 20.04.2022)

По мірі осушення прибережної зони були розпочаті роботи з демонтажу старих та побудови нових кам'яних стін на цементній кладці. Практично по усьому периметру спостерігались осипи кам'яної кладки, а подекуди й земляного берега (рис. 2.6). У місцях, де береги не обсіпались і стара кладка збереглась, її посилено при основі змурованою кам'яною підпорою (контрфорсом), висотою до 50–90 см, з незначним нахилом до берега. Дану опору або нові стінки закладені на розчищеному до глини дніщі, у проритій

Рисунок 2.6 – Осипи кам'яної кладки та підмиті земляні береги озера (фото 20–22 квітня 2022 року)

траншеї шириною близько 50 см та глибиною 25–40 см (рис. 2.7). Роботи з облаштування берегів закінчені у першій декаді червня. Як будівельний матеріал використано вапняковий камінь, черепашник та граніт зі старих розсипаних стін, зібраний з днища, а також черепашник, зібраний з руїн будівель с. Комиш, та вапняковий камінь з кар'єру поблизу с. Шилової балки Бериславського району (завезений 21 лютого). З другої декади липня, після завершення сінозбиральної кампанії, розпочато чистку мулу з дна через спеціально облаштований виїзд. Дані роботи тривали до кінця серпня (рис. 2.8). Загалом вивезено близько 3 тис. т мулу. Середня його глибина складала близько 80 см, у заглибленнях дна збільшувалась до 1–1,5 м, а у ямі за островом (у місці виходу «перетічної» труби) – до 2,5 м. 31 серпня місце виїзду техніки було перерите та закладене кам'яною стіною. 1 вересня у ставок здійснено пуск води з артезіанських свердловин через систему зрошувальних ариків дендропарку. Наповнення котловану артезіанською водою завершено 7 вересня (рис. 2.9–2.11).

У очищеному від намулу озері дендрологічного парку відбувся спалах чисельності зелених водоростей *Chlamydomonas*. «Цвітіння» сталось за 10–12 діб після його заповнення артезіанською водою. Ймовірно, відсутність конкуренції та відносно вільна екологічної ніша, оліготрофність, опріснення та підкислення водойми після сильної зливи 9 вересня, збігання води в озеро зі значних площ (через розгалужену систему зрошувальних ариків), сукупно забезпечили оптимальні умови для стрімкого розмноження мікроскопічних одноклітинних зелених водоростей, що виявилось у вигляді позеленіння товщі води («зависі») та буро-зеленого слизистого нальоту на її поверхні (рис. 2.12). Оперативне вапнування озера було здійснено негашеним вапном (СаО) одночасно у формі розсипання подрібненої сухої суміші та розчиненого «вапняного молока» з сумарною концентрацією 200 кг / 1 га водної поверхні. За 3–4 доби спостерігалось видиме осадження «зависі» з фітопланктону та набуття прозорості водною товщею. Рештки нейстонної слизі, що трималась на плаваючих рослинних рештках, зібрано з поверхні озера механічним способом.

Рисунок 2.7 – Роботи з облаштування берегів озера: розчистка, підготовка фундаменту та будівництво кам'яних стін (фото 28.04.2022, 04.05.2022 та 24.05.2022)

Рисунок 2.8 – Чистка дна озера від намулу до глинистої основи (фото 20.07.2022, 04.08.2022, 24.08.2022)

Рисунок 2.9 – Початкові етапи наповнення очищеного котловану штучного озера артезіанською водою через систему зрошувальних ариків дендропарку (фото 01.09.2022 та 03.09.2022)

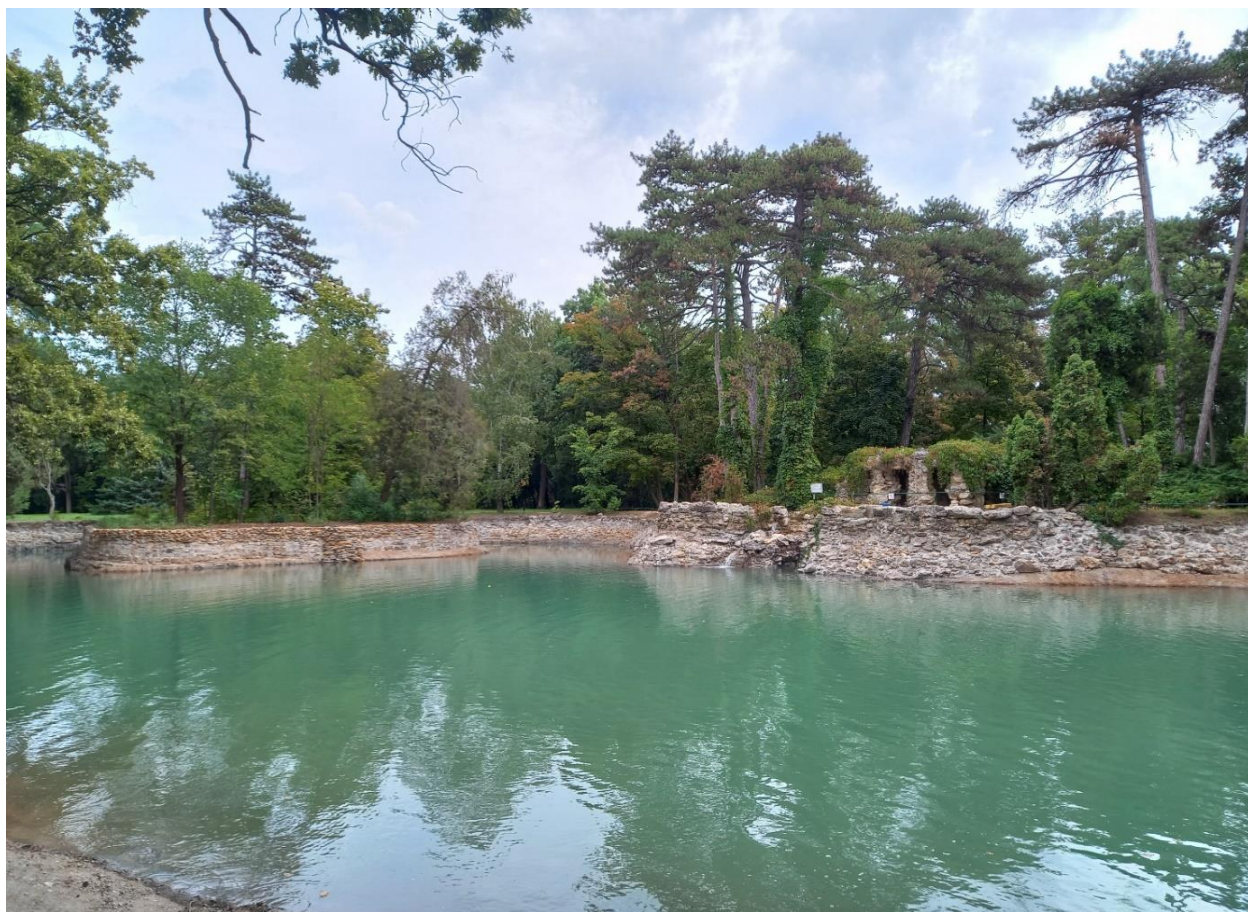

Рисунок 2.10 – Загальний вигляд озера дендропарку при наповненні його чаші до основи кам'яних бортів (фото 03.09.2022)

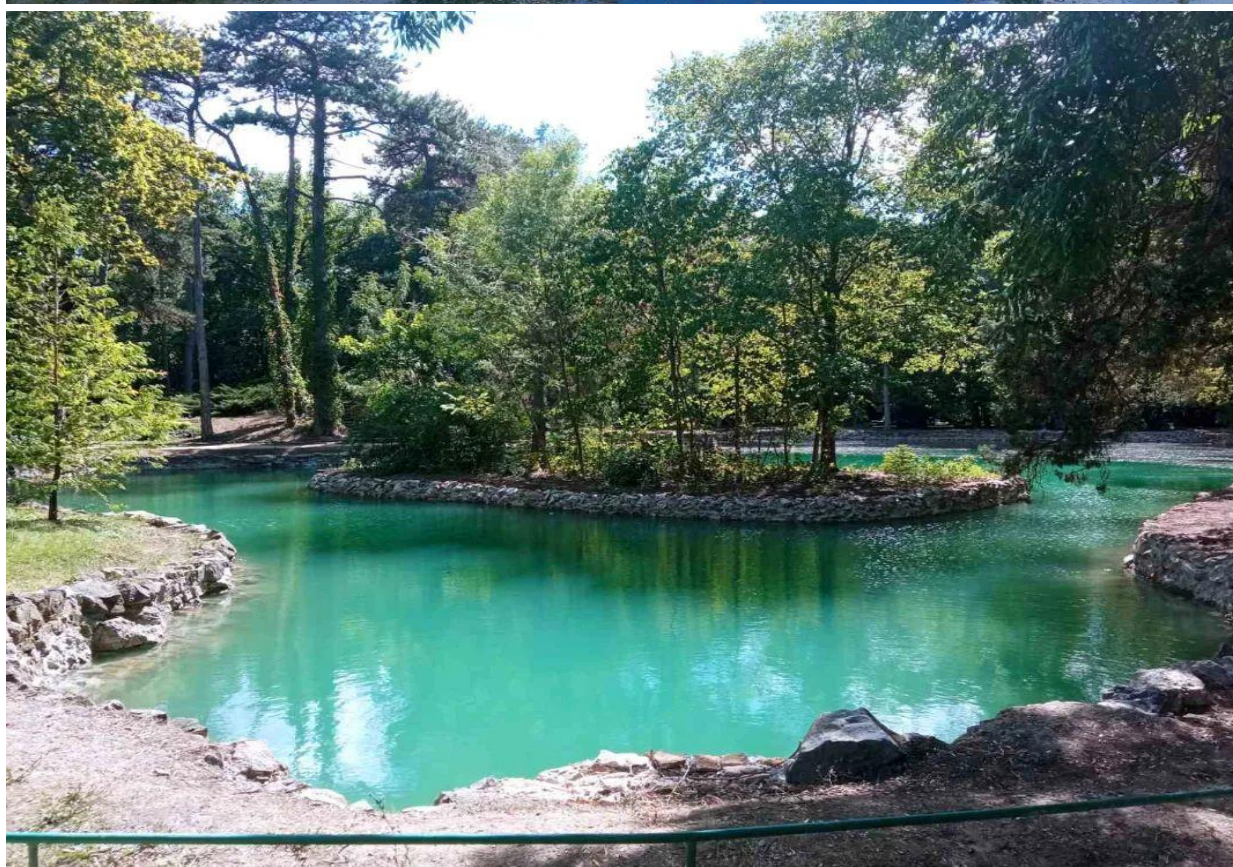

Рисунок 2.11 – Завершальний етап наповнення озера дендропарку (фото 05.09.2022)

Рисунок 2.12 – Загальний вигляд поверхні оліготрофної водойми дендропарку при короткочасному спалаху чисельності, "цвітінні" зелених водоростей (фото 12.09.2022)

У зв'язку з явищами «цвітіння» води у водоймах зоопарку (рис. 2.13) було здійснено їх вапнування за допомогою негашеного вапна. Метою заходу було прискорення мінералізації речовин, збільшення показника рН, концентрації кальцію, насичення водної товщі киснем та знезараження водойм. У ставках зоопарку внесення вапна здійснено в серпні способом розсипання подрібненої сухої суміші, з розрахунку 100 кг/1 га водної поверхні. За декілька діб після внесення вапна, з поверхні води зникла «тягуча» зелена плівка з синьо-зелених водоростей, що масово розмножуються при значній кількості органіки у водоймі.

В насадженнях дендрологічного парку та зоопарку згідно з «Санітарними правилами в лісах України» вилучено 233 дерева (20,217 м³), повалені або пошкоджені до припинення росту внаслідок буревіїв. Також протягом року вилучено 258 сухостійних дерев (35,414 м³) з 455 дерев (47,878 м³) на які оформлені акти та лісорубний квиток.

Рисунок 2.13 – Загальний вигляд поверхні евтрофної водойми зоопарку при «цвітінні» синьо-зелених водоростей (фото 18.08.2022)

Відповідно до технологічних карт виконання робіт догляду за деревними насадженнями парку було проведено 3 вегетаційні та 1 вологозарядковий поливи деревних та чагарникових рослин з артезіанських свердловин. Здійснено комплекс робіт з догляду за деревними насадженнями дендропарку.

Проведена реалізація декоративних деревних та квітничково-декоративних рослин, вирощених у науково-виробничому розсаднику дендропарку (табл. 2.4.).

Таблиця 2.4 – Список реалізованих рослин у 2022 році

№	Вид	Кількість, шт.
1	2	3
1.	Аронія чорнопліда <i>Aronia melanocarpa</i> (Michx.) Elliot	4
2.	Барбарис звичайний <i>Berberis vulgaris</i> L.	1
3.	Бруслина японська та її форми <i>Euonymus japonica</i> Thunb.	3
4.	Гібіск сирійський <i>Hibiscus syriacus</i> L.	8
5.	Гіркокаштан звичайний <i>Aesculus hippocastanum</i> L.	12
6.	Гіркокаштан м'ясочервоний <i>Aesculus carnea</i> Hayne	2
7.	Глід м'якуватий <i>Crataegus submollis</i> Sarg.	1
8.	Горіх грецький <i>Juglans regia</i> L.	2

Кінець таблиці 2.4

1	2	3
9.	Горобина шведська <i>Sorbus intermedia</i> (Ehrh.)Pers.	3
10.	Дуб звичайний <i>Quercus robur</i> L.	23
11.	Дуб каштанолистий <i>Quercus castaneifolia</i> C. A. Mey.	3
12.	Ірга рясоноквітуча <i>Amelanchier florida</i> Lindl.	2
13.	Калина гордовина <i>Viburnum lantana</i> L.	5
14.	Калина звичайна <i>Viburnum opulus</i> L.	2
15.	Катальпа чудова <i>Catalpa speciosa</i> Warder ex Engelm.	2
16.	Липа серцелиста <i>Tilia cordata</i> Mill.	1
17.	Магонія падуболиста <i>Mahonia aquifolium</i> Nutt.	25
18.	Мушмула германська <i>Mespilus germanica</i> L.	1
19.	Півонія деревовидна <i>Paeonia suffruticosa</i> Andr.	6
20.	Садовий жасмин звичайний <i>Philadelphus coronarius</i> L.	1
21.	Самшит вічнозелений <i>Buxus sempervirens</i> L.	24
22.	Сосна кримська <i>Pinus pallasiana</i> L.	47
23.	Тюльпанне дерево <i>Liriodendron tulipifera</i> L.	1
24.	Хурма віргінська <i>Diospyros virginiana</i> L.	2
25.	Церцис канадський <i>Cercis canadensis</i> L.	2
26.	Широкогілочник східний <i>Platycladus orientalis</i> (L.) Franco	10
27.	Юкка Смола <i>Yucca smalliana</i> Fern.	5
28.	Яловець віргінський, звичайний та інші <i>Juniperus virginiana</i> L.	6
29.	Яловець горизонтальний <i>Juniperus horizontalis</i> Moench	31
30.	Яловець козачий (форми) <i>Juniperus sabina</i> L.	3
31.	Барвінок малий <i>Vinca minor</i> L.	30
Разом		268

Також реалізовано 0,024 кг насіння 12 таксонів квітниково-декоративних рослин. З метою відновлення ландшафтних груп, колекцій та оптимізації насаджень дендрологічного парку у поточному році було висаджено 302 особини 53 таксонів рослин (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Посадки деревних інтродуцентів у 2022 році

Вид, форма, культивар	Кількість	Місце посадки	Походження посад. мат-лу
1	2	3	4
Новий арборетум			
<i>Abies nordmanniana</i> (Stev.) Spach Ялиця кавказька	2 шт.	Куртина 41, масив ялиць	Місцева репродукція
<i>Ephedra equisetina</i> Bunge Ефедра хвощова	2 шт.	На межі куртини з <i>Betula pendula</i> 'Carelica'	Місцева репродукція
<i>Ephedra americana</i> Humb. et Bonpl. Ефедра американська	1 шт.	На межі куртини з <i>Betula pendula</i> 'Carelica'	2015, саджанець
<i>Juniperus scopulorum</i> 'Blue Arrow' Ялівець скельний 'Блу Ароу' (Блакитна Стріла)	2 шт.	Ділянка Кипарисові	Сирецький дендропарк
<i>Malus kirghisorum</i> Al. Theod. et Fed. або <i>Malus sieversii</i> (Ledeb.) M. Roem	1 шт.	Ділянка Rosaceae-I (на заміну старої особини)	Киргизстан, Бішкек, 2013р.

Продовження таблиці 2.5

1	2	3	4
<i>var. kirghisorum</i> Яблуня киргизів			насіння
<i>Tilia japonica</i> (Miq.) Simonk. Липа японська	1 шт.	Ділянка Липові	Киргизстан, Бішкек, 2013р. насіння
Новий парк			
<i>Juniperus virginiana</i> L. Ялівець віргінський	6 шт.	Куртина 5	Місцева репродукція
<i>Pinus pallasiana</i> D. Don Сосна кримська	30 шт.	Куртина 18	Місцева репродукція
<i>Betula pendula</i> Roth Береза бородавчаста	22 шт.	Куртина 65	Місцева репродукція
<i>Catalpa speciosa</i> (Warder ex Barney) Warder ex Engelm. Катальпа величава	3 шт.	За сортовими бузками (район Північних воріт)	Місцева репродукція
<i>Cornus mas</i> L. Кизил справжній	9 шт.	Куртина 44	Місцева репродукція
<i>Jasminum nudiflorum</i> Lindl. Жасмин голоквітковий	3 шт.	ГР (на березі середнього озера, напроти курт. 72)	Місцева репродукція
<i>Juglans regia</i> L. Горіх грецький	8 шт.	Куртина 78, Горіховий масив	Місцева репродукція
<i>Malus kirghisorum</i> Al. Theod. et Fed. Яблуня киргизів	5 шт.	Район Північних воріт, (за сортовими бузками), вздовж арика	Киргизстан, Бішкек, 2013р. насіння
<i>Padus virginiana</i> (L.) Mill. Черемха віргінська	2 шт.	Ділянка стійких порід (колекція видів черемх)	Місцева репродукція
	2 шт.	Куртина 53	
<i>Quercus robur</i> L. Дуб звичайний	5 шт.	Куртина 14	Місцева репродукція
<i>Sorbus intermedia</i> (Ehrh.) Pers. Горобина шведська	2 шт.	Куртина 45	Місцева репродукція
Старий арборетум			
<i>Quercus borealis</i> Michx. Дуб бореальний, північний	2 шт.	Біля колекції лип	Місцева репродукція
<i>Quercus macrocarpa</i> Michx. Дуб великоплідий	1 шт.	Біля колекції лип	Місцева репродукція
<i>Spiraea flexuosa</i> Fisch. ex Cambess. Таволга звивиста	3	СА (ділянка таволг)	БС ім. Фоміна, Київ, 2013
<i>Spiraea litwinowii</i> Dobrocz. Таволга Літвінова	1	СА (ділянка таволг)	БС ім. Фоміна, Київ, 2013
<i>Spiraea polonica</i> Blocki Таволга польська	3	СА (ділянка таволг)	БС ім. Фоміна, Київ, 2013
<i>Spiraea ulmifolia</i> Таволга в'язолиста	3	СА (ділянка таволг)	БС ім. Фоміна, Київ, 2013
<i>Tilia japonica</i> (Miq.) Simonk. Липа японська	3 шт.	Ділянка Липові	Киргизстан, Бішкек, 2013 р. насіння
Старий парк			
<i>Cunninghamia lanceolata</i> Lamb.	1 шт.	САК	

Продовження таблиці 2.5

1	2	3	4
<i>Ginkgo biloba</i> L. Гінкго дволопатеве	2 шт.	Срібляста галявина	Місцева репродукція
<i>Juniperus horizontalis</i> Moench. Ялівець горизонтальний	1 шт.	Куртина 3	Місцева репродукція
<i>Juniperus scopulorum</i> 'Blue Arrow' Ялівець скельний 'Блу Ароу' (Блакитна Стріла)	1 шт.	Срібляста галявина	Сирецький дендропарк
<i>Juniperus virginiana</i> L. Ялівець віргінський	1 шт. 4 шт. 10 шт. 14 шт. 2 шт.	Куртина 37 а 26 б 30 а 37 в 53	Місцева репродукція
<i>Juniperus sabina</i> L. Ялівець козачий	10 шт. 1 шт.	Грот Срібляста галявина	Місцева репродукція
<i>Pinus pallasiana</i> D. Don Сосна кримська	1 шт. 2 шт. 2 шт. 1 шт. 1 шт.	Куртина 37а 37б 37д 53 ГР	
<i>Pinus montana</i> Mill. 'Mughus' Сосна гірська 'Чагарникова'	1 шт.	На березі ставка	
<i>Taxus baccata</i> L. Тис ягідний	1 шт.	Куртина 38 б	Місцева репродукція
<i>Taxus baccata</i> 'Fastigiata' Тис ягідний 'Пірамідальний'	1 шт.	Ділянка "Лікарня"	
<i>Albizia julibrissin</i> Durazz. Альбіція ленкоранська	1 шт.	Ділянка "Лікарня"	Місцева репродукція
<i>Cornus mas</i> L. Кизил справжній	1 шт.	Куртина 51	Місцева репродукція
<i>Crataegus submollis</i> Sarg. Глід м'якуватий	2 шт.	Куртина 51	Місцева репродукція
<i>Eucommia ulmifolia</i> Oliv. Евкомія в'язолиста	1 шт.	Куртина 57 б	Місцева репродукція
<i>Euonymus koopmannii</i> Lauche Бруслина Коопмана	3 шт.	Куртина 39	Місцева репродукція
<i>Indigofera gerardiana</i> (Wall.) Baker Індигофера Жерара	1 шт.	САК	
<i>Laurocerasus officinalis</i> Roem. Лавровишня лікарська	1 шт.	Куртина 56	
<i>Liriodendron tulipifera</i> L. Ліріодендрон тюльпанний	1 шт.	Куртина 39	Місцева репродукція
<i>Lonicera fragrantissima</i> Lindl. et Paxt. Жимолость запашна	2 шт.	Куртина 53 а	Місцева репродукція
<i>Lonicera bracteolaris</i> Boiss. et Buhse Жимолость приквітникова	3 шт.	ГР (куртина 69)	
<i>Lonicera salicifolia</i> Жимолость верболиста	4 шт.	ГР (куртина 69)	
<i>Mahonia aquifolium</i> Nutt. Магонія падуболиста	3 шт.	Куртина 39	Місцева репродукція

Кінець таблиці 2.5

1	2	3	4
<i>Morus alba</i> L. Шовковиця біла	5 шт.	ГР (куртина 62)	Місцева репродукція
<i>Radus virginiana</i> (L.) Mill. Черемха віргінська	2 шт. 2 шт.	Куртина 57 (поряд з черемхою) Куртина 53	Місцева репродукція (кореневі паростки)
<i>Philadelphus coronarius</i> L. Садовий жасмин звичайний	3 шт.	Куртина 58	Місцева репродукція
<i>Platanus acerifolia</i> Willd. Платан кленолистий	28 шт.	Платанова алея	Місцева репродукція
<i>Pyracantha crenulata</i> (D. Don) Roem. Піраканта дрібнозубчаста	1 шт.	Куртина 53	Місцева репродукція
<i>Rhodotyus kerrioides</i> Sieb. et Zucc. Розовик керісвидний	5 шт.	Куртина 53	Місцева репродукція
<i>Spiraea</i> sp. Таволга	3 шт.	Куртина 53	
<i>Syringa josikaea</i> Jacq. Бузок східнокарпатський	1 шт. 1 шт.	Куртина 40 Ділянка "Лікарня"	Місцева репродукція
<i>Tilia cordata</i> Mill. Липа серцелиста	2 шт.	Куртина 57 б	Місцева репродукція
<i>Quercus borealis</i> Michx. Дуб бореальний	2 шт.	ГР (куртина 57)	Місцева репродукція
<i>Quercus castaneifolia</i> C. A. Mey. Дуб каштанолистий	1 шт. 3 шт. 15 шт.	Куртина 57; ГР (куртина 63); Алея Карасьова	Місцева репродукція
<i>Quercus iberica</i> Stev. Дуб грузинський	1 шт. 2 шт.	Куртина 57; ГР (куртина 63)	Місцева репродукція
<i>Quercus robur</i> L. Дуб звичайний	2 шт. 5 шт. 2 шт.	Куртина 57 Куртина 58 Куртина 59	Місцева репродукція
<i>Quercus robur</i> L. 'Fastigiata' Дуб звичайний 'Пірамідальний'	2 шт. 8 шт. 1 шт.	ГР (куртина 63) ГР (куртина 72) Чумацький шлях (куртина 65)	Місцева репродукція
<i>Quercus trojana</i> Webb. Дуб троянський	1 шт. 2 шт.	Куртина 57; ГР (куртина 63)	Місцева репродукція

Примітки: СА – старий арборетум;
САК – сквер адмінбудівлі;
ГР – Гледичієве рідколісся.

У розсадниках дендропарку було заготовлено та висаджено 4711 живців рослин 13 таксонів, розшколено 1270 сіянців 15 видів, посіяно 1,84 кг насіння 14 видів (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 – Роботи, які проведені в розсадниках дендропарку у 2022 році

№	Назва рослини	Кількість
	Заготовлено та висаджено живців	(шт.)
1.	Верба гібридна	300
2.	Скумпія звичайна	370
3.	Верба Матсуди, звивиста	176
4.	Верба біла «Плакуча»	170
5.	Гортензія крупноквіткова	230
6.	Дейція шорстка	380
7.	Жимолость запашна	500
8.	Калина Бульдонеж	163
9.	Керія японська	380
10.	Садовий жасмин звичайний	620
11.	Таволга Ван-Гутта	700
12.	Тамарикс галузистий	152
13.	Форзиція європейська	570
	Всього:	4711
	Розшколено	(шт.)
1.	Барбарис звичайний	30
2.	Бузок амурський	70
3.	Бузок звичайний (сортовий)	40
4.	Глід напівм'який	30
5.	Золотий дощ звичайний	145
6.	Ігра квітуча	44
7.	Калина гордовина	24
8.	Кизил звичайний	140
9.	Липа серцелиста	40
10.	Мушмула германська	108
11.	Магонія падуболиста	100
12.	Евкомія в'язолиста	20
13.	Принсеція китайська	29
14.	Розовик керісвидний	100
15.	Широкогілочник східний	350
	Всього	1270 сіянців
	Посіяно насіння	(кг)
1.	Альбіція ленкоранська	0,02
2.	Вишня повстиста	0,05
3.	Глід напівм'який	0,1
4.	Золотий дощ звичайний	0,05
5.	Ірга квітуча	0,02
6.	Кизил справжній	0,5
7.	Липа серцелиста	0,25
8.	Ліріодендрон тюльпанний	0,2
9.	Мушмула германська	0,1
10.	Платан кленолистий	0,05
11.	Сніжноягідник рожевий	0,02
12.	Тис ягідний	0,15
13.	Церцис канадський	0,08
14.	Ялиця біла	0,25
	Всього	1,84

Зоологічний і дендрологічний парки оглянули 8726 відвідувачів (безкоштовно), в основному під час проведення трьох Днів відкритих дверей (6732 особи), участі у екологічних акціях (1885 особи) і за перепустками для співробітників установи (119 осіб).

2.2.3 Біотехнічні і науково-технічні заходи в зоологічному парку «Асканія-Нова»

В зоологічному парку «Асканія-Нова» в квітні були сформовані репродуктивні групи. Протягом року здійснено ветеринарні заходи з вакцинації та дегельмінтизації тварин. Отримано приплоду 1180 особини 62 таксонів ссавців і птахів. Проведено індивідуальну ідентифікацію окремих видів тварин. Поставлено вушні вищипи 2 особинам представників родини Конячих (поні шетлендський, осел свійський). Із вирощених птахів на водойми випущено 249 особин льотних птахів 5 видів. На кінець року в зоопарку «Асканія-Нова» утримувалось 3311 особин 116 таксонів тварин.

2.2.4 Господарська діяльність на суміжних територіях та її вплив на природні екосистеми Біосферного заповідника «Асканія-Нова»

Інформацію про розміщення сільськогосподарських культур і парку у зонах буферній та антропогенних ландшафтів Біосферного заповідника «Асканія-Нова» у 2022 році представлено на рисунку 2.14.

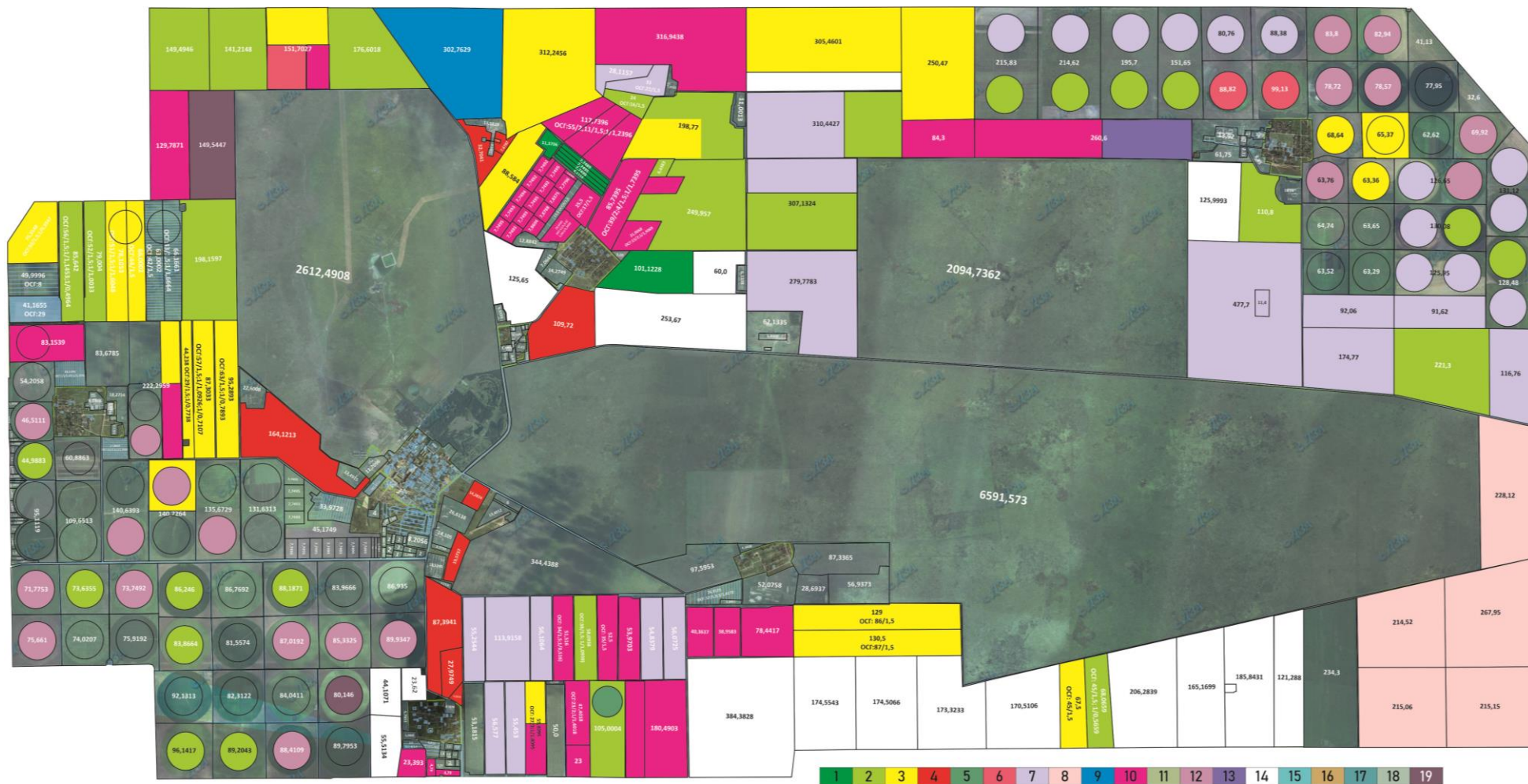

Рисунок 2.14 – Картосхема розміщення сільськогосподарських культур і пару у зонах буферній та антропогенних ландшафтів Біосферного заповідника «Асканія-Нова» у 2022 році

1 – овочеві та баштанні культури; 2 – озима пшениця; 3 – соняшник; 4 – пасовища; 5 – соя; 6 – люцерна; 7 – пар; 8 – сіножаті; 9 – ярий ячмінь; 10 – озимий ячмінь; 11 – кукурудза на зерно; 12 – озимий ріпак; 13 – багаторічні трави; 14 – перелogi; 15 – овес на зелений корм; 16 – нут; 17 – жито; 18 – кукурудза на силос; 19 – сорго-суданковий гібрид.

ВИСНОВКИ

Сезонна динаміка атмосферних опадів, у порівнянні з минулим роком, має суттєві відмінності. За період накопичення вологи з 1 вересня 2021 року по 31 березня 2022 року кількість опадів досягла 164,1 мм, що менше середньобогаторічних показників цього сезону (211 мм). Початок вегетаційного періоду (квітень) характеризувався теплою погодою з сильними опадами (усього 44,5 мм при нормі 28 мм). У травні спостерігалась мала кількість опадів (21,5 мм при нормі 38 мм). Червень відзначився низьким рівнем опадів, сума яких за місяць склала 27,0 мм (норма 46 мм). У липні погода залишалась спекотною з незначними опадами (27,9 мм за норми 42 мм). Серпень зберіг спекотний характер, проте кількість опадів стрімко зросла до 52,9 мм. Загалом, сезонна динаміка та сумарні показники атмосферних опадів за гідрологічний рік (вересень–серпень) у обсязі 337,9 мм, характеризують погодну ситуацію як нерівномірно посушливу.

У водоймах заповідника, за виключенням центрального ставка дендропарку, який тимчасово осушили для ремонтних робіт, підтримували звичайний рівень води, що створювало умови для нересту ропух зелених в мілких їх варіантах. Господарчі водонакопичувачі водою не заповнювали. Канал Р-2 функціонував у заданому режимі. Ставки зоопарку зарибнили мальками судака та товстолоба з метою оптимізації стану штучних екосистем.

Тривале потепління у лютому спровокувало вихід із зимівлі жаб та вужів, але таке ж тривале похолодання в березні відсунуло строки масового виходу герпетофауни із зимівлі на пізніші терміни.

Загальний об'єм флори судинних рослин заповідної зони Біосферного заповідника «Асканія-Нова» за результатами обстежень 2022 року не змінився і складає 527 видів. У спонтанній флорі дендрологічного парку зареєстровано 2 нові види *Anthriscus longirostris* та *Fritillaria ruthenica* Wikst.

Внаслідок низької кількості опадів на початку вегетаційного сезону травостій цілинного степу характеризується незначними запасами фітомаси. У межах екологічного ряду ділянки «Стара» максимальні показники фітомаси

спостерігались по схилу поду ($174,4 \pm 27,41$ г/м²), найменші – у поду ($107,3 \pm 31,35$ г/м²). Аспекти ефемероїдів та літнього різнотрав'я відсутні або слабо виражені.

Поточні відмінності у датах настання фенологічних фаз модельних видів судинних рослин, що зростають у межах геоботанічних стаціонарів ділянки «Стара», порівняно з середньобагаторічними показниками, спричинені посушливим початком вегетаційного сезону.

На облікових площах та маршрутах траплялись ящірки прудкі та гадюки. Полозів сарматських реєстрували в дендро- і зоопарку та селітебній зоні. Весняними обліками дрібних ссавців на обох стаціонарах у заповідній зоні встановлено край низьку їх чисельність.

Вивчення складу погадок сов вухатих і болотяних, сипух, сичів хатніх, лунів польових та боривітрів звичайних показало, що основу харчового раціону зазначених видів складають дрібні ссавці, зокрема полівки гуртові. Краніальну колекцію дрібних ссавців поповнили, головним чином, за рахунок погадкового матеріалу.

За результатами обліків степових видів птахів на стаціонарних маршрутах встановлено загальну орнітологічну структуру заповідної зони Біосферного заповідника «Асканія-Нова». Домінантним видом виступає жайворонок польовий *Alauda arvensis*, щільність гніздування якого в останні роки має тенденцію до збільшення. В порівнянні з попередніми роками не зафіксовано гніздування жайворонка степового *Melanocorypha calandra* та сови болотяної *Asio flammeus*. За результатами обліків у Дендрологічного парку загальнодержавного значення «Асканія-Нова» цього сезону показано суттєве зростання загальної чисельності птахів за рахунок зяблика *Fringilla coelebs*, синиці великої *Parus major*, дроздів в старому парку; у новому парку зростання чисельності не спостерігається. Виявлено заліт і перебування протягом тижня дятла сивого *Picus canus*.

Загальний рівень гельмінтозної інвазії більшості видів копитних, сприйнятливих до гельмінтозів виявився середнім, 5 видів тварин – високим,

5 видів – низьким. Параскаридоз (збудник *Parascaris equorum*) спостерігався тільки у зебри рівнинної. Угруповання стронгілід Strongylidae виявило резистентність до дії препаратів бензimidазолового ряду. На представників родини Ascarididae, які є більш патогенними для представників родини Конячих, вони діють зі 100% ефективністю. У коней Пржевальського мав місце випадок підвищеної чисельності рецесивного виду гастрофілід *Gasterophilus haemorrhoidalis*. Зараженість гастрофілідами зебри рівнинної виявилася максимальною за весь період досліджень.

За результатами виконання фундаментальних науково-дослідних робіт за ПНД НААН 12 «Збереження фонового і раритетного біорізноманіття Біосферного заповідника «Асканія-Нова» в природних і штучно створених екосистемах на 2021–2025 рр.» («Заповідна справа») у 2022 році підготовлено 15 розробок, використані у наукових.

На основі наукового обґрунтування здійснено заходи зі збереження степових екосистем заповідної зони та інші природоохоронні заходи, що сприяло самозабезпеченню установи кормами та енергоресурсами. Загальна площа протипожежного викошування степових трав у заповідній зоні склала 446,9 га, лучних трав на галявинах дендропарку – 38,8 га.

Для виконання ПНД НААН 12 «Заповідна справа» у науково-дослідних цілях відібрані 200 шт. зразків ґрунту, вагою 66,7 кг, надземна фітомаса з площі 7,5 м², на стаціонарах тимчасово вилучено 3 особини миші звичайної *Mus musculus* Linnaeus, 1758 (план 30 особин), решта видів в пастки (живоловки) не потрапили.

Протягом року ліквідовано 2 степові пожежі (одна – безпосередньо у заповідній зоні). Згарище пожежі 10 серпня 2022 року у зонах буферній та антропогенних ландшафтів складає 1300 га. Ймовірно, пожежа виникла через випалювання стерні прилеглих сільгоспугідь с. Ясна Поляна; за сильного вітру пожежа стрімко поширилась і на територію заповідника.

Проведена реалізація наукоємної продукції – посадкового матеріалу дендрологічного парку загальнодержавного значення «Асканія-Нова» (268 шт.

саджанців 31 таксону деревних рослин, 0,024 кг насіння 12 таксонів рослин). Також реалізовано сіно (21,95 тон), сувеніри (2 штуки шкаралупи яєць), черепа і шкури сайгака (20 штук).

В дендрологічному парку загальнодержавного значення «Асканія-Нова» заготовлено та висаджено 4711 живців 13 таксонів, розшколено 1270 сіянців 15 видів, посіяно 1,84 кг насіння 14 видів.

Протягом 2022 року видове різноманіття колекції зоологічного парку «Асканія-Нова» не скоротилося (рахуючи породи голубів та овець наявно 123 таксони), але дещо змінився видовий склад. Вибули 6 таксонів: гриф чорний *Aegypius monachus* (самка була на перетримці), казарка червоновола *Rufibrenta ruficollis* та казарка білощока *Branta leucopsis*, курка брама *Gallus gallus dom.* var., перепілка *Coturnix coturnix*, лиска *Fulica atra*. До зооколекції надійшли 7 таксонів: шилохвіст *Anas acuta*, крижень «гном» *A. platyrhynchos dom.*, чирянки велика *A. Querquedula* і мала *A. crecca*, фазан золотий ф. жовта *C. pictus mutlutino dom.*, папуга німфовой *Nymphicus hollandicus* Kerr., вівці свійські *Ovis aries* 5 порід (асканіська тонкорунна, асканійська каракульська, гісарська, камерунська, катахдін). Отримано приплоду 1170 особини 53 таксонів ссавців і птахів. Реалізовано 1 особину птаха (павич). Чисельність колекції порівняно з 2021 роком зменшилася на 7,8% і становить 3318 особин.

Із вирощених в зоопарку «Асканія-Нова» птахів на водойми випущено 249 особин льотних птахів 5 видів, з них 172 особини огара, 53 – крижня, 19 – гуски сірої, 2 – гуски білої, 6 – гуски гірської.

Виконання комплексних наукових досліджень і спільних програм зі збереження рідкісних видів тварин забезпечено співробітництвом заповідника з Інститутом зоології НАН України, Національним науковим центром «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини» НААН, Інститутом агроекології і природокористування НААН, Азово-Чорноморською орнітологічною станцією НАН України, Херсонським державним університетом, Празьким, Марвельським, Вроцлавським зоопарками.

Цілеспрямовані заходи співробітників заповідника забезпечили поповнення паразитологічної колекції лабораторії збереження різноманіття диких тварин (19 макропрепаратів), фондів музею заповідника (155 одиниць зберігання) і загального бібліотечного фонду (114 екземплярів періодичних видань, 15 книг). Колекцію черепів дрібних ссавців лабораторії біомоніторингу і заповідного степу поповнили на 473 екземпляри, переважно, за рахунок погадкового матеріалу (на 99%).

Заповідником продовжено видавничу діяльність – видано 24 том фахового наукового журналу «Вісті Біосферного заповідника «Асканія-Нова», науково-методичні рекомендації. Науковцями заповідника опубліковано 21 наукову статтю, з них 19 в фахових наукових журналах України, 2 в журналах інших країн. Співробітниками сектора екологічної освітньо-виховної роботи опубліковано 2 науково-популярні статті.

Проведено підвищення кваліфікації наукових працівників та екскурсоводів для роботи на екскурсійних маршрутах, навчання учнівської молоді: на базі заповідника проведено курси підвищення кваліфікації наукових та науково-педагогічних працівників за спеціальністю «Заповідна справа», курси підготовки і підвищення кваліфікації екскурсоводів, роботу гуртка екологічного спрямування «Юні екскурсоводи».

На базі Біосферного заповідника «Асканія-Нова» проведені 4 робочі наради, тренінг, круглий стіл. Наукці взяли участь у засіданні Координаційної ради з питань збереження, збалансованого використання та відновлення водно-болотних угідь України, роботі науково-практичного семінару, конференцій працівників біосферних заповідників, вебінарі, роботі 2 круглих столів та низки нарад.

Було організовано та проведено 3 дні відкритих дверей зоологічного парку «Асканія-Нова» та заходи у рамках 10 міжнародних, всеукраїнських і регіональних екологічних акцій та свят, якими охоплено 8607 осіб.

Проведено низку заходів екологічного спрямування – 3 тематичних уроки любові до рідного краю, 5 практичних занять, 1 диспут, 2 вікторини, 2

конкурси, 2 екологічні пізнавальні ігри, 6 тематичних екскурсій, 1 тематична екологічна експедиція. Протягом року прочитано 4 лекції, 5 лекцій-презентацій, проведено 4 лекції-екскурсії, 3 бесіди

Організовано роботу 6 виставок, з яких 4 діяли постійно в Біосферному заповіднику «Асканія-Нова».

У 2022 році відповідно до договору на проведення практики студентів закладів вищої освіти з Херсонським державним університетом пройшли виробничу практику 5 студентів 4 курсу денної форми навчання факультету біології, географії та екології.

Протягом року надано інтерв'ю та зроблено виступів на телебаченні 7, на радіо 4, газетам 2; надано інформацію для 2 сайтів.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Програма Літопису природи для заповідників та національних природних парків : методичний посібник / під ред. д-ра біол. наук., проф. Т. Л. Андрієнко. Київ : Академперіодика, 2002. 103 с.
2. Загороднюк І. В., Ємельянов І. Г. Таксономія і номенклатура ссавців України. *Вісник Національного науково-природничого музею*. 2012. Т. 10. С. 5–30.
3. Herd R. P. Performing equine fecal egg counts. *Vet. Medicine*. 1992. Vol. 87. P. 240–244.
4. Wood I. B., Amaral N. K., Bairden K., Duncan J. L., Kassai T., Malone J. B., Pankavich J. A., Reinecke R. K., Slocombe O., Taylor S. M., Vercruyse J. World Association for the Advancement of Veterinary Parasitology (W.A.A.V.P.). Second edition of guidelines for evaluating the efficacy of anthelmintics in ruminants (bovine, ovine, caprine). *Veterinary Parasitology*. 1995. Vol. 58. P. 181–213.
5. Whitlock H. V., Kelly J. D., Porter C. J., Griffin D. L., Martin I. C. A. In vitro field screening for anthelmintic resistance in strongyles of sheep and horses. *Veterinary Parasitology*. 1980. Vol. 7. P. 215–232.
6. Ивашкин В. М., Двойнос Г. М. Определитель гельминтов лошадей. Київ : Наукова думка, 1984. 164 с.
7. Двойнос Г. М., Харченко В. А. Стронгилиды домашних и диких лошадей. Київ : Наукова думка, 1994. 234 с.
8. Tolliver S. C. A Practical Method of Identification of the North American Cyathostomes (Small Strongyles) in Equids in Kentucky. Lexington : University of Kentucky, 2000. 37 p.
9. Грунин К. Я. Личинки оводов домашних животных СССР. Москва–Ленинград : Изд-во АН СССР, 1953. 124 с.
10. Галат В. Ф., Березовський А. В., Сорока Н. М., Прус М. П. Паразитологія та інвазійні хвороби тварин : підручник / за ред. В.Ф. Галата. Київ : Урожай, 2009. 368 с.
11. Кузьмина Т. А., Харченко В. А., Звєгинцова Н. С. Исследования биоразнообразия сообщества гельминтов однокопытных прижизненными

методами в Біосферном заповіднику "Аскания-Нова" (Україна). *Биологическое разнообразие и проблемы охраны фауны Кавказа* (г. Ереван, Республика Армения, 26–29 сентября 2011 г.) : мат-лы Междунар. научн. конф. Ереван, 2011. С. 3–7.

12. Червона книга України. Рослинний світ / За ред. Я. П. Дідуха. Київ : Глобалконсалтинг, 2009. 900 с.

13. Офіційні переліки регіонально рідкісних рослин адміністративних територій України (довідкове видання) / Укладачі : докт. біол. наук, проф. Т. Л. Андрієнко, канд. біол. наук М. М. Перегрим. Київ : Альтерпрес, 2012. 148 с.

14. Додаток 1 до рішення XXVI сесії обласної ради VI скликання від 13.11.2013 № 893 "Червоний список Херсонської області. 1. Рослини, що охороняються на місцевому рівні в межах Херсонської області" / Заступник керівника виконавчого апарату, керуючий справами В. Л. Григоренко. 8 с.

15. Конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (Берн, 1979 рік). Київ : Мінекобезпеки України, 1998. 74 с.

16. IUCN Red List of Threatened Species. URL: [http://www.iucnredlist.org/\(2020-1\)](http://www.iucnredlist.org/(2020-1)) (last accessed 12.06.2020).

17. Bilz M., Kell S.P., Maxted N., Lansdown R.V. European Red List of Vascular Plants. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2011. 132 p.

18. Вініченко Т. С. Рослини України під охороною Бернської конвенції. Київ : Хімджест, 2006. 176 с.

19. Зелена книга України / Під заг. ред. чл.-кор. НАН України Я.П. Дідуха. Київ : Альтерпрес, 2009. 448 с. + 48 кольор. с.

20. Список животных и растений, подпадающих под действие СИТЕС. Москва, 1998. 181 с.

21. Бойко М. Ф., Подгайний М. М. Червоний список Херсонської області. Рідкісні та зникаючі види рослин, грибів та тварин [вид. 2-ге, переробл. та доповн.]. Херсон, 2002. 32 с.

22. Червона книга України. Тваринний світ. Київ : Глобалконсалтинг, 2009. 600 с.

23. BirdLife International (2015) European Red List of Birds. Luxemburg : Office of Official Publication of the European Communities, 2015. 69 p.

24. Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин (Бонн, 1979). Київ, 1998. 16 с.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ
БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА «АСКАНІЯ-НОВА» ЗА 2022 РІК

Книги

Атлас трав'яних біотопів України / За заг. ред. д.б.н. Куземко А.А. Авторський колектив: Бужак В.В., Вашеняк Ю.А., Винокуров Д.С., Дідух Я.П., Дзюба Т.П., Ємельянова С.М., Кучер О.О., Мойсієнко І.І., Токарюк А.І., Ходосовцев О.Є., Чорней І.І., Чусова О.О., **Шаповал В.В.**, Ширяєва Д.В., Балашов І.О., Брусенцова Н.О., Василюк О.В., Вітер С.Г., Гаврилюк М.Н., Геряк Ю.М., Корнеєв В.О., Марущак О.Ю., Некрасова О.Д., Русін М.Ю. Чернівці : Друк Арт, 2022. 226 с. : іл.

Науково-методичні рекомендації

Паразитози Конячих (Equidae) в різних умовах утримання зоопарку Біосферного заповідника «Асканія-Нова» / Звєгінцова Н. С., Кузьміна Т. А. Львів (Україна)-Торунь (Польща) : ТОВ «ЛІНА-PRES», 2022. 80 с. ISBN 978-966-397-260-21. Ум. друк. арк. 4,65

Наукові журнали

Вісті Біосферного заповідника «Асканія-Нова». 2022. Т. 24. 170 с; ISSN 1682-2374. ISSN 2786-6629 (Online). Обл.-вид. арк. 14,35. Умов. друк. арк. 20,23. Тираж 100 прим.

Наукові статті

1. Белгородський О. Є. Асортимент перспективних сортів азійських гібридних лілій у колекції дендрологічного парку загальнодержавного значення «Асканія-Нова» для озеленення. *Вісті Біосферного заповідника «Асканія-Нова»*. 2022. Т. 24. С. 100–111. <https://doi.org/10.53904/1682-2374/2022-24/14>

2. Белгородський О. Є. Асортимент перспективних для озеленення у Південно-степовому регіоні видів еремурів. *Аграрна наука – виробництво : науково-інформаційний бюлетень завершених наукових розробок*. 2022. № 3. С. 22–23.

3. Власенко С. А., **Жулінська О. С.**, Єрошенко О. В. Цитологічна характеристика вагінальних мазків вівцематок впродовж статевого циклу та за вагітності. *Вісник ветеринарної медицини*. 2022. № 1. С. 4–10.

4. Гавриленко В. С., Мезинов А. С., Старовойтова Т. В. Гибель серых журавлей от отравления зимой и весной 2021 г. в окрестностях Биосферного заповедника «Аскания-Нова». *Информационный бюллетень РГЖЕ*. Москва, 2022. Т. 16. С. 224–235.

5. Гавриленко В. С., Поліщук І. К., Старовойтова Т. В. Соци Биосферного заповідника «Асканія-Нова» (видове різноманіття, характер перебування та окремі аспекти екології). *Вісті Біосферного заповідника «Асканія-Нова»*. 2022. Т. 24. С. 79–89. <https://doi.org/10.53904/1682-2374/2022-24/11>.

6. Гавриленко В. С., Дудок А. Р., Мезінов А. С., Ясинецька Н. І. Формування стійкої популяції сайгака (*Saiga tatarica* Linnaeus, 1758) в Біосферному заповіднику «Асканія-Нова» та особливості збереження і управління її чисельністю. *Вісті Біосферного заповідника "Асканія-Нова"*. 2022. Т. 24. С. 112–123. <https://doi.org/10.53904/1682-2374/2022-24/15>.
7. Гавриленко Н. О. Особливості перебігу життєвого циклу деревних рослин соцологічного статусу в умовах зрошеної культури дендропарку «Асканія-Нова». *Екологічні науки : наук-практ. журн. Видавничий дім «Гельветика»*, 2022. Т. 2 (41). С. 84–88.
8. Гавриленко Н. О. Насадження південно-західної частини дендрологічного парку «Асканія-Нова»: актуальний стан та заходи з оптимізації. *Вісті Біосферного заповідника «Асканія-Нова»*. 2022. Т. 24. С. 95–99. <https://doi.org/10.53904/1682-2374/2022-24/13>.
9. Дудок А. Р. Моніторинг остеологічної колекції представників родини Оленячих Cervidae музею «Природа Таврії» Біосферного заповідника «Асканія-Нова» імені Ф.Е. Фальц-Фейна. *Вісті Біосферного заповідника «Асканія-Нова»*. 2022. Т. 24. С. 150–159. <https://doi.org/10.53904/1682-2374/2022-24/19>.
10. **Жулінська О. С.**, Лобачова І. В. Стан репродуктивних органів вівцематок асканійської каракульської породи у післяродовому та анестральному періодах. *Науковий вісник «Асканія-Нова»*. 2022. Випуск 15. С. 42–62.
11. Звєгінцова Н. С. Гельмінтофауна кулана туркменського в зоопарку «Асканія-Нова». *Вісті Біосферного заповідника «Асканія-Нова»*. 2022. Т. 24. С. 136–144. <https://doi.org/10.53904/1682-2374/2022-24/17>.
12. Мельничук В. В., Євстаф'єва В. О., Юськів І. Д., **Жулінська О. С.** Дезінвазійна ефективність препарату вітчизняного виробництва Дезсан щодо овець нематод роду *Trrichuris*, виділених від овець. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2022. № 1. С. 179–185. Doi: 10.31210/visnyk2022.01.23.
13. Михайлютенко С. М., Кулинич С. М., Пелень Р. А., Леньо М. І., **Жулінська О. С.**, Гутий Б. В. Ефективність кількісних методів копроовоскопії за наявності еймеріозу у кролів. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2022. № 4 (107). С. 266–272. Doi: 10.31210/visnyk2022.04.31
14. Корінець Н. О. Олень Давида *Elaphurus davidianus* у зоопарку «Асканія-Нова». *Вісті Біосферного заповідника «Асканія-Нова»*. 2022. Т. 24. С. 145–149. <https://doi.org/10.53904/1682-2374/2022-24/18>.
15. **Маслюк А. М.**, Атановська-Маслюк О. Й., Зіневич В. М. Динаміка та інтенсивність росту козенят отриманих від цапів різного походження. *Вівчарство та козівництво : фаховий темат. наук. зб.* 2022. № 7. С. 25–35.
16. **Шаповал В. В.**, Ходосовцев О. Є., Гавриленко В. С. Сторінка головного редактора. Рік випробувань. *Вісті Біосферного заповідника «Асканія-Нова»*. 2022. Т. 24. С. 5. <https://doi.org/10.53904/1682-2374/2022-24/1>.
17. **Шаповал В. В.**, Бойко М. Ф., Винокуров Д. С., Коломійчук В. П.,

Куземко А. А., Лисенко Г. М., Мойсієнко І. І., Ткаченко В. С. Критичні коментарі до статті Н.І. Крецул, С.О. Кочнов «Рідкісні види судинних рослин Біосферного заповідника «Асканія-Нова» імені Ф.Е. Фальц-Фейна» та редакція сучасного охоронного списку флори асканійського степу. *Вісті Біосферного заповідника «Асканія-Нова»*. 2022. Т. 24. С. 160–168. <https://doi.org/10.53904/1682-2374/2022-24/20>.

18. Ясинецька Н. І. Еколого-біологічні особливості кулана туркменського *Equus hemionus kulan* Groves and Mazak, 1967, реінтродукованого на Півдні України (Біосферний заповідник «Асканія-Нова»). *Вісті Біосферного заповідника «Асканія-Нова»*. 2022. Т. 24. С. 124–135. <https://doi.org/10.53904/1682-2374/2022-24/16>.

19. Ясинецька Наталія. Євген Стекленцов — знаний фахівець в галузі віддаленої гібридизації і фізіології відтворення тварин. *Novitates Theriologicae*. 2022. Pars 14. С. 320–322

20. Ясинецька Наталія. Володимир Треус — орнітолог і теріолог. *Novitates Theriologicae*. 2022, Pars 14. С. 339–341

21. Moysiienko Ivan, Vynokurov Denys, Shyriaieva Dariia, Skobel Nadiia, Babitskyi Andrii, Bednarska Iryna, Bezsmertna Olesia, Chusova Olha, Dengler Jürgen, Guarino Riccardo, Kalashnik Kateryna, Khodosovtsev Alexander, Kolomyichuk Vitalii, Kucher Oksana, Kuzemko Anna, **Shapoval Viktor**, Umanets Olha, Zagorodniuk Natalia, Zakharova Maryna, Dembicz Iwona. Grasslands and coastal habitats of Southern Ukraine: First results from the 15th EDGG Field Workshop. *Palaeartic Grasslands*. Vol. 52 (February 2022). P. 44–55. Appendix. P. 56–83. DOI: 10.21570/EDGG.PG.52.44-83

Науково-популярні статті

1. Татаренко Л. День заповідників в Асканії-Нова. *Голос Таврії*. № 3 (10564). 20 січня 2022 року.

2. Татаренко Л. Відзначення Всесвітнього дня водно-болотних угідь. *Голос Таврії*. № 4 (10565). 10 лютого 2022 року.

ПОПОВНЕННЯ ФОНДІВ МУЗЕЮ
БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА «АСКАНІЯ-НОВА» У 2022 РОЦІ

№ з/п	Ресстраційний №	Вид тварин, кличка	Стать	Надходження		Дата народження або вік тварин	Назва експонату	Колектор
				місце	дата			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	5101	Сайгак	♂	зоопарк	03.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
2	5102	Сайгак	♂	зоопарк	03.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
3	5103	Сайгак	♂	зоопарк	03.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
4	5104	Сайгак	♂	зоопарк	05.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
5	5105	Олень плямистий	♂	зоопарк	06.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
6	5106	Сайгак	♂	зоопарк	06.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
7	5107	Сайгак	♂	зоопарк	11.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
8	5108	Сайгак	♂	зоопарк	11.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
9	5109	Сайгак	♂	зоопарк	11.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
10	5110	Сайгак	♂	зоопарк	11.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
11	5111	Сайгак	♂	зоопарк	11.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
12	5112	Сайгак	♂	зоопарк	12.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
13	5113	Сайгак	♂	зоопарк	12.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
14	5114	Сайгак	♂	зоопарк	12.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
15	5115	Сайгак	♂	зоопарк	12.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
16	5116	Сайгак	♂	зоопарк	12.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
17	5117	Сайгак	♂	зоопарк	12.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
18	5118	Муфлон європейський	♂	зоопарк	12.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
19	5119	Муфлон європейський	♂	зоопарк	12.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
20	5120	Сайгак	♂	зоопарк	13.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
21	5121	Сайгак	♂	зоопарк	13.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
22	5122	Сайгак	♂	зоопарк	13.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
23	5123	Сайгак	♂	зоопарк	13.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
24	5124	Сайгак	♂	зоопарк	13.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
25	5125	Сайгак	♂	зоопарк	17.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
26	5126	Сайгак	♂	зоопарк	17.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
27	5127	Зебра Греві кличка	♂	зоопарк	19.01.2022	15.11.2015	череп	Ясинецька Н.І.
28	5127	Талісман. Міжнар. номер 30115					скелет	
29	5128	Сайгак	♂	зоопарк	11.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
30	5128/1	Сайгак	♂	зоопарк	11.02.2022	дорослий	шкура	Мезінов О.С.
31	5129	Сайгак	♂	зоопарк	14.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
32	5130	Сайгак	♂	зоопарк	14.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
33	5131	Сайгак	♂	зоопарк	14.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
34	5132	Олень Давида	♂	зоопарк	14.01.2022	дорослий	роги	Мезінов О.С.
35	5133	Сайгак	♂	зоопарк	21.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
36	5134	Сайгак	♂	зоопарк	21.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
37	5135	Сайгак	♂	зоопарк	24.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
38	5136	Сайгак	♂	зоопарк	27.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
39	5137	Сайгак	♂	зоопарк	27.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
40	5138	Сайгак	♂	зоопарк	27.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
41	5138/1	Сайгак	♂	зоопарк	27.01.2022	дорослий	шкура	Мезінов О.С.
42	5139	Сайгак	♀	зоопарк	27.01.2022	доросла	череп	Мезінов О.С.
43	5140	Сайгак	♂	зоопарк	29.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
44	5141	Сайгак	♂	зоопарк	30.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
45	5142	Сайгак	♂	зоопарк	30.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
46	5143	Сайгак	♂	зоопарк	30.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
47	5143/1	Сайгак	♂	зоопарк	30.01.2022	дорослий	шкура	Мезінов О.С.
48	5144	Сайгак	♂	зоопарк	31.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
49	5145	Сайгак	♂	зоопарк	31.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.

Продовження Додатка Б

1	2	3	4	5	6	7	8	9
50	5145/1	Сайгак	♂	зоопарк	31.01.2022	дорослий	шкура	Мезінов О.С.
51	5146	Лань європейська	♂	зоопарк	31.01.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
52	5147	Муфлон європейський	♀	зоопарк	01.02.2022	доросла	череп	Корінець Н.О.
53	5148	Муфлон європейський	♂	зоопарк	01.02.2022	дорослий	череп	Корінець Н.О.
54	5149	Кулан туркменський	♀	зоопарк	01.02.2022	доросла	череп	Ясинецька Н.І.
55	5150	Сайгак	♂	зоопарк	01.02.2022	маля	череп	Мезінов О.С.
56	5151	Сайгак	♀	зоопарк	04.02.2022	доросла	череп	Мезінов О.С.
57	5152	Сайгак	♀	зоопарк	04.02.2022	доросла	череп	Мезінов О.С.
58	5152/1	Сайгак	♀	зоопарк	04.02.2022	доросла	шкура	Мезінов О.С.
59	5153	Сайгак	♂	зоопарк	05.02.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
60	5154	Сайгак	♂	зоопарк	05.02.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
61	5155	Сайгак	♂	зоопарк	05.02.2022	маля	череп	Мезінов О.С.
62	5156	Сайгак	♂	зоопарк	07.02.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
63	5157	Муфлон європейський	♂	зоопарк	11.02.2022	дорослий	череп	Корінець Н.О.
64	5158	Лань європейська	♂	зоопарк	15.02.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
65	5159	Лань європейська	♂	зоопарк	15.02.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
66	5160	Муфлон європейський	♂	зоопарк	15.02.2022	дорослий	череп	Корінець Н.О.
67	5161	Олень шляхетний	♂	зоопарк	21.02.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
68	5162	Сайгак	♂	зоопарк	21.02.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
69	5163	Кінь Пржевальського кличка Булат, міжнар. номер 3099 хт 71, вв 81	♂	зоопарк	22.02.2022	21.04.2001	череп	Ясинецька Н.І.
70	5164	Сайгак	♂	зоопарк	22.02.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
71	5164/1	Сайгак	♂	зоопарк	22.02.2022	дорослий	шкура	Мезінов О.С.
72	5165	Сайгак	♂	зоопарк	22.02.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
73	5165/1	Сайгак	♂	зоопарк	22.02.2022	дорослий	шкура	Мезінов О.С.
74	5166	Муфлон європейський	♂	зоопарк	25.02.2022	дорослий	череп	Корінець Н.О.
75	5167	Сайгак	♂	зоопарк	03.03.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
76	5168	Сайгак	♂	зоопарк	09.03.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
77	5169	Муфлон європейський	♂	зоопарк	09.03.2022	дорослий	череп	Корінець Н.О.
78	5170	Сайгак	♂	зоопарк	07.03.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
79	5171	Сайгак	♂	зоопарк	07.03.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
80	5172	Муфлон європейський	♂	зоопарк	11.03.2022	дорослий	череп	Корінець Н.О.
81	5173	Зебра Чапмана кличка Панорама	♀	зоопарк	21.03.2021	21.06.1999	череп	Ясинецька Н.І.
82	5174	Муфлон європейський	♂	зоопарк	21.03.2022	дорослий	череп	Корінець Н.О.
83	5175	Муфлон європейський	♂	зоопарк	22.03.2022	дорослий	череп	Корінець Н.О.
84	5176	Сайгак	♂	зоопарк	23.03.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
85	5177	Сайгак	♂	зоопарк	23.03.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
86	5178	Сайгак	♂	зоопарк	23.03.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
87	5179	Сайгак	♂	зоопарк	23.03.2022	дорослий	череп з 1 рогом	Мезінов О.С.
88	5180	Сайгак	♂	зоопарк	13.04.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
89	5181	Гаял кличка Пончик	♂	зоопарк	29.03.2022	11.03.2006	скелет	Корінець Н.О.
90	5182	Сайгак	♂	зоопарк	29.03.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
91	5183	Муфлон європейський	♂	зоопарк	30.03.2022	дорослий	череп	Корінець Н.О.
92	5184	Муфлон європейський	♂	зоопарк	04.04.2022	дорослий	череп	Корінець Н.О.
93	5185	Бізон американський	♀	зоопарк	25.04.2022	доросла	череп	Корінець Н.О.
94	5186	Сайгак	♂	зоопарк	28.04.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
95	5187	Нільгау кличка Регіна № 40	♀	зоопарк	28.04.2022	12.03.2015	череп	Корінець Н.О.
96	5188	Бізон американський	♀	зоопарк	21.05.2022	доросла	череп	Корінець Н.О.
97	5189	Кінь Пржевальського кличка Ліра. Міжнар. № 2937, хт60, вв 72	♀	зоопарк	23.05.2022	01.06.1996	череп, скелет	Ясинецька Н.І.
98	5190	Кулан туркменський	♂	зоопарк	31.05.2022	дорослий	череп	Ясинецька Н.І.
99	5191	Муфлон європейський	♂	зоопарк	13.05.2022	дорослий	череп	Корінець Н.О.

Продовження Додатка Б

1	2	3	4	5	6	7	8	9
100	5192	Кулан туркменський	♂	зоопарк	30.06.2022	дорослий	череп	Ясинецька Н.І.
101	5193	Сайгак	♂	зоопарк	08.07.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
102	5194	Сайгак	♂	зоопарк	08.07.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
103	5195	Сайгак	♂	зоопарк	08.07.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
104	5196	Кулан туркменський	♂	зоопарк	11.07.2022	дорослий	череп	Ясинецька Н.І.
105	5197	Зебра Чапмана кличка Раміль	♂	зоопарк	12.07.2022	10.07.2021	череп	Ясинецька Н.І.
106	5198	Кулан туркменський	♀	зоопарк	27.07.2022	доросла	череп	Ясинецька Н.І.
107	5199	Кулан туркменський	♂	зоопарк	28.07.2022	дорослий	череп	Ясинецька Н.І.
108	5200	Сайгак	♂	зоопарк	16.08.2022	дорослий	череп	Маслюк А.М.
109	5201	Сайгак	♂	зоопарк	16.08.2022	дорослий	череп	Маслюк А.М.
110	5202	Нільгау кличка Новус	♂	зоопарк	16.08.2022	2022	череп	Корінець Н.О.
111	5203	Муфлон європейський	♂	зоопарк	16.08.2022	дорослий	череп	Маслюк А.М.
112	5204	Сайгак	♂	зоопарк	21.07.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
113	5205	Сайгак	♂	зоопарк	21.07.2022	дорослий	череп	Мезінов О.С.
114	5206	Кулан туркменський	?	зоопарк	05.08.2022	дорослий	череп	Ясинецька Н.І.
115	5207	Кулан туркменський	♂	зоопарк	23.08.2022	дорослий	череп	Ясинецька Н.І.
116	5208	Кулан туркменський	♂	зоопарк	24.08.2022	дорослий	череп	Ясинецька Н.І.
117	5209	Нільгау кличка Рудольф	♂	зоопарк	24.08.2022	25.02.2010	череп	Маслюк А.М.
118	5210	Бізон американський	♂	зоопарк	26.08.2022	дорослий	череп	Жулінська О.С.
119	5211	Сайгак	♂	зоопарк	29.08.2022	дорослий	череп	Маслюк А.М.
120	5212	Сайгак	♂	зоопарк	31.08.2022	дорослий	череп	Маслюк А.М.
121	5213	Лань європейська	♂	зоопарк	05.09.2022	дорослий	череп	Жулінська О.С.
122	5214	Кафрський буйвол кличка Берест	♂	зоопарк	12.09.2022	21.06.2011	череп	Жулінська О.С.
123	5215	Лань європейська	♂	зоопарк	07.10.2022	дорослий	череп	Жулінська О.С.
124	5216	Муфлон європейський	♂	зоопарк	07.10.2022	дорослий	череп	Маслюк А.М.
125	5217	Козел гвинторогий	♂	зоопарк	10.10.2022	дорослий	череп	Маслюк А.М.
126	5218	Муфлон європейський	♂	зоопарк	14.10.2022	дорослий	череп	Маслюк А.М.
127	5219	Муфлон європейський	♂	зоопарк	14.10.2022	дорослий	череп	Маслюк А.М.
128	5220	Муфлон європейський	♂	зоопарк	14.10.2022	дорослий	череп	Маслюк А.М.
129	5221	Муфлон європейський	♂	зоопарк	14.10.2022	дорослий	череп	Маслюк А.М.
130	5222	Поні шетлендський кличка Мелодія	♀	зоопарк	14.10.2022	05.05.2015	череп	Ясинецька Н.І.
131	5223	Муфлон європейський	♂	зоопарк	14.10.2022	дорослий	череп	Маслюк А.М.
132	5224	Муфлон європейський	♂	зоопарк	14.10.2022	дорослий	череп	Маслюк А.М.
133	5225	Муфлон європейський	♂	зоопарк	14.10.2022	дорослий	череп	Маслюк А.М.
134	5226	Муфлон європейський	♂	зоопарк	14.10.2022	дорослий	череп	Маслюк А.М.
135	5227	Муфлон європейський	♂	зоопарк	17.10.2022	дорослий	череп	Маслюк А.М.
136	5228	Муфлон європейський	♂	зоопарк	17.10.2022	дорослий	череп	Маслюк А.М.
137	5229	Муфлон європейський	♂	зоопарк	17.10.2022	дорослий	череп	Маслюк А.М.
138	5230	Муфлон європейський	♂	зоопарк	17.10.2022	дорослий	череп	Маслюк А.М.
139	5231	Сайгак	♂	зоопарк	21.10.2022	дорослий	череп	Маслюк А.М.
140	5232	Сайгак	♂	зоопарк	21.10.2022	дорослий	череп	Маслюк А.М.
141	5233	Олень плямистий	♂	зоопарк	21.10.2022	дорослий	череп	Жулінська О.С.
142	5234	Кінь Пржевальського кличка Вітязь. Міжнар. № 2906, хт 61, вв 73	♂	зоопарк	29.10.2022	03.05.1996	череп	Ясинецька Н.І.
143	5235	Лань європейська	♂	зоопарк	28.10.2022	дорослий	череп	Жулінська О.С.
144	5236	Лань європейська	♂	зоопарк	31.10.2022	дорослий	череп	Жулінська О.С.
145	5237	Бізон американський	♀	зоопарк	07.11.2022	дорослий	череп	Жулінська О.С.
146	5238	Сайгак	♂	зоопарк	07.11.2022	дорослий	череп	Маслюк А.М.
147	5239	Сайгак	♂	зоопарк	07.11.2022	дорослий	череп	Маслюк А.М.
148	5240	Олень Давида	♂	зоопарк	27.10.2022	дорослий	роги	Жулінська О.С.
149	5241	Олень Шляхетний	♀	зоопарк	05.12.2022	дорослий	череп	Жулінська О.С.
150	5242	Гну	♀	зоопарк	21.12.2022	дорослий	череп	Жулінська О.С.

Кінець Додатка Б

1	2	3	4	5	6	7	8	9
151	5242/1	Гну	♀	зоопарк	21.12.2022	дорослий	скелет	Жулінська О.С.
152	5243	Сайгак	♂	зоопарк	27.12.2022	дорослий	череп	Маслюк А.М.
153	5244	Сайгак	♂	зоопарк	27.12.2022	дорослий	череп	Маслюк А.М.
154	5245	Сайгак	♂	зоопарк	29.12.2022	дорослий	череп	Маслюк А.М.
155	5246	Сайгак	♂	зоопарк	29.12.2022	дорослий	череп	Маслюк А.М.

Примітки: хт – холодне тавро;
 вв – вушний вицип.

Також зберігається череп, якому не надано реєстраційний номер

Реєстраційний №	Вид тварин, кличка	Стать	Надходження		Дата народження або вік тварин	Назва експонату	Колектор
бн	Лама кличка Ночка	♀	зоопарк (була на перетримці)	13.05.2022	2017, Миколаївський зоопарк	череп	Корінець Н.О.

Примітка: бн – без реєстраційного номера